

Eğitimde
Yaratıcı Dramaya
Merhaba

Yazan
Mahiye Morgöl

Kök yayıncılıktan yayım hakkı alınmış
Mayana Kitaplığı'na konulmuştur.
M.M.
5

Bu kitabın basım ve yayım hakkı KÖK YAYINCILIK'a aittir.
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası uyarınca yazılı izin alınmaksızın alıntı yapılamaz,
basılamaz, disket, video, fotokopi vb. ile çoğaltılıp kullanılamaz.

ISBN 975-499-128-6

Eğitimde

Yaratıcı Dramaya Merhaba

Mahiye Morgül

Kapak Resmî: Abdurrahman Kaplan

Tuval Üzerine Yağlıboya 70x100 1998

Yayım Hakkı © KÖK Yayıncılık

Baskı: Aydoğdu Ofset

İvedik Organize Sanayi Ağaç İşleri Sitesi

21. Cad. 598. Sok. Nu.: 20 Yenimahalle / Ankara

tel.: 0312 395 81 44

1. Baskı: Ankara - 1999

2. Baskı: Ankara - 2002

3. Baskı: Ankara - 2004

4. Baskı: Ankara - Ekim, 2006

KÖK YAYINCILIK

İthalat, İhracat, Dağıtım, Pazarlama, Sanayi ve Ticaret Ltd. Ş

İncesu Cad. Nu.: 10 06670 Kolej/ANKARA

tel.: (0312) 435 04 97 - 434 47 22 belgeç: 430 26 22

www.kokyayincilik.com.tr

kokbilgi@kokyayincilik.com.tr

İçindekiler

	Sayfa No.
Ö N SÖZ, Mahiye Morgül	3
Nevide Gökaydın	4
Tamer Levent.	6

BİRİNCİ BÖLÜM

Eğitimde Drama Öğretim Bilgisi

Eğitimde Drama ve Dramanın Kısa Tarihçesi	12
Türkiye Öğretmeninin Tarihsel Görevi.	13
Çocukluk Çağı Oyunları Eğitici.	13
Dramanın Temelinde Oyun Vardır.	15
Dramada Eğitsel Kazanımlar	15
Yaratıcılık Her Çocukta Vardır	17
Drama Liderinin Konumu ve Özellikleri	18
Drama Etkinliklerinde Seyir.	20
Isınma Çalışmaları	23
Tanışma Oyunları	23
Ses ve Nefes Açma Çalışmaları	24
Grubun Akordu-Uyumu	25
Denge Çalışmaları	26
Ana ritim	28
Bedensel Isınma Çalışmaları	28
Duyuların Çalıştırılması	29
Uyum ve Güven Çalışmaları	31
Doğaçlama Oluşumlar	36
Konu Seçiminde Kaynaklar	37
Drama Gereçleri.	39
Görsel Materyallerden Yararlanma	43

İKİNCİ BÖLÜM

Doğaçlamalar - Sınıf İçi Çalışmalar - Yaratıcı Oyunlar

Öykü Tamamlama	48
Verilen Diyalogla Oyun Kurma	48
Beden Dilini Ön Plâna Çıkartıcı Oyunlar	49

Objeye Dayalı İmgeleme	49
Hayvan Seslerini Öyküde Kullanma	50
Öykü Yaratma	50
Ritmik Sayışma Yaratma	52
Objeye Kaynaklı Öykü	52
Klasik Müzikle Öykü Yaratma	53
Oyundan Dans Yaratma	55
Şarkıya Dans Yaratma	55
Ulusal Gün ve Bayramlar	57
Çocuk Oyunlarından Teknik Alma	64
Belirlenen Bir Harfle Sözcük Yazma	64
Ritmik Sayışma Tekniği	64
Birbirine Kâğıt Atma Oyunu	65
Fen Formülleriyle Oyun	65
Dört Tepeli Kâğıt Oyunu	65
Evcilik Oyunlarından Teknik Alma	66
Evcilik Oyunundan Dramatik Oyuna	66
Bahçe Sokak ve Açık Alan Oyunları	68
Öğretmenin Yaratacağı Oyunlar	68
Kendi Resmini Yazı Diliyle Anlatma	69
Şiiri Masallaştırma	69
Trafik Haftası Doğaçlamaları	69
Araya Diyalog Ekleme	71
İyi Bir Tüketici Olma Doğaçlamaları	71
Resmi Şiirle Anlatma	72
Şiiri Resimle Anlatma	73

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Konservatuar Dersleri ve Bildiriler

ÇÜD Konservatuarında Eğitimde Drama Dersleri	76
ÇÜ 3. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildirisi	114
MÜ 2. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirisi	117

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kurs - Seminer - Atölye Çalışmaları - Gözlem ve Çalışma Notları

MEB Ergin İzci Liderleriyle Eğitimde Drama -1	124
MEB Ergin İzci Liderleriyle Eğitimde Drama -2	133
GÜ Vakfı İlköğretim Okulu'nda Hizmetiçi Eğitimde Drama	143
GEF'de Özel Eğitimde Drama	145
Sınıf Öğretmenleriyle Drama	151
Yuva Öğretmenleriyle Temel Müzik Eğitiminde Drama	159
HÜ Devlet Konservatuarında Seminer	166
Festival Gözlem Notları	170
Ruth Burgess'in Çalışmasından Notlar	173
GÜGEF İlköğretim Bölümü'nde Pedagojik Drama Dersi	174
Davranış Bilimleri Kursu	177
Uluslararası Seminer	185

BESİNCİ BÖLÜM

Eğitimde Tiyatro - Yayımlanmış Yazılar

Akdeniz Sahillerinde (Doğaçlama Oyun)	210
Kırmızı Başlıklı Kız	222
CSO'da Bir Son Ders	223
Sözlük	226
Kaynakça	227

Bölüm

1

Eğitimde Drama Öğretim Bilgisi

- ✓ Eğitimde Drama ve Dramanın Kısa Tarihi
- ✓ Türkiye Öğretmeninin Tarihsel Görevi
- ✓ Çocukluk Çağı Oyunları Eğitimidir.
- ✓ Dramanın Temelinde Oyun Vardır

- ✓ Dramada Eğitsel Kazanımlar
- ✓ Yaratıcılık Her Çocukta Vardır
- ✓ Drama Liderinin Konumu ve Özellikleri
- ✓ Drama Etkinliğinde Sayı
- ✓ Isırma Çalışmaları

- ✓ Uyum ve Güven Çalışmaları
- ✓ Doğaçlama Oluşumlar
- ✓ Konu Seçiminde Kaynaklar
- ✓ Drama Gereçleri
- ✓ Görsel Materyallerden Yararlanma

Dorothy Heathcote

kama,

saklı

enerjilere

meydan

okuyor!

EĞİTİMDE DRAMA ve DRAMANIN KISA TARİHÇESİ

Drama, bir düşünceyi beden diliyle anlatmadır. İçsel bir durumun, bir tasarımın, bir düşünce- nin eyleme dönüşmesidir.

Eğitimde drama bir grup etkinliğidir. İletişim esasına dayanır. Grup üyelerinin kendisiyle ve di- ğer üyelerle birbirine dokunarak kurulan güven ortamında doğaçlamalar yoluyla gelişen bir yaratma süreci yaşanır. Dramanın hedefi, çocuğa bu süreci yaşatmaktır.

Dramanın öğretici olmaktan çok, eğitici olan yönü eğitimcileri ilgilendirmiştir. Çünkü, insanın gelecek yaşantısına hazırlanması her zaman daha önemli görülmüştür. Bu nedenle çağdaş bir yön- tem olarak eğitimde drama yöntemi giderek yaygınlaşmaktadır.

İskoçya'da en uzun geçmişe sahip olan eğitimde drama, öğretmen yetiştiren tüm yüksek okul- larda zorunlu ders iken, bir yandan da drama öğretmenliği bölümünde doğrudan drama öğretmeni yetiştirilmektedir. Drama öğretmenleri 11-16 yaş gruplarıyla, seçmeli ders olarak drama dersi alan sı- nıflara girmekte, öte yandan her branşta öğretmen, özellikle anadili ve sınıf öğretmenleri yöntemi kul- lanmak üzere yetiştirilmektedirler.

Ülkemizde drama ile eğitimin temelleri Cumhuriyetle birlikte atılmıştır. Şu sözler, Atatürk kabi- nesinin Millî Eğitim Bakanı olan İsmail Hakkı Baltacıoğlu'na aittir:

"Tiyatro mekteb-i edebtir."

"Yazılı metne değil, içinde doğaçlama unsuru olan oyunlara önem veririm."

Daha sonra Köy Enstitüleri döneminde "Yaparak Yaşayarak Öğrenme" modeli eğitimde dra- maya benzer biçimde kullanılmıştır. Selahattin Çoruh tarafından 1938'de yazılan ve ikinci baskısı 1950'de yayımlanan Okullarda Dramatizasyon adlı kitap kütüphanelerimizde mevcuttur.

Sanat eğitimi öğretmeni yetiştirmek üzere İngiltere'de eğitim gören Nevide Gökaydın'ın, 1956'da bir yıl süren atölye çalışmaları, ülkemizde yapılmış olan ilk doğrudan drama çalışmasıdır. Ne- vide Gökaydın, drama ile müzik ve resim eğitiminin birlikte verilmesi gerektiğini savunarak, bu gün yeniden gündeme gelen Temel Sanat Eğitimi veya Güzel Sanatlar Eğitimi konularının temellerini at- mıştır.

1985'te Tamer Levent tarafından, gönüllü gruplarla başlatılan eğitimde drama atölye çalışma- ları bu gün meyvelerini vermektedir. Elinizdeki kitabın yazarı onun ilk öğrencilerindendir. Aynı yıllarda Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde, Prof. İnci San'ın başkanlığını yaptığı Sanat Eğitimi kürsüsünde araştırma görevlisi olarak görev alan birçok drama eğitimcisi yetişmiştir.

1990'lı yıllarda, İnci San ve Alman Kültür Derneğinin ortak çabalarıyla yurt dışından birçok dra- ma lideri Ankara'ya davet edilmiş, pek çok gönüllü eğitimci bu atölye çalışmalarına katılmıştır. Aynı yıllarda, yine İnci San'ın çabalarıyla Ankara'da, Çağdaş Drama Derneği kurulmuş ve dramasever in- sanlarla burada çalışmalar yapılmıştır.

1998'de seçmeli ders olarak, ilköğretim okulu 4. sınıftan itibaren drama dersinin konulması, drama öğretmeni yetiştirmeyi, eğitim fakültelerinin gündemine getirmiştir.

1990'lı yıllarda askeri okullarda ve polis akademilerinde drama dersleri verilmeye başlanmış, dramada yeni alanlar oluşmuştur.

1980'li yıllardan itibaren, yuva ve anaokullarında, dramaya giderek daha çok yer verilmiş, dra- matik etkinlikler ve oyun ağırlıklı dersler konulmuştur. Okul öncesi öğretmenleri tarafından, bu alan- da çokça kitap yazılmıştır.

TÜRKİYE ÖĞRETMENİNİN TARİHSEL GÖREVİ

Türkiye öğretmenini üç temel görev beklemektedir. Birincisi duyarlı insan yetiştirmek, ikincisi bağımsız karar verebilen insan yetiştirmek, üçüncüsü de çocuktaki saklı enerjileri açığa çıkarmak.

Birinci görev:

Drama eğitimi, duyarlılık kazanma eğitimidir. Duyarlı olmak, insanı hayvandan ayıran bir özel- liktir. Duyarlı olmak, duygu ile bilinci kontrol etmektir. Örneğin, çevreye duyarlı insan çevre sorunları- na kafa yorar ve çözüm önerileri geliştirir.

Duyarlı insan kişilik gelişimini tamamlamış demektir. Kişilik gelişimini tamamlamak, kendi ba- şına karar verebilmektir. Bazı kaynaklara göre, İngiltere'de 22 olan kişilik gelişimi yaşı, ülkemizde 40- 45'tir.

Çocukluk çağında duyarlılık eğitimi almayan, yani karar verme yetisi engellenen, kendisi adı- na başkaları tarafından karar verilen insanda, kişilik gelişimi geç kalır, yurttaş olma bilinci geç kalır. Böyle insanlardan oluşan toplumlarda birileri onun adına karar verir, demokrasi gerçekleşmez. Bu nedenle, tiyatro kültürünün yaygın olduğu toplumlar, demokrasinin de gelişmiş olduğu, duyarlılık eği- timi almış, ileri toplumdur.

İkinci görev:

Drama eğitiminin çok önemli bir özelliği de, empati kültürü oluşturmaktır. Yani, kendisini baş- kasının yerine koyabilen insanı yetiştirir. Demokrasilerde, empati kültürünün olduğu yerde yaşayabi- lir. Çünkü bağımsız karar verebilmek, hür iradesini kullanabilmek, ancak empati yapabilen toplumlar- da mümkündür.

Empati yapmayan toplumlar çağın gerisindeki toplumdur ve o toplumlarda demokrasiden söz edilemez. Kendi yerine başkalarının (ağarın, beyin, şeyhin, dedenin, vb.) karar verdiği insan, fik- ri hür, irfanı hür, vicdanı hür insan değildir. Kendine güvenen, bağımsız karar verebilen ve bu karar- larında en az kendi çıkarı kadar başkalarının da çıkarlarını düşünen insanlar demokrasiyi algılayabilir ve yaşatabilir.

Ülkemizde, Cumhuriyet devriminin mimarı M.Kemal Atatürk tarafından, toplumumuzun yapı- sındaki geri unsurlar dikkate alınmış ve Cumhuriyeti yaşatacak nesilleri yetiştirmek, bir kutsal görev olarak öğretmene yüklenmiştir. Onun, "Öğretmenler, Cumhuriyet sizden, fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür nesiller ister" sözü bu durumu özetler.

Üçüncü görev:

Dramanın en önemli değerlerinden birisi, saklı enerjilerin serbest bırakılmasına olanak sağla- masıdır.

Dramada, bireyin kendini tanıması, yeteneklerini keşfetmesi ve geliştirmeyi istemesi hep ola- naklıdır. Saklı enerjilerin açığa çıktığı ortamlarda kişi yücelir, öz güveni artar. Böyle insanlarla uygar sevinçler paylaşılır ve uygar toplumlar oluşur.

Uygarlık seviyesini yakalamak ve onun üzerine çıkmak, yine M.Kemal Atatürk tarafından ulu- sumuza gösterilmiş bir hedeftir. Bu hedefi yakalamanın yolu, eğitimde drama yöntemini kullanarak yaratıcı insanlar yetiştirmektir. Bu da bir kutsal görev olarak öğretmeni beklemektedir.

ÇOCUKLUK ÇAĞI OYUNLARI EĞİTİCİDİR

Çocukluk çağı oyunları, çocuğun yaşam biçimidir. İnsan hayatının bir dönemi olan çocukluk çağı oyun çağı olarak da adlandırılır.

Çocuklar, topluma girmeye oyunla başlarlar. Oyuna alınmayan bir çocuğun eve ağlayarak gir- diğine anne babalar tanıklırlar. Arkadaşı olmak, oynayacak ikinci bir insanla biraraya gelmek demek-

tır. Kurulan oyun ne olursa olsun, bir araya gelen iki insan arasında kendilerinin yarattığı bir doğaçlamalar süreci başlar. Birlikte keyif içinde geçirdikleri zamanı en mutlu anı olarak belleğe kaydederler.

Oyun içersindeyken çocuk kendisiyle ve grupla barışık olarak yaşar. Oyun sırasında kendini gruba kabul ettirme fırsatı bulur. Oyunu güzelleştirecek öneriler ve özel beceriler geliştirmeye başlar. Yani çocuk oyun içinde yaratıcı olmaya başlar.

Oyun, insan ve hayvanların var olmasıyla başlamıştır. İki köpeğin birbiriyle nasıl oynadıklarını pek çoğumuz görmüştür. Kedileri, kuşları gözlersek birbiriyle oynadıklarını fark ederiz. İlk insan, avı nasıl yakaladığını taklit ederken hem kendini hem avını oynardı.

İki çocuk yan yana geldiğinde göz göze bakışarak birlikte oynamayı istediklerinin işaretini verirler. Az sonra ne oynayacaklarına karar verip kurallarını birbirine anımsatırlar, öneriler alınır, birbirinin ellerine ve bedenlerine çekincesiz dokunarak, devinerek oynarlar.

Çocukluk çağı oyunlarını büyüteç altına yatırdığımızda şu özelliklerini görürüz:

1. Gönüllü katılım: Kişi oynamaya özgür iradesi ile karar verir, zorlama yoktur. Oyun çocuğun en özgür olduğu ortamdır.

2. İç Disiplin: Oyuna katılmak, oyundaki kurallara uymaya söz vermektir. Kurallar birlikte belirlenmiştir, kurallara uyma gereği duyulur. Bir hata yapsa bile oyun yeniden başladığında hatasını düzeltme şansı vardır. Bunu bilmek çocuğu rahatlatır ve iç disiplini getirir.

3. Ciddi olma: Oyundan zevk alır. Ancak oyunbozan olmak istemez. Oyun ciddi bir iştir, yarım bırakılmaz, sonuna kadar götürülür.

4. Eşitlik: Oyunda ebe değişir, herkes her role hazırdır. Oyun yinelendikçe roller değişir. Herkesin her role girme şansı eşittir.

5. Demokrasi: Grup, iieriye dönük yenilik ve önerilere açıktır. Herkes düşünce ve önerisini özgürce ortaya koyar. Daha eğlenceli ve güzel bulunan öneriler kabul görür ve yaşama geçirilir.

6. Hoşgörü: Fiziksel engelli olanlar, yaşı gruptan küçük olanlar, oyun dışı bırakılmaz. Onlara uygun roller verilir ya da hata yapsalar bile hoşgörülür. Spastik arkadaşlarına yardımcı olmayı severler.

Aşağıdaki resimde, spastik çocuğu çesmibülbüle üflerken, bülbül sesi çıkartırken görüyorsunuz. Sesi çıkardıktan sonra arkadaşları onu alkışladılar.

Çocuk oyunlarının yukarıda sıralanan eğitsel özelliklerini dramatik etkinliklerin yapıldığı eğitsel oyunlarda aynen görmek mümkündür. Öğretmen bu yolla çocuğu daha yakından tanıma, onun gelişmesini izleme fırsatı bulur.

Drama etkinliklerinde çocukluk çağı oyunları öğretmen tarafından bilerek sınıf ortamına çekilir. Bu, çocuğun okulu doğal oyun ortamı olarak görmesini sağlar. Okul sıkıcı olmaktan uzaklaşır.

Çocuklar, dersi iiple çeker, öğrenmekten, öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla birlikte olmaktan mutlu olurlar, öğrenmeye ve eğitimeye açık hale gelirler.

Çocuklar bülbül sesi çıkartan spastik arkadaşlarını ilgiyle izlerken.

Eğitimde drama grup çalışmalarında, her yaş grubuyla, pek çok amaçla bu oyunlara baş vurulur. Büyükle, çocukluğunu anımsamaktan mutlu olurlar. Çünkü kendilerinin hiç karşılıksız sevildikleri, dilediği düşü kumalarının engellenmediği, şimdiki yüklü sorumluluklarının olmadığı, gizli köşelerde gizemli yolculuklar yaptıkları, son derece özgür oldukları yıllarına dönerek, ruhsal gevşeme ve rahatlama yaşarlar. İşte bu an, dramada ulaşılması gereken andır. Bu nedenle, çocukluk çağı oyunları, büyüklerle de belli bir amaca ulaşmak üzere oynanır.

DRAMANIN TEMELİNDE OYUN VARDIR

Dramanın eğitimde kullanılmasıyla oyun okulun içine çekilir. Sınıfta oynanan oyunlar çocukları kaynaştırır. Her çocuk kendini sınıfın yani grubun bir parçası hisseder. Başkalarından öğrenmeye istekli hale gelir. Oyun içinde kendini keşfeder ve kendini ifade fırsatı bulur.

Çocukluk çağı oyunları dramada temel alınır. Kolaylıkla oynanan, herkesin bildiği bir oyun tüm grubu kaynaştırır. Yeni bir oyun yaratmadan önce bilinen çocuk oyunları birbirine anımsatılarak oynanır. Bu yolla gruba giden yol süreci kısaltılır.

Çocukluk çağı oyunlarında yaşanan her bir an, dramanın yaratma süreçleri için de geçerlidir. Oyunu birlikte tasarlama, kuralları birlikte belirleme, birlikte oynama vb. Drama dersi grupla yapılan bir oyun dersidir, ancak her oyun gibi onun da bir akışı vardır. Çocuklar dersin akışını, yine oyun içinde yaşayarak öğrenirler.

Yaratılan düşsel, büyültü ortamlarda çocukların özgür katılımlarıyla gerçekleşen oyunlar oynanır. Birlikte yaratma ve oynamanın uygar sevinci paylaşılır. Ben kavramından çıkıp giderek biz kavramı oluşmaya başlar.

Eğitimde kullanılan dramanın bir adı da yaratıcı dramadır. Çünkü, çocuğun etkince katıldığı doğaçlamalar sürecinde düş gücünü kullandığı görülür. Bir grup doğaçlaması olan oyun, grup yaratıcılığıyla ortaya çıkar. Tüm grupla yapılan bu etkinlikler, çocuğu yaratıcı insan yapar.

Oyundaki etkileşim ile toplumsal gerçeklikteki etkileşimin benzer olması, oyunun eğitimde kullanılmasına neden olmuştur. Çocuk çeşitli oyunlar yoluyla geleceğe hazırlanır.

Bir yöntem olarak kullanılan yaratıcı dramada yaşanan doğaçlama süreçleri, değişebilirliği ve yaratmayı sağlar. Oyunun, çocuğun sosyal, psikolojik, fiziksel, zihinsel ve dil gelişimi üzerindeki olumlu etkileri somut olarak görülür.

Grup içindeki bireyler, belli bir konuyu irdeler, analiz eder, oynar, yeniden gözden geçirir, senteze ulaşır, rolleri değiştirir, edinilmiş bilgileri yeniden yaşama geçirir, kendine dersler çıkarır ve bunu yansıtır. Bu sırada çocuklarda gözle görülen iyileşme dikkati çeker.

DRAMADA EĞİTSEL KAZANIMLAR

Drama süreçlerinde gerçekleşen öğrenmeyle, çocukların eğitsel kazanımları şöyle özetlenebilir:

1. Sosyalleşme.
2. Tüketici değil üretici olma.
3. Kendine güven ve saygı.
4. Edilginlik yerine katılımcı olma.
5. Yeteneklerini keşfetme.
6. Bağımlılık yerine bağımsız karar verebilme.
7. Demokrat kişilik geliştirme.
8. Empati kurma, kendini başkasının yerine koyabilme.
9. Kendisiyle ve başkalarıyla barışık olma.
10. Hoşgörü.

11. Yaratıcı kişilik geliştirme.
12. Neden-sonuç ilişkisini kurabilme, analiz ve sentez yapabilme.
13. Yaşamda karşılaşılan değişik durumlara hazır olabilme ve problem çözebilme.
14. Estetik sezginin artması.
15. Ritim duygusunu kazanma, denge ve anaritmını bulma.
16. Konuşma gücünün gelişmesi.
17. Duygularına söz geçirebilme, otokontrol.
18. Sorunlardan kaçmama.
19. Yeni şeyler öğrenmekten mutlu olma.
20. Duyarlı olma.
21. Farklı kültürleri kendini zenginleştirici güzellikler olarak algılama.

Bu alışkanlıkları kazanmak, insanı insan yapan bütün değerlere sahip olmak demektir. Bu nedenle eğitimde drama yöntemi en çağdaş eğitim yöntemi olarak kabul edilmektedir.

Dramanın bu eğitsel özellikleri drama yeni alanlar oluşmasını sağlamıştır. Ondan pek çok alanda yararlanılmaktadır.

Salzburg Orff Enstitüsünde verilmekte olan temel müzik eğitimi tamamen oyun içinde öğrenme tekniklerine dayanmaktadır. Ülkemizde de bu alanda önemli çalışmalar yapılmakta, kitaplar yazılmaktadır.

1998'de Viyana'da açılan bir temel eğitim okulunda, haftada yedi saat drama dersi ile tamamen dramaya dayalı eğitim plânlanmaktadır.

Son yıllarda, dramanın eğitsel kazanımları bazı Avrupa belediyeleri tarafından fark edilerek çevreye zarar veren çocukların eğitilmesi amacıyla yeni projeler geliştirilmektedir. Bunlardan biri de Viyana Belediyesidir. Viyana'da, karakola şikayet edilmiş olan yaramaz çocuklar için her mahallede drama çalışmaları başlatıldı. Bu projeler, aiti aylık sürelerle sınırlandırıldı ve bu süre içinde çocukların herhangi bir suça katılmamaları hedeflendi.

Otistik çocuklarla yapılan çalışmalarda, psikoterapide, bazı şizofrenik vakalarda, çocuklarda görülen ameliyat öncesi ve sonrası korkuların giderilmesi gibi birçok konuda dramadan yararlanılmaktadır. Ritim aletleriyle doğaçlama müzik yapma, resim yapma, çamura şekil verme gibi teknikler, dramadaki grup doğaçlamasıyla birleştirildiğinde gözle görülür sonuçlar alınmaktadır. Psikolog Nevin Eracar'ın psikoterapi çalışmaları bu konuda örnektir.

İngiltere'de, okuma yazma dersinden önce konuşma dersi verilmekte ve bu derste drama yapılmaktadır. Zorunlu eğitimin beş yaşında başlatıldığı bu ülkede konuşma eğitimi temel eğitimin amaçları içinde yer almaktadır. Çocuğun, kendini ifade rahatlığına kavuşması, oyundaki yaptığı işi konuşarak anlatması, anadil öğreniminde önemli basamak olarak görülmektedir. Burada, aile ortamında konuşurken kullanılan sözcük sayısı, bir dili okuyup yazmaya yetmez görüşünden hareket edilmektedir. Sözcük dağarcığının çoğaltılması okulda drama ile mümkün olabilmektedir.

Değişik ülkelerden, değişik kültürlerden insanların birlikte yaşadığı, entegrasyon sorunu yaşanan yerlerde, Drama'dan yararlanılmaktadır. Birlikte oynanan oyunlarda yaşanan grubun kaynaştırılması süreci, çocuklarda dostluk, arkadaşlık, kardeşlik bağlarını geliştirir. Çocuklar, aralarındaki farklılıkları ayırıcı değil, grubu zenginleştirici güzellikler olarak algılamaya başlarlar.

YARATICILIK HER ÇOCUKTA VARDIR

Eğitimde dramanın yaratıcı insan yetiştirme yöntemi olması, onu diğer yöntemlerden üstün kılan en önemli özelliğidir. Tüm etkinliklerde amaç, kişinin hayal gücünü devreye sokmasına ortam hazırlamaktır.

Yaratıcılık herkesin içinde vardır, doğuştan gelen bir özelliktir. Yaratıcılığın köreltilmemesi için, aile ve okul ortamında büyüklerin dikkat etmesi gereken hususlar vardır. Çoğumuzun tanık olduğu şu küçük örneği ele alalım:

Bir anne ve üç yaşındaki çocuğu birlikte yürüyorken, çocuk kuşları görür ve "kuşlar, kuşlar.." diye seslenir. Anne, "sus yavrum, kuşlar konuşmaz, önüne bak, yürü" der, çocuğu kolundan çekerek uzaklaştırır.

Burada, anne tarafından çocuğun doğal gelişimi engellenmektedir.

a-Çocuğun doğa ile iletişimi koparılıyor.

b-Gözlemci olması engelleniyor.

c-Kuşları taklit ederek yaptığı kol hareketleri durduruluyor.

d-Çocuğun müziksel gelişiminde önemli bir basamak olan, vokal yapılanmanın başladığı hayvan seslerinin taklitleri engelleniyor.*

e-Duygu gelişimi engelleniyor, vb.

Çocukların doğa ile iletişimleri engellenmemeli, doğal gelişimleri desteklenmelidir. Yaratıcı olabilmelerinin ön koşulu budur. Anaokulunda öğretmenlik yapanların çoğu bilir; anne, çocuğunu "çocuğum yalan söylüyor, olmayacak hayaller kuruyor, gerçekmiş gibi anlatıyor" diye öğretmenine şikayet eder veya öğretmenden bu konuda yardım ister. Oysa çocuk, doğal gelişimine uygun bir anlatım dili kullanmaktadır. Çocuklar masal çağı yaşar, hayatı gözlemleyerek öyleymiş gibi oyunlar kurar, kendini düşlediği hayvanın yerine koyarak diyaloglar kurar, kendince bir anlatım dili yaratır, vb. Tüm bunları anneye bir pedagoğ gibi anlatmak zorunda kalmışızdır.

Annenin temizlikteki gereksiz titizliği, çocuğun çamurla, toprakla oynayıp ona şekiller vermesini engeller. Boya malzemesinde sadece kalem kullanmasına izin verilir. Kesme, yapıştırma, artık malzemelerden tasarımlar gerçekleştirme evde mümkün değildir, zaten dağınık odasını toplamadığı için sürekli azarlanmaktadır. Arkadaşlarıyla oynamak evin altını üstüne getirmek demektir, buna asla izin yoktur. Sokakta oynamak risklidir ve buna çok ender izin verilir. Parkta ise sadece oyuncaklara binilir.

Çocuğun yaratıcılığının ortaya çıkmasını engelleyen, daha pek çok örnek verilebilir. Çeşitli nedenlerle bastırılmış olsa da, geliştirilen yeni programlarla çocuğun yaratıcılığı yeniden ortaya çıkarılabilir ve geliştirilebilir.

Yaratıcılık gizil bir güçtür, potansiyeldir, bunu ortaya çıkarmak gerekir.

Geleneksel eğitim sisteminde yaratıcılığın köreltildiği yöntemler kullanılır, kuru bilgiler çocuğa ezberlemesi için verilir. Çocukların deney sahibi olmaları, bilgi edinme istekleri engellenmemelidir. Çocuklar öğrenmeye, her şeyi keşfetmeye hazır ve açıktırlar. "Ben de yapmak istiyorum" derler. "Hayır sen yapamazsın" demek, bilgi edinme isteğini reddetmektir, onları küstürür. Örneğin; çocuk için bir çalgının tellerine dokunmak, ondan bir ses elde etmek "ben de çaldım" demesi için yeterlidir.

(*) "Kuşlar" denilirken doğal olarak çıkarılan inçici minör üçlü aralığı ilk melodik yapılanmayı sağlar.

Marakası denedi. Sıra yağmur kaktüsünde.

Şimdi de sıra gitardan ses çıkarmakta.

DRAMA LİDERİNİN KONUMU VE ÖZELLİKLERİ

Çocuk en iyi arkadaşından öğrenir. Öyleyse öğretmen de çocuğun arkadaşı olmalıdır. Çocuğun arkadaşı olmak, onunla birlikte oynamak demektir. Çoğu anne babalar bile çocuklarını anlamadıklarını, çocuğunu içine kapanık olmakla suçlayarak ifade ederler. Oysa çocuklarının oyun arkadaşı olmayı denemeleri hiç de zor değildir.

Aşağıdaki iki insanın az önce tanışmış olduklarını kim bilebilir? Çocuk yerde oynuyorsa yere oturmak, ona "seninle oynamak istiyorum"un ilk işaretini verecektir. Arkadaşlık, onunla aynı oyunu oynamakla başlar.

Dramada lider, çocuğun oyun arkadaşıdır, oyunun lideridir. Lider de tıpkı çocuklar gibi oynayarak bu yöntemi öğrenmiştir. Oyundan sapmaları önceden fark edip akışı sağlayabilmesi, bazı sorunlara anında müdahale edebilmesi, liderin ön eğitimi almış olmasına bağlıdır.

Oyunda, çocuğun yaşayacağı içsel veya dışsal sorunları kendisinin de önceden yaşayarak öğrenmiş olması yöntemi kullanmanın ön koşuludur. Öğretmen çocuklarla birlikte oyunda küçük bir rol alabiliyorsa, çocuk öğretmenine dokunabiliyorsa, öğretmen o çocuğu kazanmış demektir.

Oyuna başlarken.

Her çalışmaya başlarken yapılan ısınma, uyum ve güven çalışmalarının lider tarafından tasarlanması, liderin ön eğitim almış olmasına bağlıdır. Grubu kaynaştırma sürecinin kısaltılması da yine liderin grupla kaynaşmasını gerektirir.

Lider sabırlı olmalı, uyumu sağlamalı, gruba güven vermeli, grubu dinlemeli, grubu doğrudan yada dolaylı kontrol altında tutmalı, onlara yardımcı olmalıdır. Soruya soruyla yanıt verip yanıtı çocuklara buldurmalı, asla taraf tutmamalı, incitici olmamalıdır. Eleştirisine katılmadığı çocuğa "buna katılmıyorum" dememeli, "bakalım falan arkadaşın ne düşünüyor" diye aynı soruyu başkasına yöneltmelidir.

Etkinlik odasının hazırlanmasında büyük sınıflardan yardım isteyerek sıraların kenarlara çekilmesi sağlanmalıdır. Öğretmen, birlikte çalışacağı grubu, sınıfı zamanında hazırlamamakla suçlamamalı, derse gergin başlayacak bir neden yaratmamalıdır. Her hangi bir nedenle çocuklarda olağanüstü bir gerilim fark edilirse, önce o konu üzerinde çocuklar konuşturulmalı, çocukların rahatlaması sağlanmalıdır. Dışarda bir arkadaşlarının başına bir kaza gelmiş olabilir, üzücü bir haber duymuş olabilir, vb.

Okulda, drama odası olarak ayrı bir yer varsa, mutlaka müzik odasıyla ortak kullanılmalı olmalı. Bir piyano varsa, şarkı çalmak dışında efekt ses olarak çocukların kullanımına hazır olabilmelidir. Piyanoda, kalın tuşlarda öylesine çıkartılan sesler, ayının ayak sesleri veya homurtusu olabilir, tiz seslerde çıkarılan gelişigüzel sesler martıları çağrıştırabilir, siyah tuşların üzerinde zıplayarak gezinmek sincabın ağaca tırmanması olabilir, gibi.

Drama liderinin çocuk gelişimini bilmesi, pedagojik formasyonlu olması önemlidir. Okulda drama yapacak bir lider için bu bir ön koşul olmalıdır. Resim, müzik, sanat tarihi, arkeoloji gibi konularda ek bilgi ve becerilerinin olması, genel kültür birikiminin olması lideri daha yaratıcı olmaya yöneltir ve verimli kılar.

Lider etkinlik plânını hazırlar. Bu, öyle uzun boylu bir plân değildir. Çünkü, doğaçlama oluşumları önceden yazmak mümkün değildir. Ana başlıklar olarak yapılacak çalışma için notlar alınır.

ETKİNLİK PLÂNININ İÇERİĞİ (*)

Konu: Liderin amaca yönelik verdiği bir veya birkaç cümlelik başlıktır. Üzerinde oyun yaratması istenilen konu bir öykü ise öykünün adı konudur.

Amaç: Eğitici ve öğretici hedefleri içerir. Kazandırılmak istenen davranışlardır.

Materyal: Çoğu zaman gerekmez. Ancak liderin çıkış noktası olarak kullanacağı objeler olabilir. Oyunda kullanılması tasarlanan bazı materyallerin çocuklarla birlikte yapılması konu içerisinde yer alıyorsa, makas, kağıt, resimli kartlar vb. bunlar da yazılır.

Drama odasında sürekli bulundurulmuş araç ve gereçleri plânda belirtmek gerekmez. Çocuklar oyunlarında neyi kullanacaklarına o anda kendileri karar verir ve var olan araçlardan yararlanırlar.

Düşsel Ortam: Oyunların yapıldığı hayali yer veya yerlerdir.

Çerçeve: Konunun geçtiği olayın sınırlarını çizer. Konu, özet olarak verilir.

Çocukların Rolü: Olayda yer alan insanların, canlıların veya nesnelerin rolüne girilir. Çocuk kendisini veya sınıftan bir arkadaşını oynamaz. Dışardaki bir durumu oynar ve kendine ders çıkarır.

Öğretmenin Rolü: Kötü adam rolü, kilit insan, sıcak sandalyeye oturtulacak roller, müdür gibi yönetici rolleri öğretmen kendine ayırmalıdır. Bazen oyunu başlatan, ilk örneği veren yine öğretmendir.

Süre: Bir ders saati, iki ders saati veya birkaç haftalık (süreçsel drama) projesi olabilir.

Isınma, uyum, güven çalışması: Komutlarla yaptırılacak olan, yönlendirilerek yapılacak olan hareket ve oyunlar kısa notlar olarak alınır. Sürenin sınırı olduğu kaynaşmış gruplarda bu aşama atlanabilir.

(*) Daha fazla bilgi için bk. s.: 185. (Uluslararası Seminer)

Doğaçlama oluşumlar: Bu bölüm plânda yer almaz. İyi bir drama lideri dersten sonra bu aşamada ortaya çıkan, çocukların yarattığı ilginç oyunları, buluşları not alır. Bu bilgiler bir başka grupla yapılan çalışmalarda öğretmeni donanımlı kılar. Başkalarının da bu deneyimlerden yararlanması için, elinizdeki kitabın olduğu gibi, bir gün yayımlamak üzere saklar.

Büyüklerle yapılan çalışmalarda dönerli olarak bir üyenin not tutması alışkanlık olmalıdır. Öğretmenin gözlem notları çok değerlidir. Öğrencisini tanıma, yarattığı güzellikleri fark ettiğini ona hissettirme, bu olumlu özelliklerini ailesine iletme önemlidir. Drama dersi kamede yer almaz. Yani ders notu verilmez. Öğretmenin gözlemleri sonucunda, çocuktaki olumlu gelişmeleri ailesine iletmesi karne vermekten çok daha değerlidir.

Değerlendirme, rahatlama: Tartışma aşaması olan bu bölüm plânda yer almaz. Ancak çocukların ilginç saptamaları, kendileriyle ilgili itirafları konuşulur. Öğrencinin kendinde fark ettiği değişiklikler, kendinin keşfettiği durumlar ortaya çıkabilir, bunlar not edilir.

Büyüklerle yapılan drama çalışmalarında kişinin kendini keşfetmesine örnek birkaç değerlendirme cümlesi:

"Daha önce başkasının yanında hiç şarkı söylememiştim, meğer söyleyebilmişim".

"Ritmik cimnastikten hep korkardım, öğrencilerime de yaptırmazdım, meğer ront yaratabiliyordum".

"Kız arkadaşşıma dokunmak hiç de kötü niyetli olmak değilmiş",

Dramada, içine kapanık çocukların grupla kaynaştığı, toplumla arasında ördüğü duvarı yıktığı görülür. Hiç kimseyle konuşmayan, gruba girmeyen bir çocuk açılmaya, çevresiyle iletişim kurmaya başlar, toplumsallaşır. Eğitimde dramanın, doğrudan psiko drama olmayan, ama dolaylı olarak psiko dramayı andıran sonuçlarıyla karşılaşılır. Öğretmen tüm bunları gözlemleri sonucunda fark eder ve notlarına ekler.

DRAMA ETKİNLİKLERİNDE SEYİR

Her drama dersinde veya yaratıcı drama yöntemiyle işlenecek derslerde bir seyir vardır. Aşamalar halinde olan bu seyirde bazı aşamalar daha kısa tutulabildiği gibi, tek bir etkinlikle de ders tamamlanabilir.

Bu seyir, **Isınma, Uyum - Güven, Doğaçlama Oluşumlar ve Rahatlama - Değerlendirme** şeklinde dört aşamadan oluşur.

Lider, o günkü çalışmasında hangi tekniklere yer vereceğine çalışma öncesinde karar vermiş olmalıdır. Eğitimde drama yönteminin en etkili şekli "öğretmenin de rol aldığı tüm grup doğaçlaması" dir. Bir oyun boyunca, temel stratejinin üzerinde inşa edilmek üzere, öğretmen çeşitli teknikler arasından seçeceği başka oyun stratejilerini de kullanabilmelidir. Hangi stratejinin ne zaman ve nasıl kullanılacağı, öğretmenin o anda neyi öğretmek istediğine bağlıdır. Çünkü her stratejinin bir faydası vardır.

Öğretmenin de rol aldığı grup doğaçlaması tekniğinin yanında, "küçük grup doğaçlaması", "obje canlandırması", "grupla tamamlama", "tablo oluşturma", "bilinen bir çocuk oyununu birlikte oynama" gibi değişik teknikleri kullanmak için, her an bir neden ortaya çıkabilir. Liderin ön deneyimlerle bu teknikleri kazanmış olması yöntemi kullanabilmesinin de ön koşuludur (bk. 4 Böl. ÇÜEF Uluslararası Eğitimde Drama Seminer Notları, Değişik Drama Formları).

O gün için plânlanan etkinlik sadece çocukluk çağı oyunlarını toparlamak olabilir. Ya da ikili iletişim oyunları olabilir, seyir baştan sona takip edilemeyebilir. Özellikle ders yılı başında grubun kaynaştırılması ön plânda olacağı için daha uzun bir süre buna ayrılabilir. Yine başlangıç çalışmalarında duyarların çalıştırılması daha uzun bir süre alabilir. Yaş grubu küçükse, denge çalışmaları ısınmanın önemli bir bölümünü oluşturabilir, gibi...

Eğer iki ders arka arkaya programlanamamışsa yine etkinlik süreleri farklılaşacaktır. Ancak, ders saati dışında gönüllü bir grupla atölye çalışması biçiminde bir etkinlik yapılıyorsa, o zaman etkinliğin seyri üç saate kadar varabilir ve değerlendirmenin diğer boyutlarına kadar ulaşılabilir. Çoğunlukla süre yetmeyeceği için değerlendirme bölümleri bir sonraki derse bırakılır, ayrı bir etkinlik olarak plânlanır ve gerçekleştirilir.

A- Isınma

Bedenin ve duyarların harekete geçirilmesidir.

Bireyin, kendisiyle iletişim kurduğu, kaslarını, organlarını, bedenini tanıma, bedenini ritmik hareket ettirebilme ve kendini bedensel olarak keşfetme aşamasıdır. İşitme, dokunma, koklama ve görme duyarları özel olarak çalıştırılır.

Duyu çalışmalarına ilk derslerde sıkça yer verilmelidir. Çocuğun duyarlarını kullanmayı alışkanlık haline getirmesi önemlidir.

Mekânı bedeninin bir uzantısı olarak algılama, mekânı işitsel ve görsel algılama çalışmaları ısınma çalışmalarının içerisinde yer alır.

Ses ve nefes açma çalışmaları ile denge çalışmaları, ısınma çalışmaları içinde yer alır.

Isınma çalışmaları liderin komutlarıyla, yönlendirilerek yapılır. Bedenin yumuşatılması, dolaşımın hızlandırılması, kasların çalıştırılması sağlanır. Bu hareketler çoğu zaman bir pandomimdir, sözsüz ve bağımsız hareketlerdir. Komutların çağırıldığı biçimde devinilir.

Ayrıca, herkesin aynı anda yaptığı bu hareketler, kimsenin kendine bakmadığı düşüncesiyle kişiyi özgür kılar.

Öğretmen, ısınma için tasarladığı çalışmayı işleyeceği konudan alabilir. Örneğin, denge çalışmaları için komutlar, yönlendirmeler, 4.sınıf Türkçe kitaplarında yer alan, Aldrin imzalı "Ay'ı Nasıl Fethettik" adlı okuma parçasından alınabilir. Parçanın içinde, ayda dengenin olmadığını, yürüme şekillerinin havada gezer gibi olduğunu anlatan cümleler vardır. Bu cümlelerin her biri canlandırılırken hem ısınma sağlanır, hem işlenecek konuya ilgileri çekilmiş olur.

B- Uyum-Güven

Grubun etkileşime girdiği, birbirini tanıma ve iletişim kurma çalışmalarıdır. Isınma çalışmalarına bağlı olarak yapılır. İkili iletişimde arkadaşının bedenini mekânın bir parçası olarak duymasına amaçlanır. Grup üyeleri arasında ayırım yapmadan birbirine çekincesiz dokunarak iletişim kurulur.

Dokunarak iletişim kurmak güven duygusu yaratır ve kişiye kendini ifade rahatlığı sağlar. Bu amaçla ikili, üçlü, dördü iletişim oyunları yapılır. Bu oyunlar aracılığıyla kişi ile grup arasında psikik bağlar örülür.

Bu aşamada, tüm grupla veya küçük gruplarla, herkesin bildiği çocukluk çağı oyunları birbirine anımsatılarak grubu kaynaştırmak amacıyla yapılır.

İlk derslerde kaynaştırma çalışmaları daha uzun bir zaman alır. Dersler ilerledikçe grubun tüm üyeleri kendini grubun bir parçası hissetme noktasına daha kısa sürede ulaşır. Bundan şu sonuç çıkarılabilir: İlk derslerde bir an önce uygulama aşamasına geçmek doğru olmaz.

Grubun uyumu, grubun akordudur. Yeteri kadar güven çalışması yapılarak konsantrasyon sağlanır ve grup doğaçlamalar aşamasına hazırlanır.

Isınma, uyum ve güven çalışmaları liderin yönlendirmesiyle, komutlarla yapılır. Liderin yöntemle ilgili donanımlı ve deneyimli olması bu aşamada çok önemlidir. Grubun kaynaştığı noktayı, o anı doğru kestirebilmek zamanında oyun yaratma aşamasını, uygulamayı başlatmak liderin başarısı olacaktır.

C- Doğaçlama Oluşumlar (Etkinlikler)

Grup doğaçlamasına dayalı oyunların ortaya çıktığı, uygulamanın yapıldığı etkinlik aşamasıdır. Sınıf, en az altılı ve daha fazla sayılarda gruplara ayrılır. Gruplar, liderin verdiği temayı veya grupla belirlenen konuyu önce aralarında konuşurlar ve hemen oyuna dönüştürürler. Önerilerin alınması, oyun türünün (pantomim, kukla, dramatik oyun, dans, vb.) belirlenmesi, rollerin paylaşılması ve canlandırma için 10-15 dakikalık bir süre verilir. Bu sırada grup enerjisinin açığa çıktığı, öneri bombardımanı olarak da nitelenen beyin fırtınasının yaşandığı, grup dayanışmasının doruğa çıktığı, ilginç buluşların yapıldığı, yaratıcılığın doruğa çıktığı an'lar net olarak görülür. Drama liderinin görevi ve yaratıcı dramının asıl hedefi de çocuklara bu 10-15 dakikalık anı yaşatmaktır.

Gruplar kendi oyunlarını tüm grubun önünde sunarlar. Bu aşama dramayı zenginleştirir. Başka grupların oyunlarını izlerken 'başka neler yapılabilir'i düşünürler. Kendi eksiklerini görür, ders çıkarırlar. Kendi oyunlarına eklemeler yaparak oyunun yinelenmesini isterler. Kendini ve arkadaşlarını daha iyi tanıma fırsatı bulurlar.

D- Rahatlama - Değerlendirme

Rahatlama, beden gevşetilmesi, ruhen ve bedenen rahatlama demektir. Gözler kapatılarak, serbest oturuş veya yere uzanma sırasında birkaç dakika yapılan çalışma üzerinde düşünülür. Gözler açılınca, yumuşak bir ses tonuyla oyundan çıkarılan ana fikir ve dersler kısa öz cümlelerle dile getirilerek çalışmanın değerlendirilmesi yapılır. Dramada puanla, ödülle veya ceza ile değerlendirme yapılmaz. Yaratılan oyunlar çok değişik biçimlerde değerlendirilebilir.

Beden diliyle ifade edilen konunun başka ifade biçimlerine dönüştürülmesi hem bir değerlendirmedir, hem de yaratıcılığın başka boyutlara taşınmasını sağlar. Yaratılan oyunun resimle anlatılması, yazı diliyle, şiir diliyle, masal anlatımıyla, masalı pantomimle anlatma, öyküdeki temel duyguları soyut bir dansa dönüştürme, müzik diliyle, vb. anlatım biçimlerine dönüştürülmesi, bilgilerin ve eğitimsel kazanımların kalıcı olanlarını göstermesi bakımından çok değerli çalışmalardır. Transformasyon (dönüştürme) olarak adlandırılan bu çalışmalar dramının çok önemli bir boyutudur ve diğer sanat dallarıyla iç içe girerek temel sanat eğitimiyle birlikte algılanmasını sağlar.

Başka ifade biçimlerine dönüştürme etkinlikleri ardarda yapıldığında, çocukların yaptıkları işten aldıkları hazzın üst noktaya taşındığı, an'lara rastlanır. Alınan hazzın bu noktaya geldiğini fark eden öğretmen çocuğu kendisiyle başbaşa bırakır ve bir sonraki etkinliğe zorlamaz.

Oyunda rol alan çocuğun girdiği roldeki kişinin gözüyle olayı anlatması önemli bir değerlendirmedir. Bu, kendini başkasının yerine koymayı, onun adına düşünmeyi (empatiyi) ve rolüne girdiği kişiyi daha iyi anlamayı, hoşgörülü olmayı sağlar, dilini zenginleştirir.

Öneriler alındıktan sonra oyunun yeniden oynanması da bir değerlendirme şeklidir. Önerilerin değerlendirildiğini gösterir.

Değerlendirmenin en güzel biçimi ise, tüm grupla oynanan oyunların ve diğer ifade biçimlerine dönüştürülerek yaratılanların velilere ve tüm okula sunulmasıdır.

Çocuğun oyundan ders çıkarması, yani sentez yapması beklenir. Bu duruma rolün ikinci boyutu denir. Vardığı sonuçları ifade edebilmesi, bunu yansıtmayı beklenir. Yansıtmayı, edinilmiş bilgileri kullanmak, kazanılmış davranışları göstermektir.

7 SINMA ÇALIŞMALARI

Her çalışmanın başlangıcında tüm grup üyeleriyle, bir grup olduklarını kendilerine anımsatmak üzere bir akort devinimi yapılır.

Yeni bir araya gelmiş bir grupla ise tanışma ile başlamak gerekir. Tanışma etkinliklerini birkaç çalışma ile yinelenmek gerekir. Tanışma, yaşam dairesinde oturularak ve oyun içinde isimler söylenecek yapılır. Çocuk oyunlarının tanışma amacıyla yapılanlarından biri seçilir ve oynanır.

TANIŞMA OYUNLARI

1. Ritmik oyunla: Dairede otururken, dizlere iki kez vurma, iki kez el çırpma ve arkasından iki kez parmak şıklatma şeklinde yapılan ritmik bir oyun hep birlikte başlatılır. Lider parmak şıklatmaya sıra geldiğinde kendi ismini iki şıklatmada söyler. Bu, oyunun kuralını gruba anımsatmak demektir. Yanındakine sıra geçer, o da parmak şıklatmaya geldiğinde kendi adını iki vuruşta söylemiş olur. Tüm grup bitirince, karşısındaki birinin adı söylenir, adı söylenen bir başkasının adını söyler, böylece tüm grubun adı yinelenmiş olur.

2. Tekerlemeye: "Çatlak Patlak" adıyla bilinen çocuk tekerlemesi oyunu anımsatılır. Dairede oynanır. Eller yanındakinin avucundadır, birlikte ritmik okuyuşla söylenirken sol yanındakinin avucuna vurulur. Son hecede kuvvetli bir vuruşla elini çekmesi beklenir. Çekilmeyen el dayak yemiş olur.

Sözler: "Çatlak patlak yusuvarlak, kremalı börek, sütlü çörek, çek dostum çek, elini elimin üstünden çek".

Aynı oyun bir de grup sayısını belirlemek ve konsantrasyonu artırmak üzere, sayı yürütme şeklinde yapılır. Bu oyun, iki tarafa aynı anda sayı yürütülerek yapılabilir. Bu, hem eğlenceli hem dikkat artırıcı bir etkinliktir.

3. İsim yürütme: Çatlak patlak oyunu değiştirilerek, eline vururken kendi ismi söylenir. Ritmik olarak tempo değiştirmeden isimlerin el vurarak devam ettirilmesi önemli kuraldır. İsim yürütme sona kadar gelince, bu kez el vururken yanındakinin ismi söylenir. Bir defa da sağa doğru yürütme yapılır ve oyun biter.

4. Top kullanarak tanışma oyunu: Yine yaşam dairesinde otururken, topu karşısındaki birine yuvarlar ve kendi adını söyler. O da bir başkasına yuvarlarken kendi adını yüksek sesle söyler.

Oyunun ikinci şekli; topu yuvarlarken topu gönderdiği kişinin adını söyler. Topu alan bir başka arkadaşının adını söyleyerek topu ona doğru yuvarlar.

5. Ritim aleti kullanarak:

Grup sayısı kadar ritim aleti dairede oturmakta olan grup üyelerinin önlerine konur. Sıra ile her üye kendi adını ritmik okuyuşla, elindeki aleti çalarak söyler, tüm grup onun adını çalarak yineler.

6. Vücut sesleri kullanarak kendi ismini söyleme:

İki vuruşta kendi ismini söylerken vücudundan iki değişik devinimle (el çırpma ve parmak şıklatma, ya da dize ve yere vurma) ses çıkarması istenir.

Kendi ismini ritmik söyleme.

Tüm grup aynı devinimlerle onun adını yineler. Herkes değişik bir ses bulmayı deneyerek oyun sürer.

7- Oyunun çeşitlemesi: İki değişik vücut sesi verilirken başka bir arkadaşının adını yüksek sesle söyler. Adı söylenen devralır, o da bir başka arkadaşının adını başka vücut sesi vererek söyler. grupta adı söylenmeyen kalmaz.

SES VE NEFES AÇMA ÇALIŞMALARI

Ses ve nefes açma çalışmaları da ısınma çalışmalarında yer alır.

Bu çalışmalarda nefes kontrollü boşaltılır. Amaç nefesin mümkün olduğu kadar uzun sürede boşaltılmasıdır. Omuzlar, boyun ve çene kasları ile birlikte diyaframın çalıştırılması, ısınması hedeflenir. Çocuklarla yapılan diyafram çalışmalarında soluk alma, büyüklerle yaptığı gibi nefesi karın boşluğuna gönderme çalışması, ayrıca yapılmaz. Çocuklar zaten karın nefesi alırlar.

Örnek ses ve nefes açma çalışmaları:

- 1. Köpek nefesi:** Diyaframı harekete geçirir. Ağız az açıktır, dil biraz sarkıtılır, çene kasları gevşektir. Bu pozisyonda kısa kısa soluk alıp verilir.
- 2. Muma üfleme:** Muma üfleme taklitleri bir oyuna girebilir. Yaş günü pastasındaki tüm mumları söndürmek komut olarak verilebilir. Üflemenin uzun sürmesi önemlidir.
- 3. Tren gidiyor:** "çu pu ti kı"larla trenin gidişi ses olarak verilirken kollar treni canlandırır. "Tren düdüğü çaldı" komutuyla uzun bir düdüğü sesi verilir ve "fren yapıyor" komutuyla uzun bir tıslama yapılarak nefes boşaltılır. Tıslarken yere doğru çömelme, sesin gittikçe hafiflediğini verir.
- 4. Çiçeği sulama:** Bahçıvan olunur, bir fidan dikilir. Fidan uzun bir "fışşış" sesiyle sulanır. Hayali çiçekler koklanır.

5. Yüzme: Yüzme taklitleriyle kollar çalıştırılır. Bu sırada bir ses çıkarmalarına izin verilir.

6. Dalga olma: Tek bir dalga olmak üzere eller birleştirilir. Önce dalga küçüktür, sesi de hafiftir. Dalga gittikçe büyütülür, kollar daha yukarıdan çevrilir, sesi de kuvvetlenir. Sonra gittikçe dalga küçülürken sesi de hafif duyulur.

7. Horoz ötüşü: Ötmeye başlamadan önce horoz yem yer, çene kasları çalışır. Sonra kanatlarını çırpar, kollar yanlara vurulur. Kanat çırpmanın arkasından horozlar yanştırılır. En uzun öten horoz nefesini en kontrollü kullanan, en uzun sürede nefesini boşaltandır.

8. Uzanma ve gevşeme: Elma toplamak üzere yukarı uzanılır. Bu sırada bir ses çıkarmalarına izin verilir. Elmaları sepete koymaları ve sepeti taşımaları istenir. Bu sırada ihlamları beklenir. Elmaları yıkamaları, bu sırada musluktan akan suyun şırıltısını vermeleri istenir. Sonra da çene kaslarını çalıştırmak üzere elmaya ısırıp hapur hupur yemeleri istenir.

9. Hayvan taklitleri: Ses ve devinim birlikte istenir. Yılan tıslaması, at kişnemesi, kuzu melemesi, anne kedi ve yavru kedi miyavlaması, gibi... Eşek arıması istenilirse, kalın sesin aşağıda, ince sesin yukarıda olduğunu da hissettirmek üzere, A sesinde kollar aşağı, I sesinde kollar yukarı hareket ettirilir.

10. Tekerleme: Kısa olanı tercih edilir. Birlikte söylenir, beraberliğe dikkat edilir. Tek bir nefeste söylenmesi önemlidir. M veya N ünsüzüyle biten tekerlemenin son harfi uzatılır. Dudak kaslarını çalıştırmayı da sağlayan bir örnek:

"Babili beydi, babili şeydi, şunu bunu bilmem zem zemazemmmmm".

Ardarda yinelenirse dil kaslarını çalıştıranlar da vardır:

"Eveleme develeme devekuşu kovalama".

11. Şifona üfleme: Baş üzerine koyulmuş olan tülbent veya şifonlar vardır. Üfleyerek onu düştürmesi veya uzaklaştırması istenir.

12. Ayak sallama oyunu: Oturarak yapılır. Ayaklar sallanırken, aynı anda dizlere vurulur, eller çırpılır, parmak şıklatılır. Hepsi bir nefeste yapılır. Bu sırada karın kasları sıkılaştırılır. Parmaklardan sonra ayaklar yere bırakılır ve aynı anda nefes alınır. Bu nefesin çok derin bir nefes olduğu görülür. Oyun yinelenirken düzenli sayılarla diz, el ve parmak sesi verilir.

Bu çalışma bir müzik oyununa dönüşebilir. Çıkarılan üç sesi inceden kalına doğru sıraya sokmaları istenir. Parmak sesi ince; el çırpma orta; dize vurma kalın ses olarak belirlenecektir. Ayakları yere vurma sesi araştırılmak istenebilir, o ise en kalın ses olarak çıkacaktır. Doğadaki "Kalın aşağıdadır, ince yukarıdadır" kuralı aynen müzik sanatında kendini gösterir. Çocuklar bunu çok çabuk algırlarlar.

13. Bisiklet oyunu:

Bisikletin gidişi taklit edilirken birden lastiği patlar ve inmeye başlar. Uzun bir tıslama sesi verilir. İnen lastik pompalanarak şişirilir ve yola devam edilir. Havanın uzun sürede boşaltılması ve pompalarken kesik kesik pompalanması önemlidir. Çıkan sesler şöyle olabilir:

Bisikletin lastiğini şişirirken.

"Çıkıçıkı... Pıt,tıssssssss... Fıst Fıst Fıst Fıst Çıkıçıkıçıkı..."

GRUBUN AKORDU - UYUMU

Isınma çalışmalarına grubun akorduyla başlamak bir alışkanlık olmalıdır. Grubun birbirine dikkat yoğunlaştırmasını sağlamaya yönelik çalışmalardır. Gruba giden yol sürecini hızlandırıcı özellik taşır. Tüm grupla birlikte yapılan basit bir devinim, kolaylıkla yapabildiği bir şeyi başkalarıyla birlikte yapabildiğini kendine ve gruba gösterme fırsatı verir ve grupla kişi arasında ciddi psikik bağlar kurar.

Hareketler, normalden ağır tempoyla ve lider tarafından yönlendirilerek yaptırılır. Ağır hareketler otokontrol özelliği taşır ve dikkati grup üyeleri üzerine yöneltir. Bu aşamada amaç dikkatlerin birbirine yönelmesini sağlamaktır.

Örnek uyum çalışmaları:

1. El ele, gözü kapalı liderin komutlarına uyarak; "bir adım öne, bir adım sağa, kollar yukarı, elleri bırak, bir adım geri, elleri birleştir, yere çömel, yardımlaşarak kalk, gözleri aç" vb. devinimler.
2. Oturduğu yerden olabildiğince yavaş ve birlikte ayağa kalkmak, yürümek, hızlanmak, dolaşmak ve geri olabildiğince birlikte ağırlaşarak yerine oturmak.
3. Sekiz kişilik gruplarla aynı çalışmayı sandalyeleri kullanarak yapmak. Birlikte yavaşça kalkılır, sandalyeler öne alınır, oturulur, kalkılır, tekrar sandalyeler yerlerine konur, oturulur.
4. Gözler kapalı, el ele, kısa bir metni, bir veciz sözü vb. ezber olarak birlikte söyleme. Hafif sesle söyleme, ağır tempoda söyleme uyarıları yapılır. Çok bilinen bir cümle, bir özdeyiş, "Ey Türk gençliği. Birinci vazifen" diye başlayan Hitabe'nin giriş bölümü bu amaçla kullanılabilir.
4. Birlikte halay çekme: Halayın basitleştirilmiş şekli (iki sağa iki sola minik hareketlerle) kollar omuzdan birleştirilmiş olarak veya öne uzatılarak yapılır. Ağırlaştırma ve vücudu birbirine yaklaştırma dikkati tüm gruba yönelir.

Halayın ezgisini birlikte söyleme: Solo yerlerini liderin üstlenmesi, bağlantı bölümlerinin gruba verilmesi veya solo grubun yinelenmesi biçimindeki ezgiler tercih edilir.

5. Dairede, ayakta. Lider, göz göze geldiği kişinin önüne kadar yürür, karşısındaki bir başkasıyla bakışır ve yerini lidere bırakarak yeni kişiye doğru yürür. Böylece tüm grup bakışarak yer değiştirir.

Bu oyunun bir üst aşaması aynı anda iki kişiyle başlatılarak yapılandırılır. O zaman, ortada sıkı bir trafik başlar, kimin kiminle göz göze geleceği hemen kestirilemez ve daha fazla dikkat gerekir.

DENGE ÇALIŞMALARI

Denge çalışması olarak verilen hareketlerin tek bir hedefi vardır. O da bedeni, dengede, sağlam, kasları kontrol edebilir halde tutmaktır.

Küçük çocukların denge arayışlarını görürüz. Sandalye üstlerinde kanepede üstlerinde gezinmek, yüksek gördüğü her yere çıkmak, duvar üstlerinde cambaz gibi korkusuzca yürümek gibi. Bütün bunlar, çocukların kendi dengelerini bulmak için yaptıkları doğal hareketlerdir ve bundan zevk alırlar.

Çocukların bu gelişim gereksinimlerini karşılamak ve desteklemek gerekir. Sekizinci sınıfta olduğu halde ana ritmi gelişmemiş, uygun adım yürüyemeyen öğrencilere rastlarız. Bu nedenle lider, küçük yaş gruplarında daha sıkça olmak üzere denge çalışmalarını ısınma çalışması olarak yaptırılmaktadır. Çünkü ana ritim dengeli bir bedende bulunur.

Örnek denge çalışmaları:

1. Yedi Devinim: Denge devinimlerinin ön plânda tutulduğu bir oyundur.

Grup elele tutarak liderin tefe vurduğu sürece ritmik olarak yürür. Durup tefe sallamaya veya ısıklık çalmaya başladığı anda sağ ayağını kaldırır. Grup bu harekete anında katılır. Tekrar yürünür, durunca ilk devinim ve arkasından ikinci farklı bir devinim eklenir. Amaç her seferinde farklı uzunlukta bir ses verilirken sesin uzunluğu kadar devinimi dondurarak bekletmektir.

Sesin uzunluğunu algılama çalışması yapılmış olur. Değişik hareketler çocuklar tarafından yaratılabilir.

Yedi değişik devinim için yedi değişik uzayan ses kaynağı sınıf içi seslerden, vücut seslerinden veya fülüt, kaval gibi müzik aletlerinden verilebilir.

Bu hareketler her seferinde yenisi eklenerek yediye kadar çıkartılır.

Önerilen devinimler: 1- Sağ ayak öne! 2- Sol ayak öne! 3- Sağ dizini kır, çömel! 4- Sol dizini kır çömel! 5- Dört ayak pozisyonunda sağ dirseğine dayan! 6- Sol dirseğine dayan! 7- Yüzükoyun uzan!

Yedi Devinim Oyunu

Danimarka Halk Ezgisi
Söz: M. Morgül

Canlı
7 kez

El le ri mi tut ve bı rak ma sa kın be ni El le ri mi tut ve bı

rak ma sa kın Çal çal çal ön ce sağ ta ra fa dö ne dö ne

Çal çal çal son ra sol ta ra fa dön Dur ve dön ve

Oyunun aslı, Danimarka'da bir halk dansıdır. Şarkı içine yerleştirilmiş devinimler vardır. Enstrümantal müzik olarak, kasetten dinleyerek oynanan şekli de vardır. Salzburg Orff Enstitüsünün yaptığı grup çalışmalarında materyal olarak kullanılmaktadır.

2. Fasülye Olalım: "Fasülye tohumunu yere göm, o sensin" komutlarıyla çömelip yerde nokta olunur. "Bir süre sonra bahçıvan sana bir sınık dikti, bir filiz verdin, ona sarılarak tırmadın. En yukarı geldiğinde bahçıvan fasülyelerini topladı, bir tanesi yere düştü, onu gömdün, o da yeşerdi, sırtından yukarı yavaş yavaş tırmadı." Pantomim şeklinde oynanır.

3. Bahçeye Leylek Geldi: "Leylekler bahçeye geldi, uzun bacaklarını kanınlarına çeke çeke yürüyorlar... yem buldu onu yutuyor... gagasını birbirine vuruyor.. uykusu geldi, tek ayağının üzerinde uyuyor... ayağını değiştirdi... kanadını başına gölge yapıyor... göçe hazırlanıyorlar, daire olmaya başladılar, dönerek uçuyorlar..." gibi bir öykü anlatımının içine denge çalışması yerleştirilir. Vücudun çalıştırılmak istenen bölümleri kendi organı değil de o hayvanınmış gibi komutlarla denge çalıştırılır.

4. Fidan Olalım: Fidan dikme, onu sulama, büyütme, o büyürken onun rolüne geçme, ağaç olma, rüzgarda sallanma, çiçeklerini koklama, meyvelerini yeme vb. devinimle canlandırılır.

5. Çizgide yürüme: Yere kavisli bir çizgi yapılır veya çizgi yerine bir ip genişçe bir alana dolandırılır. Tüm grup kolları yana açılarak arka arkaya dizilip bu çizginin üzerinde yürür. Bu sırada bir klasik müzik çalınabilir.

Çalışmanın bir değişik biçimi: Adım adım çizgide gidilir, öndeki nereye giderse grup onu takip eder. Bu sırada, biraz daha canlı enstrümantal bir müzik, folklorik bir ezgi çalınabilir.

6. Kayıkta: Kayıkta sırtüstü ayaklar o yana bu yana sallandırırlarken, komutlar "rüzgâr çıktı, devrildin, toparlandın, daha şiddetli esiyor, duramıyorsun, dengeni bulmaya çalış, arkaya devriliyorsun, öne devriliyorsun.." olur.

7. Kuklacı: Kuklanın ipleri çalışıyor mu diye kontrol eden kuklacı canlandırılır. İyice yukarı uzatılır, sağ el bilekten kırılır, sonra sol el, sağ kol dirsekten, sol kol dirsekten, sağ omuz sarkar, sol omuz sarkar, baş sarkar, omuzlar sarkar, bel sarkar, dizler gevşer. Sonra tek tek geri aynı organlar yukarı doğru kaldırılır. İyice yukarı uzanınca parmak uçlarında zıplama denemesi yapılır. Kuklacının kuklası oyuna hazırmış diye bitirilir.

8. Sirk Hayvanı: Eğitilmiş sirk hayvanlarının taklitleri yapılır. Kedi, köpek gibi dört ayak durulurken, sağ kol öne uzatılır, sallanır, o sallanırken sol kol öne uzatılır, ikisi birlikte sallanır. Sağ ayak geriye uzatılır, sallanır, tüm vücut sol ayak üstünde durmaya çalışır.

Küçük gruplarda başka denge arayışları görülür. Alınını yere değdirerek kollarını açar ve kendileri yeni bir denge oyunu bulmuş gibi sevinirler.

9. Ayakla Sayı Çizme: Tek ayak üstünde dururken diğer ayakla birden ona kadar sayı çizilir. Sonra diğer ayakla aynı yapıılır.

Oyunda değişiklik yapılabilir. Bir kişi tek ayağıyla bir şey yapar, herkes onun taklit eder. Ayağın dansı da bu tür oyundur. Tek ayak üstündeyken, diğerle topuk yere vurulur, burun yere dokundurulur, ayağın yanıyla ve içiyle yere dokunulur, vb.

10. Kazığı Salla: Bacaklar yapışık, dik durulur. Ayaklar yerden ayrılmadan öne, arkaya devrilir gibi yapılır. Tam düşecekken geri toparlanılır.

İkili oynanabilir. Eşlerden biri kazık olur, düşerken eşi onu kuvvetle tutar ve geri iter. Rol değiştirilerek oynanır.

Üçlü oynanabilir. Ortadaki kazıktır. Kendini öne ve arkaya dik olarak devirirken arkasındaki onu kuvvetle tutar, öne iter, öndeki eşi de onu düşürmez, arkaya iter. Güven çalışması olarak da yapılır.

11. Uygun Adım Yürüme: Doğrudan denge çalışması gibi görünmese de en önemli olanı bu çalışmadır. Verilen düzenli tempoya uyarak yürümek, sadece dengede yürümeyi değil, beyin-kas koordinasyonunun da doğru çalışmasını gerektirir. Değişik tempolarda ve mutlaka ritmik kuvvetli bir ses eşliğinde yürünür.

Uygun adım yürümek ana ritmin oluşmasını sağlar.

ANA RİTİM

Uygun adım yürürken.

larından geride kalmaktadırlar. Bu nedendir ki, drama eğitiminin ve müzik eğitiminin bir amacı da düzenli tempo tutabilmek, bu ritmi beden diline yansıtabilmektir.

Bir ağacın dengede dimdik ayakta durması, kendi dengesini kurması, kendisi için ve doğal bitki örtüsü için ne kadar önemlidir bilinir. Bir mimari yapının temeli atılırken yıkılmaması için, kolonlarının denge hesabını yapmak da aynı şeydir. Doğadaki denge biz insanlar için de geçerlidir. Dengenin oluşmadığı yerde diğer ritimler, hareketler, devinimler de kontrol dışı kalır. İşte bu nedendir ki denge çalışmaları içinde uygun adım çalışmaları mutlaka verilmelidir. Bu, evrendeki büyük ritmin insan-daki karşılığıdır.

Ana ritim çalışmalarında büyük davul, koltuk davulu, bongo veya derili tef kullanılmalı, hiçbiri yoksa birlikte el çırpılarak yürünmelidir.

Ülke çapında kutladığımız 23 Nisan ve 19 Mayıs bayramları, çocuklar ve gençler için çok değerli bir ana ritim eğitimi fırsatı yaratmaktadır. Haftalarca önceden başlatılan provalar boyunca, müzik eşliğinde hareketler, yürüyüşler davul eşliğinde hayaller, ritmik gösteriler ve denge oyunları yapılır.

BEDENSEL ISINMA ÇALIŞMALARI

1. Güçlü-Zayıf oyunu: "Güçlü" deyince vücut gerdirilir, kollar yukarı açılır, "Zayıf" deyince, vücut aşağı çekilir, gevşetilir, kollar sarkıtılır, yalvaran insan olunur. Benzer oyunlar yaratılır. Esneyerek gerilme, arkasından kendini bırakma, sağ kolla uzanma-gevşeme, sol kolla uzanma-gevşeme, tüm bedenle parmak uçlarında yükselerek uzanma-gevşeme vb.

2. Elma sepeti oyunu: Sepette elma, armut ve muz vardır. Grup bu üç meyve adına bölünür. Dairede durulur, "elma" denince elmalar yer değiştirir. Ortadaki ebe bu sırada yer değişenlerden birinin yerini kapmaya çalışır. "Sepet" denince tüm meyveler yer değiştirir.

Verilen ritme uyarak, uygun adım yürüyebilmektir. İki ayağının üzerinde, dengeli sağlam bir yapı kazanmış olmak demektir. Ana ritmin gelişmediği çocuklarda tempoya uyamama ve müziksel beceriler geliştireme sonuçları görülür.

Matematikte birer birer sayabilme de ana ritimdir. Ana ritmin geliştirilmesi doğrudan motor kas gelişimini hedeflediği için denge çalışmalarının çok özel bir amacı ortaya çıkmaktadır. Ana ritmi veremeyen çocuklar diğer tüm disiplinlerde (matematik, fizik, kimya, tarih, coğrafya, vb) de başarısız olmakta, iyi-güzel-doğru olanı yakalamakta yaşit-

3. Denizde-Karada oyunu. Tüm grup yan yana dizilir. "Karada" denilince geriye bir adım, "denizde" denilince öne bir adım kuralı vardır. Şaşıran çıkar.

4. Yere resim yapma: Yere uzanılır. Yerde bir resim yapıyormuş gibi vücudun değişik parçaları fırça olarak kullanılır. "Burnunla boya... çenemle boya... alınla boya... karnla boya... dizinle boya... dirseğinle boya... sırtüstü dön, başının arkasıyla boya... sağ omuzunla boya... sol omuzunla boya... belinle boya... kalçalarınla boya... bacaklarınla boya... topuğunla boya..." vb. komutlarla boyama yapılır.

5. Yöresel oyunlardan yararlanma: Taklitlerin yapıldığı, grubun taklitleri tekrarladığı oyunlar vardır. Uygun olanları seçilir. Örneğin, Erzurum yöresinde ev düğünlerinde oynanan "Deli Kız Sinin Geliyor" ritüeli bir köy seyirlik oyunudur, şarkılıdır ve eğlendirici özelliği vardır. Adı geçen oyunda diyaloglar ve diyaloglara dayalı devinim değişiklikleri yapılmaktadır. Isınma amaçlı olarak yapılabileceği gibi grubun kaynaştırılması amaçlı olarak da yapılabilir.

6. Hayvan ve doğa ilişkilerini canlandırma: "Bir gün bir örümcek duvara tırmanmaya başladı" diye liderin başlatacağı bir öyküyü mekânda ellerini yerde örümceği takibederek sürdürebilirler. mekâna dokunmayı, mekânla bütünleşmeyi, mekânı çevre olarak algılamayı da birlikte düşünerek öykü geliştirilir. "Duvann en yukarisına geldiğinde yağmur başladı... örümcek kaydı, yere indi... tekrar tırmandı... şimşek çaktı gök gürledi, yere düştü..." gibi değişik devinimleri doğaçlama yaptırarak anlatımlar yapılır.

7. Sesin çağrıştırdığı devinimler: Efekt ses kaseti kullanılır. Duyulan sesler anında yönlendirilmeksizin tüm grup tarafından devinime dönüştürülür.

Efekt sesler: Demiri döğme, rüzgâr, yağmur, dalga, ağaç kesme, helikopter, tren, değişik tempolarda yürüme, atlar, kuzular, yavru kedi, büyük köpek, iş sesleri, ağlama-gülme-hapşırma-horlama vb. insan sesleri.

8. Şifonla çalışma: Renk renk küçük kare şifonlar çocukların başlarının üstüne atılır. Üfleyerek şifonu uzaklaştırmaya çalışırlar. Bu çalışma, nefes açmaya da yarar.

"Şifonları uçuralım" komutuyla ucundan tutarak serbest sallayışlar yapılır. Dönerek, yukarı aşağı sallayarak değişik yönler denenir. İki elle tutarak sallamalar yapılır. "Havaya at" komutuyla fırlatılan şifonun altına geçilir, "başına gelsin" denir. Yumuşak hareketle baş şifonun altına uzatılır.

Havaya atılan şifon düşerken değişik organlarla tutulmaya çalışılır; sırt, omuz, kol, parmak ucu, ayak, topuk, popo. Vücudun yumuşak ve dikkatle hareket etmesi sağlanır.

"Havaya at, düşerken sen de yere düş" komutuyla, tüm beden yumuşak bir şekilde yere inmesi sağlanır. "Tekrar havaya at, düşerken ona bir ses ver" komutuyla sesinin inceden kalına doğru giderken vücudun da bu sese uygun devinim vermesi hedeflenir.

"Avucunda şifonu sık, yere bırak, çiçekler açtı" komutuyla şifonlar çiçek bahçesi gibi yere bırakılır. Etrafında el ele dönerek bir dansla, bir şarkı söylenir.

9. Yüz ve boynu ısıtma: Konuşmaya hazırlık olarak yapılır. Dil, çene, ağız ve yüz kasları ısındırılır.

İki el ile yanakları ovma, dili çeneye burna değdirme, dili ağız içinde dolandırma, dili çiğneme, elmayı çiğneyip ısırma, çirkinlik taklidi yapıp gevşeme, uzun üfleme, uzun ve kısa kısa tıslamalar, boynu sağdan ve soldan eşit sayıda çevirmeler, omuz başlarından kolları eşit sayıda öne ve arkaya çevirmeler bu amaçla yaptırılır.

DUYULARIN ÇALIŞTIRILMASI

Başlangıç çalışmalarında önemli bir yeri vardır. Günlük yaşantımızda çoğunlukla gözlerimizle yönlendiriliriz. Görme duyusu devreden çıkarıldığında dokunma, işitme ve koklama duyuları kuvvetle devreye girer. Bu nedenle, gözü kapalı yapılan güven oluşturma çalışmaları aynı zamanda duyu

çalışmalarıdır. Mekânı ve çevreyi işitsel olarak duyumsama, dokunarak duyumsama, kokusuyla duyumsama ve algılama kişinin kendini mekânın bir parçası olarak hissetmesini ve bu ortamda rahat hareket etmesini sağlar.

Gözlerimizi de yeterince kullanmadığımızı gözlem oyunları ile anlarız. Bu nedenle, iyi gözlerimizi olmaya yönlendiren oyunlar yapılır. **Örnek çalışmalar:**

1. Gözler kapalı, kendini ve çevreyi duyumsama çalışması: "Kendini dinle, rahatla, oturduğun yeri hisset, ayağının altını hisset, sırtını hisset, omuzlarını hisset, başını arkaya yasla ve hisset, avuçlarını hisset, dirseklerini hisset, burnuna dokun, saçına dokun, kulaklarına dokun, çevre sesleri dinle, gözlerini aç." Komutları verilir. Duyulan sesler sıralanır, işitsel çevre algılanır.

Mandoline gözü kapalı dokunurken.

2. Mekânın gözlenmesi, birbirinin aynısı olan üç şeyin söylenmesi istenir.

3. Gözler kapalı, hafif klasik müzik dinlerken komutlarla kendini duyumsama yapılır.

4. Serbest pozisyonda durulurken gözlerin yer değiştirmesi: "Gözlerin başının arkasında, nereyi görüyorsunuz?.." Cevaplar alınır. "Gözlerin dirseğinde, ne görüyorsunuz?.. Yerde kıvrıldın, gözlerin ayak parmağında, ne görüyorsunuz?.."

5. Göz kapalıyken, verilen bir nesne elden ele değiştirilir. Dokunarak, koklayarak onu tanımlamaya çalışılır. Tüm grupla yerine dairenin ortasına alınan ebeyle de oynanır.

6. Hayali hamur oyunu: Bir kişi hamura bir şekil verir ve onu kullanır, bunu herkes görür. İkinci kişi ona yeni bir şey ekler ve kullanır, sonra üçüncü kişiye verir. Böyle devam eder. Kimin ne yaptığı tahmin edilir.

7. Hayali kardan adam oyunu: Birlikte yapılan hayali kardan adama sırayla bir eşya takılır. Farklı eşya takma kuralı vardır. Kendinden önce takılanları gözlemiş olmak esasına dayanır. Oyunun sonunda kimin ne taktığı sırayla söylenir.

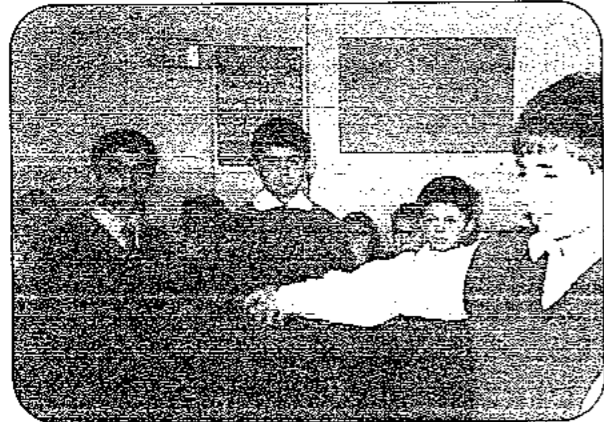
Kardan adam yerine "eşyalannı unutan izciye sırayla bir eşya verelim" komutuyla da oynanır.

8. Sesin geldiği yönü bilme: Gözü kapalı ebeye mekânın herhangi bir yerinden bir vücut sesi, bir eşya sesi, bir taklit sesi verilir ve sesin nereden geldiğini bilmesi istenir.

Bu oyunun ileri aşamalarında, arkadaşını sesinden bilmesi istenir. Her insanın sesi farklı tınıdadır. Grup kaynaştıkça birbirlerini tanıma ses farklarını algılamayı da birlikte oluşturur.

9. Hayali orkestra oyunu: Tablo tamamlama tekniğine uyularak oynanır. Bir kişi kalkar bir çalgının çalınışını taklit ederek donar, o durunca ikinci kişi bir başka çalgıyı taklit ederek onun yanına gelir. Herkes orkestrada yer alınca, lider onlara çalgı seslerini taklit ederek doğaçlama kuralsız bir müzik başlatır. Tablo canlanmış olur. Liderin dokunduğu çalgı susar yerine geçer, son kişi de susunca oyun biter.

10. Objenin çağrıştırdığı bir sözcük söyleme: Lider gruba bir obje sunar. (Eski bir saat, şal, derili tef, eski para, oyuncak ördek, tüy.) Çocuklar objeyi inceler, dokunur, koklar, ayrıntılarına bakarlar. Sonra sırayla objenin çağrıştırdığı birer sözcük söylerler. Objeden yola çıkarak öykü oluşturma, objeyi herhangi bir amaçla kullanma gibi, objeyi düş gücünü devreye sokma amacıyla yapılan etkinliklerin öncesinde de bu oyun oynanabilir.

Gözü kapalı durumda sesin geldiği yönü gösterirken.

10. Objenin çağrıştırdığı bir sözcük söyleme: Lider gruba bir obje sunar. (Eski bir saat, şal, derili tef, eski para, oyuncak ördek, tüy.)

Çocuklar objeyi inceler, dokunur, koklar, ayrıntılarına bakarlar. Sonra sırayla objenin çağrıştırdığı birer sözcük söylerler. Objeden yola çıkarak öykü oluşturma, objeyi herhangi bir amaçla kullanma gibi, objeyi düş gücünü devreye sokma amacıyla yapılan etkinliklerin öncesinde de bu oyun oynanabilir.

Şef, hayali orkestrayı yönetirken.

UYUM VE GÜVEN ÇALIŞMALARI

Grubun kaynaştırılması ve etkileşime açık hale getirilmesi amacıyla yapılan ikili ve daha fazla elemanla ya da tüm grupla yapılan oyunları, etkinlikleri kapsar.

Bu çalışmalara Gruba Giden Yol Süreci de denir. Tanışma, bedensel ısınma, ses ve nefes açma ile duyuların devreye sokulması çalışmaları hep aynı amaca yönelik olarak yapılan etkinliklerdir. Bu bölümde ayırt edici olan bireylerin birbirine dokunarak iletişim kurmaları, arkadaşının bedenini mekânın bir parçası olarak algılamalarıdır. Çekinmesiz birbirine dokunabilen insanlar düşündüklerini rahatça beden diline aktarabilirler. Kendini grubun bir parçası olarak hissedilen birey kolaylıkla etkileşime girebilir, öneride bulunabilir, önerilere açık hale gelebilir.

Örnek Çalışmalar:

1. Mekânda rahat hareket: Liderin komutlarıyla grup mekânda rahat hareketlerle dolanmaya başlar. Lider el çırparak, sözlü komutlarla veya tefe vurarak onları yönlendirir, çeşitli görevler verir:

"Yavaş yavaş yürü... eğri çizgiler oluşturarak yürü... Mekânı olabildiğince eşit kullanarak yürü... kanşık olarak değişik yön-

Değişik komutlarla yürürken.

lere yürü... zıpla... özel duygularla yürü... hüzünlü, korkulu vb... el çırpılınca kendi adını yüksek sesle söyle... fısıltıyla söyle... bir başkasının yanında dur ve kulağına kendi ismini fısılda... yürü... en yakınındakine mimikle selam ver... yürü... dur, yakınındakine konuşarak selâmlaş... yürü, durunca yanındaki çoktan görmediğin bir arkadaşındır... yürü... bir başkasıyla bir figür oluştur... yürü... üçlü bir figür oluştur... yürü, dörtlü bir figür oluştur... yürü el çırpılınca yukarıya bir sözcük haykır... sevgiyle söyle... emredici söyle... okşayıcı söyle... çekinerek söyle... yürü, yanındakiyle bir konuşma başlat... yürü, eşinle özel bir duyguyla vedalaş..."

Karmakarışık olarak yapılan bu hareketler sırasında, kimsenin kendisine bakmadığı hissedilir ve çekinmeden davranılır. Eşinin sık değiştirilmesi grubun kaynaşmasını sağlar.

Grup lideri bir sonraki aşamaya hazırlık olarak istediği devinim, pandomim ve duygu ifadelerini bu rahatlatma çalışmasına sokabilir.

2. Çocuk oyunlarını toparlamak: Küçük gruplarla veya tüm grupla yapılır. Bilinen bir oyunun belirlenmesi, kurallarının anımsatılması, varsa ebe seçimi ve oynanması şeklinde bir sıra izlenir.

Oynanacak oyun, grubun önerileri alınarak veya liderin uygun gördüğü yeni bir oyun da olabilir.

Grup oyununda yaşanan süreç, doğaçlamalarda aynen geçerli olacağı için bu oyunların özel bir önemi vardır.

Küçük bir grup içinde başarıyla üstesinden gelinen her ödevin grubun kaynaşmasına olduğu kadar özgüven geliştirmeye de katkısı vardır. Birey, oyundan sonraki etkinliklerde görev almaktan çekinmez.

Ayrıca, insanın çocukluğunu ve çocukluğunda oynadığı oyunları anımsaması, neşeli, sevinç dolu bir anlatımın oluşmasını sağlar. Grup üyeleri rahat bir ortamda birbirlerini daha yakından tanır- lar. Bir şeyi yanlış yapma olasılıklarının olduğu zor bir görev de yoktur karşılarında. Dolayısıyla grup üyeleri bu oyunlar sırasında birbirleriyle rahat iletişime girerler.

"Körebe", "Ali neredesin?", "Ambara Vurdum Bir Tekme", "Çiftçi Çukurdaydı" gibi daire içinde oynanan oyunların güven artırıcı özellikleri ağır basar.

Güven yürüyüşlerinde eşini sese yönlendirme.

3. Eşine masaj yapma: Enseye, omuzlara, kol ve bacaklara yapılır. Sırtta yapılan masajı bir anlatım kurgusuna yerleştirmek mümkündür.

Örneğin; Sırtı dönük durumda, lider "yağmur hafif hafif yağıyordu" derken parmak uçlarıyla eşinin sırtına yumuşak dokunuşlar yapılır. "Yağmur arttı" derken dokunuşlar artırılır, "yağmur daha geniş alana yayıldı"... derken tüm sırtta masaj yapılmış olur. "Güneş açtı, sırtını ısıttı" derken sırtına avuç içiyle ovma yapılır.

4. Güven yürüyüşleri: İkili eşlerden biri gözünü kapatır. Diğeri eşinin omuzlarından tutarak onu kuvvetle yönlendirerek dolaştırır. Rol değiştirerek yinelenir.

Gözü kapalı olan, eşine güvenme duygusu geliştirir. Dolaştırıcı rolündeki de yumuşak dokunuş ve yavaş hareket etme, eşini ürkütmemeye ve incitmeye becerisi geliştirir.

Güven yürüyüşlerinde, eşinin tek elini, parmak ucunu tutarak vb. gibi giderek daha çok dikkat gerektiren hafif dokunuşlarla zayıf yönlendirmeler yapılır.

Sese yönlendirme, bu oyunun bir başka şeklidir. Gözü kapalı duran arkadaşını, birlikte belirledikleri bir sese doğru yürütme yapılır. El çırpma, parmak şıklatma, özel bir ses çıkarma, ritmik okuyuşla adını

söyleyerek, ritim aletini çalarak, aletten ritmik bir ses vererek, vb. yapılan kör dolaştırmalar çok amaçlı olarak yapılır. Altı yedi çift tarafından oynandığında, değişik seslerin arasında kendine ait olan sesi dikkatle takip edebilmek işitme duygusunu geliştiren bir çalışmadır.

5. İkili iletişim oyunları:

Çocukluk çağı oyunlarından, eşlerin birbirine kuvvetli dokunuşlarla oynadığı oyunlar bilerek oynanır. Grubun ikili eşleşerek bildiği ikili oyunları birbirine anımsatması veya öğretmesi istenir. Kuvvetli dokunuşlarla yapılanları lider tarafından saptanır ve tüm çiftlerle oynanır.

Bilinen bazı oyunlar:

"Annem bana tulumbadan su çeker" oyununda, eşler ellerini sıkı sıkı tutarak sırt sırt dönerler.

"Şıp şıp şıp. Kedi yüzünü yalasın" oyununda eşler birbirinin yüzünü okşarlar. Oyunun tekrarında varyasyona geçilir, eşinin eli tutulur, tutulan ellerle kendi yüzü okşanır.

"Yusufoçuk, el göçtü, biz kaldık" oyununda yine eşler birbirinin yüzünü defalarca okşarlar.

İkili eşler "Annem bana tulumbadan" oynarken.

"En üstünde kimin eli" oynarken.

"En üstünde kimin eli" oyunu, ellerin birbiri üzerine konarak kuvvet toplandığı değişik bir oyundur. "Eşeğirme su verdin mi?" oyununda, kulak memesinden tutulur ve kulaklar ovulur. Oyunun diyalog bölümü ayrıca sözel diyalog için uygun bir oyundur.

"Fiş fiş kayıkçı"da, eller karşılıklı sıkı sıkı tutulur, yerde uzun oturuşta ayaklar birbirine destek olurken eşler birbirini çeker.

6. Ritmik sayışma ve tekerlemeler: Vücudun orkestra olarak kullanıldığı ritmik oyunlardır. Eşler karşılıklı birbirine vurarak, ses çıkartarak, birlikte söyleyerek oynar. Sayışmalar, ritim duygusunun gelişmesi için olduğu kadar, beden fiziksel gelişmesi ve denge için ayrıca önemlidir.

Eller karşılıklı vurularak, ters vurularak, parmak şıklatarak, dizlere ve yere vurularak, dönerek, kollar çaprazlayarak, vb. yapılan dansımsı devinimli bu ritmik oyunlar, yapılan doğaçlamaların dansa ve ronta dönüştürülmesi çalışmalarında temel alınan oyunlardır.

Bu oyunlar çoğunlukla kız çocukları tarafından yaratılır. Kafiye tutturmak dışında sözel zorlayıcılığı yoktur. Anlam bütünlüğü veya anlamlı cümle kurmak zorunluğu yoktur. Oyun boyunca yapılan absürd diyalogların, dil gelişiminde önemli yeri vardır. Sözcükleri bozarak, uydurarak kurdukları her bir müzik cümlesinde, hece sayısı ne olursa olsun asla dört vuruşluk süreyi değiştirmezler. Bu durum çocuklarda temel ölçü sayısının da dört vuruş olduğunu gösterir.^(*)

Oyunlar, kuşaktan kuşağa, hatta yıldan yıla değişikliğe uğrarlar, yenileri eklenir. Oyun sırasında karşılıklı birbirlerine konsantre olmuş halde, konuşan ayna tekniğini kullandıkları gözlenir. Başlangıçta bir de akort devinimi vardır; sıkıca birbirinin kolunu tutar üç veya dört kez sallar, sonra el vurmalarına geçerler. Örnek oyun:

Alfabe, üç kere A A A, üç kere B B B,
Üç kere A, üç kere B, Alfabe
Eteğimin pilesi
Saçımın lülesi
Ay çok mersi
Ben, seni, köşe başında
Çin lokantasında
Saat onda bekliyorum
Hüs...

"Alfabe" oynarken.

Oyun: "Al fa be" denir ve bu sırada kollar karşılıklı tutulur, bırakılmadan üç kez sallanır, ikili akort yapılır. Bu sallama devinimi, birlikte bu ritme uyaçıklarını beden dili kullanarak beyinlerine emir olarak göndermektedir.

Birinci satırda eller birleşik olarak birbirine vurduktan sonra üç üstte ve üç altta karşılıklı tekli vuruşlar yapılır. Kendi orkestralarının farklı tınılarını kullanırlar.

"Üç kere A, üç kere B" derken bir üstte bir alta vurulur.

Ritmik okuyuş biter, oyuna, konuşan ayna ve paralel taklitlerle devam edilir.

Basit bir ritmik tekerleme gibi görünen bu tür çocukluk çağı oyunlarında pek çok dramatik ve müziksel ögenin aynı anda yer aldığı görülür.

Ritmik sayışma ve tekerlemelerin eğitimde drama açısından özellikleri:

1. Başlama için ikili akort devinimi, ikili uyum.
2. Kendi bedenini duyumsama.
3. İkili, üçlü, dörtlü iletişim.

(*) Rep müzik adı verilen bir müzik türü, çocukluk çağı oyunlarından olan bu ritmik sayışma ve tekerlemelerden doğmuştur. Bu tür ritmik ağırlıklı pop müzikler düş gücünü değil, bedeni harekete geçirir. Çocukların bu müziklere ilgisi, kendi gelişim basamağına denk düşmesinden ve bedeni harekete geçirmesinden kaynaklanır.

4. Dokunarak iletişim.
5. Absürd diyalog kurma.
6. Konuşan ayna.
7. Diyalogun kendiliğinden başlatılması.
8. Rol değiştirerek yinelenme.
9. İki elin ve kolun eşit çalıştırılması.
10. Dile acıcılık kazandırma, dil kaslarını geliştirme.
11. Beyin-kas koordinasyonu kazanma.

Ritmik sayışmaların müziksel özellikleri:

1. Ritim duygusunu geliştirme.
2. Düzenli dört vuruşla tartım cümlesi kurma.
3. Tek, çift, üçlü ve dörtlü vuruşlar yapma.
4. Vücut sesleriyle orkestra kurma.
5. Tını farklarını ritmik bir kompozisyona dönüştürme.
6. Konuşma sesine incelik kalınlık farkı vererek vokal yapılanmayı destekleme.
7. Birlikte başlama ve bitirme.
8. Tempoyu bozmadan birlikte sonuna kadar götürme.

7. Ayna pandomimi: İkili eşler karşılıklı durur. Birinin yaptığı hareketleri diğeri eşzamanlı olarak, olabildiğince aynı anda taklit eder.

Somut ayna; sabah tuvaleti gibi.

Soyut ayna; günlük bir anlamı olmayan, dansı anımsatan hareketler.

Hareket halinde ayna; yürürken, mekânı geniş kullanarak.

Yönlendirme olmaksızın ayna; iki kişi oyunu birlikte geliştirir, rol değişikliği geçişleri kendiliğinden yapılır.

Grupla ayna; orkestra şefini tahmin etme oyunu bu ilkeye dayanır. Ebe dışarı çıkar, gruptan bir kişi şef olur, ebe içeri girer, grup üyeleri şefin hareketlerini ona bakmamaya çalışarak aynı anda yapmaya çalışır, ebe şefi bulursa ebe değişir.

Konuşan ayna; eşlerden biri bir konuşma başlatır. Diğeri onun söylediklerini aynı anda tekrarlamaya çalışır.

Birlikte konuşan ayna; iki kişi birlikte bir metin geliştirirler. Yönlendirme ve izleme söz konusu değildir.

Ayna çalışmaları, bir şeyin tam olarak algılanması ve işbirliği yeteneğini geliştirir. Grubun kaynaştırılması ilk dönemlerde daha belirleyici olduğundan, ayna çalışmalarında eşlerin sık değiştirilmesi daha uygundur.

8. Bir figürün aynısını oluşturmak: Eşlerden biri bir duruş alır. Diğeri, onun duruşunu gözünü kapalı olarak, dokunarak, eliyle yoklayarak aynen taklit eder.

Dört kişiyle yapılabilir. İki kişi birlikte bir figür oluşturur, diğeri iki kişi gözleri kapalı olarak aynısını canlandırır.

Bu çalışmalar, alışılmamış deneyimlerin yaşanmasını sağlar ve grup ortamının yoğunlaşmasına katkıda bulunarak, dolaysız psikik bağlar kurmaya yarar.

9. Eşine masaj yapma: "Güneşleniyorsunuz, arkadaşının açık yerlerine güneş yağdı" komutuyla, ikili eşler yerde, diledikleri pozisyonlarda birbirlerine hafif ovularla masaj yaparlar.

10. Ben Kimim Oyunu: Ebe dışarıya çıkar. Grup ünlü bir bilim adamı, oyuncu, şair, ressam, vb. birini tutar. Tutulan kişinin özellikleri grupça anımsanır. Ebe içeri gelir. "Ben yaşlı mıyım, resim yapar mıyım, sinemada oynar mıyım?"... gibi soruları, on kişiye sorar. Kendisine verilen kimliği bilebilmesi beklenir.

11. Tutuklu ve gardiyan: 8 tutuklu sandalyeye oturur, arkalarında birer gardiyan ayakta bekler. Bir kurtarıcı ebe olur. Ebe kime göz kırparsa o kaçıma başlar. Eğer gardiyan kendi beklediği tutukluya göz kırptığını anlarsa onun kaçmasına izin vermez, çevik davranıp onu tutar. Yoğun dikkat gerektiren bir oyundur. Ebe kadar tüm oynayanlar dikkatlerini oyuna vermek zorundadır.

12. Ön-dö-trua: Fransızca sayılarla başlayan bu oyunda ebe yüzü duvara dönük dururken üç sayı sayar ve o sırada arkasında ilerlemeye çalışan gruba hızla dönerek, kıpırdayanı görürse onu oyundan çıkarmış olur. Grup çok küçük adımlarla ve ebeye görünmeden ilerlemek zorundadır. Görünmeden ebenin yanına kadar giden ebeye arkadan dokunur ve oyun yeniden başlatılır.

13. Tamamlamalı donmuş imge tablosu: Gruptan biri kalkar, ortaya geçer ve bir figür oluşturur. Örneğin "ben bir ağacım" der ve hareketini dondurur.

İkinci kendini hazır hissedenden kişi gelir, örneğin "ağacın altında piknik yapıyorum" der ve donar. Küçük gruptan herkes tabloda bir rol alınca tablo tamamlanmış olur. Sırayla herkes tablodan çıkar, tablodakilere bir fotoğraf çeker ve yerine geçer.

14. Donmuş imge tablosu: Küçük grupla yapılır. En çarpıcı olan kilit anın belirlenip dondurulması önemli bir doğaçlama tekniğidir. Konuşmadan, "ben şuyum.." demeden, hep birlikte, aynı anda hareket dondurulur.

15. Hareketli tablo: Büyük grupla oynanır. Gruptan kalkan ilk kişi bir figür oluşturup donar. Bir önceki arkadaşına dokunmak kuralı vardır. Bu kurala uyarak ikinci kişi gelir, arkadaşına dilediği bir noktadan dokunarak bir figür oluşturur. Tabloda eksik olan bir şeyi tamamlıyormuş gibi düşünmeleri beklenir. Beş kişi sonra, ilk hareketi başlatan kişi tablodan sessizce çıkar. Bundan sonra her girenden sonra sırayla bir kişi çıkmaya başlar. Sürekli değişen bir tablo oluşur. Bitiş için çıkanların tabloya girmesi beklenir.

16. Sevgi makinesi: Tablo oluşturma tekniği kullanılır. Birbirine dokunma ve ritmik bir hareketi sürdürme zorunluluğu vardır. Küçük grupla (6-8 kişi) yapılır. Kendilerini büyük bir makinenin parçası olarak düşünmeleri istenir. İlk kişi gider ortada bir devinim başlatır ve ritmik olarak devinimini sürdürür. Tüm bedenini sağa sola ağır ağır sallayabilir. İkinci kişi ona omuzlarından dokunarak kendi başını yukarı aşağı sallayabilir. Üçüncü kişi dokunduktan sonra kollarını yukarı aşağı veya çevirerek bir hareket başlatabilir. Dördüncüsü avuçlarını yumup açabilir, beşincisi yerde ayaklarını uzatıp çekebilir, vb.

Herkes bir devinim sürdürürken "Makineniz yoruldu... makineye çok sevdiği bir şeyi verdiniz... bir parçası arzulandı... üzüldünüz... parça tamir edildi... çok sevindiniz... çok sevdiğiniz birisi için çalışıyorsunuz..." vb. komutlarla makineye değişik hızlar verilir.

Varyasyonlar: Her bir parça kendi işleviyle ilgili, kendi temposunda ritmik bir okuyuşla kısa bir cümleyi sürekli yineler. Sonra bu cümle tek kelimeye indirilir. Sonra bu kelime yerine yaptığı işin sesi ritmik olarak verilir. Son aşamada makinenin tüm işlevi üzerine, sevgi dolu ifadelerle, serbest, doğaçlama bir metin, son kişi tarafından makineyi okşayarak dolaşırken söylenir. Makinenin tüm parçalarından gelen vokal çokseslilik üzerinde geliştirilmiş solo partiyondur bu. Bu çalışma çoksesli müzik doğaçlamalarına da hazırlıktır.

DOĞAÇLAMA OLUŞUMLAR (Etkinlikler)

Seyircisi olmayan gösterilerin yaratıldığı aşamadır. Yaptıklarını kendileri izler, sonra da kendileri değerlendirir.

Bu aşamaya hazırlanırken yapılan ısınma çalışmalarında;

1. Bireyin kendisi ile olan iletişimi ve etkileşimi, kendini tanıma ve ifade,
2. İkili çalışmalarla ikili iletişim ve etkileşim, güven,
3. Grup çalışmasıyla grup iletişimi ve etkileşimi, uyum, gerçekleştirilmiş olmalıdır.

Yani, ısınma, uyum, güven çalışmaları yapıldıktan sonra grup lideri o günkü çalışmada hedeflediği temayı ortaya söyler ve tüm grubu daha küçük (6-8 kişilik) gruplara böler. Her grubun kendi doğaçlamasını yapmak üzere konuşmaları, iletişime girmeleri ve oyun hazırlamaları için kendilerine 10-15 dakikalık süre verilir. Grup üyeleri birbirleriyle iletişime açık hale gelmiş durumdadırlar, öneriler alı-

nır, verilir, roller üstlenilir, ilk denemeler yapılır.

Temanın belirlenmesinde öğretmen çocukların önerilerini de almış olabilir. Ancak çoğunlukla eğitsel amaçlı konuların tercih edilmesi olasılığı vardır ve öğretmenin konu belirlemesi önemlidir. Burada öğretmenin dikkat edeceği birkaç husus vardır. Yaşamda bir tercih yapmak zorunda olduğumuz anlar, sorun yaşadığımız anlar, çatışma yaşadığımız anlar, kendimiz için karar verme anlarını oluşturur ve yaşamsal olanıdır, yani dramatik olanıdır. Öğretmen bunu bilirse, konuları belirlerken eğlendirici, sıradan taklitleri gerektiren değil, farklı çıkış noktalarının olabileceği, problem çözmeye yönelik, değişik önerilerin oyunlaştırılacağı dramatik konular sunar.

İnsan yaşamının bunalım ve karar verme noktalarında gerçek dramatik olan anlar ortaya çıkar. Sorulara yönelik olarak çalışmak ve çocukların yaşadıkları zorluklardan yola çıkarak çalışmak, dramanın temelini ve alanını oluşturur. Dramanın eğitimde kullanılması gereği de buradan doğmuştur.

Çocuğun yaşamında olmayan, bir masal, bir öykü veya doğada, hayvanların dünyasında var olabilecek çatışmalar da dramanın içinde irdelenir, tema olarak kullanılır. Örnek:

Kahramanı "bir kaptan", dünyası "deniz", ödevi "karaya dönmek", sorun yaratan (karşı oyun) "kayalıklar", yardımcı "yunus balığı" olan bir öykünün oyunlaştırılması gruplara konu olarak verilebilir. Bu bir dramatik oyundur.

Rol oynama oyunlarına ve beden dilini ön plâna çıkartıcı oyunlara yer verilir. Rol oynama, rol yapma becerisini analiz etmek amacıyla yapılır. Rol yapmak, yalan söylemek değildir. Günlük yaşamımızda sayısız rol üstleniriz ve bunları doğaçlama oynarız. Evde anne, baba, okulda öğretmen, idareci, bakkalda müşteri, otobüste yolcu, vb. Bu rolleri gerçekten yaşarsanız, taklit etmeyiz. Rol oynama çalışmalarında gerçeğe en yakın olanı bulmak üzere üstlenilen rolün irdelenmesi yapılır. Objektiflik rol yapmak için önemlidir. İyi gözlemci olmak, ayrıntıyı yakalamak objektifliği sağlar. Duyu çalışmalarında görme duyusunun çalıştırılması bu amaca hizmet eder.

Öğretmenin zengin bir drama tekniği dağarcığına sahip olması ve bu teknikleri çocuklara değişik oyunlar içerisinde vermiş olması gerekir.

Grubun hangi oyunda hangi teknikleri kullanacağına öğretmen önceden karar vermiş olmalı, bunları etkinlik plânına almış olmalıdır.

Etkinlikler sırasında çocuk bir durumu masaya yatırır, analiz eder. Detaya girer, ayrıntıyı yakalar. Yaşamdaki gerçek durumları sınıf ortamına taşır, olayın aynası olur. Aynadaki bir durumu dilediği kadar tekrar etme, durdurup geçmişini araştırma, nedenleri bulma, kişileri sorgulama, karşılaştığı durumlar arasında ilişki kurma, sonuca etki eden durumları analiz ederken objektif olma, olayın nasıl gelişeceğini tahmin etme, olayın sonrasına yön verme, vb. şans hep vardır.

Örneğin; konusu, deniz kaplumbağasının yumurta bırakacak yer araması olan bir oyunda, çocuklar kaplumbağanın yolculuk boyunca hangi sorunlarla karşılaşmış olabileceğini araştırırken ve oynarken, pek çok çevre sorununu canlandırır. Yavru kaplumbağaları köpeklerin saldırısından kurtarırken yardımseverliği öğrenirler. Yavruları denize bırakıp onlara dilekte bulunurken, çevre kirliliğiyle ilgili vardıkları sentezleri "körfeze girme, zehirli atıklar var" gibi uyarılarla yansıtmış olurlar.

KONU SEÇİMİNDE KAYNAKLAR

Drama öğretmeni yıllık plânını hazırlarken, sınıf öğretmeni ve okul rehberlik servisiyle işbirliği yaparak, o ders yılı için öncelikle ele alınması gereken eğitsel hedefleri belirler. Bu eğitsel hedefleri ön plâna çıkaracak oyunlar için çıkış kaynağını, konularını kendisi seçer.

Bu amaçla, öğrencilerin yaşadığı bölgenin sosyal ve ekonomik sorunlarının konu edildiği tarihi öyküler, efsaneler, destanlar, ağıtlar, halk şarkıları, köy seyirlik oyunları derlenebilir. Bu derlemeler drama lideri için zengin bir kaynak oluşturur. Bölgenin ekonomik kaynakları, üretim şekli, doğa yapısı mutlaka insan ilişkilerine yansır ve buralardan pek çok drama konusu ortaya çıkabilir. Drama lideri mutlaka çocuğun bu yakın çevresini gözlemesine dayanan dramatik oyunlara başvurmalıdır.

Yakın çevre, devamlı aksiliklerle, çelişkilerle yüklü bir ortam olabilir. Sürekli mücadele ve çatışma sergileyen konuların, yıldırıncı, ürkütücü etkisini azaltmak çocuğun ruh sağlığı açısından önemlidir. Çocuklarda sevinç, mutluluk, gayret, heves, sevgi ve fedakarlık duygularını uyandıracak görüntüler sağlanmalıdır. Öğretmenin lider olarak rolü, gerektiğinde akışı yönlendirmesi burada önem kazanır. Yakın çevrenin geleneksel eğlendirici oyunlarının konu içerisine çekilmesi, dramının gerilim noktalarını hafifletmek üzere kullanılmalıdır.

Bölgesel özelliklerin toplumsal yaşantıya getirdiği farklılıklara örnek olarak, Karadeniz bölgesinde, çay üretiminin sorunları konu olarak alınabilir. Güneş çayı yakar, yaş çay hava karamadan fabrikaya yetişmek zorundadır, aşırı yağışlar dereleri taşırır. vb.

Balıkçılık sorunları: Fırtınalı havalarda dalgalarla balıkçıların başı sürekli derttedir, bazı balık türleri yok olmaktadır, vb.

Fındık üretimi: Çernobil faciası üreticiyi zor durumda bırakmıştır, yerini çay üretimi almaya başlamıştır.

Arazinin dağlık oluşuna bağlı ulaşım sorunları vardır. Kömür ve bakır işletmelerinde yaşanan durumlar, çevre kirliliği, sosyal ilişkiler, çocukların okulu, vb. drama dersinin konularına alınabilir.

Karın çok yağdığı bölgelerde kış masalları, okula giderken yaşanan zorluklar, tarımsal zorluklar, hasadın düşük olduğu yıl düğün yapacak kızın veya delikanlının bunalımları, çözümlerinin araştırılması drama konularını zenginleştirecektir.

Çukurovada pamuk üretimi ve diğer tarım ve sanayi ürünlerinin yetiştirilmesi, bu ekonomik ilişkilerin insan yaşantısına getirdiği değişiklikler, alışkanlıkların değişmesi, GAP bölgesinde yeni ürünlerle birlikte yaşanan şaşkınlıklar ve zorluklar, insanların teknolojik yenilikleri kullanabilmesi için eğitim almaları ihtiyacından kaynaklanan sorunlar, vb. konular dramının konuları içine alınır.

Ekonomisi turizme dayalı Akdeniz ve Ege yörelerinde yaşanan yeni durumlar ve bunların yarattığı zorluklar veya keyifli anlar konu olarak alınır.

Tarihi eserlerin zengin olduğu bölgelerimizde bu eserlerin yapıldığı dönem özellikleri, insanların serüvenleri, efsane ve öyküleri, yakın tarihte eserlerin korunması sırasında yaşanan sıkıntılar, tarihi mekânlara çevresinde yaşayanların ilişkileri gibi konuları irdelemek ve oynamak doğru bir yaklaşımdır. Tarihi mekânlar drama etkinlikleri için çok uygun mekânlardır. Tarih derslerinin pek çok ünitesi bu mekânlarda canlandırılabilir^(*).

Çok zengin bir kültüre sahip olan ülkemizde, biraz araştırmacı olan bir drama öğretmeni konu sıkıntısı çekmeyecektir.

Drama eğitimi dil öğretim programını içermelidir. Dört temel dil becerisi olan *Dinleme, Konuşma, Okuma ve Yazma*'yı geliştirmek üzere drama etkinlik ortamı en uygun ortamdır. Çocuğun, kendisi olarak değil de, rolüne girdiği kişi veya hayvan adına konuşması onu konuşmada özgürleştirir.

(*) Dramanın beşiği olan İngiltere'de, İskoçya bölgesinin maden ocakları, pek çok drama eğitimcisinin çalışma alanı olarak bilinmektedir. Kömür işçilerinin yüzyıl öncesine dayanan öyküleri derlendi ve oyunlaştırıldı. Yaşadıkları eğitim sorunları, yerleşme ve birlikte yaşama sorunları, çatışma ve bunalımları oyunlaştırıldı.

Liverpol'dan iki yüz yıl önce, Amerika'ya göç edenlerin, o zaman kullandığı gemi müzeye dönüştürüldü. Bugün bu gemi içerisinde yapılmakta olan drama etkinlikleri "Müzedeki Drama" adıyla bir drama ekolünün doğmasına neden oldu. Müzeye gelen çocuklara önce "Bizimle yolculuk yapmak ister misiniz?" diye sorularak gönüllü katılımları sağlandıktan sonra onlara yolculuk bileti satılıyor. Bilet alanlarla drama lideri birlikte müzeyi geziyor. Bu gezmede rolüne gireceği kişi ve eşyalara dikkatleri çekiliyor.

Gemide geçen yolculuk süresi içinde nasıl bir yaşantının sürmüştüğü üzerine düş güçleri devreye sokuluyor, bir öykü yaratılıyor. Geminin bir benzerinin yapılmış olduğu yan taraftaki drama çalışma ortamına gidilerek, büyük Amerika göçünün yaşandığı o tarihteki gemicilerin, insanların kullandığı giysi ve aksesuarlar kullanılarak, kendi yarattıkları gezi öyküsü canlandırılıyor. Liverpool Gemi Müzesine gelen büyüklü küçüklü insanlarla bu oyun her gün yeniden ve doğaçlama olarak oynanıyor.

Bu nedenle drama dil gelişiminde en etkili yöntem olarak kabul edilmektedir. Yapılan her etkinlikte dinleme ve kendine has bir sözel ifade biçimi geliştirmek doğal olarak yapılmaktadır. İfade biçimlerini zenginleştirmek üzere fotoğraf, resim, heykel, şiir, öykü, masal, müzik ve danstan yararlanılırken, bu sanatların kendine has sözcükleri kullanılır. Bu sayede çocuğun sözcük dağarcığı zenginleşir. Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma parçaları dramatize edilir, parçanın içinde bir değişiklik yapılarak öykünün seyri değiştirilir, oyunlaştırılır, öykünün kahramanına bir geçmiş ve bir gelecek yaratılması istenir. Ortaya çıkan yeni durumlar yazılarak kendi öykülerine dönüştürülür. Canlandırılan oyunlar düz yazıyla, şiirle, ritmik sayışmayla vb. değişik sözlü ve yazılı anlatım biçimlerine dönüştürülür.

Fen Bilgisi dersinin pek çok bilimsel araştırması, bilim ortamı ve yaşanmış olayları canlandırırken, bilim adamlarının yaşantıları irdelenip oyunlaştırılır. Kendini bilim adamı yerine koyan çocukta bilim adamlarına saygı ve bilimsel araştırmalara ilgi doğal olarak artacaktır. İpek böceğinin başkalaşım serüveni, fasülyenin çimlenmesi gibi sınıf ortamında yapılan gözlem ve deneylerin oyuna ve dansa dönüştürülmesi mümkündür.

Kuyruğu kesilmiş solucanın sınıfta beslenmesi, sonra onu doğaya bırakırken ona bir seramoni düzenlenmesi mümkündür.

Öğrencinin dünyaya açılan kendi penceresinden görebileceği ve görmesini istediğimiz her şeyi dramının düşsel ortamında ona sunmak mümkündür.

Coğrafya dersinin tüm konuları oynatılabilir. Örneğin, harita okumak, haritadaki renk ve semboller kullanmak demektir. Dersin başında yapılan ısınma ve iletişim çalışmalarında bu renk ve semboller devinimlere dönüştürülür. "Yağışlı bölgeden geçiyoruz... Akdenize geldik..., güneş açtı..., dağlara tırmanıyoruz... çalılıklardan geçiyoruz...nehirden geçiyoruz..., denize geldik, yüzelim..." vb. değişik devinimlerle ısınma yapılırken harita ile bağlantıları kurdurulur. Böylece hem derse ilgi artar, hem haritanın dili öğrenilir. Harita üzerinde düşsel yolculuklar yapılır, her bir uğrak yeri canlandırılır. Değişik illerden ve ülkelerden mektup arkadaşları bulup yazışmak, birbirine kartlar göndermek oyunları zenginleştirir. Kartların materyal olarak kullanıldığı başka dramatik oyunlar geliştirilir. Kartlardaki insan öğeleri üzerine imgelemler yapılır veya insan figürü olmayan kartlara düşsel bir insan figürü yerleştirilir ve o insan veya insanlar üzerine oyun kurulur.

Tarih dersi tümüyle yazılmış hazır bir senaryodur. Oyunlaştırılması en kolay olanıdır. Ancak, pek çok konunun ardına ardına verilmiş olması tüm konuları oyunlaştıramama endişesini yaratmaktadır. Bu nedenle, öğretmen, dönemsel özelliği olan, dönüm noktası olan tarih olaylarına öncelik verir.

Tarihsel olayların analiz edilmesi, neden sonuç ilişkilerinin kurulması, olayların tek taraflı değil çok yönlü, karşıtlarının da araştırılması ancak dramatik oyunlar yoluyla mümkündür.

Ezop'tan günümüze kadar Anadolu'da yaşamış pek çok bilge kişinin, bilim adamı ve sanatçının, şairin, yazarın, ressamın yaşadığı baskı ve esaret dramının konusunu oluşturabilir. Destan kahramanları ve Köroğlu, Pir Sultan, Şeyh Bedrettin, Nesimi, Namık Kemal gibi halkın sevgisini kazanmış veya haksızlığa uğramış insanların hayatı konu olarak alınabilir.

Vatandaşlık ve İnsan Hakları eğitimi dersinin pek çok konusu dramatik oyun yaratmak için uygundur. Öğretilmesi zor olarak bilinen hak, adalet, sorumluluk, eşitlik gibi soyut kavramlar oyun içinde yaşayarak anlaşılır hale gelir. Dramatik oyunların konuları seçilirken öğretmenin belirleyeceği temalar bu tür soyut kavramları algılamaya yönelik konular olmalıdır. Soyut kavramlar, öğrencinin öğrenme sürecine etkince katılmasını sağlayan grup oyunları yoluyla, kolaylıkla öğretilir.

DRAMA GEREÇLERİ

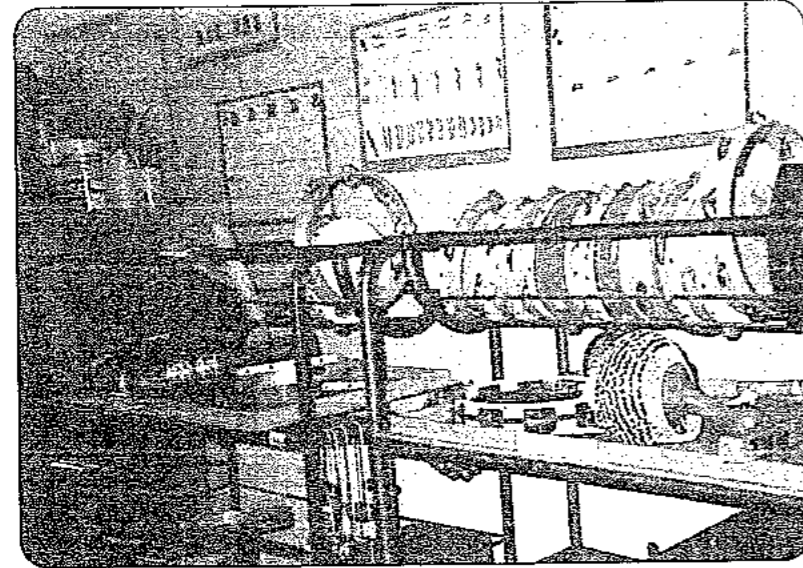
Hiç materyal kullanmadan da drama yapılabilir. Ancak kullanılacak her materyal, çocuğa yeni bir çağrışım kapısı açacaktır. Örneğin; basit bir şapka çok farklı rollere girmek amacıyla kullanılabilir, gemici, balıkçı, palyaço, köylü, arabacı, vb.

Drama gereçleri, role girmeyi kolaylaştırmak veya mekânı düşsel olarak değiştirmek amacıyla kullanılır.

Drama odasını ve etkinliklerini düzenlerken bulundurulmasında yarar olan bazı gereçler şunlardır.

Orff çalgıları: Öykülerin oyunlaştırılması sırasında, doğal çevreyi çağrıştıran sesler hem mekânı düşsel olarak değiştirmeye hem de role girmeyi kolaylaştırmaya yarar. Gerek doğaçlamalar sırasında, gerekse ısınma çalışmalarında bu seslerden yararlanılır. Müziksel yaratmalarda ve ritmik çalışmalarda kullanılan bu aletler vurmali çalgılardır. Carl Orff adlı müzik eğitimcisinin eğitim dünyasına kazandırdığı bu çalgılar Orff çalgıları olarak adlandırılır.

Orff çalgıları, oyun içerisinde efekt ses olarak verilir ve çoğunlukla devinimle eşzamanlı olarak kullanılır. Örneğin; suyun akışı canlandırılıyorsa, akış sesini vermek üzere de aynı anda ksilofondan tokmağı tuşlara sürterek, kaydırma sesi (glisando) çalınır. Efekt sesi kasetçalar da verebilir. Ancak burada sesi kendimiz verebiliyorsak, yaratmayı bir beceri olarak çocuğun kendisi gerçekleştirebiliyorsa, kasetçalardan vermek asla doğru olmaz.

Ritim çalgılarından bir bölüm.

kutusunun ağzına balon gerip bongo yapmak gibi, rulo kartona toplu iğneler batırıp, içine pirinç taneleri koyup, iki ucunu kapatıp yağmur kaktüsü yapmak gibi, sınıfta çocuklarla birlikte yapılan pek çok ritim aleti çok daha eğitsel değer taşıyacaktır.

Oyunlarda kullanabileceğimiz, kendi kültürümüzde var olan bazı çalgılar:

Derili ve derisiz tef çeşitleri, halhal, koyun zilleri, deve çanları, inek çanları, at zilleri, haşhaş tohumu, sukabağı, boncuklu sukabağı (kabasa), okul zili, havan, tahta kaşık, kahve değirmeni, oklavalar, çeşmibülbül, fırıldaklar, darbuka, kudüm, daire, koltuk davulu, davul, maşa, zilli maşa, vb. yöresel çalgı ve aletler.

Bilinen Orff çalgıları şunlardır: Değişik ses sınırlarında metalofonlar (madeni ezgi çalgıları) ve ksilofonlar (ağaç ezgi çalgıları), zilli tef, derili tef, marakas, çelik üçgen, tırtır, zil, parmak zili, bongo. Diğer bilinen vurmali çalgıları bunlara eklemek mümkündür; ağaç ve madeni gogo, kabasa, yağmur kaktüsü, trampet, timpani, gong, rüzgâr çanları, vb.

Artık malzeme değerlendirme önemli bir etkinliktir. Örneğin, eski televizyon antenindeki ince borulardan rüzgâr çanları yapılabilir. Önemli olan boruların gittikçe daha uzun boyda keserek, her birini misina feliyle uzun bir cetvel gibi bir tahtaya sırayla asmaktır. Geriye kalan iş, tahtayı yüksekçe bir yere sabitleştirmektir. Parmakla boruların üzerinden dokunarak geçmek yeterlidir. Düşsel bir atmosfer derhal oluşur.

Efekt ses kasetleri veya diskleri: İmajı güçlendirmek veya devinimleri sesle desteklemek üzere kullanılır. Hayvan sesleri, ev içi sesler, çevre sesleri, araç ve iş sesleri, insan sesleri, doğa olaylarının sesleri gibi akla gelebilecek her türlü ses oyunlarda efekt olarak kullanılır.

Klasik Müzik: Isınma çalışmalarında, gözü kapalı yapılan uyum ve rahatlatma çalışmalarında klasik müzik kullanılır. Senfonik eserlerin adagio ve andante bölümleri tercih edilir. Hareketli, canlı bölümler düş gücünü değil daha çok bedeni harekete geçirir. Bu nedenle düş gücünü devreye sokan ağır tempolu bölümler tercih edilir. Vivaldi'nin Mevsimler adlı keman konçertosu çokça kullanılanıdır.

Çağın Yeni Müziği ve New Age: Doğaçlamalar için ideal müziklerdir. Doğa olaylarını, doğa ve insan ilişkilerini düşlemeye yarar. Kuralsız ve imgelemelere dayanan müziktir.

Bu müziklerle yapılan dans tiyatroları Modern Dans olarak adlandırılmaktadır. Devinimlerle anlatılmak istenen, müzikle anlatılmak istenendir. Çoğu zaman müzik grubu dansçılarla birlikte sahne de doğaçlama yapar ve müzik o anda yaratılır. Burada, drama eğitimi almış müzik grupları Orff çalgılarını da kullanırlar.

Müziğin çağrışımlarıyla bir oyun yaratılabilir, hem oyun sırasında böyle bir müzik yaratılabilir, hem de bu kasetlerden uygun bölümler bir araya getirilerek oyuna göre bir kurgu yapılabilir. Düşsel ortam yaratmak üzere müzik önerileri:

1. Muammer Sun: "Yurt Renkleri",
2. Okay Temiz: "Ritim Atölyesi",
3. Hasan Cihat Örtel: "Perdesiz Gitar",
4. Gilbert Biberian: "Harlequin's Toccato",
5. Betin Güneş: "19 Mayıs Senfonisi",
6. Richard Strauss: "Don Kışot".

Bazı albüm isimleri: The Big Bang, New Age albüm 1-2, Kitaro, Yanni, ERA, Indian Spirit, Passion (Peter Gabriel), The Song of Distant (Mike Oldfield), Dead Can Dance ve Goran Bregović'in film müzikleri, vb.

Drama çalışmalarında doğaçlamalar sırasında, hazır müziklerden çok çocukların yaratacakları kendi müzikleri tercih edilmelidir. Çünkü, kuralsız beste yapılı ve o anki etkileşimin müzikteki ifadesi ortaya çıkar. Oyuncularla çalanlar arasında yaşanan iletişime, konsantrasyona bağlı olarak, doğal yaratma ve müzik doğaçlaması görülür. Her tür doğal ses, vokal ses, elektronik veya otantik çalgı ve ses kullanılır.

Renkli şifonlar: 40-50 santimetre karelik ölçülerde. Hem atmosfer yaratmaya hem havadaki yumuşak kıvrımlarıyla devinimi yumuşatmaya yarar. Dans ve ısınma çalışmalarında kullanılır. Örneğin; iki kişi bir şifonun iki ucundan tutarak bir devinim yapıyorsa, hareketlerine estetik ve yumuşaklık katmak zorunda kalırlar. Bu da iki insanı birbirine karşı yumuşak davranmaya yöneltir, hareketlerini sertlikten uzaklaştırır.

Eski eşyalar: Bunlar eski giysiler, takılar, ev eşyalarıdır. Role girmeyi ve mekânı değiştirmeyi sağlar. Çağrışımlar yaptırır ve düş gücünü hızla devreye sokar. Yöresel folklorik giysilerden evrensel olanlarına kadar her tür malzemeden yararlanılır.

Efekt olarak kullanılabilen bir grup çalgı.

Renkli şifonlarla dans ederken.

yaratıcılığın çok önemli bir boyutunu oluşturur.

Artık malzemeler: Eski çoraptan kuklalar yapılabilir. Çorabın içine, yarısına kadar pamuk doldurulur, düğmeden gözler ve burun yapılır. Ağız ve kaş için renkli kağıt veya iplik kullanılır. Altından geçirilen sopa ile kuklaya hareket verilir.

Daha basit bir kukla yapım malzemesi de boş makaralardır. Çizerek kaş göz yapılır, üst tarafa iplik yapıştırarak saç yapılır. Makaraya alttan sokulan bir kalem de kuklayı oynatır.

Artık malzemelerin, değişik sanatsal ifadelerde, kolaj çalışma, modern heykel, büyük kukla, mekân düzenleme, vb. amaçlı kullanılması,

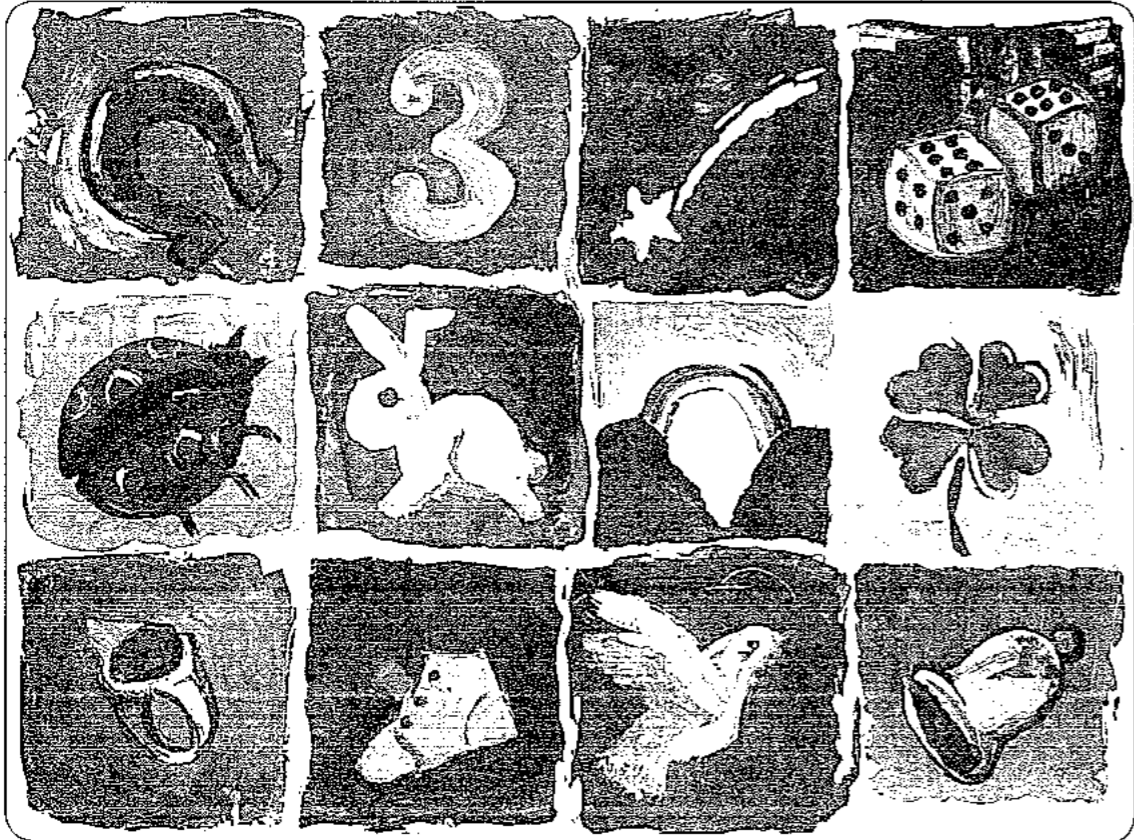
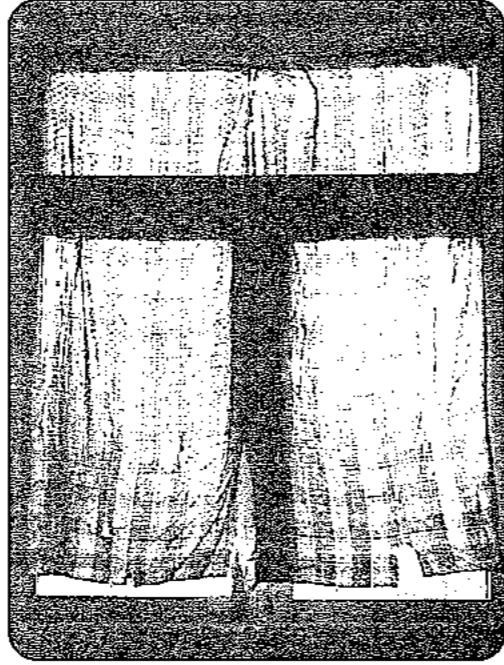
GÖRSEL MATERYALLERDEN YARARLANMA

İnsan yaşantılarının görüntülendiği fotoğraflar ve resimler drama etkinliklerinde malzeme olarak kullanılır. Resmi konuşutmak, resim üzerine tartışmak, düş gücünü devreye sokmak amacıyla yapılır.

Grupların, önlerine konulan resimler üzerinde düşünmeleri, bazı sorulara cevap aramaları istenir. Resimde ne görüyorsunuz, ne yapıyorlar, neden buradalar, aralarında ne konuşuyorlar, kişilerin karakterlerini düşünün, aile yapısını düşünün, burada yaşayanların günlük yaşantılarını düşünün, resimdeki kişilere bir geçmiş verin, bir gelecek verin, gibi yönlendirici sorularla düş güçleri çalıştırılır. Arkasından gruplar resimdeki bir durumu, yarattıkları öyküyü oynarlar, yazıyla veya şiirle anlatırlar.

Drama lideri bu etkinlikte kullanacağı materyallerle ilgili yönlendirici soruları önceden, etkinlik planını hazırlarken belirler. Aynı bir görsel materyal dosyası tutulur, resimler o dosyada kullanıma hazır bekletilir. Aşağıda, görsel materyel olarak kullanılacak resimlerden birkaç örnek bulacaksınız.

Ressam, Hikmet Karabucak

bölüm

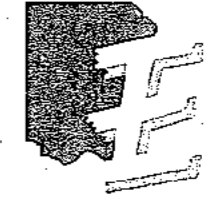
Doğaçlamalar - Sınıfçı Çalışmalar - Yaratıcı Oyunlar

- ✓ Öykü Tamamlama
- ✓ Verilen Diyalogla Oyun Kurma
- ✓ Beden Dillri Ön Plana Çıkartıcı Oyunlar
- ✓ Objeye Dayalı İmgelene
- ✓ Hayvan Seslerini Öyküde Kullanma
- ✓ Öykü Yaratma
- ✓ Ritmik Sayışma Yaratma
- ✓ Objeye Kaynaklı Öykü
- ✓ Klasik Müzikle Öykü Yaratma
- ✓ Oyundan Dans Yaratma
- ✓ Şarkıya Dans Yaratma
- ✓ Ulusal Gün ve Bayramlar

- ✓ Çocuk Oyunlarından Teknik Alma
 - Balıdan Bir Harfle Sözcük Yazma
 - Ritmik Sayışma Oyunları
 - Birbirine Kağıt Alma
 - Fan Formülleriyle Çizim Kurma
 - Dört Tepeli Kağıt Oyunu
- Evlilik Oyunlarından Teknik Alma

- ✓ Evlilik Oyunundan Dramatik Oyuna
- ✓ Bahçe Sokak ve Açık Alan Oyunları
- ✓ Öğretmenin Yaratacağı Oyunlar
- ✓ Kendi Resmini Yazı Diliyle Anlatma
- ✓ Şiiri Masallaştırma
- ✓ Trafik Haftası Doğaçlamaları
- ✓ Araya Diyalog Ekleme
- ✓ İyi Bir Tüketici Olma Doğaçlamaları
- ✓ Resmi Şiiri Anlatma
- ✓ Şiiri Resimle Anlatma

Albert
Einstein

n başta

gözetilecek şey,

bağımsız

olarak

düşünme ve

karak verme

yeteneğini

geliştirmek.

ÖYKÜ TAMAMLAMA

Öykü tamamlama, genellikle bir bunalım noktasından sonrasını tamamlamak üzere yapılır. Öğretmen, bir yarım öykü anlatır ve devamını grupların oyunlaştırmasını ister. Gruplar 7-8 kişilik olur. Hararetli bir tartışma başlatırlar, rolleri paylaşır anında oynarlar.

Örnek yarım öykü: (Tülin Sağlam, Tiyatro Semineri, Ankara 1997)

"Beş çocuklu bir aile. Patatesten başka şey yetiştiriyor, patatesleri de dağda yaşayan dev bitirdi. Aile aç durumda. Dev müzik seviyor. Baba, dağda yiyecek ararken mağarada bir arp bulur ve çalar. Dev onu dinler. Bana çocuklarımdan birini verirsen size yiyecek veririm der."

Oynanmış oluşumlar:

1. Komşu köylülerden yardım istenir, birlikte bir kuyu açarlar, dev çukura düşer, dev bir daha patates çalmayacağına söz verir.
2. Büyük bir müzik ziyafeti verilir. Dev çok mutlu olur, onlarla barış imzalar.

VERİLEN DİYALOGLA OYUN KURMA

Çalışmanın amacı az sözcükle çok şeyi anlatmayı sağlamaktır. Beden dilini daha fazla kullanmak ve düş gücünü, yaratıcılığı artırmaktır.

İki kişi arasında geçen bir konuşmaya değişik anlamlar yüklemeleri beklenir.

1. Örnek:

A- "Merhaba" B- "Merhaba" A- "Nasılsın"
B- "İyiyim" A- "Çıkalım mı?" B- "Sen bilirsin"

Oynanmış oluşumlar:

1. Cenazeye gidiliyor.
2. Mezuniyet balosuna gidiliyor.
3. Hırsızlığa gidiliyor.

2. Örnek:

A- "Geç kaldın."
B- "Özür dilerim."
A- "Umduğunu buldun mu?"
B- "Bir anlamda."
A- "Ne demek istiyorsun?"
B- "Buldum ama senin umduğun şey değil."
A- "Devam et."
B- "Çok karanlıktı göremedim."
A- "Öyle görülüyor ki sen haklıydın o zaman."

İkili eşleşilir. Bu ikili diyalogdan aynı cümleleri kullanarak bir oyun kurmaları ve "Bunlar kim, neredeler, ne yapıyorlar?" sorularına cevap aramaları istenir.

Oynanmış oluşumlar:

1. Gece gizli kazı yapılıyor. Biri diğerini gözlüyor.
2. İki hırsız.
3. Masada polis memuru, içeri giren arkadaşıyla konuşur.
4. Gazetenin müdürü, gelen foto muhabiriyle konuşur.
5. Elektrikler kesilince evde mum aranır, çakmak bulunur.

BEDEN DİLİNİ ÖN PLÂNA ÇIKARTICI OYUNLAR

Beden diline ağırlık kazandırmak üzere temrin olarak yapılır.

Bir oyun konusu belirlenir, kullanılan sözcük sayısı önce sınırsız veya ortalama bir sınır verilir, gittikçe azaltılarak oyun tekrar tekrar oynanır.

Örneğin; önce grupları konular belirlenir ve oniki cümle kullanmaları istenir. Yeniden oynanır ve üç cümle kullanma hakkı verilir. Yeniden oynanır ve her cümleyi üç kelimeye indirmeleri istenir. Son aşamada, tek sözcükle ifadeye ulaşıldığında beden dilinin ön plâna çıktığı görülür. Çünkü, konuşma dilinin ifade kolaylığından kaynaklanan, beden dilini geri plâna atma eğilimi hep vardır. Oysa, az sözcük kullanırken, sözcüğe verilen anlam çoğalır.

Oynanmış Oluşumlar:

Konu: Otobüste kalbi sıkışan yolcu, ona yardım edenler oynanır. Oyunun üçüncü tekrarında varılan son aşamasında geçen sözcükler; çekilin, açılın, hapım, kapı.

Konu: Akşam eve gelen babanın sert tavırları, kızların umursamazlıkları. Son aşamada kullanılan sözcükler; Terlikler, çocuklar, yemek, gömleğim.

Konu: Tarlada çalışma. Son aşamadaki sözcükler; azık, tarla, çocuk, verimsiz.

Konu: Evde, anne kızından iş bekler, kız eve geç gelir. Son aşamadaki sözcükler; ekmek, neredesin, arkadaşım, oğlan.

OBJEYE DAYALI İMGELEME

Lider ortaya bir nesne koyar ve bu nesneyi değişik amaçlarla kullanmalarını ister. Bir, şal, bir halka, bir tepsi, eski bir çarşaf, bir kaşkol, bir değnek vb. olabilir.

Örnek Obje: Derili tef.

Yaşanmış Oluşumlar: Simitçi tefi başında tutar. İki çocuk firizbi oynar. Çaycı tepside çay dağıtır. Çocuk çember çevirir. Ayna olarak tutar, aynaya bakar. Kulağına küpe yapar. Gelin kıza kına tepsisi olur. Maske olarak yüzünü kapatır. Direksiyon çevirir.

Örnek Obje: Eski çarşaf.

Yaşanmış oluşumlar: Çarşafı kadın. Geline duvak. Geline kına örtüsü. Bebeğe salıncak. At binme sopası. Hamile kadın. Yerde şekil oluşturup üzerinde sek sek oynama. İp atlama. Sedye. Deniz dalgası. Seccade. Mayo. Gelinlik. Manken. Kumaş üzerinde deneme. Perde takma. Yazı tahtası. Top oynama. Kukla yapma. Çamaşır yıkama. Halı çırpma.

İki veya daha fazla obje kullanılması istenebilir. Bu durumda objeler arasında bir ilişki kurularak bir öykü yaratılması istenir ve öykü grupla oyunlaştırılır.

Vokal olarak çıkarılan seslerle öykü yaratılabilir. Bu sesler bir sözcük olarak yazılamazlar, ama bir durumu ifade ederler. Bu sesler beden dilini destekleyen seslerdir. Evet, hayır, elbette, imkansız, pişmanlık gibi pek çok duygu durumunu ifadeye yararlar. Çağırışım yaptırmak üzere kullanılmak istenen sesler, lider tarafından verilebileceği gibi, çocukların o an içinden gelen sesi vermesiyle de oluşabilir.

Grubun doğaçlama yarattığı seslerin obje olarak kullanıldığı bir çalışmadan örnek vereyim.

Sesler: "İh, ohh, hı hı, ıslık, kahkaha, iç çekme."

Örnek Öykü: (Arda Akyıldız, 8 yaş).

"Babamdan bana bir mikroskop almasını istedim. Hı hı, alırım dedi. Akşama eli boş gelmişti, ağladım... Babam, hii... diye içini çekti, unuttum dedi. Ertesi günü yaş günümde, babamın hediye paketinden bir mikroskop çıktı, bir ıslık... çaldım. Sürprize kahkahalarla güldük.. "

HAYVAN SESLERİNİ ÖYKÜDE KULLANMA

Özellikle 9-12 yaş çocuklarında hayvanlar dünyasına yönelik düşsel öyküler yaratma ve onları canlandırmada büyük istek görülür. Hayvan devinimleriyle seslerini birleştirmede oldukça başarılıdır. Hayvanlarla birlikte büyümlü yolculuklar yapmayı, macera yaşamayı severler. Yaşadıkları ve gördükleri sorunları rahatlıkla hayvanlarla empati kurarak ifade ederler.

"Ari ile kurbağa"nın konu olarak verildiği bir çalışma sonucunda ortaya çıkan öykülerden birini örnek verelim. (Dilek Küçükdemir, 10 yaş).

Zavallı Ari

Bir gün bir arı vızlayarak (haşhaş tohumunu sallayarak verilen sesle birlikte) hızla nehre doğru gidiyordu. (Nehir sesi için metalofonda tokmağı kaydırma yapıldı). Nehrin kenanna geldiğinde kurbağaları gördü. Kurbağalar neşe içinde vraklıyordu. (Tırtıra sopayı sürterek vraklama sesi verildi). Aceleyle birinin başına kondu. Kurbağa buna çok şaşırıldı.

"Korkma" dedi arı. "Senin canını yakmam. Beni suyun ortasına taşıyor musun?"

Kurbağa iyice şaşırıldı. "Ne oldu, ne bu acelen, bir şey mi oldu?" diye sordu.

"Sorma, çocuklardan kaçıyorum. Kanatlarımı yoluyorlar, ayaklarımı koparıyorlar" dedi ağlamaklı.

Kurbağa başının üzerinde duran arıya çok acıdı. Belli ki çok korkmuştu.

"Haydi seni derede biraz dolaştırayım, açılırsın. Bak, karşığı tarlada senin için açmış çiçekler var. Seni karşıya geçireyim" dedi.

Ari, çok uzun zamandır kaçmaktan yorgundu. Onu korkutan çocuklar çiçekleri de hep yoluyordu. Karşı tarlada gördüğü çiçekler ona can vermişti. Orada kuzular oynuyordu. Kimisi meleyerek (kuzu çanları çalındı) dereye su içmeye (su sesi verildi) inmişti. Kuzuların bekçisi bir köpek bir şeyden huylanmış gibi havlıyordu. (Davuldan havlama sesi verildi).

Arıcık havlayan köpekten hiç korkmadı, o yalnızca yaramaz çocuklardan korkardı. Karşıya geçtiklerinde, vızlayarak, kurbağanın etrafında dans edip dönerek ona teşekkür etti. Sonra da çiçeklere doğru uçtu.

Kurbağa da ona en güzel sesiyle vraklayarak (tırtıra sürme sesi verildi) "güle güle" dedi.

Oyunda kullanılan eş-anlı (eşzamanlı, senkronize) sesler ardışık olarak çalındığında çocukların kendi besteleri ortaya çıkar. Bu sesleri değişik sıralamalarla kullanarak yeni besteler yaparlar. Bu da yaratmanın zincirleme devamını, giderek müzik sanatıyla bağlarının kurulmasını sağlar.

Örneğin; arı vızıltısını devamlı çalarken, arada bir kurbağanın sesi, kuzunun sesi, köpeğin sesi, derenin sesi verilebilir. Arı sesi burada direngen (ostinato) olarak kullanılmış olur. Bu bir çeşit iki-seslilik çalışmasıdır.

Direngeni dere sesiyle yer değiştirerek başka bir yol denenebilir. Arı sesini rondo formunda bağlantı bölümü olarak çalabilirler. Yani, her sestten sonra arı sesi yeniden duyulabilir. ABACADAE formu oluşturulur. Sanki, arı her bir sese doğru uçuyor, yanına vardığı ses kaynağı duyulduktan sonra yine bir başka ses kaynağına doğru vızlayarak devam ediyormuş gibi.

ÖYKÜ YARATMA

Öğretmenle birlikte yapılan bir küçük ön çalışma her zaman çocukların önünü açar. Isınma amaçlı olarak kullanılan bir devinimli at tekerlemesi ilk kıvılcımı tutuşturacaktır.

Atıma bindim DEH DEH DEH (Sağ yana üç kez vurulur)

Atım gidiyor DIGIDIK DIGIDIK... (At gidişi yapılır)

Atım kişniyor IHİHİHİ... (Kişneme sesiyle yukarı uzanılır)

Atı dehlme, atın gidişi ve kişneme sesleri için sınıf içi araçlardan ses araştırması yapılır. Tahtaya üç kez vurma, parmaklarla masaya vurarak atın gidiş sesini verme ve kişneme sırasında radyatörden sürterek ses elde etme, vb. Uygun sesin araştırılması çocukların keyifle yapacağı sınıf içi keşiflerdir. Çocuklar yeni şeyler öğrenmeye, keşifler yapmaya büyüklerden daha çok hazır ve isteklidirler.

Müzik aletleri drama odasının doğal eşyaları arasındaysa, çok daha kısa sürede bu efekt sesleri keşfedeceklerdir. Müzik odası ile drama etkinlik odasının ortak mekân olarak kullanılması bu nedenle tercih edilmelidir.

Konu; "Bir atınız var, onunla geçirdiğiniz bir günü oynayın ve öykünüzü yazın?"

Örnek öykü: (Berkın Sarıcı, 11 yaş).

Kır Gezintisi

O gün atımla kırlara doğru gezmek için hazırlanıyorduk. Atımın nalları gevşekti. (At rolündeki arkadaşımın bir ayağını kaldırıp ayak altına çivi çaktım.) Elime bir çekici alıp nallarını çakmaya başladım. Tak.. tuk.. Yavaş yavaş dığı dığı.. diye yürümeye başladık.

Hava çok sıcaktı. Atımı dehledim. Deh deh deh.. Artık çok hızlı gidiyorduk. Dıgıdık dıgıdık... Çok yorulmuştuk. Atımdan indim ve dereye yaklaştım. Su şiril şiril... akıyordu. Su içtim... Atım çimenlerde otlandı... Sonra atım da su içti... Daha sonra atıma bindim, yavaş yavaş dolaşmaya başladık... Uzaktaki kara bulutlar görüldü, şimşek çakıyordu, güm güm...

Eve doğru hızla koşmaya başladık... Önümüze bir yılan çıktı, tısladı, tıss... Atım ürktü, kişnedi, ihihii... Yılan kaçtı.

Eve geldik. Atımı ahıra sokarken tahta kapı gıcırdadı, gıcır... İçeri girdik, atımın terini kuruladım, hıss... Ona yemini verdim. O yemini yerken ben de başını okşuyordum. Atım birden huysuzlandı, hihii.. hihii... Oysa onu okşadığım zaman hiç huysuzlanmazdı. Ayağına baktım, nallarından biri kırılmıştı. Ayağını kaldırıp eski nalı çıkardım, çıkırtı... Yenisini çaktım, tak tuk.. Sonra yine başını okşadım ve gıcırdayan kapıdan dışarı çıktım.

O gece atım da ben de rahat bir uyku uyuduk.

Oyunda kullandığım eşzamanlı efekt sesler:

Tak tuk: Ritim kutusu

Deh deh: Zilli tef

Terini silmek ve okşamak: Davulun derisine avuçla sürme

Dıgıdık: Bongo

Su sesi: Metalofonda tokmağı kaydırma

Şimşek: Büyük zil

Yılan tıslaması: Marakası yatay sallama

Kişneme: Tefi sallama

Kapı gıcirtısı: Tırtır

Atın öyküsü seslendirirken.

Kullandığım müzik aletlerinin resimleri:

Tak tak... =
deh deh deh =
oilmek... =

diği dik... =
şşş... =
okşamak... =

Şimşek... =
tıss... =
ihı hi... =
gıcır... =

RİTMİK SAYIŞMA YARATMA

Kendi sayışmasını oynarken.

Öğretmen, aynı oyunun ritmik sayışmaya dönüştürülmesini isteyebilir.

Bu tür ritmik çalışmalarda her satırda düzenli dört vuruşlar vardır. Ritmik olarak, bir kendine bir arkadaşına dokunarak, her satırın hece sayılarına bakılmaksızın dört vuruşta söylenmesi uyanılır.

Ortaya çıkan ritmik sayışmalar tüm gruba sunulur.

Örnek sayışma: (Filiz Çetin, 10 yaş.)

At Gezintisi

Sabah erkenden kalktım
Gezmek için atımla
Koşa koşa gittim ahıra
Kapı çok eski idi
Açınca gıcır dedi
Atımı alıp çıktım
Deh dedim, deh deh dedim
Tozu dumana kattık
Koştuk hızla kırlara
Evden çok uzaklara
Önüme yılan çıktı
Kışneyerek şahlandı
Atım bir tekme attı
Yılan ırmağa kaçtı

Tepede bulut vardı
Uzakta şimşek çaktı
Yağmur başlayacaktı
Atım geriye kaçtı
Atımla eve döndük
Gıcırdayan kapıdan
Birlikte geçiverdik
Huysuzlandı o birden
Terini silecektim
Yemini verecektim
Baktım nalı kırılmış
Kaldırdım ayağını
Yeniledim nalını
Rahatlattım atımı

OBJE KAYNAKLI ÖYKÜ

Obje, örneğin oyuncak tavşandır. Grup üyeleri tavşanı okşar, ona bir şey söyler, nerede yaşadığı, arkadaşları konuşulur, yemesi, yürümesi taklit edilir. Sonra lider bir konu başlığı verir ve öykü olarak anlatmalarını ister.

"Bir tavşan ormanda hangi sesleri duyar, bunu bir öykü olarak anlatın".

Oluşan öykülerden biri: (Yahya Çavuş İ. O. 5. Sınıf. Ankara 1997).

Tavşancık

Güneşli güzel bir gündü. Minik tavşan ormanda dolaşıyordu. Dereye gidip su içecekti. Ağaçlarda kuşlar cıvı cıvı ötüyordu. cik cik cik... Hepsi birden ona merhaba diyor gibiydi.

Bir ağaçkakan aralıksız gagasını ağacın gövdesine vuruyor, kendisine yuva açıyordu. takatakat... Guguk kuşu eşiyile karşılıklı ötüşüyordu.. guguk .. guguk...

Çalılıklardan geçti. Kurumuş otlar çıtırdadı.. çıtırt.. çıtırt.. Sincaplar tek sıra olmuş, onlar da dereye su içmeye gidiyordu. Bir tanesi ağacın tepesinden onlara seslendi. Çakaçakaçaka... Ağaçların üstünde, ondan ona atladı, yetiştii, sincap konvoyuna katıldı.

Tavşancık şelaleye yaklaştığını anladı, sesi geliyordu... şırrr.. İyice susamıştı. Adımlarını hızlandırdı. Dereye vardığında, karşı kıyıda bir ceylan gördü, o da su içiyordu.

Eğildi su içecekti. Bir gürültü koptu. GİRRRÇ...GÜMM... Suyu içmeden kaçmaya başladı. Ceylan da kaçıyordu. Yine ormancılar ağaç kesmişti. Bu ormanda artık huzur kalmadı diye düşündü. Korku içinde, arkasına bile bakmadan kaçıyordu.

Tüm kuşlar kanatları yorulana kadar ta uzaklara uçtular. Sincaplar, yuvalarına saklandılar. Ormanda tek bir ses kalmadı. Bu sessizlik onu iyice ürküttü. Kaçmaya devam etti. Başka kuşların öttüğü bir yere geldi. Ormanın öbür ucuna gelmişti. Durdu, bu sesleri dinledi, rahatladı. Sonra, su içmek için başka bir dereye doğru yürüdü.

Yaratılan öykülerin seslendirilmesi yaratıcılığın devamını sağlar. Yaratmaya ses ögesi ni katmak, çocuklara yeni şeyler keşfetme fırsatı verir. Sınırlı sayıdaki ses kaynağını öylesine verimli kullanırlar ki bu kadar değişik tınıyı nasıl yakalayabildiklerine hayret edilir.

Kendi öyküsüne tını araştırması yaparken.

KLASİK MÜZİKLE ÖYKÜ YARATMA

Klasik müziğin ağır bölümlerinin düş gücünü devreye sokmadaki etkisinden yararlanarak grupla öykü oluşturulabilir. Küçük gruplarla yapılan bu tür çalışmalarda, onların masal dünyalarına yolculuk yapmak mümkündür. Klasik müziğin kullanıldığı her çalışma aynı zamanda bir müzik etkinliği olan dinleme eğitimi çalışmasıdır.

Örnek çalışma: (Yuva İlkadım, Ankara, 1986)

Müzik: Barış Tapınağı Opera Balesi.

"Kuş oldunuz, uçuyorsunuz. (Müzik başlar... serbest devinimlerle uçarlar) Bir yere ineceksiniz...

Nereye indiniz? (Müzik durur. Yanıtlar alınır.)

-Ormana. -Güneşin doğduğu yere. -Amerika'ya. -Askere. - Bodrum'a. İstanbul'a. -Tuzla'ya. -Batiya. -Güneye.

Bir arkadaşımızın indiği yeri belirleyelim, hepimiz oraya inelim. (Öneriler alınır. Ormana inmek kabul edilir.)

Şimdi ormandasınız, dolaşırken etrafı seyrediyorsunuz. (Müzik kaldığı yerden devam eder.) ...

Neler gördünüz? (Müzik durur, yanıtlar alınır.)

-Yırtıcı hayvanlar gördüm, aslana saldırdım, onu yedim.

-Kuş gibi öttüm, tavşan, tilki, kaplumbağa gördüm.

-Ayı, yılan, sincap gördüm.

-Maymun, inek, at gördüm.

Şimdi birisiyle arkadaş olun, onunla oynayın. (Müzik başlar.)... Arkadaşınızla ne yaptınız? (Müzik durur, yanıtlar alınır.)

-Tavşanla zıpladım.

-Geyikle el vurma oynadım.

-Maymunla piyano çaldık, şarkı söyledik.

-Sincapla oynadık, ceviz yedik, dalda uyuduk.

-Tavşanla havuç yedim, karga ile peynir çaldık, uçtuk.

-Kaplanla savaştım, aslanla konuştum.

-Sincapla kutu kutu pense oynadım, cevizleri sakladık.

-Sincapla prenses oynadık, ceviz topladık, ağacın arkasına saklandık, vahşi hayvanlar geldi, kaçtık.

-Fille oynadım, sırtına bindim, eve geldik.

-Kelebeğe arkadaş olduk, papatya topladık.

-Ayı ile bal yedim, armut topladık.

-Maymunla saklambaç oynadım, muz yedim.

-Tavşanla evcilik oynadım.

-Ördekle suda yüzdük, ona "Ali babanın çiftliği" şarkısını söyledim.

-Maymunla sirk kurdum, birlikte sallandık. Maymun bana elleriyle, ayaklarıyla gösteri yaptı.

Şimdi arkadaş olduğunuz hayvanla dansediyorsunuz. (Müzik başlar, oldukça neşeli serbest devinimlerle, karşılıklı olarak gerçekten arkadaşları oldukları hayvan varmış gibi dansederler.)

Doğaçlama yaratılan öykü yine doğaçlama bir dans ile bitirilmiş olur. Çocukların dağarcıklarındaki bilgileri öykü içinde nasıl kullandıkları somut olarak görülür. Sırayla konuşma, düşündüğünü öz-gürce sözle ifade ile anadil gelişimi gibi eğitimsel öğeler ön plâna çıkar.

Aynı müzikle bir başka grupta yapılan çalışmada indikleri yer ada, orman, su ve güneş oldu. Suya inilmesi kararlaştırıldı. Suda gördükleri, deniz kaplumbağası, balina, kılıç balığı, köpek balığı ve yunus balığı oldu. Onlarla arkadaş olduklarında verilen yanıtlar:

-Balinayla arkadaş oldum, yüzdüm.

-Deniz kaplumbağasına bindim, birlikte yüzdük. Bir mağaraya girdik, orası aydınlıktı, başka deniz kaplumbağaları vardı. Sonra beni geri getirdi.

-Yunus balığıyla konuştum.

-Bir gemi geçti, ona bindim.

Gemiye binmeyi kararlaştırdılar, gemide gördükleri anlatılır.

-Kaptanla tanıştım.

-Gemiden balina yakaladım.

-Gemiden kalkan balığı yakaladım.

-Başka çocuklar vardı, onlarla oynadım.

Gemideki çocuklarla dansetmeleri istenir ve müzikle dansederler.

Her iki örnekte aynı müzik kullanıldığı halde değişik noktalara varıldığı görülür. Düş gücünün devreye sokulmasında müzikten yararlanmak etkili yollardan biridir.

OYUNDAN DANS YARATMA

Oyun sırasında kullanılan devinimler temel alınarak oynanır. Her devinimin yinelenmesi esası vardır. Bir devinim birden fazla tekrar edildiğinde ve birden fazla kişiyle yapıldığında devinimlerde paralellik beklenir ve estetik bir görünüm ortaya çıkar. Çocuklarla yapılan bu danslara ront adı verilir.

Bir öykünün oyunlaştırılmasının arkasından, öykünün belirleyici eylemleri grupça saptanır. Öykü ritmik bir okuyuşla belirlenen cümlelerle anlatılır ve bu sırada anlatımın gerektirdiği devinim kendiliğinden ortaya çıkar. Çocukların sözle devinimi birleştirme gibi bir doğal özellikleri vardır. Ritmik söz yaratılması sırasında kendiliğinden devinmeye başlarlar. Birbirlerini görerek oynama, yaşam dairesinde kendini grubun parçası hissetme özellikleri somutlaşır ve dans kendiliğinden daire şeklinde ortaya çıkar.

Örneğin; kardan adam yapma ve karda oynama devinimlerinin kullanıldığı bir oyundan sonra yapılanların ritmik cümlelerle anlatılması ve dansa dönüştürülmesi istenebilir.

Oynanmış oluşumlardan bir örnek:

Karı yerden alalım

Avucumuzda sıkalım

Uzaklara atalım

Yere düştük kalkalım

Düşeni kaldıralım

Yukarı uzanalım

Yağan karı turalım

Yerde iz bırakalım

Karı yuvarlayalım

Ortada buluşalım

Kardan adam yapalım

Etrafında duralım

Ona kaşkol takalım

Süpürgesi nerede

Omuzuna takalım, vb.

Grupların yaratımlarına bağlı olarak her grup başka bir dans ortaya çıkarır.

Ritmik okuyuşlu bir dansa ritim aletleriyle eşlik yaratmak dansın müzik boyutunu geliştirir. Ritmik okuyuşla söylenen cümleler, bilinen bir ezginin içine yerleştirilebilir. Çocuklardan, bildikleri bir ezgiye bu sözleri yerleştirmeleri istenir. "Leylek leylek havada" gibi çoğunlukla bilinen tekerleme ezgilerini veya "Yaşasın okulumuz" gibi çokça bilinen ezgileri tercih ederler.

ŞARKIYA DANS YARATMA

Öğretilen bir şarkıya dans yaratılabilir veya bilinen bir şarkı sözü ünite konusuna göre değiştirilebilir ve bu sözler devinimlerle anlatılabilir.

Örneğin; "Baltalar Elimizde" şarkısının ezgisi çocuklar için unutulmaz bir ezgidir. (*)

(*) Çocukların işitsel algılamalarına denk düşen bir özelliği vardır. Şarkının bilinen sözleri, ağaç kesmeyi içerdiği için, mesajı bugüne ters düşmektedir.

Aynı ezgi bir ağaç dikme şarkısına ve dansına dönüştürülebilir. Bilinen bir ezgiye, ünitelere göre, çocukların yaratacağı yeni sözler, çocuklar için kendi besteleri kadar değerlidir. Şarkıya, çocuk oyunla-

Kazma Kürek Çocuklar

Aktarma Ezgi
Söz : M. Morgül

rında kullanılan karşılıklı konuşma tekniği ile grup dansı eklenir. Dairede dönerek, durarak, devinerek, solo-koro karşılıklı konuşarak oynanır.

Örnek oluşum: (Yahya Çavuş İlköğretim Okulu, 5. sınıf, Ankara, 1997.)

*Kazma kürek çocuklar uzaklara gideriz
Dağ bayır demeden fidan dikeriz
Yok olan ormanlara yeni ağaç dikeriz
Yemyeşil bir vatana vatan deriz*

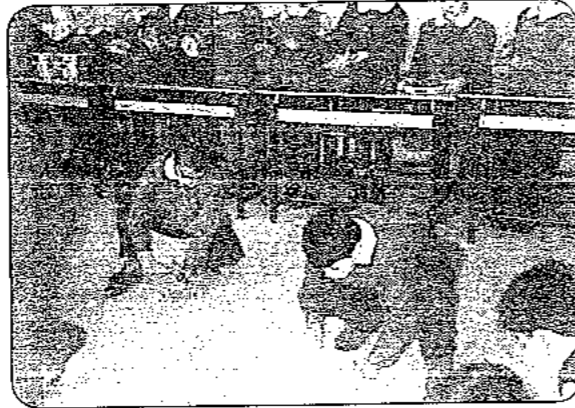
solo- Kazmalar nerde
koro- Kazmalar burda
solo- Kürekler nerde
koro- Kürekler burda
solo- Fidanlar nerde
koro- Fidanlar burda
Haydi öyleyse!

*Kazma kürek çalışır hep çukurlar açılır
Fidanlar birer birer dağıtılır
Dik tutarak dikeriz köklerini örteriz
Can suyunu veririz hep veririz*

solo- Kazmalar nerde
koro- Kazmalar burda
solo- Kürekler nerde
koro- Kürekler burda
solo- Fidanlar nerde
koro- DİKTİĞİMİZ YERDE
Haydi Öyleyse!

*Şarkı türkü neşeyle dans edip eğlenelim
Haftaya başka yerlere gidelim
Yok olan ormanlara yeni ağaç dikeriz
Yemyeşil bir vatana vatan deriz*

Bir grupla yaratılan böyle bir oyunlu şarkı, diğer gruplara da öğretilebilir ve okulun bahçesinde, orman haftasında tüm sınıflarla oynanabilir.

Fidanlar dikilirken.

ULUSAL GÜN VE BAYRAMLAR

Ulusça kutlanan bu günler ve bayramlar coşku ile yapılır ve çocuklarda tarih bilincini geliştirir. Çocukların yaratıkları oyunlar tüm okula sunulur. Konular, yaşanmış tarihsel olaylardan alınabileceği gibi şiirden de alınabilir. Yaratılan oyunlarda girilen roller tarihi günlerin yeniden yaşanmasını sağlarken, kadırbilirlilik ve erdem sahibi olma gibi önemli etik değerleri de çocuklara kazandırır.

Cumhuriyet devriminin bize kazandırdıklarının bilincine varma bu oyunların temel amacı olmalıdır. Geçmişe yapılan düşsel yolculuklar, yaşanmış zorlukların anımsatılması, o günlerin araştırılması dramının amacına uygun olarak yapılır. Oyun kurma, rolleri paylaşma, yine doğaçlama çalışmalarla yaratılır. Yazılı metinlerden çok çocukların kendi yaratımları desteklenmelidir.

Konu başlığı şöyle olabilir: "Atatürk'ü Ankara'da (veya bulunduğunuz şehirde) gezdiriyorsunuz. Onu en çok etkileyecek yerleri gezdirin. Daha sonra Türkiye turuna çıkın. Onun sorularını yanıtlayın." Oyunlar yaratılıp sunulduktan sonra geziyi yazılı olarak anlatmaları istenir. Yazılı anlatımlar oyunda kullanılan bilgilerin kalıcı olmasını sağlar. Türkiye turu için kaynak araştırması ihtiyacı doğar, okulun kütüphanesine birlikte gidilip okuma çalışması yapılır.

Atatürk heykelleri, kartları, kitaplarda, takvimlerde vb. yerlerde yer alan değişik Atatürk resimleri obje olarak kullanılır. Bu resimlere dayanan öyküler yaratılır, oyunlaştırılır.

Atatürk'ün yaşadığı evler, gezdiği mekânlar, toplantı yaptığı binalar, Anıtkabir, yeniden gezilir, buralarda Atatürk'le düşsel beraberlikler canlandırılır, oyun konuları birlikte saptanır ve oynanır.

"Yurt dışından gelen bir misafirinize Ankara'nın, İstanbul'un, Çanakkale'nin, İzmir'in, Adana'nın, veya seçtiğiniz bir şehrin tarihi yerlerini gezdiriyorsunuz. İkili eşleşin, misafirinize seçtiğiniz şehirde nereleri gezdiriyorsanız, ona açıklayıcı bilgileri vererek dolaşmaya başlayın." komutuyla ısınma ve ikili iletişim çalışması içinde bile düşsel tarihi geziler yaptırılabilir. Rol değiştirerek oyun yinlendiğinde diğer eşin bilgileri dikkatle dinlenilmiş olur. En uzun gezi, en fazla yer tanıtma yarışına dönüştürülerek oyunlar eğlenceli hale getirilir.

Atatürk'ün bilime ve sanata yakınlığı üzerine konu geliştirilir. Her konuda çağdaşlaşmak üzerine bize gösterdiği hedefler oyunlaştırılır. Gerçek geziler yapılır, bu gezilerde olaylar, kişiler, tarihi dönem, kullanılan eşyalar ve tarihi kişilerin yaşamış olabileceği sorunlar, çatışmalar hayal edilir ve bunlardan öyküler yaratılır, oyunlaştırılır. Örneğin; Fen bilgisi için Ankara'da Hayvanat Bahçesi (Atatürk'ün kurduğu Atatürk Orman Çiftliği içinde yer alır) gezisi, MTA Antropoloji Müzesi, Müzik dersi için Opera, Bale, Senfoni Orkestrası, radyoevi, TV yayın merkezleri, gibi mekânlar, buralarda yapılan etkinlikler, ilgili dersin konularına bağlı olarak oyunlaştırılır.

"Cumhuriyetin ilanını bir gazete haberi olarak verin, bir TV haberi olarak verin, Atatürk devrimlerinden birini seçin ve bununla bir duvar ilanı yapın, bir TV reklamı hazırlayın" gibi etkinlik konuları öğretmen tarafından verilerek, çocukların sanatsal yaratıcılıklarını ve iletişim tekniklerini birlikte kullanmalarını sağlar. Aynı zamanda belli bir dersin konusu, Cumhuriyetin kuruluşuyla bağlantılı olarak işlenir.

Tarihi bir antlaşma üzerine iki taraf insanları biraraya getirilerek pazarlıklar yaptırılır, antlaşma metni oluşturmaları istenir. İyi pazarlık yapmak için bilgi gereksinimlerini karşılamak üzere tarihi bilgilerini sağlamlaştıracak araştırmalar yaparlar.

Metne dayalı, metnin arasına girerek canlandırmalar yapılabilir. Bir bayram töreninde okunmak üzere hazırlanan metinden belirlenen bölümler canlandırılarak dramatik oyuna dönüştürülebilir. Metindeki ana temalar izleyici kitleye daha çarpıcı mesaj haline getirilebilir.

Etkinlikler:

Örnek 1: Anlatımı Bölerek Canlandırma:

Cumhuriyetin yetmiş beşinci yıl kutlamaları kapsamında yapılmış bir etkinlik bu türe örnek verilebilir. Etkinlikte anlatıcı ve oyuncular vardır.

Arka sayfadaki çalışmada parantez içindeki bölümler doğaçlama oluşumlardır.

Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk

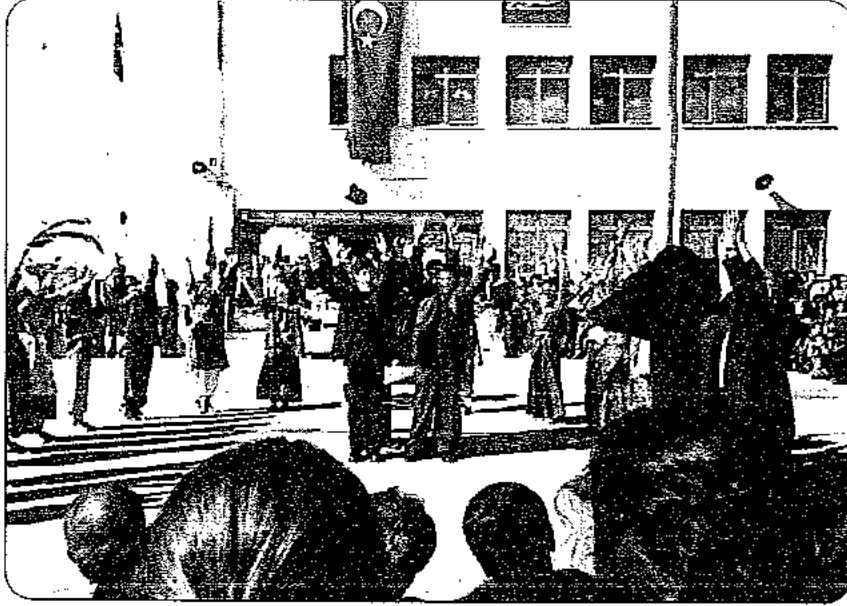
Cumhuriyet yönetiminden önce devletimizin adı Osmanlı İmparatorluğu idi. II. Meşrutiyetin ilanından altı yıl sonra I. Dünya Savaşı başladı.

(Savaş ve perişanlık görüntüleri)

Dört yıl süren savaş sonunda bizimle birlikte olanlar yenildi. Antlaşmalara göre biz de yenilmiş sayıldık. Ülkemiz, İngilizler, Yunanlılar, Fransızlar ve İtalyanlar tarafından paylaşıldı.

Osmanlı devletini 623 yılda 36 padişah yönetti. Ülkeye tek başına egemen olurlardı. Yönetim çoğu zaman babadan oğula geçerdi. Oğulun küçük olması padişah olmasına engel değildi. Çöküş döneminin son padişahları yenilik yapamadılar. İlerleyen bilim ve tekniğe, çağın yeniliklerine ayak uyduramadılar. Borçlandırıldık, kapitülasyonlar getirildi. Ekonomimiz yabancı devletlere terkedildi. Halk perişandı. İstanbul işgal altındaydı. Son padişah Vahdettin emperyalistlerin kuklası haline gelmişti. Umut Anadolu'daydı.

19 Mayıs 1919'da Samsun'dan bir güneş gibi doğan Atatürk kurtuluşumuzu başlattı. Şehir şehir gezerek kararlar aldı:

Oyundan bir an.

siyla yurdumuzun sınırları çizildi. Kurtuluş savaşı sırasında yeni devletimizin şekli, Cumhuriyet ortaya çıkmıştı bile. Cumhuriyet devrimi, tarihe altın harflerle yazıldı.

Ulusumuz ancak bir Kurtuluş savaşı ile yok olmaktan kurtulabilmişti.

(Türk ve Yunan askerleri savaşı)

Kan aktıktık can verdik, öyle kavuştuk sana
Adın bile veriyor bahtiyarlık insana
Seviyoruz seni biz, canımızdan ileri
Atamıza söz verdik dönmeyeceğiz geri

Davrani da deli gönül davrani
Kemal Paşa dinlemiyor fermanı
Anası bacısı kızı kızanı
Bizim gibi millet görülmemiştir

Yurt bir bütündür parçalanamaz. Düşmana karşı savaşılacaktır. Ulusal güçler etken, ulusal irade egemen kılınacaktır. Başkalarının koruyuculuğu kabul edilemez.

(Halk gelir, savaş hazırlıkları vardır)

Böylece elele, omuz omuza kurtuluşa koşuldu. Sömürücülüğe, saltanata, gericiliğe, yobazlığa, emperyalist işgale karşı amansız bir savaş açıldı. Anadolu'da yeni bir Türkiye yaratılıyordu.

24 Temmuz 1923'de Lozan barış antlaşma-

Gökyüzünde kara kara bulutlar
Başımıza nerden geldiniz
Bizler konuk severiz ama
Düşmanları sevmeyiz

Gökyüzünde kara kara bulutlar
Hayın mı hayın
Bir gün gelir hesabını sorarız
Buralarda durmayın

Biz biliriz bizim işlerimizi
İşimiz kimseden sorulmamıştır
Kılıçla mızrakla topla tüfekte
Başımız bir kere eğilmemiştir

(Düşman askerleri yeniktir, çekilirler. Halk gelir, askerle bütünleşirler, arka plâna çekilirler)
Sıra devletin yönetim biçimini açıklamaya gelmişti. Aslında Mustafa Kemal bunu çoktan saptamıştı. Fakat O, zamanını bilen komutan, engin bakışlı, ileriye gören yönetici, O yüce Atatürk, bunun da zamanını biliyordu.

28 Ekim 1923 günü akşamı İsmet Paşa, Necati Vasıf Çınar, Mahmut Esat, Mazhar Müfit, Yusuf Nadi beyleri Çankaya'ya yemeğe çağırdı. Onlara "Yarın Cumhuriyeti ilân edeceğiz" dedi. Ve İsmet İnönü ile birlikte, anayasada ne gibi değişiklikler yapacağını görüştüler.

(Eski ve yeni kıyafetlerle insanlar, çocuklar girer.)

1923 yılının 29 Ekim Pazartesi sabahıydı. Güneşli bir gündü. Samanpazarı ve Karaoğlan'dan insanlar sel gibi meclisin karşısındaki Millet Bahçesi'nde toplanmışlardı. Halk, meclisin kararını merakla bekliyordu. Güneş battı, karanlık bastı, halk dağılmıyordu. Herkes sabırsızlıkla bekliyordu.

(Rumeli türküleri banttan duyulurken, meclis için sıralar yerleştirilir, milletvekilleri yerleşir)

Akşam saat 18.45'ti. Millet meclisi oturumu açıldı. Sağda dinleyicilere ayrılmış yer, solda gazeteciler balkonu, ortada okul sıralarına oturmuş milletvekilleri. Atatürk yok. Bu sesizlik içinde İsmet İnönü, Anayasanın birinci maddesinin, "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Türkiye devletinin hükümet şekli cumhuriyettir." biçiminde değiştirilmesi için görüşme açılmasını dedi. Heyecanlı konuşmalar yapıldı. Şair Mehmen Emin Yurdakul söz alarak, orada bulunanları "Yaşasın Cumhuriyet" diye bağırmağa davet etti. Sonra hep bir ağızdan bağırıldılar.

"Yaşasın Cumhuriyet!"

(Türkü biter, sevinç gösterisi, şapkalar fırlatılır...)

Bu cumhuriyete bir başkan gerekiyordu. 158 milletvekilinin katılımıyla Ankara milletvekili Gazi Mustafa Kemal cumhurbaşkanlığına seçildi. Atatürk meclise geldi, alkışlar arasında kürsüye çıktı.

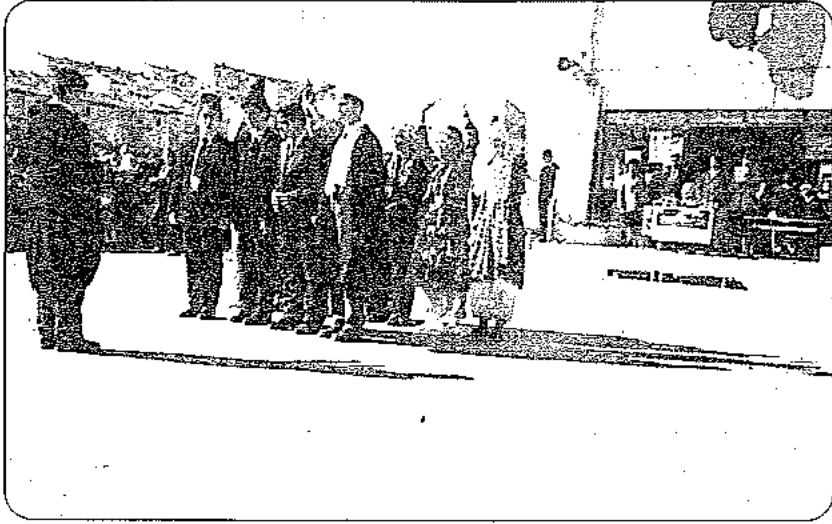
(M.Kemal rolündeki öğrenci, alkışlar arasında kürsüye çıkar, banttan Nutuktan bölümler okuyan Atatürk'ün sesi gelir, roldeki çocuk senkron tutturmaya çalışarak elindeki metni okur gibi yapar.)

Ve arkasından cumhuriyetin temellerini sağlamlaştıracak olan devrimler geldi. Cumhuriyetçi, devrimci, halkçı, milliyetçi, devletçi ve laik bir ülkemiz. (Yapılan yenilikler canlandırılır, kıyafet değişikliğinde çarşaf çıkartma, fesi atıp şapkayı takma vb. pandomimler yapılır.)

Yurdumuzun kalkınmasını yürekte dileyen her aydın insan, bir ışık, bir yol arıyorsa, bir ülkü arıyorsa, O'nun yolunda yürüsün. O'na sevginin en içten duyulduğu bu günlerde, sözcüklerin üstüne bastıra bastıra yürekte, ta yürekte,

DEVRİMLERİNİN BEKÇİLERİYİZ diye haykırıyoruz.

(10. Yıl Marşı başlar. Ortadakiler marş adımlarıyla alanı terk ederlerken metnin okunuşu devam eder.)

Mustafa Kemal Atatürk halka hitaben konuşurken.

Cumhuriyet, fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür nesillerle ilerler. Cumhuriyet, özgür düşünen, bağımsız karar verebilen, erdemli, eşitlikçi, sorumluluk duygusuna sahip, kendine güveni yüksek, onurlu insanlarla yaşar. Anadolu insanı bu karakterdedir. Bunun için bizim yapımıza uygun yönetim Cumhuriyettir. Bunun için cumhuriyete sahip çıkmak varoluş nedenimizdir. Çağdaş uygarlık düzeyine erişmek, akılcı, bilim-

ci, deneyci dünya görüşünü benimsemekle olur. Cumhuriyet tarihimiz uygarlık yolunda şanlı sayfalarla doludur. Cumhuriyet geri kalmışlıktan, bağımsızlıktan, yobazlıktan kurtulmaktır, aydınlanmaktır. Bunun için yücedir, kutludur. Kuruluşu bunun için kutlanmaktadır.

(Marş bitene kadar birlikte söylenir. Selâm için tüm gruplar koreografik düzen alırlar.)

Örnek 2: Şiirden Doğaçlama Oyun:

Kurtuluş savaşına dair yazılmış pek çok şiir, şiir kaynaklı drama için elverişlidir. Bunlardan bir örneği aşağıda bulacaksınız. Ceyhun Atıf Kandı'nın "Havza Yollarında Mustafa Kemal" adlı şiirinden yapılan etkinlik, etkinliğe katılan öğrencilerden Sevda Eyi tarafından yazı diline aktarıldı.

Havza Yollarında Mustafa Kemal

Okul: M. Akif Ersoy Lisesi

6 Sosyal C Sınıfı

Tarih: Kasım 1995

Öğretmenin Adı: Mahiye Morgül (Müzik Öğ.)

Çalışma Notları: Feyza Eyi

Yine bir salı günü ve bugün 3.ve 4. saatlerimiz müzik. Mahiye hanım o güleç yüzüyle sınıfın kapısından girdi, ayaktayız. Bu kez nasıl bir ısınma ve güven çalışması yapacağımızı merak ediyoruz. Sınıfın boşluklarına dağıldık ve öğretmenimiz kalemle tahtaya vurarak komutlar vererek yürümemizi istedi. Dağınık yürüdük, durduk yanımızdakine selam verdik, yürüdük, gözle selamlaştık, mimikle selamlaştık, elle selamlaştık, üçerli gruplarla arkadaşlarımızı birbirine tanıştırdık, ikili gruplarla arkadaşımızı kör dolaştırdık, rol değiştirip yeniden birbirimizi kör dolaştırdık ve oturduk. Sevda arkadaşımız yanında güzel bir şiir getirdiğini arkadaşlarına okumak istediğini söyledi ve okudu.

Öğretmenimiz bu şiiri doğaçlama oynayabileceğimizi söyledi. Doğrusu doğaçlama konusunda hiç bilgim yoktu. Öğretmenimiz, okunan şiire göre bedenimizle hareket edeceğimiz, buna beden diliyle ifade etmek diyebiliriz şeklinde kısa bir açıklama yaptı.

Sevda arkadaşımız şiirden bir bölüm okudu. Altılı gruplarla bu okunan bölümü canlandırmayı denedik. Yaptıklarımız bize çok yabancıydı. Öğretmenimiz ise yaptıklarımızı doğru buluyordu. Sonra bu altılı grupların içinden oniki kişilik karma bir grup gönüllü olarak tahtaya kalktık. Sevda yeniden şiirden bir bölüm okudu ve biz aramızda nasıl hareket edeceğimizi konuşup öyle oynadık. Öncekinden çok daha

fazla şey ifade edebilmiştik. Şiirin diğer bölümlerini de bu şekilde sonuna kadar oynadık. Şiirde geçen köylü davranışlarını, kahvehaneyi, tarlada, pazar yerinde vb. birçok insan davranışını aramızda konuşup öneriler alıp vererek konuşa konuşa oyunu zenginleştirdik. (Bu öneri alışverişimiz teneffüslerde de devam etti.) Daha sonra Mahiye Hanım bu şiiri 10 Kasım günü bahçede okulun önünde oynayabileceğimizi söyledi. Çok şaşırдық ve çok da sevindik. Daha önce öğrendiğimiz ve Selim'in güzel söylediği Yemen Türküsü'nü bu oyunun içerisine yerleştirmeyi kararlaştırdık.

Doğrusunu söylemek gerekirse biz bu işi tören gününe kadar pek ciddiye almıyorduk. Bahçede prova bile yapmamıştık. Sadece öğretmenimiz bahçede oynarken daha geniş alana yayılmamız gerekeceğini, konuşma dili yerine beden dilinin bu nedenle önemli olduğunu uyarıyordu.

Tören günü arkadaşlar bahçede toplanırken, bizim grup koridorda birbirimize yapacağımız hareketleri hatırlattık. Mahiye Hanım arada yanımıza uğrayıp "Önemli değil, o anda içinizden geldiği gibi oynayın" diye cesaret veriyordu. Grubun yansı vazgeçti, çok heyecanlanmışlardı. Altı kişi kaldık.

Saygı duruşu yapıldı, İstiklal Marşı söylendi ve Mahiye Hanım bizi sundu. Sevda mikrofona geçti, biz de bahçede merdivenlerin yukarısında dağınık olarak durduk. Selim ise mikrofona yakın arkalarda bekledi. Hepimiz heyecandan titriyorduk. Hele benim kalbim yerinden fırlayacak gibiydi.

Sevda şiiri okumaya başladı:

MAHMUR DAĞININ BAŞINDA BİR DUMAN BİR DUMAN
MUSTAFA KEMAL'İN BAŞINDA DAHA BİR DUMAN
DAĞ DÜŞÜNÜR GÜNDÜZ GECE BAŞINDAN DUMAN GİTMEZ
MUSTAFA KEMAL DÜŞÜNÜR GÜNDÜZ GECE BAŞINDAN DUMAN GİTMEZ
DAĞLARIN BAŞINDAN DUMAN EKSİK OLMAZ
SOY YİĞİDİN BAŞINDAN DUMAN EKSİK OLMAZ

Buraya kadar, dağınık bir şekilde üzgün, düşünceli, yere bakarak yürüdük.

MAHMUR DAĞININ DUMANLARINA BAKTI DA DEDI MUSTAFA KEMAL
"KÖROĞLU OLMAK NE GÜZEL ŞU DAĞLARDA"

Elimizi aynımıza koyarak sanki dağ başlarına bakıyormuş gibi yaparak, "Köroğlu olmak ne güzel şu dağlarda"yı hep bir ağızdan söyledik.

TUTMAK GECE GÜNDÜZ DENİZLERİN YOLUNU YOL VERMEMEK
ÜŞÜMEK ATEŞ YAKMAK YOLA DÜŞMEK NE GÜZEL

Bu sözlerde yere çömeldik, üşüyormuş gibi yaptık, ateş yaktık, yola düşmek için ayağa kalktık yürüdük.

BÖLMEK ORTA YERİNDEN GEMİLERİN GETİRDİĞİ GÜNEŞİ
BİR SANA BİR BANA VERMEK NE GÜZEL

Elimizdeki bir şeyi seyirciye uzattık, onlardan bir şeyi geri alır gibi ellerimizi geri çektik, tekrar dağınık olarak yürüdük.

ÇAKAL DAĞININ ETEĞİNE VARDI KI MUSTAFA KEMAL
VAKİT ALACA KARANLIK DAĞIN ETEĞİNDE BİR KAHVE
Burada bir araya toplanıp ay biçiminde yüzümüz seyirciye dönük oturduk.
KAHVEDE DÜZE İNMIŞ EŞKİYALAR KARADENİZ UŞAKLARI
KAYNIYOR ERZURUM İŞİ SEMAVER ÇAY DEMLENİYOR
UYANMIŞ ŞU GÖZLERİ ADAMLARIN SUSUZ GÖZLERİ SICAK
MUSTAFA KEMAL BAKTI TANIDI HEP Sİ HALK

Yürürken durup, önce seyircinin gözlerine sonra birbirimizin gözlerine baktık.

OTURDULAR HEP BERABER ÇAY İÇTİLER

Bektaş arkadaşımız, önceden kürsünün altına koyduğu çay tepsisini gitti aldı ve mikrofona uzanıp "çaylar kuvayı milliyeden" diye seslendi. Yanımıza gelip bize çay dağıtır gibi yaptı, biz de alıp içer gibi yaptık.

ORADAN BURADAN DEREDEN TEPEDEN KONUŞTULAR

Birbirimize bir şeyler anlatır gibi yaptık.

SABAH GÜNEŞİ GELİP BAĞDAŞ KURDU BİR YANA
YARI KARANLIKTAKİ GÖZLERİ BİRDEN AYDINLANDILAR

Uykudan uyanıyormuş gibi yaptık.

ACI ÇEKMiŞ SUSAMIŞ DAĞ ÇİÇEKLERİ SERT
MUSTAFA KEMALİN GÖZÜNDE TEK TEK IŞIKLAR

Hafifçe tebessümle yavaş yavaş ayağa kalktık

ÇIKTI KAVAK YAYLASINA "OH" DEDİ MUSTAFA KEMAL

Hep bir ağızdan "oh" dedik ve bir sonraki

"ÖLMEZ BE İNSAN BU VATANI SEVINCE" mısrasını hep birlikte haykırdık.

HALK KOKUSUDUR GÜLLER ÇİMENLERDEN GELİR

Burada çömeli çiçek topladık, önce kendimiz kokladık, sonra seyirciye attık ve tekrar yürüdü.

OVALARI SÜRENLER AŞAĞIDA ORMANLARDAKİ BİÇKİ SESLERİ

Sürer, eker, biçer gibi yaptık, karşılıklı ağaç kestik.

DAĞILMIŞ MAHMUR DAĞININ DUMANLARI

ÇEKİP CÜMLE TÜRKÜLERİ BİR DERE İŞİLTİSİYLE AKAR

Sevda şiire ara verdi, Selim mikrofona geçti ve Yemen Türküsü'ne başladı. Türkü boyunca kızlar hamur açtı, yemek yaptı, erkekler tarlada çalıştı, ekin biçti, iki kız arkadaşımız tarladaki erkeklere su ve yemek götürdü, bir erkek arkadaşımız askere gidiyormuş gibi gelip elimi öptü. Türkü bitti, Selim çekildi, Sevda mikrofona geçti, şiire devam etti. Biz de dağınık olarak yürümeye başladık.

HAVZA'YA VARDIM KI KULAĞIMIZI KOYALIM BİR

BAĞIMSIZ YAŞAMAK DİYELİM BİR, DİNLE NE SES VERİR

Kulak verip dinler gibi yaptık.

HAVZA PAZARINA İNMIŞ ALLI MORLU KÖYLÜLER

ÇIKARLAR ORMANLARDAN GİZLİ GİZLİ ÇAĞIRALIM BİR

Yanımdakini elimizle çağırdık sonra yere çömeldik.

GELİRLER TOPLANIRLAR ATEŞİMİZE, ONLAR İÇİN YAKTIK

Ateşin etrafında toplanıp ısınıyor gibi yaptık. Bektaş ile Gülay Sevda'nın yanına yaklaştı.

ÖZGÜR YÜREKLERİNİN SOLUĞUNU ÜFLESİNLER BİR

Sevda bir adım mikrofondan uzaklaştı. Gülay mikrofona uzanıp "Ya İstiklal", hemen ardından

Bektaş mikrofona uzanıp "Ya Öüm" diye haykırdı. Çekildiler, yanımıza geldiler, Sevda devam etti.

SEVELİM DEDİ MUSTAFA KEMAL SEVELİM BİR

SELAM VERELİM BİR SELAM ALALIM BİR

Seyirciye selam verdik, sonra selam aldık.

HALK OLMAK NE GÜZEL ŞEYDİR ARKADAŞLAR

ŞU SABAH ÇAYINI İÇELİM BİR KARDEŞÇE SICAK

Keyifle çay içtik birbirimize bakarak.

YÜZÜMÜZÜ YIKAYALIM ŞU DEREDEN BİR

Yüz yıkar gibi yaptık.

SONRA KURSUNLAR DARAĞACINI KAVGAMIZA

Elele tutarak yarım ay biçiminde çömeldik.

ASARLARSAN ASSINLAR BİZİ DÜŞLERİMİZDEN

Hep birden ayağa kalktık ve hep bir ağızdan "asarlarsa assınlar bizi düşlerimizden" diyerek

bitirdik.

Törene katılan tüm öğrenci arkadaşlarımız ve öğretmenlerimiz bizi hararetle alkışladılar. Mahiye hanımı da aramıza alarak elele tutup onları selamladık.

Örnek 3: Şarkıyı Dramanın İçersine Yerleştirme:

Aşağıda yer alan etkinlikte, Çanakkale Türküsü ve Gençlik Marşı yaşanmış bir öykünün içersine yerleştirilmiştir. Önce öğretmen tarafından öykünün özeti verilmiş, daha sonra çocuklarla birlikte tablolar belirlenmiş, tamamen doğaçlama oynanmıştır.

Bir Çanakkale kahramanı olan Yahya Çavuş'un adını taşıyan ilköğretim okulunda, yazarın kendisi tarafından 7. sınıflarla yapılan bu dramada, öyküye kendi tasarımları olan eklemeler yapılmış ve 18 Mart 2003'te, tören alanında tüm öğrencilere sunulmuştur.

1. Tablo: İstanbul Erkek Lisesi son sınıf öğrencileri gönüllü oluyor.

Okul müdürü son sınıflara gönüllü olmalarını ve 14. firkaya katılmalarını önerir. Son sınıfların izcilik eğitimi vardır. Veda töreni düzenlenir, gönüllüler alt sınıflara hitaben kısa birer konuşma yaparlar. İngiliz askerlerine karşı Mustafa Kemal'in yanında savaşa katılacaklarını, vatani savunacaklarını söyler, helâleşirler.

2. Tablo: Cephede Mustafa Kemal ile tanışma.

Paşa onlara hoş geldin der. Ne gibi yardımda bulunabileceklerini sorar. İzciler, "Çadır kurabiliriz, siper kazabiliriz, yemek yapabiliriz, yaralılara ilk yardım yapabiliriz, tüfek doldurabiliriz, ısınan topları soğutabiliriz, askerlere moral veren şarkılarımızı söyleyebiliriz" gibi yanıtlar verirler. Paşa onlardan izci marşını söylemelerini ister. İzciler "Dağ başını duman almış" marşını söyler. Paşa teşekkür eder, bu marşı çok sevdiğini belli eder. Onları Yahya Çavuş'un komutasına verir.

3. Tablo: 63 gönüllü Yahya Çavuş'la birlikte cephede.

Yahya Çavuş az sonra başlayacak çatışma için son moral konuşmasını yapar. Yerlerini dolduracak yeni gönüllüler gelene kadar bu tepeyi tutacaklardır. Karşılarında bin kişi vardır, ölene kadar direneceklerdir. Karşılıklı top atışı başlar. Her "ateş" emrinde bir kişi vurulmuş gibi donmuş imge durumu alır; şehitler tablosu oluşur. İngiliz komutan tepeye vardığında şaşkınlığını dile getirir; bin kişiye karşı sadece 64 kişidirler.

Bir Anzak askeri, ölen Türk askerlerine bakarak yüksek sesle düşünür: Avustralya'dan, Yeni Zelanda'dan, para için, İngilizler adına savaşmaya geldiklerini, Türklerin ise kendi vatanlarını savunmaya gönüllü geldiklerini, bu savaşı mutlaka Türklerin kazanacağını söyler.

4. Tablo: İstanbul Erkek Lisesi hastane oluyor.

Okul müdürü okulun hastane olduğunu açıklar. Alt sınıflara, okulun dış cephesini sarıya boyama ve yatakları son sınıflardan boşalan odalara yerleştirme görevi verir. Yaralılar koltuk değnekli, sargılı, kolu kırık, sedyede vb.gelmeye başlar. Son gelen yaralı bu okuldan giden gönüllülerin şehit olduğu haberini verir. Haber fıslıtyla birbirine söylenir, hüznü vardır. Son sınıfların pencerelerini dışarıdan siyaha boyama önerisi yapılır. Okul müdürü, sarı ve siyahın bundan sonra kendi renkleri olacağını açıklar. Pencere boyama devinimleriyle birlikte "Çanakkale Türküsü"ne başlanır. Yaralılar da türküyü katılır.

Türkü'nün sonunda, belirlenen bitiriş cümlesi hep bir ağızdan söylenir (Burada belirlenen cümle, "Çanakkale geçilmez, vatan bölünmez" oldu.)

ÇOCUK OYUNLARINDAN TEKNİK ALMA

İyi bir drama lideri, çocukların hangi oyunları heyecanla, düş güçlerini devreye katarak oynadıklarını, hangi mekânları kullandıklarını gözler ve not alır. Sonra bu oyunlar hangi derste, hangi konuların öğrenilmesinde işe yarar diye oyunları ayrıştırmaya başlar. Çocukluk ve gençlik çağının oyunlarından aklımızda kalanlara bir göz atalım. Hepsisi de kendi yaratıcılığımızı kullandığımız oyunlardır. Bunlardan bazılarını inceleyelim ve nerede kullanabileceğimizi tartışalım.

1. Belirlenen Bir Harfle Sözcük Yazma:

Harfi grup belirler, isim, şehir, nehir, dağ, hayvan, bitki, eşya gibi başlıklar konur ve önce bitirme yarışması yapılır. Coğrafya ve Fen Bilgisi derslerinde rahatlıkla kullanılır. Eğer öğretmen de biraz yaratıcılığını kullanırsa, istediği derste, örneğin yabancı dil dersinde bu oyunu kullanabilir. Örneğin, Türkçe dersinde okuma parçasında belirlenen harfle başlayan isimleri, sıfatları, eylemleri yarışma şeklinde yazdırabilir.

Akrostiş şiir yazmak da bu tür bir oyundur. Başlı belli bir cümle kurmak şartı vardır. Gerisi kişinin kendi yaratıcılığıdır. Akrostiş olarak kullanılan harfler önceleri en sevdiğimiz arkadaşımızın ismi, sonraları "Seni seviyorum" gibi önemseydiğimiz bir cümle olmuştur. Öğretmen cümleyi "Mustafa Kemal" verebilir veya "kendinize çok yakın bulduğunuz bir insanın adını akrostiş yapın" diye yönlendirme yapabilir. Ortaya çıkan ürünlerde çok mükemmellik aranmaz, burada önemli olan düş gücünün devreye sokulmasında, yani imgelem yapmakta bir harfin obje olarak kullanılmasıdır.

Lise yıllarında akrostiş şiir yazmanın devam ettiği görülür. Müzik derslerini drama etkinlikleriyle birleştiren öğretmenlerle aralarında kurulan yakınlığı böyle bir şiirle dile getiren Feyza Eyi'nin, öğretmenler gününde armağan olarak yazdığı şiirinden bir bölümü örnek verebiliriz. (M.Akif Ersoy Lisesi 11. Sınıf, Ankara 1996)

Mahşer günü kopmak üzereyken hayatımda

O karanlık dünyama siz neşe getirdiniz

Renksiz gelen bu dünyayı siz sevdirdiniz

Güzellikleri görmeyi ve onları sevmeyi öğrettiniz

Ümit kesmişken bu dünyadan, insanlardan ve hayatımdan

Lise çağımda, hayat ne kadar kötü olursa olsun, yine de yaşamaya değer olduğunu!

2. Ritmik Sayışma Tekniği:

İki veya daha fazla kişiyle oynanır ve kendi vücutlarını orkestra olarak kullanırlar. Bu oyunların ritim duygusu gelişiminde önemli rolü vardır. Ancak şu da bilinmelidir ki, ritim bir sayı dilidir ve bütün disiplinlerin başlangıcını oluşturur. Vücut dengesinin oluşumuna yarayan en temel devinimleri içeren bu oyunlarda iki el eşit olarak çalışır. Tüm bu nedenlerle ritmik oyunların çocuk eğitiminde çok özel bir yeri vardır. Çağımızda, bu oyunların sınıf içine taşınması gerekliliği doğmuştur.

Ritmik sayışma oyunlarının pek çoğu, tanışma, ısınma, ikili iletişim kurma, grupla iletişim kurma, grubun uyumu gibi doğrudan drama çalışmaları içine alınır. "Bildiğiniz ritmik bir oyunu birbirinize animsatin ve oynayın" komutuyla oyun çeşitlerinin ortaya çıkması sağlanır. Çünkü bu oyunların dönüştürücü değışikliklere uğramaktadırlar. Bu da çocukların doğal yaratıcılıklarının bir göstergesidir. Ancak çok daha değişik bir amaçla bu oyunlardan yararlanır. Örneğin; Dramatik oyunun sonunda, çıkarılan ana fikrin ritmik okuyuşlu bir sayışmaya dönüştürülmesi istenebilir. Öyküde anlatılanlardan grupla oynanan yeni bir ritmik oyun oluşturulabilir.

Sıradan bir ders konusunu bile, örneğin, fotosentez olayını veya ağaçların havayı temizlemesini, süyun buharlaşmasını ritmik sayışma şeklinde bir oyun haline getirmeleri çocuklardan istenebilir.

Doğadaki her oluşumun bir ritmi vardır ve doğada bir ritim değerini yaratır. Yaratıcılığın temelinde de bu ritmi sezme vardır. Bu bilgiye dayalı olarak, fotosentezdeki ritmik oluşumu, gün ışığıyla ritmik alışverişi, ipekböceğinin yaşadığı başkalaşımı bir ritmik tekerlemeye, sayışma oyununa dönüştürmek, hatta bundan bir ritmik dans yaratmak olasıdır.

Türkçe dersinde bir okuma parçasının ana fikri veya içindeki temel olaylar ritmik anlatıma dönüştürülebilir.

Bu oyunların, sınıftan dışarı taşdığı, teneffüslerde diğer sınıflara öğretildiği gözlenir. Oyunlaştırılan her bilgi yeniden ve yeniden bilgi dağarcına yüklenecektir. Çünkü, çocuklar kendi yaratıkları oyunlarını yinelemekten hoşlanırlar. Bu da oyunların eğitimde kullanılması gereğini vurgular.

3. Birbirine Kâğıt Atma Oyunu:

Öğretmeni kızdıran bu disiplin bozucu oyundan bile istenirse bir eğitsel oyun yaratılabilir. Herkesin bir kağıda o gün yapmak istediği bir işi yazması istenir. Kâğıtlar uçak şeklinde katlanıp sınıfta fırlatılır. Kendisine gelen kâğıtta yazılan işi pandomimle canlandırması istenir. Kimin uçağının kime gittiği anlatılanlardan bulunur. Tam ifade edilemeyen işler için uçağın yanlış havaalanına indiği kabul edilir.

Kâğıtlara yazılacak işlerin üniteyle ilgili olması da istenebilir. Bu durumda konuların pekiştirilmesi hedeflenir. Bir temel kavramın açıklanması, bir taklit yapılması, bir çizimin yapılması, bir kimya formülünün açıklanması vb. uçak olan kağıdın içeriğini oluşturabilir.

4. Fen Formülleriyle Oyun:

Çağrışımlar yoluyla bilgiyi hafızaya yerleştirme öğrencilerin pek sevdiği bir yöntemdir. Burada, imgeleme tekniğinin kullanıldığı görülür.

Sülfirik asit bileşimini çoğumuz "Hasan 2 Salak Osman 4" olarak anımsarız. En çok kullanılan asitin bu olduğundan değil, ondan bir oyun yarattığımız için bu formülü unutmayız. Baş harflerin çağrışımlarıyla oluşturulmuş diğer oyunlarla benzerlik burada da görülür. Oyunda, öğretmenin neyi öğretmek istediğine bağlı olarak çocuklardan kelime türetmeleri istenir.

Aşağıdaki biyoloji tekerlemesi lise yıllarında kullanılmaktadır. Bu örnek de, bu tür oyunların ilköğretim çağından sonra da devam etmekte olduğunu göstermektedir. Oyunlardaki gizem her yaşın ilgi konusunu oluşturmakta ve düş gücünü devreye sokmaktadır.

TÜRKİYE	CUMHURİYETİ	FUTBOL	TAKIMI	SAHADA	ŞUT	ATAR
Tür	Cins	Familya	Takım	Sınıf	Şube	Alem

Bu bir tekerlemedir. Çözüldüğünde, öğrencilerin çok zorlandıkları, biyoloji dersinin bel kemiği olan bir konunun ana başlıkları ortaya çıkar.

Öğretmen en zor derslerde bile çocukların bu tür yaratımlarını araç olarak kullanabilir, konuları çekici ve kolay kavranılır hale getirebilir.

5. Dört Tepeli Kâğıt Oyunu:

Çocuklar bununla şans çeker gibi bir oyun oynarlar. Kare şeklinde bir kâğıt önce köşelerinden içe doğru katlanır, bir daha köşelerinden katlanır ve iç taraftan iki elin baş ve işaret parmağı sokularak kukla gibi tutulur. İkili oyundur. Eşlerden biri bu dört tepeli kağıdı eşine uzatır ve bir sayı söylerken, bir tepeli dokunarak işaret eder. Sayı kadar açılıp kapanınca, tepenin iç tarafındaki yazı onun şanslı olarak çıkar. Bu yazılar her tepenin iki yanında olmak üzere sekiz tanedir. Ne yazacağına tepeli kağıdı hazırlayan karar vermiştir. Yazılar şaka olabilir, artist ismi olabilir vb.

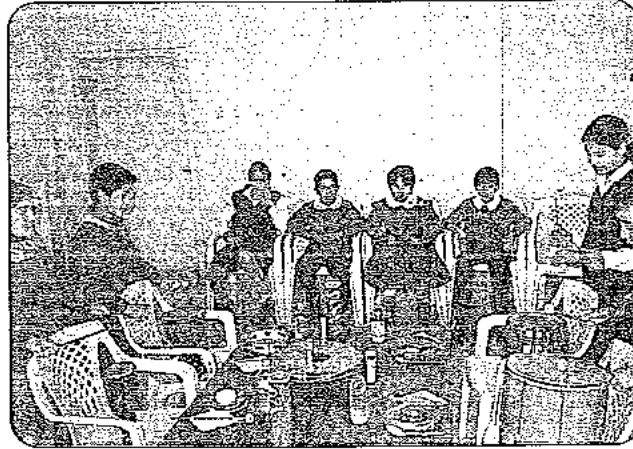
Bu dört tepeli kâğıttan bir müzik oyunu, bir fen oyunu öğretmenin belirlemesiyle olabileceği gibi çocuklarla da belirlenebilir. Aşağıdaki resimde müzik dersinde hazırlanmış oyun örneği göreceksiniz. Bu oyunda müzik aleti isimleri vardır. Şansına çıkan müzik aletini çalması istenir.

Dört tepeli kâğıt oyunundan.

veya resimle anlatmaları istenir.

Bir konuk ağırlamaları, konuğa verdikleri statüyü oynamaları istenir. Bu konuk, tarihi bir kişi, bir roman kahramanı veya yaşayan ünlü bir kişi olabilir. Dağınık bir masayı toplama, eşyalara ritmik bir düzen verme oyunun başlangıcı olur. Çünkü, yaşamsal olan her şeyde bir ritim vardır.

Eşyalara düzen verilirken.

Ailece yemek yenilirken.

Başka neler yazılabilirdi: Şarkı adı (o şarkıyı söylemesi istenir), müzisyen adı (sen o kişinin dernektir), bir müzik sembolü (seslendirmesi istenir), nesne isimleri (bunlardan öykü yaratması istenir) ve çocukların neyi sormaları istediği kendilerine bırakılarak pek çok bilme oyunu yaratılabilir.

6. Evcilik Oyunlarından Teknik Alma:

Özellikle kız çocukları evcilik oyunlarını daha ileri yaşlara kadar götürürler. Kurdukları masada hayali yemekler yer, kahveler içer, misafircilik oynarlar.

Her grup kendi evcilik oyununu kurup oynar. Daha sonra oyunlarını yazarak

Yemek sırasında yapılan hareketlerin ne kadar ritmik olduğunu kavratmak üzere böyle bir evcilik oyunu oynatılabilir. Her ritmin bir sesi vardır kuralından yola çıkarak bu evcilik oyunundan bir ritim orkestrası bile kurulabilir. Yemek yiyenle eşzamanlı ses vermek, her farklı iş için farklı bir tını seçmek ortaya çok renkli bir müzik çıkaracaktır.

EVCİLİK OYUNUNDAN DRAMATİK OYUNA

Evcilik oyunları giderek farklı aile modellerinin taklitlerine kadar varır. 5. sınıflar kendi sınıf günlerinde bu taklitleri neşe içinde, sitemli, şakalı eğlencelere dönüştürürler. Gözlemlerinin başka insanlara yönelmeye başladığı, farklı duygular kendi iç dramasına almaya başladığı dönemin belirtileridir bunlar.

Çocuk bakmaktan bıkmış dadı, hanımının yokluğundan yararlanan hizmetçi, uşak, aşçı gibi roller aile ortamında düşlenebilmektedir.

Y. Çavuş İlköğretim Okulu 5. sınıf öğrencisi Serpil Erdoğan'ın yazıp, veda partisinde arkadaşlarıyla oynadığı böyle bir oyunun metnini örnek olarak alalım:

Büyükhanım Dışarda

Büyükhanım: "Kızım Ayşe, ben çarşıya gidiyorum. Evi süpür, dadiya söyle bebeğe baksın, aşçıya söyle yemeği yapsın, uşağa söyle yemeği yapsın."

Hizmetçi: "Olur hanımcım."

Büyükhanım çıkar, hizmetçi süpürürken şarkıya başlar. (Şarkıda, basit bir okul şarkısının tek bölümü ezgisine söz değiştirilmiştir.)

Hizmetçinin canı yok mu
Eğlenmeye hakkı yok mu
İşler bitti her yer tertemiz
Hanım gitti eğleniriz, La la la la....

Dadı başlar. Bebeğe bakmaktadır.

Dadının da canı yok mu
Eğlenmeye hakkı yok mu
Bebek uyur bezler tertemiz
Hanım gitti eğleniriz, La la la la....

Aşçı başlar, kepeciyle karıştırmaktadır.

Aşçının da canı yok mu
Eğlenmeye hakkı yok mu
Yemek pişti kepece tertemiz
Hanım gitti eğleniriz, La la la la...

Uşak başlar, elinde kalem defter vardır.

Uşağın da canı yok mu
Eğlenmeye hakkı yok mu
Hesap bitti defter tertemiz
Hanım gitti eğleniriz, La la la la...

11-12 yaş grubunda düş gücünün çok rahat devreye girdiği ve oyunlaştırmaya zorlanmadıkları görülür. Masallardan çıkıp, insan ilişkilerini konuşmaya başladıkları dönem olarak belirginleşmeye başlayan bir yaşdır. Kız çocukların erkek çocuklardan önce gelişmesinde ilk farklılıklar bu yaşta ortaya çıkar. Kızlar bu özellikleri nedeniyle daha aktiftirler, grubun sürükleyicileri olurlar.

Bir yemek adı olan imambayıldı üzerine pekala oyunlar yaratabilmektedirler. Kelimeleri sözlük anlamları dışında kullanarak, çağrıştırdığı başka şeyler üzerine oyunlar geliştirirler. Bu tür oyunlar, onların yaratıcılık kaslarını geliştirdiği için öğretmen tarafından engellenmemelidir.

Yukarıdaki örneği okuyan bir öğretmen, kendi öğrencilerinin daha fazlasını yapabildiğini anlatacaktır. Hakkıdır.

Çocuklar doğal olarak, kendi doğal gelişimlerinin basamağına uygun oyunlar yaratırlar. Önemli olan bu oyunların öğretmen tarafından eğitsel olarak kullanılabilir hale getirilmesidir. Drama bilgisi sınıf öğretmenini bu konuda geliştirir.

Dadı rolündeyken.

Yukarıdaki örnek, çocukların yaş grubu üzerine bir ipucu vermektedir. Çocuklar bu yaşta bu tür bir oyunu yaratabiliyorlarsa öğretmen, buna benzer başka şeyler yapmalarını isteyebilir. İşte, öğretmen de bu noktada kendi yaratıcılığını kullanıp uygun konu başlıkları verebilmelidir. Bu noktada, önceden drama eğitimi almış bir öğretmen daha şanslı olacaktır.

BAHÇE, SOKAK VE AÇIK ALAN OYUNLARI

Bu oyunlar gösterir ki çocuklar her mekânı kendi oyunları için kullanırlar. Burada önemli olan drama liderinin hangi oyunu ne amaçla kullanacağını bilmesi, önceden plânlamasıdır. Yeni açılmış bir okulun öğrencilerini birbirine kaynaştırma ilk hedef olarak saptandığında, okulun tüm mekânları (bahçe, koridor, yemekhane, lavabolar, idari odalar) oyun alanı olarak kullanılır.

Okulu bir galaksi olarak düşleyip bir oyun kurulabilir. Çünkü, tüm çocuklar heyecan yaratan serüvenleri, galaksi oyunlarını, çocuk parklarının tünellerden geçen trenlerine binmeyi severler. Galakside el ele tutarak tek sıra halinde yürümek, bazı mekânlardan geçerken fısıltıyla, bazılarında bağırarak öndekinin mesajını arkaya kadar iletmek çok eğlenceli bir keşif yolculuğudur. Oyun, bina ile bütünleşme, yabancılığın giderilmesi, kendini mekânda yabancı hissetmeme çalışması olarak yapılır.

Binanın bir yerine önceden saklanmış bir mektupta definenin yeri yazılmıştır ve çocuklardan ellerine verilen krokilerle definenin yerini bulmaları istenir. Oyun içinde binayı keşfetmeleri sağlanır. Kendilerini bu gizemli labirentin içinde engellenmeksizin dolaşırken özgür hissederler. Okul bir katı kuraları yeri olmaktan çıkar, oyun alanı, oynayarak bilgi edinilen çekici bir yer haline gelir.

Elim sende, saklambaç, köşe kapmaca, hırsız-polis gibi oyunlar hep bahçede ve değişik drama etkinlikleri olarak yaptırılır. Ayrıca, çoğu gösterilerin bahçede yapılması, bu mekânın drama etkinliğinin doğal bir ortamı olarak kullanılması demektir.

Yaratılan oyunlarda bahçeyi kullanmak oyunların çeşitliliğini artıracaktır. "Bahçede heykel olalım", "Boyama duvarı seçelim, boyayalım", "Bir töreni oynayalım" gibi farklı amaçlarla da bahçe mekân olarak kullanılır.

Binanın ses grafiği çizilir ve seslendirilir. Her kat ayrı bir grubun olur, her bir odadan gelen sesin ne sesi olduğu sembollerle çizilir ve içindeki kişinin yaptığı işler canlandırılırken çıkan sesler verilir. Bu çalışma bir işitsel çevre etkinliğidir. Çevremizin ses yapısını oyunlaştırmak ve resimle ifade etmek hem resim hem müzik dersiyse drama etkinliğinin birleştirilmesidir. Çevrenin ses yapısını oyunlaştırmak, çok sesli müziğin doğuşunu algılamayı da sağlar.

Çocukların oyunlarını sokakta, açık alanlarda, yıkıntılarda, bahçede, meydana ve çocuk parklarında oynaması drama pedagoğlarını, bu mekânlarda oyun çalışmalarına yönlendirmektedir. (Bk. 4. Bölüm)

ÖĞRETMENİN YARATACAĞI OYUNLAR

Okuma yazma eğitiminin başlangıcında veya matematiğe başlarken öğretmenler pek çok oyun yaratırlar. Öğrencilerden fişleri canlandırmalarını ister, kelimelerden yeni cümleler türetmelerini ister, vb. Doğrudan drama eğitimi olarak görünmese de, çocuğun düş gücünü devreye sokmasını sağlayan, yaratıcılık kaslarını esneten bu oyunların hepsi çok değerlidir.

Çarpım tablosunda, üçlerin çarpımını öğretirken kullanılabilecek bir oyun örneği:

Çocuklardan, üç tane üçerli grup oluşturmaları, sonra da "haydi çarpışın" diyerek çocukların birbirleriyle adeta çarpışmaları ve biraraya geldiklerinde sonucu sayı ile ifade etmeleri istenir.

Aynı oyundan çocukların kendi yaratacakları başka çarpma oyunları yaratmaları istenebilir. Drama dersi içerisinde de bu oyunlar grubu kaynaştırıcı oyun olarak kullanılabilir.

KENDİ RESMİNİ YAZI DİLİYLE ANLATMA

Çocuklardan, serbest veya konulu bir resim yapmaları, sonra da bu resmi yazarak anlatmalarını istenir.

Aşağıda, öğretmen Selime Bingöl'ün çalışmalarından alınmış örnekler bulacaksınız. (Y.Çavuş İlköğretim Okulu, Ankara 1998)

Konu: Bir ilkbahar günü yaşadığınız bir hafta sonunu resimle anlatın, sonra bu resmi anlatan bir yazı yazın. (Bk. Sayfa 70)

İlkbahar

Güneşli güzel bir gündü. Öğleden sonra parka gittim. Arkadaşlarım da oradaydı. Mine, Ayşe, Eylem, Fatma, Ahmet, Fırat, küçük Murat, Aygül, hepimiz oradaydık. Akşama kadar oynadık. Annelerimiz bizi almaya gelmeseydi daha çok oynayacaktık.

ŞİİRİ MASALLAŞTIRMA

Yaratıcılığı destekleyen bu tür etkinlikler dramının alanına girer. Şiiri başka anlatım biçimlerine dönüştürmek bir yaratıcı çalışmadır. Şiirin içeriği, mesajı, bu yolla daha iyi algılanır.

Türkçe ders kitabında yer alan, Hasan Ali Yücel'in "Güz" adlı şiirinden bir bölümünü örneğimize alalım.

Soyunan ağaçların
Dökülen yaprakları
Bir sarı yorgan gibi
Örtüyor toprakları

Örnek anlatım: *Sonbahar günü soyunan ağaçların yaprakları dökülüyordu. Toprakları hep sarı sarı örtüyordu... vb.*

TRAFİK HAFTASI DOĞAÇLAMALARI

Trafik Haftası dolayısıyla yapılmış etkinliklerden örnekler:

Çocuklar evlerinde kartona çizdikleri renkli trafik lambalarını ve direksiyonları sınıfa getirirler.

Konu belirlenir ve oynanır.

Konu: Hız nedeniyle yaşanan kazalar.

Oynanmış oluşumlar:

1. grup: Bir çocuk trafik lambasının ışıklarını değiştirme görevi alır.

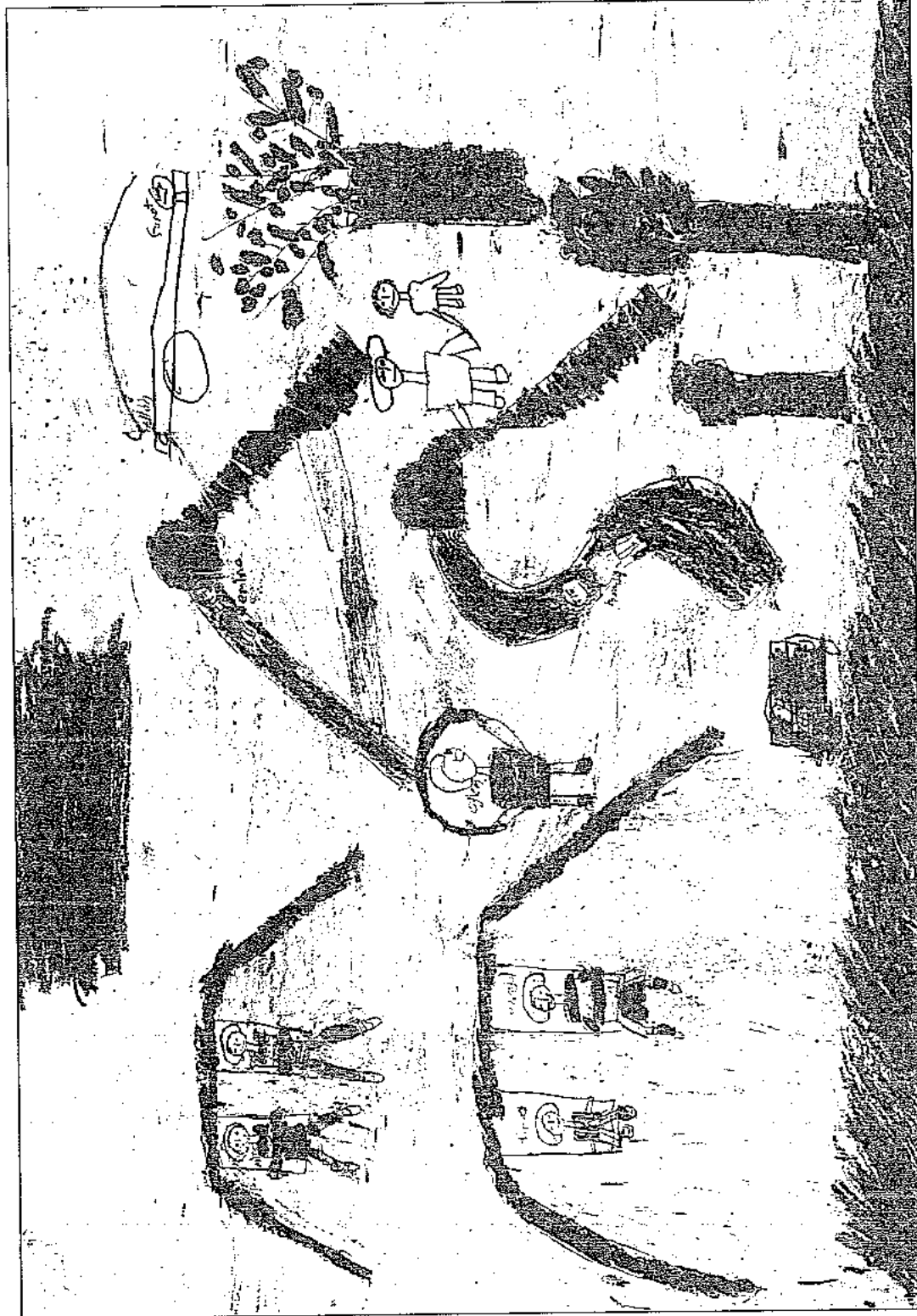
Arka arkaya dizilmiş çocuklar konvoy halindeki araçlardır, vınn vınn sesleriyle hızlı gitmektedirler. Tam trafik lambasının önüne geldiklerinde kırmızı yanar, öndeki fren yapar, çarpışır, araçlar yerlere dağılır.

2. grup: Durakta bekleyen iki kişi vardır. Hızla gelen araç ona çarpar, ambulans çağırılır, hastaneye gider.

3. grup: Uzak iki noktada duran iki kişi telefonun iki ucundadır. Biri taksici durağıdır. Diğer Çiçek Taksici'den araba ister. Çiçek Taksici'nin patronu bir şoföre "Kazancı 98'e git Niyazi" der. O taksici, kırmızı ışıkta geçerken birine çarpar. Ambulans çağırılır, ambulans da giderken zincirleme kaza yapar. Konvoydaki araçlar, yani bedenlerini araba yapan çocuklar yere düşerler.

4. grup: Şoför alkol alır, yola çıkar. Okuldan çıkan çocuğa çarpar. Polis gelir, alkol kontrolü yaparken şoför polise direnir, yakalanır, sorgulanır. Yaralı çocuğu polis hastaneye götürür.

5. grup: Alkol alan şoför kontrol için durdurulur. Kaçar, kaçarken kendisine de başka bir alkolü şoförün kullandığı araç çarpar.

ARAYA DİYALOG EKLEME

Yaşanmış bir olay anlatılırken, bir fıkra veya bir öykü anlatılırken, kesintiler yapılır ve araya doğaçlamalar girer.

Müzik dersinde, 10-14 yaş gruplarında yapılmış bir çalışmayı örnek olarak alalım.

Kemancının Şakası

Senfoni orkestrasında çalışan kemancılardan biri şaka yapmayı çok severmiş. Bayram yaklaşıyor, tatil sohbetleri ediliyormuş. Orkestrada bir de her söylenene inanan bir arkadaşları varmış. O kemancı tatilde annesinin yanına İstanbul'a gidecekmış. Şakacı kemancı ona bir kurnazlık düşünmüş. Gara gitmiş. (Ankara'da C.S.O. tren garının çok yakınındadır.)

Gişedeki memura, düşündüğü şakayı anlatmış. Bilet parasını kendisi verecek, daha sonra gelecek bir kişi gişeye uzanıp **Do Re Mi Fa Sol La Si Do** derse bilet kendisine verilecektir. Gişe memuru şakayı kabul etmiş. (Gişe memuru ve şakacı kemancı oynanır.)

Şakacı senfoniye dönmüş, arkadaşlarına Devlet Demir Yolları işletmesinin müzisyenlere bayram için ücretsiz bilet verdiğini duyurmuş. Bilet alırken şifrenin söylenmesi gerektiğini üstüne basa basa anlatmış. İstanbul'a gidecek olan arkadaşları bu karara çok sevinmiş.

(Canlandırma yapılır)

Ve arkadaşı gara gitmiş, şifreyi söylemiş ve biletini almış.

(Canlandırma yapılır.)

Tirene binmiş ve İstanbul'a gitmiş. Annesiyle bayramlaşıp hasret gidermişler.

(Müzisyen ve annesi canlandırılır.)

Bayramın son günü dönüş bileti almaya Haydarpaşa'ya gitmiş. İstasyon çok kalabalıkmış, bilet kuyruğuna girmiş. Sıra kendisine gelince şifreyi yüksek sesle söylemiş. Gişe memuru sinirlenmiş, aralarında bir tartışma başlamış. Kuyruktakiler de kızmışlar. Sonunda parasını verip dönüş biletini almak zorunda kalmış.

(Haydarpaşa'da bilet alırken yaşananlar canlandırılır.)

Ankara'ya dönmüş ve ertesi gün senfoninin provasına gitmiş. Arkadaşları da onu merak ediyorlarmış. Çok bozulmuş bir halde "TCDDY işletmesinin o kararından İstanbul'un haberi yoktu" demiş.

Şakacı, "Sen nasıl yaptın, bilemedin, dönüş için şifreyi tersinden okuyacaktın" demiş ve **Do Si La Sol Fa Mi Re Do** diye şifreyi tersten okumuş.

Bu bir fıkra canlandırmasıdır. Do dizisinde çıkıcı ve inici sıra ses öğretimi hedeflenmiştir. Burada Dramatik oyunlardaki gibi bir soruna çözüm aranması, değişik çözümlerin oyunlaştırılması söz konusu değildir. Bu etkinlik, öğretsel hedeflerin yanında, düş gücünü devreye sokma ve rol oynama çalışması olarak da kabul edilebilir.

İYİ BİR TÜKETİCİ OLMA DOĞAÇLAMALARI

Esmâ Göktaş'ın sınıf içi etkinliklerinden. (Tevfik İleri İlköğretim Okulu, 4. Sınıf, Ankara, 1998.)

Gruplar oluşturulur. Her grup kendine bir alışveriş mekânı belirler. Bunlar: Ayakkabı mağazası, pazar yeri, süpermarket ve sokak satıcısıdır. Gruplar kendi belirledikleri mekânda alışveriş doğaçlamaları yapar.

Oynanmış oluşumlardan örnekler:

Ayakkabı mağazasında: Çocuk ve babası mağazaya girer. Babasının gösterdiği ayakkabıyı beğenmemektedir. Arkadaşlarının giydiği bir yabancı marka ayakkabıdan ister. Eve dönerken, alması gereken suluboya ve fırçaya parası kalmamıştır. Babasıyla tartışır.

Çocukla babası arasındaki tartışma, tüm sınıfın tartışmasına dönüşür. Çözümler üretilir, her biri yeniden oynanır.

Sokak satıcısı: Seyyar satıcı bağırsız çağırışlarla sokaktan geçmektedir. Satıcı, pamuk şeker, dondurma, balon, toka, gofret, vb. satmaktadır. Bir çocuk annesiyle birlikte geçerken dondurma almak ister. Annesi, dondurmaların bozuk olabileceğini anlatmaya çalışır. Çocuk ağlar. Bu sefer pamuk şeker ister, annesi kızar, almaz tartışır. Sonunda sadece balon alırlar.

RESMİ ŞİİRLE ANLATMA

Bu çalışma, bir tablo karşısında duyarlılık geliştirme çalışmasıdır.

Klasik müzik dinlerken, soyut bir tablo çocuklara gösterilir. On dakika kadar tablo üzerinde düşünmeleri, çağırışım yapmaları istenir. Tablonun çağırıştığı düşünceleri, sözlü, yazılı veya şiirle anlatmaları istenir.

Aşağıda, Şahika Çağlar Özünel'in "Sevgi Çiçekleri" adlı kendi tablosuyla yaptığı bu tür bir çalışma bulacaksınız. (Dr. Sadık Ahmet İlköğretim Okulu, Ankara, 1998.)

Sevgi Çiçekleri

Tablodan esinlenerek yazılmış şiirlerden bir örnek: (Deniz İlman, 12 Yaş.)

Kırların Güzelliği

Bir kır var bir yerde
Gökyüzü rengarenk
Oraya gitmek isterdim
Yorulana dek gezmek isterdim

Orada yaşamak isterdim
Anneme her gün çiçek götürmek isterdim
Sonra da en büyük hazinem
Annemin öpücüğünü kazanmak isterdim

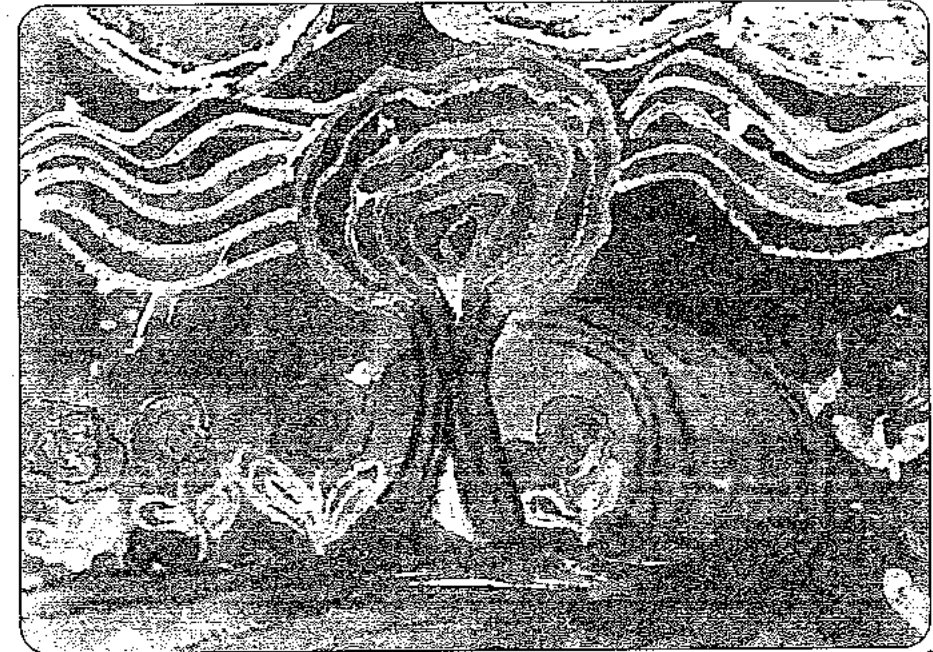
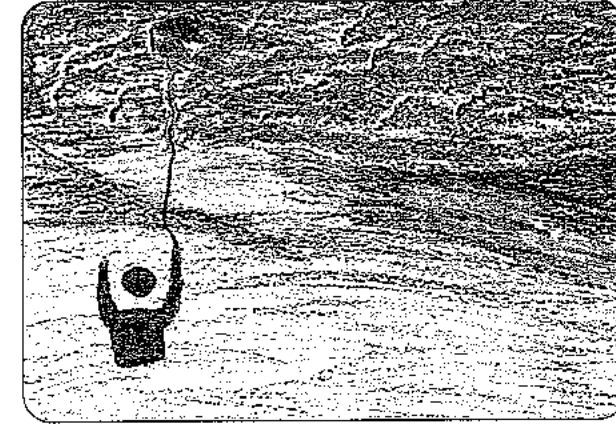
"Sevgi Çiçekleri" Şahika Çağlar Özünel.

Bir kır var bir yerde
Oraya gitmek
Orada yaşamak
Ve oraya bağlanmak isterdim

ŞİİRİ RESİMLE ANLATMA

Tablodan esinlenerek şiir yazmanın tersidir. Yazılmış bir şiir, okunur, şiirin çağırıştırdıkları üzerine konuşulur. Soyut duyguları çağırıştırdığı gibi somut çağırışlar da olabilir. Bu çağırışları resimle anlatmaları istenir.

Aşağıda, resim öğretmeni Şahika Çağlar Özünel'in, şair Gülsüm Cengiz'in "Tomurcuğa Merhaba" adlı şiirini kullanarak, 11 yaş grubuyla yaptığı bir çalışmadan örnek resimler bulacaksınız. (Dr. Sadık Ahmet İlköğretim Okulu, Ankara, 1998.)

Bölüm

3

Konservatuvar Dersleri
ve Bildiriler

- ✓ ÇÜD Konservatuvarı
Eğitimde Drama Dersleri
- ✓ ÇÜ-3 Ulusal Sınıf
Öğretmenliği Sempozyumu
Bildirisi
- ✓ MÜ 2. Ulusal Eğitim
Sempozyumu Bildirisi

I C I N D E K I L E R

Tamer
Levent

AŞAMI

sanatsallaştırmak

icin

Drama.

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ DEVLET KONSERVATUVARI'NDA
EĞİTİMDE DRAMA DERSLERİ**

Yalçın Yüreğir'e teşekkürlerimle.

Ders Yılı : 1994-1995
Sınıf : Orta 3
Dersin Öğretmeni : Mahiye Morgül
Ders Notları, Kamera ve Fotoğraflar: Mustafa Alev (ÇÜ Tiyatro Kulübü üyesi)

AMAÇ:

1. Gruba Giden Yol'da kullanılan ısınma çalışmalarının konu içinden alınması.
2. Grup üyelerinin kendisiyle, arkadaşıyla ve grupla iletişim kurma, uyum ve güven çalışmalarının yapılması.
3. Düş gücünün devreye sokulması, grupla yaratıcılık, müzikten devinime, devinimden müziğe, öyküden oyuna, şiirden oyuna, beden dilinden ses diline, oyundan sese ve müziğe, müzikten resimle ifadeye transformasyonlar ve müzikal kavramların oluşumunda drama tekniklerinin kullanılması.
4. Tüm bu çalışmaların sonunda; gruptaki çatışmaların giderilmesi, içine kapanık öğrencilerin ifade rahatlığına kavuşması ve yaratıcı kişilik geliştirmeleri.

1. DERS

Lider, okul müdürü Yalçın Yüreğir tarafından gruba tanıtıldı. Lideri önceden tanıyanlar vardı. Lider gruba kabul edilmeye hazırды.

Daire şeklinde yere oturdular. Grup lideri (öğretmen), yanında getirdiği ritim aletlerini ortaya bıraktı. Sepet içinde getirilen bu ritim aletlerinin çoğunu ilk kez görüyorlardı. Sırayla her üye kendi ismini söyledi. Sonra vücut sesleri (el çırpma, parmak şıklatma, dize vurma, göğüze vurma) kullanarak isimlerini tartımladılar. Sonra bu tartımlarla gruplar halinde dörderli kombinasyonlar oluşturdular. Daha sonra her grup diğerinin yaptığını gözü kapalı dinledi ve bu sırada ne hissettikleri soruldu. Kendilerini Afrika'da hissetmişlerdi.

İkili gruplar halinde ve ayakta, bir çocukluk oyunu hatırlamaları ve oynamaları istendi. Bu oyunlar ikili olarak karşılıklı elleri birbirine değişik pozisyonlarda vurarak oynanan ritmik tekerlemeler, oyun tekerlemeleri olmalıydı. İlk hatırladıkları "A A asma, B B basma, S S sümbül, Menekşe gül" oyunu oldu. Kuralları anımsatıldı, herkes oynadı. Bununla birbirlerine dokunmaya, ikili oyun kurmaya başladılar. Sonra her grup aynı tekerlemeye bir başka ritim cümlesi ve bir başka oyun yarattı. Hazırladıkları oyunu diğer gruplara sundular.

Yaşam dairesinde oturuldu. Bu kez ortadaki ritim aletlerinden dilediğini kullanarak herkes kendi ismini tartımladı. Kullandığı ritim aletinin ismini söyledi. İsim ve soyadı birlikte bu aletle tartımlandı. Altılı iki grup oluşturuldu ve bu gruplar ritim aletlerini kullanarak kendi isimlerinden ritmik cümlelerle bir müzik yarattılar. Yarattıkları müziği diğer grup gözü kapalı dinledi. Dinledikleri müziğin kendilerine neyi çağrıştırdığı soruldu. Her iki grup da kendilerini antika saatçi dükkanında hissettiğini söyledi. Ritim aletleri içerisinde metalik sesler çoğunlukta ve baskın ses olarak kullanılmıştı.

Bir başka altılı kombinasyon oluşturulup dinleyici grupla doğaçlama dansa başlandı. Pencereden bakanlar bahane edildi ve dans bırakıldı. Kapıdaki bu küçük pencerenin her ders kapatılmasına karar verildi.

Grup lideri birkaç ritim aletini sahneye dizdi. Bunlardan tercih edecekleriyle, seslerini içinde efekt olarak kullanmak üzere bir öykü kurmalarını istedi. İlk öneri "Deve çanlarını kullanarak çölde

deve yürüyüşü yapabiliriz" oldu ve öneriyi getiren üye, en kalın sesli deve çanını boynuna asıp deve gibi çöküp kalkarak yürüdü. Sonra bir başka üye kahramanı kuş olan bir öykü geliştirdi:

"Kuş sabah kalktı... uçtu... dereye su içmeye gitti... bir yılın arkasından gelip onu yuttu..."

Öyküyü kendisi kuş olarak canlandırdı ve bu sırada çeşimbülbül kullanarak kuş sesi verdi. Bir arkadaşına metalofondan dere sesi verdirdi. Bu sırada üç kişiye, aynı anda kollarını ve vücudunu öne eğip kaldırarak şelale devinimleri yaptırdı. "Kuş şelalenin ordan su içiyordu" açıklaması öyküye eklendi. Bir kişi yılan gibi kıvrılarak süründü, ikinci bir kişi ona marakas ile yılan tıslaması sesi verdi. (İlk eş-anlı ses denemesi) Yılan başını aniden kaldırınca, kuşa ulaştığı o anı, marakastan ani bir sert sallama sesi ile ifade etti. Bu da doğaçlama bir eş-anlı sestti. Oyun yeniden ve kesintisiz olarak oynandı.

Yorum: Yapılan doğaçlamada oldukça büyük başarı gözlemlendi. Bu ilk derste birçok kavramı yakalamış oldukları görüldü. Bunlar şöyle sıralanabilir:

1. Yılan deviniminin marakas sesiyle ifadesinde görülen devinimin sese dönüştürülmesi.
2. Metalofonla verilen dere sesinden çağrıştıran yapılan şelale deviniminde görülen sesin devinime dönüştürülmesi.
3. Ritim aletlerinin bilinen eşlik çalgısı görevleri dışında efekt ses olarak kullanımları ile mekânın değiştirilmesi.
4. Seslerin öykü kurgusu içinde kullanımı ile doğaçlama öykü yaratma ve öyküyü oynama.
5. Partnerine konsantre olma ve onun devinimiyle eş-anlı ses verme gibi birçok drama tekniğini bir arada yaşadılar.

Grup dersi sevdi. 100 dakika süren bu ilk dersin sonunda liderle birbirlerini kucaklayıp öperek ayrıldılar. Servisleri geldiği için tartışma bölümü açamadan dersi üzülerek bitirmek zorunda kaldılar.

10.10.1994

2. DERS

Yaşam dairesinde oturarak derse başlandı.

Herkes yanındakine ismini söyledi, karşısındaki ile başıyla selamlaştı. Geçen hafta yapılanlar konuşuldu. ısınma ve uyum çalışmasına geçildi. (Gözler kapalı elele tutarak ayağa kalkma, bir adım öne, eller yukarıya, elleri bırakma, bir adım geriye, elleri birleştirme.)

Piyanodan verilen ritmik seslerle yürüme: Kalabalıkta yalnız yürüme, göz göze geldiğin ilk kişiye merhaba deme, tekrar yürüme, müziğin durduğu yerde yanındakine mimikle merhaba deme, tekrar yürüme, durunca yanındakine yüksek sesle seçtiği bir sözcükle selam verme, tekrar yürüme, durunca yanındakine çekingen merhaba deme, tekrar yürüme, durunca üçerli grupla selamlaşma, yine yürüme, durunca dörderli grupla mimikle selamlaşma.

Dörderli gruplarla kendi içlerinde bu sabah yaşadıklarını birbirine anlatmaları ve bu anlatılanlardan birini oyunlaştırmaları istendi. Hazırız diyen ilk grup oyununu sundu. Öyküde geçen olay o sabah okulda yaşanmıştı. Öykü, kantinden aldığı şekeri arkadaşlarına ikram ettikten sonra kendisine hiç şeker kalmadığını fark eden bir öğrenciyi anlatıyordu. İkinci gruptakiler, bu olayın kendi başlarından geçtiğini ve oyunu kendilerinin oynamak istediklerini söylediler ve oynadılar.

Bu iki oyun karşılaştırıldı, tartışıldı. Kendi yaşadıklarını oynayan ikinci grup oldukça başarılıydı. Bu, kendini rahat ifade etme bakımından verimli bir çalışma örneği oluşturdu.

Rol kavramı üzerine bir çalışma:

Lider, "Garson, yerde dağınık oturanların (üyeler yere gelişigüzel otururlar) arasından dolanarak elindeki suyu müşteri masalarına dağıtıyor. (Bir kişi garson olur.) Garsonu gözleyelim" dedi ve oyun başladı.

Garsonun elinde bir kutu ve üzerinde bir oyuncak ibrik vardır. Garson elindekini düşürmemeye çalışarak tüm oturanlara servis yapar ve oturur. Sonra garsonun elindekiler alınarak rolünü materyalsiz olarak oynaması istenir ve yeniden oynar.

İki oyun karşılaştırıldı: İkinci oyunda garsonun daha çabuk ve dikkatsiz davrandığı, her iki oyunda da tepsiyi sağ eliyle taşımaması gerektiği, ikincisinde olaydan uzaklaştığı, elini düz tutmadığı ve bu nedenle tepsinin ikincisinde düşmüş olacağı, materyal kullanmadan yapılan ikinci oyunda garsonun yoğunlaşma sıkıntısı çektiği gözlem olarak belirtildi.

Rol kavramı üzerine ikinci örnek çalışma:

"İp üstünde cambaz" canlandırması: Bir üye yerde bir ip varmış gibi üzerinde yürüdü. Cambaz rolü yaptığı uyarısıyla iyi gözlenmesi istendi. Sonra aynı üye, sahne kenarını ip kabul ederek, ayakba-bısını çıkarıp onun üzerinde yürüdü. (Gerçeğe yakın bir yürümeydi). Yeniden aynı üye yerde ip varmış gibi üzerinde, kollarını denge için daha dikkatli kullanarak yürüdü. Sahne kenarında ve yerde yapılan bu iki yürüme biçimi tartışıldı. Bir olayı yaşayarak oynama ile öyleymiş gibi oynama arasındaki fark konuşuldu. GÖZLEM ögesinin önemi, garson oyunu da hatırlatılarak, vurgulandı.

Şiirden devinime doğaçlama oyun çalışması:

Grup lideri, Atatürk Haftası'nın yaklaşması nedeniyle, Atatürk ile ilgili bir şiirden doğaç-lama bir oyun çalışma isteğini belirtti. Şiirle birlikte her satırın çağrıştırdığı devinimleri herkesin için-den geldiği şekilde ve toplu olarak yapmalarını istedi. Grup, ayakta dağınık olarak dururken, liderin şiiri okumaya başlamasıyla birlikte yürümeye geçti.

O saati sordu (durup, "saat kaç" dediler, tekrar yürüdüler)

Paşalar üç dediler (durup "üç" dediler saate bakarak ve yürüdüler)

Sarışın bir kurda benziyordu (gururlu yürümeler)

Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı (anlam verilmeye çalışılan bakışlar)

Yürüdü uçurumun başına kadar (sağlam birkaç adım atmalar)

Eğildi, durdu (aşağı doğru bakışlarla öne eğilmeler)

Bıraksalar

İnce uzun bacakları üstünde yaylanarak (yaylanmalar)

Ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak (vücudu yukarı esnetmeler)

Kocatepeden Afyon'a atlayacaktı (bir adımda öne sıçramalar)

Şiirle birlikte doğaçlama yaptıkları bu devinimlere duygu yüklemeye çalıştıkları gözlemlendi. Şiir bi-tince herkes oturdu, gözlerinde sevinçli ve onurlu bakışlar vardı.

Şiirin devamını tablolar şeklinde oynamak üzere, yaşam dairesinde oturularak Atatürk'ün bize çağrıştırdığı sözcükler ve bunların karşıtları grupla belirlendi. Bu sözcükler; okul, medrese, şapka, fes, tekke, demokrasi, padişahlık, cumhuriyet oldu.

Gelecek derse bu sözcüklerle ilgili araştırma yaparak gelmeleri istendi. Her sözcüğü, her kav-ramı bir tablo oluşturarak ifade edecekleri söylendi.

Dersin sonunda, sırayla her üyeye söz verilerek, bir iki kısa cümleyle, bu gün yapılanların öze-ti ve değerlendirmesi yapıldı. Drama deyince ne anladıkları soruldu; oynamak, oyun kurmak, hareket etmek, devinimle anlatmak, az konuşarak daha çok bedenimizi kullanarak anlatmak, canlandırmak, dramatize etmek olarak ifade ettiler.

17.10.1994

3. DERS

Derse, elele daire şeklinde oturarak başlandı. Yanındakilerle, karşıdakilerle, sesle ve mimikle selamlaşma yapıldı.

Isınma: Ayakta denge çalışması ile öne doğru yaylanma, arkaya doğru yaylanma, dengeyi kaybetme noktasında toparlanma, yukarı gerinerek uzanma, "mmm"larla gergin anda sesle devini-me katılma, gittikçe uzanma sırasında tizleşen "mmm"ları duyma, gevşeyip rahatlama ve bu sırada "mmmm"larda doğal olarak kalın ses verme.

Parmak uçlarıyla birbirini tutarak kolları sallama, bu sırada güneşli güzel bir günle ilgili metodik

bir cümle fısıldama. (Devinimin yumuşaklığını sese aktarma) Kol kola girerek iki adım öne çıkma ve göğüsün öne çıktığı bu anda güçlü "mmm"lar duyma. (Devinimdeki birbirinden güç almayı sese ak-tarma) İki adım geri çekilme, bunu sesle ifade etme.

Görüşler:

- 5. vitesle giderken 1.vitese düştüm.

- Acele ederken telaşım geçti.

- Çıkıcı inici gam yaptım.

- Motorum hızlı çalıştı sonra yavaşladı.

İkili gruplarla karşılıklı öne arkaya sallanmalar ve bu sırada değişik duygularla eşlerin birbirine yaklaşmaları, bu sırada partnerine değişik duyguları mimikle ifade etme. Karşılıklı sallanmalarda eş-lerin dengesini kaybettiği anda düşmemesi için partnerine dokunarak yardım etmesi yoluyla güven duygusu verme.

Grupla Güçlü-Zayıf çalışma: Grup daire şeklinde ayakta ve yüzleri ortaya dönük durur. Ko-mutlarla, kolları yukarı doğru açarken bedeni germe ve ayak uçlarında yükselme, tepeden aşağılara doğru bakarak güçlülük ifadesi verme. (Bu sırada piyanodan, liderin çaldığı kalın ve sert bir akor du-yarlar.) Aniden gevşeme, kolları yanlardan sarkıtıp vücudun ağırlığını dizlerde hissetme, boynu büküp başı devirme, omuzları düşürerek zayıflık ifadesi verme. (Bu sırada piyanodan piyanissimo ve tiz bir akor duyarlar). Forte akorla güçlü kavramı, piyanissimo akorla zayıf kavramı devinime dönüştürülür.

Çalışma yinelenir, bu kez akorla eş-anlı ses verme görevini iki piyano öğrencisi devralır.

Görüşler: -Asılmış gibi dururken birden düşecekmış gibi oldum. -Uçurum kenarındaydım. -Kuş tarafından uçurulurken birden bırakılmış gibi oldum. -Kraldım köle oldum.

İkili gruplarla Güçlü-Zayıf çalışma: İki kişi karşılıklı durur. Eşlerden biri güçlü pozisyonunday-ken diğeri zayıf pozisyonunda. Komutsuz, kendiliğinden, müziksiz, art arda hareketi yineleme.

Yaşam dairesinin ortasında iki kişiyle oynama. Bu sırada iki kişi piyanoyu kullanarak eş-anlı sesler verir. Çalan iki üye, ortada oynayan iki üye ile bire bir eşleşmiş durumda, ondan gözünü ayır-madan onun güçlü ve zayıf devinimleriyle aynı anda uygun akor basar, devinime paralel güçlü ve za-yıf akorlar duyulur.

Çalışma ikinci grupla yinelenir. Bu kez duygu ile akor sesinin uyumadığı görüldü ve bu du-rum grupta tepki yarattı. Çalanların oynayanlara konsantre olmaması eleştirildi.

Önceki hafta belirlenen sunu çalışmasına geçildi. Şiir yeniden okunarak devinimler tekrarlan-dı. Yeni kavram ve sözcükler eklendi: Şapka-Fes, Elbise-Çarşaf, Laiklik-Şeriat, Halk-Tebaa, Okul-Medrese, Padişahlık-Cumhuriyet. Kavramlar tek tek canlandırılmaya, tablolar oluşturmaya geçildi.

Okul: mekân olarak bir müzik okulu seçildi. İkili gruplarla kendi aralarında oyun kurdular. Biri ellerini piyano tuşu olarak uzattı, partneri onun parmaklarında piyano çaldı. İkinci gruptan bir kişi ke-man çaldı, partneri ona sehpa oldu. Üçüncüsü tahtada bir çocuğa ders anlattı. Bir diğeri masa oldu, partneri sandalyeye oturdu.

Medrese: Yine ikili gruplarla oynatıldı. Dayak yiyen çocuk ile dayak atan canlandırdı. Da-yağın şekli falaka değildi ve eleştirildi.

Dersin süresi doldu. Bu konuyu ve saptanan diğer kavramları tekrar araştırarak gelmeleri is-tendi.

24.10.1994

4. DERS

Isınma, denge bulma ve güçlü-zayıf devinimleriyle yapıldı.

Daha önce bilmedikleri, liderin kendi bestesi olan "*Ellerim Başımda*" şarkısına söze uygun de-vinimler yapacakları açıklandı. Bu devinimler, liderin el kol hareketleri taklit edilerek Ayna Pandomi-mi şeklinde yapıldı.

Şarkıya göre, eller başa, omuza, bele, arkaya, yukarıya götürüldü. El çırpma ve elleri susturma vb. yapıldı. (İlk defa ayna pandomimi çalıştılar.) Çalışma "Ben ne yapıyorum" oyunuyla sürdü. Şarkının son sözleri bu oyuna bağlanıyordu.

Şarkının ilk sözleri bu kez ikili gruplarla partnerinin ellerini tutup kendi bedeninde dolaştırarak tekrar edildi. "Ellerim" yerine "Ellerin" denilmesi uyarıldı. "Ellerin başımda" (partnerin elleri kendi başına konur), "Ellerin omuzumda" (partnerin elleri kendi omuzuna konur), "Ellerin belimde, ellerin yanımında, ellerin arkamda saklanıyorlar. Kaldırınca yukarı parmakların uçar". (partnerinin ellerini bilekten sallar) "Bir-ki-üç-dört ses veriyorlar" (partnerinin ellerini birbirine vurur), "şimdi ise sustular" (partnerinin ellerini olduğu yerde sessiz tutar).

Rol değiştirilir, eşlerden diğeri de ellerini partnerinin bedeninde gezdirmiş olur. Şarkı ile birlikte yapılan bu dokunuşlar bir oyun gereğiymiş izlenimiyle, rahatlık ve tebessüm içinde yapıldı. Tablo çalışmaya geçildi.

Medrese: İkili gruplarla, eşinin ellerini tutup mekânda dolaştırarak, mekâna dokundurarak, mekânı bir medrese olarak algılama. Medresede araçlar; sopa, falaka, yer minderi, rahle, fes olur.

Okul: Rol değiştirme ve partnerin ellerini tutup dolaştırarak, mekânı okul olarak algılama. Okulda araçlar; sıra, masa, sandalye, sehpa, piyano, keman olur.

İkili ve üçlü gruplarla "okulda" tablosu oluşturma:

Üçlü gruplarla; masa, sıra, yazı yazan öğrenci ve koroyu yöneten şef canlandırıldı. İkili grupla; kemancı ve sehpa, piyano ve piyanist canlandırıldı.

Kıyafet balosuna hazırlık (terzide): Bu tablo için ikili ve üçlü gruplarla terzi-müşteri, terzide bir erkek müşteri ve terzinin çırağı canlandırmaları yaptılar.

Baloda: İkili gruplarla vals yaparak, bir piyano öğrencisinin vals çalmasıyla canlandırıldı.

Tekkede: Cumhuriyet öncesi kurumlardan "Tekkede" tablosu için kıyafetlerin çağdışı, çağdaş-çağdışı kıyafet zıtlıkları konuşuldu. Sonra, Mevlâna gibi oturan bir dervişin önünden, sarıklı veya türbanlı insanlar, sırayla eğilip selam vererek geri geri giderek yerde dervişe dönük oturdu, derviş "hu" çekerek onları selamladı. Tekkede sahnesi için bu kadarının yeterli olduğu önerildi ve kabul edildi.

Padişahlık yönetimi: Bu tabloya tema olarak "çocuk padişah yönetime hazırlanıyor" verildi. İkili ve üçlü gruplar temayı doğaçlama oyunlaştırdılar.

Oyunlar: Parmak emen çocuk padişah, anne sultan, veliaht yemek beğendiremeyen dadı. At binmek isteyen veliaht, seyis. Emzik emen çocuk, ona tac giydirmeye çalışan birleri.

Cumhuriyet: "Halkın yönetimi, ulusal egemenlik kavramı" için seçime hazırlanan politikacı ve seçim sahnesi önerildi. Dörtlü gruplarla oyunlar hazırlandı ve sunuldu.

Oyunlar: Kürsüde konuşmacı, onu alkışlayan dinleyiciler (ellerinde pankartlar). Seçmenler, oyu zarfa koyup sandığa atanlar. Perdenin arkasında zarfını kapatıp sandığa geçip atan seçmen, parmak basarak imza atan seçmenler.

Yorum: Yakın geçmişte yapılmış olan mahalli seçimlerden etkilendikleri belli oluyor.

Cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası tablolar bu kadarla sınırlı tutulup bunları geçen ders-te çalışılan şiirin doğaçlama oynanan bölümüyle birleştirmeye geçildi.

Piyanodan verilen ağır tempodaki doğaçlama seslere uygun olarak yürümeye geçtiler, sonra lider şiiri okumaya başladı.

Grup kendiliğinden ikiye bölündü, bir grup sahneye çıktı, yukarıdakiler "saat kaç" diye sordular, aşağıdakiler "üç" diye yanıtladılar. Atatürk ve paşalar olarak doğaçlama ikili konuştular. Şiirin devamında öncekine göre bir fark görülmedi. Şiirin bittiğinde tablolar canlandırıldı:

1. Okulda
2. Medresede
3. Tekkede
4. Terzide baloya hazırlık

5. Cumhuriyet balosunda

6. Çocuk padişah (padişahlık yönetimi)

7. Seçimde (Ulusal egemenlik)

"Yaşasın Cumhuriyet" haykırışlarıyla tablolar bitirildi.

Yorum: İki ders çalışılan bu gösteri 10 Kasım nedeniyle tüm okula bu salonda sunulacaktı. Çalışma mekânı ile gösteri mekânının aynı olması önemli bir avantajdı. Mekânla bütünleşme sorunu yaşanmayacaktı.

Ders bittiğinde, tüm grup üyeleri, haftayı heyecan içinde beklediklerini dile getirdiler.

31.10.1994

5. DERS

Sunu, okul yönetimi tarafından ertelendi. Buna herkes üzüldü. Salonda başka bir faaliyet düzenlenmişti. Grup, okulun düzenlediği bu toplantıyı izledi. Toplantıda, tiyatro oyuncusu Nurhan Terker tarafından Hernandez'in "**İlk Konserim**" adlı öyküsü okundu.

Öykü, bir piyanistin ilk konserine çıkmadan önce yaşadığı heyecanları ve kulisten sahnede piyanoya doğru gidişini, nasıl yürürse seyirciyi daha iyi etkileyeceği tasarımları üzerine kurulmuştu. Öyküdeki her yürüyüş tasarımı doğaçlama için çok elverişliydi. Toplantının sonunda, öyküyü doğaçlama oynamak üzere, Hernandez'in "Ortancalar" adlı kitabı ödünç alındı.

Toplantının arkasından ders başladı. Isınma ve uyum çalışması bu öykünün okunuşu sırasında doğaçlama yürüme çeşitleriyle yapıldı. Grup üyeleri öykünün kahramanı oldular ve onun tüm tasarımlarını canlandırdılar. Oldukça başarılı doğaçlamalar yaptılar. Öyküyü çok sevdiler. Gelecek ders sunacakları oyunun başında ısınma çalışmalarına örnek olarak bu bölümü eklemeye karar verdiler. Sunu ertelendiği için yeni bir konuya geçmeyip gösteriye daha iyi hazırlanmak üzere tabloları bir daha çalıştılar.

Üzerinde doğaçlama yapılan öyküden alıntı:

.....
Önce salonda birilerinin olup olmadığına baktım, sonra türlü biçimlerde sahneye nasıl girileceğini denemeye koyuldum. Dekor kapısından piyanoya kadar gittim. İlk keresinde yükünü devirmekte acelesi olan bir hamalın telaşıyla yürüdüm. Doğru yol bu değildi. On dokuzuncu mevsimin yirmi dördüncü konserini verecek olanın ağırlığıyla içeri girmektir bana gereken. Neredeyse sıkıntılı bir tavırla güvenim korkuyla yarananma tehlikesindeyse acele etmemeli- bilinmeyen bir yaşam boyunca sindirilmiş, sonsuz bir biçimde kişisel gizemli bir şeyin taşıyıcısı falanmışım etkisini vermeliydim. Yeniden yaptım girişimi, ağır ağır bu kez; izleyicilerin varlığını o denli güçlü hayal etmişim ki, ilerlemede zorluk çektim ve adımlarıma dikkat edince de nasıl yürüdüğümü bilemedim; o zaman sahnenin dışına doğru gelişigüzel yürümeyi denedim, peşinden kendi adımlarımı taklit edeyim diye kendimi bir ya da iki kez yakaladım çaktırmadan; ama doğal olmaya çalışarak kollarımı sarkıtıp gittiğim bile öyle ya da böyle yapmacıklı yürüyordum: Ya boğa güreşçileri gibi kalça kırıyor, ya başımda dolu bir tepsi taşıyormuş gibi dimdik gidiyordum ya da boksörler gibi bir sağ bir sol yaylanıyordum.

Derken bir başka güçlükle karşılaştım ki güçlüğün âlâsı: eller. Kimi konsercilerin selâm verirken kollarını sarkaç gibi sallandırmalarını hiçbir zaman hoş bulmazdım. Onları adımlarımın temposuna uydurarak yürümeyi denedim; gelgelelim askerî bir törene benzedi bu. Bir şey buldum gibime geldi o zaman: Koldüğmemi düzeltmeyi tamamıyormuşum gibi sol elimle sağ bileğimi tutarak girecektim; yıllar sonra bir oyuncu bunun "... dansçı duruşu" olarak adlandırılan sıradan bir numara olduğunu söyledi; gülerken bir sağ eliyle sol bileğini, bir sol eliyle sağ bileğini tutarak birkaç da dans adımı attı üstelik.

7.11.1994

6. DERS

Atatürk haftası nedeniyle, doğaçlama olarak hazırladıkları gösteriyi, Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuarının tüm öğretmen ve öğrencilerinin önünde sundular. Sunu, büyük beğeni topladı. Moralleri oldukça yükseldi. Artık, daha rahattılar ve kendilerine güvenliyidiler.

Yaşam dairesinde oturuldu. Derse, sundukları oyunla ilgili tartışma açarak başlandı. Girişte kullandıkları öykünün doğaçlamasında bir yerde seyirciye arkasını dönenler vardı. Nedeni soruldu:

Yanıtlar: -"Gözümün önünde bir duvar vardı, sahneyi orada düşündüm." -"Orda bir delik açtım". -"Seyirciyi yok saydığım için fark etmedi."

Seyirciden ne kadar etkilendiniz?

Yanıtlar: -"Seyirci korkusunun yersiz olduğunu fark ettim." - "Seyirciyi yok saydım". -"Herkes ortadaydı, kime baktıkları belli değildi, bana baktıklarını fark etmedim". -"Bir seyirci konuştu, o zaman güldüm".

Oyunla ilgili söyleyecekleriniz var mı?

Yanıtlar: -"Daha önce derste gruplaşma oluyordu, oyunda kime rastladiysam onunla grup kurdum." -"Balo sahnesinde, kızlar kızlarla dans ediyordu, ben de aradan birini çektim, onunla dans ettim." -"Geçen ders çalışmada bulunmayan arkadaşımız beni şaşırttı, sonra alıştım." - "Güzel oldu, bizi beğendiler, hep gösteri yapalım."

Sunu ile ilgili karşılıklı konuşmalar yeterli bulundu ve bugünkü çalışmaya geçmek üzere ayağa kalkıldı.

Grup lideri, dinlediği müziğin çağrıştırdığını devinimle ifade (Müzikten Devinime) çalışacaklarını açıkladıktan sonra ısınma ve uyum çalışmasına geçildi. Bunun için birbirine dokunmalarını sağlayacak bir oyun başlatıldı:

İkili gruplarla, bir çocuk oyunu olan "Yerde ne var, yer boncuk, gökte ne var gök boncuk, annenin adı ne, Fatmacık, kaldır beni hoppacık" oynandı. Eşler sırt sırta gelerek biri diğerini sırayla sırtlarında kaldırdılar ve bu sırada soru cevaplı konuşmalar yaptılar.

Eşlerden alttaki sırtındakine sordu: "Gökte neler var?"

Yanıtlar: gökyüzü, bulutlar, güneş, tahta çatlakları, boya, tavan, lamba, kuşlar, uçak, yaban ördekleri.

Rol değiştirerek oyun tekrarlandı.

Bu oyunda bir kız bir erkekli eşlerin daha ciddi olduğu görüldü.

Grup dağınık olarak yere oturdu ve gruba gözlerini yummaları komutu verildi. Gözler kapalı, çevre seslerini dinlemeleri istendi.

Duyulan sesler; dışarda ayak sesleri, tavandan salonun köşesine düşen damlalar, kuş sesi, kendi nefesi, uzaktan araba sesi.

Gözlerini açıp ayağa kalkmaları komutu verildi. Göz göze geldikleri ilk kişiyle ikili eşleştiler. Lider açıklamaya başladı:

"Bir tren istasyonundasınız. Eşiniz buraya yabancı biri, onu gezdirin, ona istasyonu tanıtır". mekânı dolanmaya, eşlerini başka isimler verdikleri eşyalara dokundurmaya başladılar.

Tanıtilan eşyalar: Burada bank var, bunlar raylar, bu bir yolcu, elinde bavulu, burası bilet gişesi, bu levha tren kalkış saatleri, bu bagaj, bu çöp kutusu.

Eş değiştirildi. Lider "şimdi ovada تنها bir istasyonundasınız, eşinize burayı tanıtır" komutunu verdi.

Tanıtilan eşyalar: Buradan senede bir kez tren geçer, buralarda az insan yaşar, şurda birkaç ağaç var, bu çöp, şurda kuzular otlanıyor, bak atlar geçiyor.

Komut değiştirildi: "Dörtlü gruplarla kalabalık bir istasyonundasınız, yolcunuz var, oyun kurun". Dörtlü gruplarla kurdukları oyunları sundular:

1. grup: Önce öpüşüp vedalaştılar. Sonra yolcular valizlerini alıp trene bindiler.

2. grup: 1. grubunkine ek olarak trenden el salladılar.

3. grup: Bir yolcuyu uğurladılar, bir görevli onu yerine oturtup sonra biletini aldı.

İstasyon tablosu oluşturma:

Lider "Herkes sırayla tabloda bir rol alacak ve donacak, ikinci kişi onu tamamlayacak" dedi ve tablo başlatıldı. Bir üye ortaya geçip hareketini yaptı ve dondu:

"Ben gişe memuruyum" (bilet uzatırken donar)

İkincisi, "Ben bilet alan yolcuyum" (gişe memurunun önünde para verirken donar). Diğerleri devam ederler.

"Ben bir bankım" (dört ayak duruşu alır).

"Ben oturan yolcuyum" (banka oturur).

"Ben valiz taşıyıcısıyım" (valiz tutarken donar).

"Ben hareket memuruyum" (elindeki cetveli kaldırıp sallarken donar).

"Ben trene geç kalmış bir yolcuyum" (ayağını atmışken donar).

"Ben simitçiyim" (başında tepsi tutar).

"Ben gazete okuyan yolcuyum" (gazetesi açık okurken donar).

"Ben acele bilet istiyorum" (sıradışı bilet almaya uzanır).

"Ben ilk basamaktaki yolcuyum" (kalorifer borusuna basıp yukarı tutunur).

"Ben simit alıyorum" (simitçiye para uzatırken donar).

"Ben çöp tenekesiyim" (kollarını halka yapar oturur).

"Ben tenekeye çöp atıyorum" (çöp atarken donar).

Her üye tabloda bir rol aldı. Tablo donmuş beklerken, ara verilmeden Müzikten Devinime çalışmasına geçildi.

Müzikten Devinime:

Lider, gitarist Viladimir Mikulka'nın çaldığı, Nikita KOSHKIN'in "Three Stations On One Road" (Bir Yolda Üç İstasyon) adlı eserini, kasetten çalmaya başladı ve müzikle birlikte hiç komut verilmeden, tablodakiler kendiliğinden canlanmaya başladı. İstasyonda bir hareketlilik görüldü. Yolcular yerini aldı, kimisi ayakta yolcu oldu, müziğin yavaşlamasıyla iki yolcu trenden indi, sonra tekrar bilet alıp bindiler, inen iki kişi gitti oturdu, görevli inenlere valizlerini verdi, gişe memuru gidip çöp attı, müzik yeniden hızlandı, gazeteci, simitçi ve gişe memuru dışındakiler bir tren oluşturdu, tren gittikçe müzikle birlikte hızlandı, (kimsede panik yok) müzik yavaşladı, birkaç yolcu indi, inenler gişede kuyruğa girdi, müzik tekrar hızlanınca trene geri binenler oldu, inenler sakince oturup gazetelerini okudular, çantalarını aldılar, biri simit aldı yedi, müzik durdu ve grup kendiliğinden yaşam dairesinde yerini aldı.

Herkes sırayla müzik başladığında istasyonda neler yaptığını anlattı:

1. "Yolcu oldum, trene bindim, çöp attım."

2. "Gişeden bilet aldım, ayakkabımı boyattım, bir tanıdığımınla karşılaştım."

3. "Hamal oldum, kondüktör oldum, arkadaşımı yolcu ettim, gazete okudum, çöp attım."

4. "Hareket memuru oldum, geç kalan yolcu oldum, birisiyle çarpıştım, simitçinin dökülen simitlerine yardım ettim."

5. "Yolcu, gazeteci ve gazete okuyan oldum. Çantamdan gözlüğümü çıkarıp taktım, okudum."

6. "Çöp kutusu oldum, yolcu oldum ve bilet aldım."

7. "Kuyruğa girdim, bilet aldım, tren oldum, trene bindim, trenden indim, arkadaşımınla karşılaştım."

8. "Simitçi oldum, simitlerim döküldü, topladım, gişe memuru oldum."

9. "Geç kalan yolcuydum, müziğin başlamasıyla istasyonda sabahın ilk ışıklarıyla bir uyanış vardı, sonra müzik hızlanınca istasyon kalabalıklaştı, müzik yavaşladığında akşamüstüydü, istasyon tenhalaştı evime gittim."

10. "Simit aldım, para verdim, paranın üstünü aldım, simitin kırntılarını çöpe attım, gelen arkadaşım var mı diye yolcular arasında bakındım, müzik hızlanmıştı, telaşlandım, sinirlendim, arkadaşımı bulamadım."

11. "Gişe memuru oldum, müzik hızlanınca hızlı hızlı damga vurdum, kuyrukta yolcu bitince kitap okudum, simit aldım, simitçinin verdiği peçeteyi çöpe attım, akşama doğru yorgun bir simitçi oldum".

12. "Yolcu ve tren oldum, saate bakarken arkadaşımınla çarpıştım, müzik yavaşladığında arkadaşımınla oturup konuştum."

13. "Ayakkabı boyacısı oldum, simit aldım, yolcu oldum, hamal oldum."

Yorum: Rol kavgası yok, herkes çok başarılı, müziğin ritmine kendilerini kaptırdılar, oluşan tablo çok başarılıydı. Dinledikleri müziğe uygun devinimlerle istasyon tablosunu verecek pek çok tabloyu arka arkaya yaratabildiler.

Gelecek ders, şimdi doğaçlama canlandırılan istasyon oyununun resimle ifadesine geçileceği ve bu nedenle, resim kağıtları ve boya kalemleri getirmeleri istendi.

Üyelerden bir öneri: "Daha değişik müziklerle de çalışalım, onları da resimleyelim, sonra sergileyelim. Konservatuarda üç yıldır resim yapamamaktan şikayetçiyiz, resim yapmayı özledik."

14.11.1994

7. DERS

Yöneticinin piyanoda çaldığı müzikle birlikte, grup yürüyerek ısınmaya başladı. Yürüme şekilleri komutla verildi: "S" çizerek, yavaşlayarak, hızlanarak, kanguru gibi zıplayarak, kesesindeki yavrusuna dikkat ederek zıplayan kanguru, zik zak çizerek yürüme, sıçrayıp çömelme (akorlarla eş-anlı), gittikçe tizleşen seslerle yukarı uzanma, gittikçe kalınlaşan seslerle yere yığılma, iyice kalınlaşıkça kendini zemine bırakma, müzik bittiğinde zeminle bütünleşme.

Isınmaya bağlı olarak, kesmeden seslerle mekânı değiştirmeye geçiş yapıldı. Lider, bazı ritm aletleri kullanarak, yerde dağınık olarak yatan gruba sordu:

"Güneşli güzel bir günde, herhangi bir yerde, yüzükoyun yatıyorsunuz ve sesler duyuyorsunuz. Neredesiniz, bunlar ne sesleri?"

Verilen sesler: Sukabağı, Tırtır, Deve çanı, Çelik üçgen, Koyun zili, Parmak zili, Tahta kaşık.

Alınan çağrışımlar:

"Orman yakınında bir istasyon bankındaydım. Tren geldi, insanlar kalabalıklaştı, tren düdüğü çaldı, ağaçkakan öttü."

"Bankın üzerindeydim, tren geldi durdu, at arabası geçti".

"Tarladaydım, inekler vardı, tren geldi, bisiklet geçti, topuklu ayakkabı giyen biri geçti".

"Küçük bir istasyondaydım, bir bekçi odasıydı, tren geçti, kurbağa sesi duydum, saat çaldı, tren kalktı, düdüğü öttü, aşlamacı geçti,^(*) eskici geçti, sokak matkabı sesi vardı, yeri kazıyorlardı".

Duydukları sesleri böyle tanımladıktan sonra, aynı araç seslerini kullanarak bir öykü oluşturmaları istendi.

İki grup oluştu. Her grup kendi oyununda dilediği aletin sesini kullanacaktı. Ritim aletlerinin, bilinen kullanımlarının dışında efekt ses olarak öykü içinde kullanımı üzerine bir öykü geliştirip öyküyü oynattırdılar.

1. Oyun: Tren makas değiştirdi, yer matkabı ile kazı yapıldı, tren durdu kalktı.

2. Oyun: 1. grubun oyununa koyun sürüsü eklendi.

İstek üzerine daha önce çalışılan müzikle istasyon sahnesi yineleni. Bu kez daha fazla rol yarattılar. Bu gün resim için gerekli malzemeyi getirmediikleri için sevdikleri bu oyunu tekrarladılar. Üyeler, bu kez daha önce yapmadıklarını denemek istediklerini, rol değiştirdiklerini ifade ettiler. Haftaya resim malzemesi getireceklerine söz verdiler.

21.11.1994

(*) Adana'da sokakta meyhan kökü suyu satıcısı, sırtında kocaman bakır sürahisi, elindeki kalaylı bakır tasları birbirine vurarak "aşlamacı" diye bağırarak dolaşır,

8. DERS

Tek sıra olarak sandalyelere oturuldu. Gruba, "Mümkün olduğu kadar birlikte ayağa kalkma, yürüme, gittikçe hızlanarak yürüme, sonra yavaşlama ve mümkün olduğunca birlikte oturma" açıklaması yapıldıktan sonra grup, verilen açıklamaya uygun olarak, komutsuz harekete geçti. Hareket tamamlandı, oturuldu. Bu çalışma grup bilincinin oluşmasına yönelikti ve yüzde doksan beş başarılı olarak tamamlandı.

Çalışma aynı grupla yineleni ve bu kez hareketin daha kontrollü olarak geliştiği gözlemlendi.

Düşünceler: "Kendimi gruba göre ayarlamaya çalıştım." "Bir yere geç kalıyor gibiydim, yetiştiğimden rahattım."

Ayna Pantomimi: İkili gruplarla.

1. Partnerinin sabah somut ayna karşısında yaptıklarını yansıtlama.

2. Partnerinin soyut hareketlerini yansıtlama. Yanlış anlamalar oldu, bir önceki çalışmayı yinleyenler var. Kimi eşler birbirinden bağımsız, ilgisiz kaldı.

Rol değiştirerek yineleme; bu kez uyarılar dikkate alındı.

3. Görüntü ve rol değişimini anlaşmaz ve kendiliğinden geçişlerle yapma.

Grupla ayna pantomimi: Şefi Tahmin Etme Oyunu.

Şef tahmin etme oyunundan.

yaptığı resimlere kaldığı yerden ikinci grup devam etti. Dileyen arkadaşının yaptığı resmi tamamladı.

Ferdi'nin lokomotif resmi çok beğenildi ve grubun isteği üzerine o, tek olarak resim yapmaya devam etti. Resim üzerine tartışma açıldı.

Yorumlar: "Bir daha yapalım, çok güzel oluyor." "Ferdi'nin bu kadar güzel resim yaptığını bilmiyorduk." "Resimimizi sergileyelim." "Kalabalık istasyon ile tenha kasaba istasyonunu birlikte yapmışız." "Birlikte ne güzel resim yapıyorduk."

Grubun bu ilk ortak resmini, ileride yapacakları başka resimlerle birlikte sergilemek üzere saklamaya karar verildi.

28.11.1994

9. DERS

Konu: Vücut sesleriyle, bu seslerin çağrıştırdığı devinimler arasındaki ilişkinin irdelenmesi.

Grup yaşam dairesinde oturdu. Şu sesleri çıkarmayı denediler: Horlama, esneme, ağlama, gülme, hapşırma, içme, nefes alma, hıçkırık, ıslık ve diş gıcırdatma. Sonra bu sesleri hangi durumda çıkarmış olduklarını tartıştılar. Vücut sesleri yeniden çıkartılarak ilgili durumlar konuşuldu.

Sonra aynı sesleri, değişik duygular yükleyerek çıkartmayı denediler: Öfkeli, kırgın, hasta, üzgün, sevinçli, kızgın.

Duyulan ses ile devinimdeki ritim ögesinin birleştirilmesi:

Grup üyeleri sandalyelere oturdu ve dizlerine vurarak atların nal seslerindeki hızı vermeyi denedi. Bir atın koşarken ve yürürken, uzaktan ve yakından duyulan nal seslerinin dizlere vurularak çıkartılması yapıldı. Daha sonra iki grupla, eş-anlı olarak bu seslere uygun at devinimleri ve yürüme biçimleri canlandırıldı.

Sonra, birinci grup atlar, ikinci grup seslendirenler oldu. Verilen komutlara göre atlar, yürüme ve koşma devinimleri gösterdi, kişnedi, sahibine öfkelenmiş, dağlara doğru koştu, geri döndü. Tüm bu hareketler ikinci grup tarafından dizlere vurularak, nal sesleriyle ifade edildi.

Kendi ifadeleriyle, dizlere vurularak çıkarılan nal seslerinde kullandıkları müzikal terimler: Kreşendo, dekresşendo, forte, piyanissimo, gittikçe hızlı, gittikçe yavaş.

Altılı ve sekizli iki grupla uyum çalışması: Oturduğu sandalyelerden mümkün olduğunca birlikte ve yavaş ayağa kalkma, yürüme, hızlanma ve mümkün olduğunca birlikte sandalyelere oturma. Komut almaksızın ön bir açıklama ile yapılan bu çalışma bir iki uyumsuzlukla başarılı yapıldı. İkinci deneme daha başarılı oldu.

Değişik duygularla yürüme: Çok rahat yürüme (tempoyu düşürdükleri gözlemlendi), hüzünte yürüme (yavaşlama), korkulu yürüme (ani hızlanma görüldü). Verilen işaretlerle yanında durduğu arkadaşının kulağına kendi ismini fısıldama.

Yürürken durup birlikte bir figür oluşturma: Oluşan ikili figürler; dans eden çift, piyano çalınan ikili, keman çalanlar.

Yürürken durunca üçlü figürler oluşturma: Oluşan figürler; daktilo ile yazı yazan bir grup, telefon, sekreter ve masası.

Dörtlü figür: Futbol oynayanlar, denetleme yapan komutan.

Beşli figür: Denetleme yapan komutan, soygun yapanlar, soygun anı.

Komutla yürüme çalışmalarına devam edildi. Verilen komutlar:

Yürürken kendi seçtiğin bir sözcüğü fısılda, aynı sözcüğü işaret verildiğinde dur ve emredici bir sesle söyle, aynı sözcüğü okşayıcı bir tonda söyle, durunca yanındaki selamla, durunca karşıdakiyle vedalaş, durunca karşıdakini dinlemeden ona bir şeyler anlat (absürd bir konuşma).

İkili konuşan ayna: Partnerinin sözlerini anında yansılama, rol değiştirme. Partnerin değişikliğini hissettirmeden rol değiştirme ile konuşan ayna.

Figür oluşturarak tabloyu tamamlama:

1. Kişi "ben bir ağacım" diyerek ağaç oldu. Devam eden figürler: Ben ağaçtan elma koparıyorum, ben çiçeğim, ben mantarım, ben kuşum, ben piknik sepetiyim, ben kelebeğim, ben kediğim, piknikteyim, ben kayayım, ben kayada oturuyorum, ben çöp sepetiyim. Her üye dediği şeyi canlandırarak dondu. Tablo bittiğinde düşünceleri alındı.

Yorumlar: Bir tabloyu topluca canlandırdık. Herkes birbirini tamamlamaya çalıştı, Bir de şelale olabilir. Kimse kimseden çekinmedi. Herkes başka bir şeyi canlandırdı. Keşke daha kalabalık büyük bir tablo olsaydık, çok güzeldi.

Gözlem: Tam bir grup çalışması oldu, grup olduklarını hissettiler, çok mutlu oldular.

Lider, "Gözlerini yum, yarattığınız tablodaki yerindesin. Hangi sesleri duyuyorsun?" diye komut vererek sordu.

Yanıtlar: Ağaçtan rüzgâr sesi. Sepetin çıtırtıları. Düşen elmaların sesi. Kuş sesi. Yemek yeme sesi. Dalın eğilip kalkma sesi. Yaprak hışırtıları.

Soru: Çevrede başka hangi sesleri duyardık?

Yanıtlar: Bekçinin sesi, kesilen ağacın sesi, guguk sesi, çevreden insan sesleri, nehir sesi, suyun taşlardan akan sesi, nehirde bir kayığın sesi, yağmur sesi.

Lider, "Bu ortamda duyduğunuz seslerle ilgili dörtlü gruplarla oyun kurun" komutu verdi.

Kurulan oyunlar:

1. grup: Ağaç kesen bir oduncu (ağaç kesme sesiyle), ağacın düşmesi (devrilme sesi), testere ile ağacın parçalanması (biçme sesi). Öneri; kesilen ağaçları taşıyan bir katır olmalı.

Süre yetmedi, diğer gruplar oynayamadı.

Bu ders, bir çok drama tekniği ardarda çalışıldı.

Yorum: Tüm grup mutluydu, neşe içinde ders bitti. Ayrılrken liderle kucaklaştılar. Ders notlarını yıl sonunda istediler.

Önceki ders yapılan toplu resmi ve resim malzemelerini yanlarında getirmişlerdi. Dersin başında, yine resim yapmak istediler, hatta, müzikle resim yapmak için kasetçaları da getirdiler. Ancak süre yetmedi.

4.12.1994

DERS:10

Yaşam dairesinde oturup önceki dersin özeti olarak oluşturulan tablolar anımsandı. Tablolarda yer alan figürler ve onların sesleri, ağaç kesme sesi, elma koparma sesi, yaprak sesleri, salıncak sesi anımsandı.

Çıkardığımız vücut sesleri ve bunların hangi durumları ifade ettiği önce sesler çıkarılarak konuşuldu. Çıkarılan sesler: güme, gıcık, ağlama, hapsirme, ıslık, öpücük, hıçkırık, gırtlak temizleme, dil-damak sesleri oldu.

Değişik durumların ifadesi için ses denemeleri yapıldı: Annesini arayan yavru kedinin sesi, bulunca sevinme sesi, acıkan bebek, mutlu bebek.

Güven çalışması olarak kör dolaştırma yapıldı.

İkili gruplarla kör dolaştırma; vücut sesleriyle yönlendirerek. Kullanılan sesler: Dil, el çırpma, parmak şıklatma, ıslık, ayak sesi.

Rol değiştirerek, kör dolaştırma yine sese yönlendirerek yinelenmiş. Bu kez önceki seslere ritmik farklılıklar getirmeleri istendi.

Ritim aletleri kullanarak kör dolaştırma:

İkili gruplarla; değişik ritm aletleriyle, sonra eş değiştirerek yineleme.

Kullanılan aletler: Tırtır, marakas, deniz kabuğu, çelik üçgen, el zili, ritim kutusu.

Rol değiştirerek, bu kez farklı tempo ve ritimler kullanarak kör dolaştırma yinelenmiş.

Oturuldu, iki gün önce Çukurova Devlet Senfoni Orkestrasında çalınan Mehmet Aktuğ'un SON SÜRGÜN adlı eseri üzerine tartışma açıldı. Bu konsere gidenlerin eserle ilgili düşüncelerini söylemesi istendi.

Görüşler:

Eserde belli bir melodi yoktu, viyolonsel glisandoyu sık kullandı, hatta bitirişi de glisando yaptı, bu ses kaydırması bir yıldızın kayışını anımsattı, sanki uzayda bilinmeyen yıldızları keşfetmeye çıkan bir uzay aracındaydılar.

Eser klasik değil çağdaş bir eserdir. Bu müziğin çağrıştırdığı devinimlerle modern dans yapılabilir.

Yönetici bu eserin bant kaydını temin edebilirse grupla bu müzikten hareketle bir doğaçlama oyun çalışmayı önerdi.^(*)

Somut devinimden sese eş-anlı çalışma: İki grupla. Önceki ders yapılan çalışma yinelenmiş. Birinci grup atlar, ikinci grup atlarla eş-anlı ses verme görevinde. Komutla atlar yönlendirildi; atlar yavaş yavaş yürüdü (2. grup dizlere vurularak yavaş nal sesleri çıkardı), gittikçe hızlandılar (nal sesleri de hızlandı), dağlara doğru uzaklaştılar (nal sesleri gittikçe hafifledi), atlar dağlardan geri döndü (nal sesleri gittikçe kuvvetlendi), binicisi atını aniden durdurdu (atlarda huylanma ve kişneme devinimleri ve birlikte kişneme sesi), at binicisini düşürmek istedi (tepinme devinimleri ve kişneme sesi, huylanma sesi), atlar yürüyerek ahıra gitti (orta tempoda nal sesleri).

(*) Kaseti temin edilemedi. Mehmet Aktuğ'un İzmir Devlet Konservatuvarında görevli olup bir süre için Almanya'ya gittiği öğrenildi.

Rol değiştirerek komutla eş-anlı somut devinimden sese çalışması yineleni ve nal sesi verenlerin hangi nüans ve hareketleri kullandıkları soruldu.

Kullanılan müzik terimleri: Kreşendo, dekresendo, adagio, moderato, allegretto, forte, piannissimo, gittikçe hafif, gittikçe kuvvetli.

İş devinimleri ve eş-anlı ses çalışması:

Bunun için tablo oluşturarak bir çalışma yapacakları ön bilgi olarak verildi ve demirci atelyesi mekân olarak belirlendi. "Bu mekânda neler görürüz?" sorusuna DEMİRCİ diye ilk yanıt veren ortaya geçip demir döğmeye başladı. "Demirci neyin üstünde demiri dövüyor?" sorusuna ÖRS diye yanıt veren demircinin önünde çömelip örs oldu. "Demirci çekici indirip kaldırıyor, onun devinimiyle birlikte duyacağımız bir ses olsun, bu sesi bize hangi araç verebilir?" sorusuna TOKMAK diye cevap veren öğrenci demircinin çekici darbelerine eş-anlı olarak tokmak sesi verdi. "Burada ne eksik?" sorusuna KÖRÜKÇÜ yanıtını veren körük çalıştırdı. Ancak körüğü ayakla değil yukardan aşağı çekilerek çalıştırılan olarak düşünüp kollarıyla çekme devinimi yapması önerildi. Körüğün sesine TIRTIR uygundur diyen öğrenci körükle eş-anlı tırtır sesi verdi. Tablo yeniden başlatıldı, demirci ve körük devinimleri ardışık olarak seslendirildi. "Başka ne olabilir?" sorusuna YARDIMCISI yanıtı veren demircinin karşısına geçip demirci ile ikili bir kombinasyon oluşturdu. Yardımcıya eş-Anlı ses vermek üzere TAHTA KAŞIK önerildi. Bu kez üçlü bir kombinasyon oluştu. Bu tabloya demircinin çırağı eklendi, kollarında taşıdığı demirleri kapıyı koluyla itip açarak (kapı gıcirtısı sesi için yine tırtır kullanıldı) içeri taşıdı ve yere bıraktı (düşen demirlerin metalik sesi için bakır el zili kullanıldı). Demircinin kızgın demiri soğutması için içi su dolu kova tabloya eklendi, soğutma sesi olarak marakas sesi kullanıldı. Uygun seslerin bulunması değişik öneriler alınarak belirlenmişti. Böylece BEŞLİ KOMBİNASYON'a kadar tablo oluşturma devam etti.

Başka iş ortamlarında neler yapılabilir?

Üçerli gruplarla oyun kurmaları istendi. İlk hazır olan grup oyununu sundu.

1. Grup Kuaförde: Berberde oturan müşterinin saç kesildi. El zilini sürterek makas sesi, vokal olarak da fönleme sesi verildi.

Fön makinasının sesini kendi ağzıyla veren kuaför rolündeki arkadaşları çok beğenildi.

2. Grup Ameliyathanede: Doktor, hasta ve asistanı oynandı. Ameliyathanedeki cihaz sesleri ağızla verildi.

Tablolarla ilgili düşünceler alınmadan süre bitti. Bu çalışmadan oldukça mutlu kaldıkları görünüyordu.

12.12.1994

DERS: 11

Yaşam dairesinde oturuldu. Herkes yanındakine sırt masajı yaptı. Kol masajı ile devam edildi, eş değiştirilerek yineleni. Kolların parmaklardan tutularak sallanmasıyla masaj bitirildi. Derin soluklar alındı.

İkili gruplarla kör dolaştırma: Kör olanın arkasına geçen partneri onu omuzlarından tutarak yönlendirdi. Önüne geçerek parmak uçlarından hafif şekilde tutarak yönlendirdi. Rol değiştirerek, kuvvetli tutuşla ve zayıf dokunuşla yönlendirme çeşitleri yineleni.

Eş değiştirerek yine kör dolaştırma; sesle ve bu kez seçilen bir heceye değişik duygular yükleyerek partneri yönlendirme çalışıldı.

Çoğunlukla "Gel" hecesi kullanıldı. (Çölde yorgun düşmüşçesine 'gel' ifadesi, arabaya 'gel gel' der gibi vb.)

Gözü açık olarak partnerini değişik tonlamalarla söylenen GEL hecesinin çağrıştırdığı devinimlerle yürütme devinimleri. (Çölde, rüzgârda, bebekçe, kızgın, yalvararak.)

Eş değiştirerek, mimikle partnerine gel işaretleri vererek yürütme: Tek elle çağırma, iki elle geri geri giderek, başıyla işaret ederek, vb.

Önceki hafta grupların sundukları oyunlar hatırlandı, diğer grupların yeniden oyun kurmaları ve sunmaları istendi. İş ortamında devinimler ve sesleri konusuna dönüldü.

İlk grup kuaförde, ikinci grup ameliyathanede oynamışlardı.

3. grup: Bir devlet dairesinde, iki yazı makinesi ve sekreterler ile çaycıyı oynadılar.

4. grup: Lokantada, bir ahçı, bir garson ve bir müşteriyi oynadılar.

Yorum: Bu iki grupta efekt ses kullanımı yetersiz. İlk iki grubun isteği ile önceki akşam yatahanede yaşadıkları bir olay canlandırıldı: Uyuyan bir arkadaşlarını yatağa iştme ve su sesi verme oynadılar.

Öğretmen Mersin sahillerinde yaşanan bir olayı anlattı ve olayla ilgili kendi şiirini okudu. Bu bir şarkı sözüydü. Sonra piyanoda çalarak şarkısını söyledi.

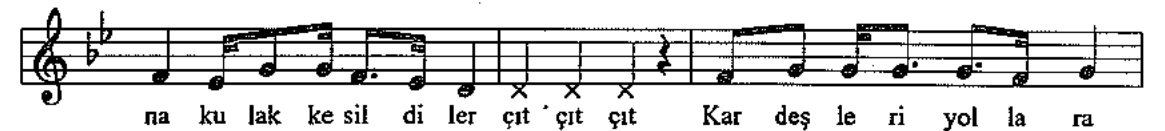
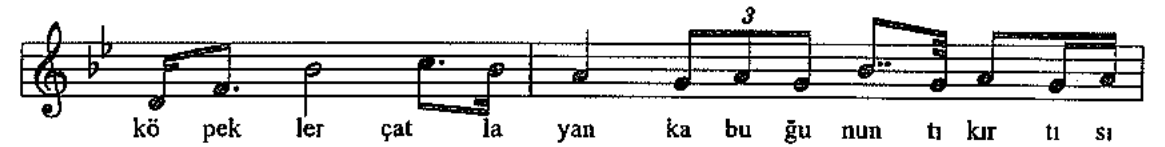
Yavru Kaplumbağanın Şarkısı

Söz ve Müzik :
Mahiye Morgül

(Koro) Orta

SON (Solo) Ağırca

ka buk bı rak mış lar dı ilk ı şı ğı gör meden yem ol mış lar dı

(Koro)

Kö pek ler kö pek ler çok teh li ke liy di ler

Çabukça

Ço cuk lar ko ş tu lar kö pek le ri kov du lar Ho şt Ho şt Ho şt

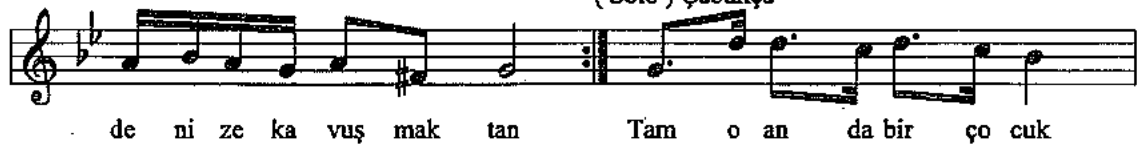
Kö pek ler hav la dı lar hav la yıp sal dır dı lar

Ağırca

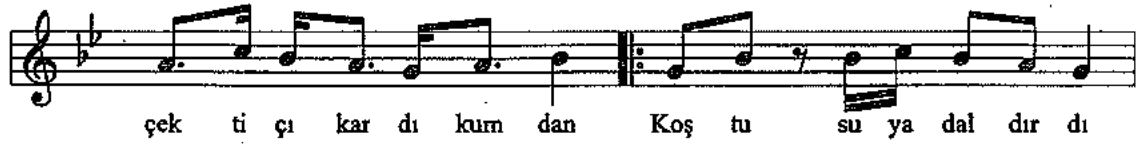

Hav Hav Hav U mu du nu kes mi ş ti

(Solo) Çabukça

de ni ze ka vu ş mak tan Tam o an da bir ço cuk

çek ti çı kar dı kum dan Ko ş tu su ya dal dır dı

rit.....

u mut var dı ya şam dan u mut var dı ya şam dan B.D.

Şarkı, liderin kendi bestesiydi. Şarkıda yaşanan değişik duygu durumlarını yakalamaları istendi. Cevaplar; çocukların üzüntüsü, kurtulma sevinci, gurur, ölüm korkusu ve kurtulma çabası oldu. Okunan şiirden hatıradıkları: Kaplumbağa, köpek, kabuk, çocuk, kurtarma, saldıma, denize ulaşma, deniz, sevgi, yaşama sevinci, yaşama dönüş, umut, ömrünün en büyük kavgasını verdi doğduğu gün. Gelecek ders şiirin doğaçlama oynanması önerisiyle ders bitirildi.

19.12.1994

DERS: 12

Yaşam dairesinde oturuldu. Kumsaldaki kaplumbağanın öyküsünü anımsamaları ve öyküdeki durumları anlatan birer cümle kummaları istendi. Cümleler gruplarla ve kelime tamamlama şeklinde olacaktı. Gruba bu açıklama yapıldıktan sonra üç tane dörderli, bir de ikili grup olmak üzere dörde ayrıldılar. Her grup kendi içinde kelime tamamlama yoluyla şu cümleleri kurdu:

Kaplumbağa kumda yumurtadan çıktı.

Kaplumbağa dünyaya gözlerini açtı.

Köpekler kumsalda kaplumbağaya saldırdı.

Çocuklar gördü.

Konu anımsandıktan sonra birlikte ayağa kalktılar ve komutlarla yürümeye başladılar: "Sıcak kum üzerinde yürüyorsunuz (ayaklarını basmaya korkarak yürümeler)... ılık bir taş üzerinde dinlendin (ayaklarını birleştirip düşmemeye çalışarak duruşlar)... çakıl taşlarında yürüyorsun... suya ulaştın, suda yürüyorsun... dalgedan kaçtın (geri çekilmeler)..."

Üçerli gruplarla dalga devinimi göstermeleri istendi. Kolları birleştirip yanlara doğru kol sallama veya yan yana dizilip olabildiğince aynı anda öne eğilip kalkma devinimleri gösterdiler. Yeniden kumda yürüme başladı, durunca beşerli gruplarla kumun altından gelen çitirtilen dinleyen köpekler oldular.

Tekrar komutla yürümeye geçildi. "Sıcak kumda yürüme... üç taş sonra denize ulaşma (üç adımda denize ulaşma ve durma)... suda yürüme... suya atlama (kendini yüzükoyun ama dikkatle yere bırakma)... derin suda yüzme (yüzükoyun yüzme devinimleri)... altınızda bir su kaplumbağası var (burunları haliye gelecek şekilde yere bakma)... gördüklerinizi anlatın (birbirini dinlemeden aynı anda sesli anlatmalar)..."

- Kum var, balık görüyorum, ekme yiyor, elledim kaçtı, kaplumbağaya dokunamadım, balık sürüsü geçti, taşlar..

"Şimdi bir anne kaplumbağa tam altınızda durdu, sizi fark etmedi, fark etmemesi için onunla

birlikte onun üstünde yürüyorsun. (Ka-

retta gibi yüzmeler)... anne karettalar

kumsala çıktı (sürünerek yürümeler)...

yumurtlayacak yer arıyor (bakınma-

lar)... bir ses duydu (başını ve ayakla-

rını kabuğuna çekmeler)... yumurtala-

rını bir an önce bırakma ihtiyacında

(kumu eliyle yanlara doğru eşmeler)...

açtığı çukura yumurtalarını bırakmak

üzere çukurun üzerine geldi (dönerek

veya sürünerek bu noktayı yakalama-

lar).. Yumurtalarını ıkmakla bıraktı

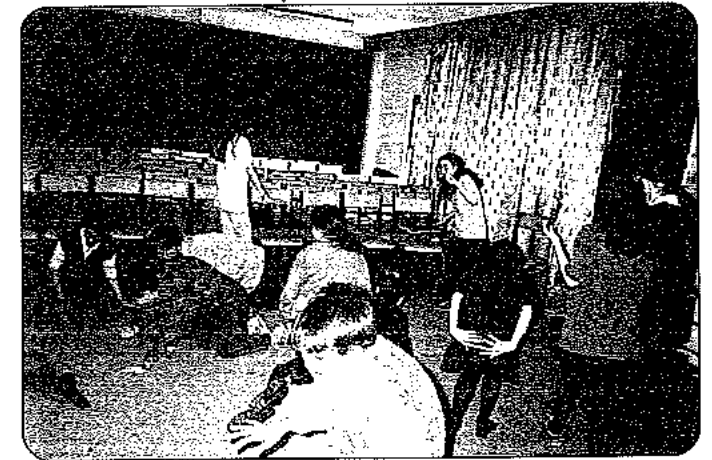
(ıkmamakta bir süre ısrar edenler ol-

du, birbirini görmeden yüzükoyun

durduklarından yöneticinin bir iki uya-

rısı ile belini ya da kalçasını ileri geri

sallamalarıyla ıkmama devinimleri gös-

Karettalar yumurta bırakacak yer ararken.

terdiler).. yumurtalarını kumla örttü (eliyle kumu çekmeler)... denize doğru yürüdü ve sularda kayboldu (sandalyelerin altına doğru sürünerek gitme, sandalyelerin altında sürünerek kaybolma)..."

Tüm komutları büyük bir konsantrasyon ile yapmaya çalıştıkları gözlemlendi. Kaplumbağanın üzerinde yüzerken kendilerini kaplumbağa ile öylesine özdeşleştirdiler ki artık komutları bir kaplumbağa olarak yerine getirmeye devam ettiler. Denizde kaybolan anne kaplumbağa olmak onlara sandalye altlarında toz içinde süründüklerini unutturdu. Devrilen sandalyelerin sesiyle oyunu bıraktılar.

Tablolara eşzamanlı müzik yaratılırken.

Ayağa kalkma ve çarpınmalar. Çok toz yuttuklarını ama bir türlü de kopamadıklarını birbirlerine anlattılar.

Yaşam dairesinde oturuldu. Yaptıkları kaplumbağa devinimlerini konuştular: "Yumurtlama, yer açma, ıkınma, yumurtaların üstünü örtme, denize sürünerek gitme, suda kaybolma (sandalye altlarında), birinin dönüp üstü kapanmış mı diye yuvasını kontrol etmesi, denize açılma, suyun içinde kaplumbağayı gözleme, onun üstünde onunla hareket etme, su altında gördüklerini anlatma, kumda korkup kabuğuna çekilme."

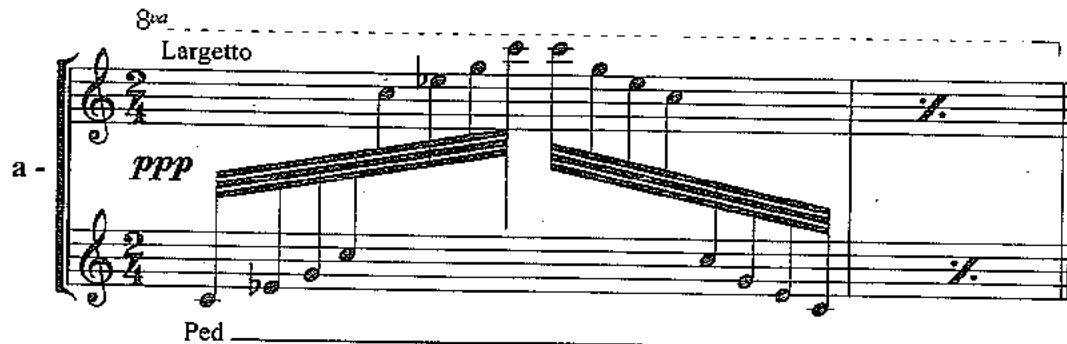
Grup ikiye ayrıldı. Birinci grup deniz olarak ikinci grup ise kaplumbağalar olarak rol aldı.

Bir piyano öğrencisi (Ferdî) dalgalara göre, bir keman öğrencisi (Ozan) kaplumbağalara göre doğaçlama çalma görevi aldı. Gözlerini kendi gruplarına çevirdiler ve onlarla birlikte çalmaya başladılar. Önce deniz grubu elele tutarak dalga olmaya başladı. Dalgayı nasıl canlandıracaklarına kendileri karar verdiler. Kaplumbağalar onların arkasında yerde yatıyordu. Dalgaların arasından sürüklenerek öne yani kumsala çıktılar. Dalgaları seslendiren piyano sesi hafifledi ve keman kumsaldaki kaplumbağalarla birlikte duyulmaya başladı. (Ses ve görüntüyü birlikte kaydetme olanagımız olmadığı için bu sırada duyulan ezgileri saptayamıyoruz.) Dalgalar iyice küçüldü ve kaplumbağaların devinimleri iyice gözlenir oldu; yuva açma, yumurtlama, yuvayı kapama ve geri gitme devinimleri yapıldı.

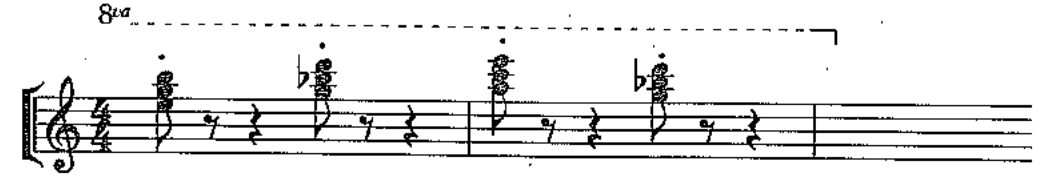
Bir öneri geldi: "Kaplumbağalar bir ıkınmada sekiz-on tane yumurta bırakırlar, altı veya yedi ke-re ıkınmaları yeterlidir.) Sürenin azalması nedeniyle çalanlara söz hakkı verildi.

Yapılan bu müzikle eş-anlı ifade çalışmasında kullandıkları müzikleri her iki öğrenci şöyle anlattı:

Piyano çalan: "Dalga sesinde pedal kullanarak derinlik verdim. Piyanissimo olarak largetto ve legato çaldım. Çıkıcı ve inici arpejleri ardı sıra çaldım."

"Kumsalda yer açma deviniminde ise piyanissimo olarak stakkato tiz akorlar çaldım."

Keman çalan: "Kaplumbağaların kumsalda ilerlemesinde la telinde tize doğru glisando yaptım. Largo tempo kullandım. Yumurtlama sırasında mi telinde pizzicato yaptım. Geri denize doğru giderlerken de inceden kalına doğru kromatik geçiş yaptım."

Bir üye, "Keman, geri gitme deviniminde flajöle sesler kullanabilirdi" dedi.

Süre bitti. Öğrenciler bu günkü çalışmadan çok mutlu olduklarını ifade ettiler. Keşke daha uzun zamanımız olsaydı devam etseydik dediler.

26 Aralık 1994

DERS: 13

Video ile kayıt yapıldı.

Demirci atelyesinde bir ritmin diğerini yaratması oyunlaştırıldı.

DERS: 14

Video kayıt izlendi. Artan sürede dörderli gruplarla doğaçlama üç sesli vokal isim söyleme çalışıldı.

DERS: 15

Önceki dersin anımsanması: Sıcak kumda ısınma yaptık, yürüdü. Piyano sesiyle yukarı aşağı uzanma yaptık. Demirci dükkanını oynadık. Demirci, çırağı, yardımcısı, kö-rükçü, köruk, soğutma kovası ve sesleri eş-anlı verenler vardı. Kumsalda yürürken ayağımıza diken battı, yardımla-şarak çıkardık.

Isınma: Dairede karşılıklı bakışma, selamlaşma, omuz omuz sağa sola yavaş sallanma, yukarı uzanıp güç-lü, yere sarkıp zayıf taklitleri, rol değiştirerek masaj.

Ayna pandomimi: Şefin yönetme hareketleriyle so-yut ayna denemesi.

Grupla masaj: Ortada gözleri kapalı sırtüstü yatan kişiye toplu masaj. Çok yumuşak hareketlerle, her taraftan aynı anda başlayan hafif masaj. Yatan kişi güldü ve bu çalı-şma bırakıldı.

İkili masaj: Grup ikiye ayrıldı, karşılıklı iki sıra oldu. Birinci sıra gözler kapalı olarak sırtını döndü ve ikinci sıra-dakiler onlara masaj yaptılar. Herkes kendi önündeki arka-daşının sırtına, omuzuna, kollarına ovma ve hafif el darbe-leriyle masaj yaptı. Rol değiştirilerek masaj yinelen-di. Bir kız bir erkek olan eşlerde tedirginlik görüldü.

Grupla masaj: Bir erkek öğrenci gözü kapalı olarak yere yattı ve bütün grup ona uzanarak masaja başladı. Öğrencilerde belirgin bir gülme oldu. Yatan kişi bu kez gülmedi.

Grupla masaj yapılırken.

Ayağa kalkıp karşık olarak yürümleri istendi. Durunca, yanındaki kişiyle eşleşerek, sabah ayna karşısında tuvalet yaparken ayna pandomimi yapıldı. Hareketler oldukça yavaş. Yüz yıkama, saç tarama, diş fırçalama ve makyaj yapma hareketleri yapıldı. Rol değiştirme. Tekrar ağır adımlarla yürüme, el çırpma ile durma, durunca ikili eşleşme ve bu kez dans eder gibi hareketlerle soyut ayna pandomimi yapıldı.

Gözü kapalı bir figürün aynısını oluşturma:

Tekrar yürüme. "Durunca ikili eşleşilecek ve eşlerden biri gözünü kapatacak, diğeri bir figür oluşturacak, gözü kapalı olan bu figürü eşine dokunarak aynen kendisi oluşturacak" uyarısı yapıldı. Çalışma başlatıldı, arada gözünü açıp kopya alanlar oldu. Eş değiştirilerek yinelenildi.

Yürümleri ve durunca dörtlü gruplar oluşturmaları istendi; iki kişi birlikte bir figürü oluşturdu, diğer iki kişi onlara bakarak figürün aynısını yaptı.

Grup üyelerinin isimleriyle VOKAL müzik çalışma:

Piyanodan verilen DO akorunun sesleriyle Melda Kaya'nın adı kullanıldı. Tüm grup üçe ayrıldı. Birinci grup akorun seslerinden temel sesi hedefleyerek sadece "Melda" kelimesini art arda kullanmayı tercih etti, dört kere bu ezgiyi yineledi. İkinci grup "Melda Kaya" diyerek, akorun üçlü ve beşlilerinde bir ezgi yarattı. Birinci grup başladı, kesmeden devam ederken ikinci grup katıldı, birkaç kez ezgi yinelenildi. Üçüncü grup "Melda Kaya" kelimeleriyle akorun beşli ve oktav seslerini kullanarak bir ezgi yarattı. Üç grup art arda kendi ezgilerini başlattı, üç seslilik mükemmel şekilde duyuldu. Bitirisi gittikçe hafifleyerek bitiş hissini vererek yaptılar. Bir öneriyle, liderin aynı anda forte olarak vereceği son heceyi uzatarak bitirmesi ile vokal çalışma yinelenildi. Bu çalışmadan çok keyif aldıklarını söylediler.

Şef ve üç sesli vokal çalışma: Bir önceki çalışmadaki yöntem örnek alındı. Dörderli üç grup oldular. Her grupta bir kişi şef oldu. Kendi aralarından birinin adını vokal çalıştılar. Yine DO akorunun seslerini kullandılar. Şefin istediği kadar ölçü sayısını artırarak ve bazen bir sesi susturup iki sesliye düşürerek denemeler yaptılar. Her grup kendi yarattığı vokal çalışmayı diğerlerine sundu.

RİTİM ögesinin doğaçlamada ortaya çıkışı:

Dörtlü gruplar kısa birer öykü oluşturdu. Bu öykü kısa üç cümleye indirildi. Hazır olan bir grubun öyküsü dinlendi. İlk cümle ritmik olarak tüm grupla okundu. Sonra bu cümleye vücut sesleriyle eşlik yapıldı.

"Ferdî'nin piyanosu çok güzel" olan birinci cümle birinci grupla ritmik eşlikle yinelenildi. Eşlik için el, diz ve göğüse vurma sesleri kullanıldı.

İkinci cümle aynı yöntemle çalışıldı.

"Piyanonun üstünde çiçekler var." Birinci gruptan farklı eşlikle söylendi.

"Ferdî piyanoyu kapattı" olan üçüncü cümle, diğerlerinden farklı bir eşlikle ritmik söylendi.

Sonra bu üç cümlelerin sadece ritmik eşlikleri tekrarlandı. Birbir ardı sıra yapılan bu çalışma daha sonra hep birlikte yapıldı. Cümlelerin farklı uzunlukta oluşları bitiriş sorunu yarattı. Kısa cümlelerde susup bekleme önerisi ile son bir kere birlikte tekrarlandı. Ritim çalışması daha fazla geliştirilmeden dersin süresi bitti.

13 Şubat 1995

DERS: 16

Derse ayakta başladılar. "Annem bana tulumbadan su çeker" adlı oyun tekerlemesini ikili eşlerle karşılıklı el ele tutarak, hem söyleyip hem oynadılar. Eş değiştirilerek oyun yinelenildi. "Yerde ne var, yer boncuk" oyunu sırt sırta ikili gruplarla birbirini sırtında kaldırarak oynandı. Bu oyunun soru ve cevap cümleleri tartışıldı, karar verildiği şekliyle oynandı.

İkili iletişim için bu iki çocuk oyunu oynandıktan sonra grupla iletişim için "El üstünde kimin eli" oynandı. Önce oyunun kurallarını kendi aralarında konuştular, sonra dörderli gruplarla oynadılar.

Dikkat yoğunlaştırma, konsantrasyon çalışmasına geçildi. Şefin hareketlerini taklit etme şeklinde ayna çalışıldı. Bu sırada şefin ne tür bir müziği yönettiğini tahmin etmeleri ve uygun devinimlerle onu bir dansa dönüştürmeleri istendi.

Düşünceler:

-Bir keman konçertosu yönetiyordu.

-Doğa betimlemesi yapılan sırf orkestra için yazılmış bir eserd.

-Balede sahnede gibiydim, orkestrayı duyuyordum.

-Bir enstrüman çaldığımı hissettim.

-Kendimi gerçek şef gibi hissettim.

-Orkestrayı dinleyen bir seyirci gibiydim.

-Şefle karşılıklı diyaloga girmişt.

-Ben şeftim. Üç dörtlük bir vals eseri çalan bir yaylı çalgılar orkestrası yönettim.

Grupla vokal çalışma:

Üçerli ve dörderli olarak dört grup kendi aralarından bir arkadaşının ismini kullanarak DO akorundan aldıkları seslerle üç ve dört sesli vokaller hazırladılar. Her grup kendi vokal çalışmasını diğer gruplara sundu. Sonra bu çalışmalarını verilen nota kağıtlarına birlikte yazdılar.

Vokal doğaçlamayı notaya aktarıırken.

Mel da Ka ya Mel da Ka ya Mel da Ka ya Mel da Ka ya

Mel da Mel da Mel da Ka ya Mel da Mel da Mel da Ka ya

Mel da Mel da Mel da Ka ya Mel da Mel da Mel da Ka ya

Mel da Mel da Mel da Ka ya Mel da Mel da Mel da Ka ya

Ca nan Ca nan Ca nan Gün cel O zan U lu dağ

Ca nan Gün cel O zan U lu dağ

Ca nan Gün cel Ca nan Gün cel O zan O zan U lu dağ

Di dem ö nal Di dem Ö nal

Di dem Ö nal Di dem Ö nal Di dem Ö nal Di dem Ö nal

Di dem Di dem Di dem

Di dem Ö nal

Aynı tür bir vokal çalışma için Mustafa Alev ismi kullanıldı. Bu kez her grup aynı ismi kullanmış olacaktır. Hazır olan gruplar dinlendirildi. Tek sesli, iki sesli ve üç sesli oluşumlarla varyasyonlar denendi. Daha sonra aynı ezgi cümleleri, bir grupla NA NA NA heceleriyle, bir başka grupla LA LA LA heceleriyle, bir başka grupla ağız kapalı HİMM'lerle çok sesli vokal olarak denendi. Grup üyeleri bu tür vokal çalışmalardan çok mutlu olduklarını sık sık yinelediler.

20 Şubat 1995

DERS:17

Devinime dayalı vokal çalışma:

Bu çalışmada, dördüncü sesin, doğaçlama öyküden özet cümleyle, ritmik ve melodik yaratılması düşünüldü.

İsınma çalışması dairede ve ayakta başladı. Yukarı uzanma, gevşeyip rahatlama yapıldı.

Gözler kapalı yapılan güven çalışmasında birkaç öğrenci sırayla grup liderliği görevi aldı. Birinci lider; "gözler kapalı el ele tutarak bir adım öne, eller yukarı, elleri bırak, bir adım geri, elleri birleştir..." komutlarını verdi. İkinci lider, gözler kapalı olarak birbirinin omuzlarından tutarak sağa-sola yaylanmalarını istedi. Üçüncü lider, yere oturup kaldırdı. Bu liderlik görevinden pek memnun kaldılar.

Uyum çalışması için, ikili gruplarla soyut ayna çalışmasına geçildi. Önce eşlerden biri tarafından yönetilme, sonra rol değiştirme, sonra da geçişlerin kendiliğinden yapıldığı soyut ayna denendi. Ancak hareketlerde somut ifadeler gözlemlendi. Çoğunlukla müzik okulunda enstrüman çalma taklitleri yapıldı. Aynada çapraz görüntü verenler not tutan ağabeyleri tarafından uyarıldı. Çalışma durdurulup ikili gruplara neyi canlandırdıkları soruldu, gözlem edildiği gibi enstrüman taklitleri yaptıklarını anlattılar. Bir çift ise, çiviye vurma taklidi yapmıştı.

Grup oturdu. Bir öğrenci ortaya alınıp ağır hareketlerle tüm vücudunu kullanarak bir devinim başlatması istendi. Öğrenci ayaklarını açarak çapraz sallanmaya başladı.

Lider, "Bu arkadaşınızın devinimini tamamlayacaksınız, sanki bu tabloda eksik olan bir şey varmış gibi. Size neyi çağırıyor ona kendi deviniminizle buna ilave edin" dedi. Hazır olan ilk öğrenci, sallanan öğrencinin sağ omuzuna sol elinin avucuyla dokunarak birinci öğrenciye paralel hareketlerle, ancak vücudunu ona yan tutarak ritmik bir devinime başladı.

"Şimdi bu iki arkadaşınızın birlikte oluşturduğu tabloda bir şeyler eksik diye düşünün, farklı bir devinimle onu ifade edin." Yine ilk hazır olan parmak kaldıran öğrenci geldi, ikisinin bir metre önünde, kuş gibi ritmik kanat çırpma ve uçmayı andıran yaylanma devinimleri yaptı.

Üç öğrencinin devinimlerle oluşturduğu bu tablodan kimin ne anladığı, tabloda rel alanların ne ifade etmek istedikleri soruldu. İlk öğrenci bir ağaçtı, rüzgârda sallanıyordu, ikincisi bu elma ağacına yaslanmış bir iskeleydi, üçüncüsü ağaca doğru uçan kuştı. Değişik çağrışımlar uzatılmadan bu kadarla tablo sınırlandırıldı. Tablo dışında kalanların üç gruba ayrılarak her bir grubun tablodaki bir kişiyi izlemesi gerekiyordu. İlk grup ağacın devinimlerine, ikinci grup iskelenin, üçüncü grup ise kuşun devinimlerine uyacaktır.

İlk grup, izlediği ağaç deviniminin kendilerine çağrıştırdığı bir sözcüğü seçerek bu sözcüğü devinimin temposuna uygun, ritmik olarak söyledi. Grupta bas sesli öğrenci olması nedeniyle bas seslerden oluşan DO akorunun arpej seslerini kullanmaları yönetici tarafından önerildi. Üç kişilik bu grup kendi aralarında denemeler yaparak, ezgiyle önce VUU.. larla rüzgâr sesine, sonra da AĞAÇ sözcüğüne karar verdi. Do-Sol seslerinde ağacın ağır devinimine uyarak ağır tempoda AĞAÇ sözcüğünü kendi aralarında yarattıkları bir ezgiyle söylediler. Ezginin son şeklini tablo ile birlikte ardı ardına yinelediler.

İkinci grup, iskelenin çıkarmış olacağı "garç gurç" sesleriyle ritmik denemeler yaptı, tartıştı, sonunda ağaçta elma olacağından hareketle ELMA sözcüğünü kullanmaya karar verdi. ELMA sözcüğünü iskelenin devinimine uyarak önce ritmik, sonra Sol-Mi seslerini kullanarak melodik olarak yinelediler.

Üçüncü grup, dört kişi olarak önce kuşun uçarken çıkarabileceği sesleri tartıştı. Şşşş.. sesini denediler. Bu sese kanatlardaki ritmik hareketi yükleyemeyeceklerini farkettiler, değiştirmek istedikler. Sonra kuşun yeni uçmaya başladığını düşünüp ona "UÇ KUŞUM" dediler. Tek kelimeyle veya tek heceyle ifadeden iki kelimelik cümleyle ifadeye geçtiler; bu önemli bir adımdı. Bu cümleyi, Do akorunda daha tiz seslerde bir ezgiyle seslendirmek zorunda olduklarını tartıştılar ve bunu başardılar. Sol-mi-mi ezgisi çıktı ortaya. Birinci grup tarafından temeli oluşturulan müziğin çatısı gittikçe beliriyordu.

Tablo yeniden başladı. Ağaç devinime başlayınca birinci grup onunla birlikte kendi seçtiği sözcüklerle ezgiyi başlattı, onlar devam ederken iskele devreye girdi ve arkasından onunla paralel olan ikinci grup kendi seçtiği ezgiyi başlattı. Üçüncü olarak kuş devreye girdi ve arkasından ona eş-anlı

söyleyecek olan üçüncü grup oyuna katıldı. Devinim-ses bütünlüğü mükemmellik gösterdi. Tüm vokal gruplar ve tablodakiler aynı anda duyuldu ve görüldü.

"Bu güzel tabloya bir öykü anlatıcı bulalım. Vokal gruplar kendi arasında bu tablonun çağrıştırdığı bir öykü düşünsün." Gruplar kendi aralarında konuşarak bir öykü tasarladılar. Hazır olan, ilk parmak kaldıran, üçüncü gruptan bir kişi grup sözcüsü olarak geldi, ayakta dolanarak kısa öyküsünü tablonun önünde anlattı. Vokallerin arasında sesinin kaybolmaması gerekiyordu, sesini yükseltmesi önerildi. Bu öneri SOLO partiyon kavramını beraberinde getirmişti.

Anlatılan solo öykü:

Bir kuş varmış, yavruymuş, annesi ona uçmayı öğretiyormuş, elma ağacına kadar uymasını istemiş, uçarken düşmüş ölmüş.

Anlatılan öykü üzerine tartışma açıldı, Miş'li anlatılmamalıydı, şimdiki zamanda veya dili geçmişte olabilir. Öykü acıklı bittiği halde anlatıcı gülmüştü, ölüm hüznünü sesine ve yüzüne yansıtmalıydı. Hem bu bitiş vokallerin ve tablodakilerin devinim temposunu bile değiştirecek, müziğin bitirilişini belirleyebilecekti. Öykünün sonunda sesine hüznü vermesi istendi ve tablo başlatılarak kuş, uçuş devinimine başladığında, anlatıcı öyküsüne başladı. Sonunu yine gülerek bitirdiği için eleştiriyi aldı. Bir öneri geldi, uçan kuşun düşme devinimi göstermesi istendi, öneri uygulandı. Bir öneri de kuşun ölmemesi üzerine yöneticiden geldi. O zaman sevinç ifadesi kullanacaktı, gülebilirdi.

Tablo yeniden başladı. Kuş, öykünün son sözünde düşme devinimi gösterdi ve anlatıcı koşup kuşu tuttu.

Öykünün bir cümle ile ifadesi istendi ve son cümle öykünün özet cümlesi olarak belirlendi; **KUŞUM DÜŞTÜ ÖLMEDİ.**

Öykü anlatıcısı yeni cümleyi ritmik ve melodik olarak Do akorunun tiz seslerinde denedi. Böylece vokallerin yanına dördüncü ses bir solo olarak eklenmişti.

Öykünün oluşturulması, tablo ile birlikte anlatılması, öykünün tek cümleyle özetlenmesi, üç kelimeden oluşan bu cümlelerin ritmik okunuşu, sonra melodik söyleniş, adım adım bu solo partiyonun nasıl geliştiği ve ortaya çıktığı, tüm grubun buna katkısı net biçimde gözlemlendi. Grup yaratıcılığının önemli bir boyutunu yakalamanın keyfi hep birlikte yaşandı.

Tablo yeniden başlatıldı; ağaç, ağaçla birlikte vokal yapan 1. grup, iskele, onunla eş-anlı 2. grup, kuş, kuşla eş-anlı üçüncü grup ve ardından bağımsız solo partiyon başladı. Solo kendi şarkısını söylerken sevincini tüm grupların önünde ifade etmek üzere her grubun önünde ezgisini, uçarcasına dolanarak yinedi. O bu gezisini bitirene kadar tüm gruplar devinimlerine devam ettiler.

Bitiriş için iki öneri yapıldı. Birincisi, ilk devinimi başlatan ağaç sallanmayı durdurduğu zaman, ikincisi solonun tüm grupları dolaşması bittiği zaman. Ağaç olan öğrenci çok yorulduğunu, rol değiştirmeyi önerdi. Bu öneriler uygulanmadan dersin süresi bitti.

Yorum: Gittikçe daha güzel şeyler başardıklarını ve bundan mutlu olduklarını gözliyorum. Bu ders ilk defa Mehmet ve Arife birbiriyle iyi geçindiler. Tabloda birbirine dokunacak kadar yakın oldukları halde hiç sorun çıkarmadılar. Ağaç ve ona dokunan iskele onların rolüydü. Oyun içinde dakikalarca süren bu dokunma onların aralarındaki sürtüşmeyi tamamen yok edecektir inancındayım.

Gruplar kendi yarattıkları melodileri notaya aldılar.

Yaratma sırası bas sestten solo partiyona doğru gelişti. Çünkü temel devinimi (ANA RİTİM) veren ağaç aynı zamanda öykünün üzerinde geliştirileceği zemini belirliyordu. İşte bu ana ritim, müziğe yansıdığına bas seslere karşılık gelirdi. Onun üzerinde diğer melodiler ve solo yükseltilir, inşa edilebilirdi.

Notaya alırken bas sesin en alt dizeğe yazılmış olması doğal bir sonuçtu ve klasik nota yazım kuralları da buna uygundu.

Solo - Öykü anlatıcı

3. Grup - Kuş ile eş anlı

2. Grup - İskele ile eş anlı

1. Grup - Ağaç ile eş anlı

El ma El ma

A ğaç A ğaç

Ku şum düş tü öl me di

Uç ku şum uç ku şum

El ma El ma

A ğaç A ğaç

DERS: 18

27 Şubat 1995

Bu günkü çalışmaya TOBAV Adana temsilcisi ve Adana Devlet Tiyatrosu oyuncularından Volkan Soyulmaz konuk olarak katıldı. Konuk, gruba tanıtıldıktan sonra, konukla birlikte ısınma çalışmasına geçildi.

Yukarı doğru uzanma, vücudu germe, sonra kendini bırakma, gevşeme yapıldı. Grupla güçlü-zayıf çalışması yapıldı:

"Daire şeklinde ayakta, karşılıklı bakışarak göz göze geldiği kişiye doğru yürüyüp tam karşısına gelince, bir başka kişiye doğru yürüyecek" açıklaması yapıldıktan sonra "birimiz başlatıyoruz"

komutuyla dört kişi birden hareketi başlattı. Bu durum grubun çalışmaya ne kadar hazır olduğunu göstermesi bakımından önemliydi.

Yönetici hareketi durdurup kendisi başlattı. Karşıya bakışarak yürümler bir süre devam etti, ikinci kişi yürümeye eklendi, bir süre sonra da üçüncü kişi yürümeye eklendi. Böylece ortada yürüyenler üçe kadar çıkarıldı.

İkili denge hareketleri yapılarak ısınma bitirildi.

Önceki ders yapılan vokal çalışmasının son şekli rol değişikliği ile yineleni ve bitiriş ağacın devinimini ağırlaştırması (Ana ritimde ağırlaşma) önerisiyle, ritardando ve dekresendo olarak yapıldı. Bu bitiriş, kuşun ölmediğini sevinçle anlatmaya ters düştü ve hüznü verdi. İkinci öneri olan, solistin bitirme ifadesini takip ederek, bitişin solistle birlikte yapılması önerisi uygulandı. Oyun yineleni ve ikinci öneri ile bitiş yapıldı. Bitiş, solist grupların önünde sevinç gösterilerini tamamladıktan sonra, kendiliğinden kollarını yukarı uzatıp yüksek sesle ve haykırışla gerçekleşti. Bu bitiriş çok beğenildi, alkışlandı.

Yönetici, yanında getirdiği Orff çalgılarını sahneye çıkardı ve yeni çalışma ile ilgili açıklama yaptı: "Devinim ve ses arasındaki bağı irdelemeye devam edeceğiz. Devinimin sesle ifadesinde vokal yerine bu müzik aletlerinden uygun gördüğünüzü kullanın."

DEVİNİMDEN SESE EŞ-ANLI ÇALIŞMA:

İki gruba ayrıldılar. Birincisi devinimlerle tablo oluşturacak, ikincisi ise onların devinimlerine uygun eş-anlı ses verecek olan gruptu.

Devinim grubundan bir üye ortaya alındı.

1. Devinim: Otostopçu. Bu devinime paralel eş-anlı sesi, ikinci gruptan bir üye, içi yarı su dolu pet şişeyi sallayarak verdi. Otostopçuyla eş-anlı olarak, ritmik su çalkalama sesi duyuldu.

İkinci kişi ortaya, birinci kişinin karşısına geçti.

2. Devinim: Otostopçuya doğru araba süren şoförün direksiyon çevirme ve vites değiştirme devinimi. Buna eş-anlı ritmik ses; Tırtır'a sopası ile vurma ve sopayı sürme sesi verildi.

Üçüncü kişi oyuna katıldı.

3. Devinim: Simitçi simitlerini düşürdü ve yerden topladı. Buna eş-anlı ses; metalofonla, bas seslerde simitçinin tepsiyi düşürme sesi, tiz seslerde melodik olarak da simitleri toplama sesi verildi.

Doğaçlama geliştirilen bu üç devinimle üçlü bir kombinasyon oluşturmak üzere tablo yeniden başlatıldı, hareketler ve birlikte ritmik sesler birkaç kez arka arkaya yineleni ve ezgi tekrarı yapıldı.

Tabloya devam edildi.

4. Devinim: Otobüste gazete okuyan yolcunun bir durup okuyup sonra birkaç sayfa çevirmesi. Buna eş-anlı ses; ıstiridye kabuğunu sürme sesi oldu.

5. Devinim: Sokağı süpüren çöpçü. Buna eş-anlı ses; marakas ile, bir uzun sallama sesi ve dört kısa ses.

6. Devinim: Otobüste bilet kesici devinimleri. Buna eş-anlı ses; ritim kutusu ile düzenli ritmik sesler.

Doğaçlama tablo oluşturularak yapılan bu devinimden sese çalışması, ilk devinimden başlatılarak yineleni. Sonra yaşam dairesinde oturularak yapılan çalışma ile ilgili grup üyeleri konuştu.

Görüşler:

"İlk devinime öylesine başladım, elim otostop yapar gibiydi, kendiliğinden otostop hareketine geçtim. Sonra Otostop filmi anımsadım. Kendimi gerçekten otobüste hissettim, bilet keserken çok rahattım."

"Metalofonla simitçiye eşlik ederken onu aynı anda takip etmem zor oluyordu, bazı devinimlerini kaçırmış olabilirim."

"Marakası kullanan, olması gerekenden hızlı kullandı."

"Çöpçü hareketlerini ritmik yapmalıydı."

"Gazete sayfası çevirirken es vermeliydi."

Grup üyeleri bu tartışmanın arkasından oyunda kullanılan seslerle üçlü (pet şişe, metalofon, tırtır), dördü (+ marakas), beşli (+ritim kutusu) ve altılı (+ıstiridye kabuğu) kombinasyonlar oluşturdu. Bu çalışmayı oturdukları yerde yaptılar. Kişilerin doğaçlama yapma özgürlükleri vardı, dilediğinde kullandığı ritim cümlesinde değişiklik yapabilir, susabilir, yeniden katılabilir, bunlar yapıldı.

Görüşler alındı. Çalışmayı güzel buldular. Kimilerine göre ıstiridye kabuğunu sürme sesi kulak tırmaladı.

Dersin bitmesine az bir zaman kaldı, ancak yönetici SESTEN DEVİNİME EŞ-ANLI ÇALIŞMASINI KISA DA OLSA BAŞLATMAK İSTEDİ:

Önce sesle başlanacaktı. Gruplar karışık olarak rol alabilirdi, bunu kendileri istediler.

1. ses, metalofondan sol-mi ile guguk sesi verdi. Buna eş-anlı devinim; kapı zil çalma olarak yapıldı.

2. ses, tırtır ile sürme sesi. Buna eş-anlı devinim; testere ile biçme devinimi.

3. ses, marakas ile ritmik sesler. Eş-anlı devinim; çingiraklı yılan. Yerde sürünen yılanın ritmik kuyruk sallaması. Öneri ; yılan başını veya dilini bu ritimle sallayabilir.

4. ses, ritim kutusundan. Eş-anlı devinim; ağaçkakanın gagasıyla ağacı tıktıklama hareketleri. Böylece, doğaçlama bir orman tablosu oluştu. Yönetici, bir keman öğrencisinin bu ormanda doğaçlama bir solo partiyon geliştirmesini veya tabloya katılmasını istedi.

5. ses; kemanın kalın telinde kromatik seslerle çıkıp inen bir ezgi. Ezgi, ormanda kaybolan bir çocuğu çağırıyordu. Eş-anlı devinim; ormanda, o yana bu yana, ileri geri hızlı yürümler ve korkulu bakımlar.

5. ses ve eş-anlı devinim yineleni. Bu kez, keman, önce kalın telde, sonra ince telde, aynı ezgiyi transpoze ederek çaldı.

Lider, viyolanın tabloyu tamamlamasını istedi. Ancak çıkış zili çoktan çalmıştı. Bu viyola sesi ile ormanda çocuğun karşılaşılabileceği yeni durumlar kısa olarak konuşuldu; bir ayı yaklaşıyor olabiliyordu, ya da çocuğun annesi onu arıyor olabiliyordu.

Eğitsel yorum: Devinimden sese, sestene devinime eş-anlı çalışmalar, transformasyonlar ile çalışmalarımız yeni bir boyut kazandı. Grup üyeleri kendi enstrümanlarını öykü içinde tablo oluşturmada kullanmaya başladılar. Daha önce kaplumbağa öyküsünü doğaçlama oynarken piyano ve keman kullanmışlardı.

Grubun kaynaşmışlığı daha belirgin olmaya başladı. Bu gün aralarında sürtüşme olanlar birbirlerine daha ılımlı ve yumuşak davrandılar. İlk olmaktan ve solo olmaktan hep çekinen bir üye, bu günkü ilk çalışmada aldığı soprano partiyonda, grup önünde sevinç gösterisini büyük başarıyla gerçekleştirdi, finalde kollarını havaya açarak değişik ve güzel bir bitiriş yaptı.

Yine tek başına devinim başlatamayan bir üye, kendisine önerilen bir devinimi geliştirdi ve mekânı daha geniş kullandı.

Dersin başındaki ısınma çalışmalarında Volkan Soyulmaz'ın aramızda bulunmasından tedirgin olanlar, yaşanan yaratma süreçlerinde onun varlığından hiç etkilenmediler.

Tablo oluşturularak, devinimden sese ve sestene devinime eş-anlı çalışmalarda yaratılan müzik cümleleri süre yetmediği için notaya alınamadı, .

6 Mart 1995

DERS: 19

Derse izleyici olarak katılan genç sinema yönetmeni Funda Güven gruba tanıttı. Isınma çalışmalarına geçildi. Grup, konuk olarak katılan, tiyatro oyuncusu Volkan Soyulmaz tarafından yönetildi.

Hareketler: Daire şeklinde yürüme, yürürken yukarı uzanma, yürürken yerden bir şey alma.

Yerden alırken beli incitmemek üzere belli kırmadan eğilmeleri uyarıldı. Parmak sıklatmayla verilen ritme uyarak hızlı ve yavaş, karışık mekânı tam kullanarak yürüdüler.

Enerjiyi dolaştırma çalışması:

Daire şeklinde bağdaş kurarak oturdular. Eller, avuç içeri birbirine gelecek şekilde, sol el sol da oturanın sağ avucuya, sağ el sağda oturanın sol avucuya üstüste getirildi. Sol el enerjiyi alıcı, sağ el verici durumda, sol el aşağı sağ el yukarı bakıyor. Belli belirsiz bir dokunma yakınlığında eller birbirinin ısısını avuçlarında hissetti. Bu bir enerji geçişi olarak açıklandıktan sonra, gözler kapalı yönetenin uyarıları dinlendi:

"Sol taraftan aldığınız enerjiyi sağdaki arkadaşınıza veriyorsunuz...."

Şimdi daha hızlı alıp veriyorsunuz..., enerji hızla dolaşiyor..., dolaşiyor..., gittikçe daha hızlı alıp veriyorsunuz... Şimdi yavaşladı..., daha yavaşladı... Gözlerinizi açın. Ne hissettiniz? Hissettiğinizi renklerle anlatabilir misiniz?"

Yanıtlar: -Kırmızıydı, yavaşlarken soldu. -Pembeydi. -Griydi. -Kahverengiydi. -Turuncuydu. -Sarıydı. -Maviydi. -Sıcaktı.

"Enerjinin biçimi nasıldı?"

Yanıtlar: -Oval bir dalgaydı. -Büyük bir değirmen taşıydı. -Hız artarken sıcaklığı ve koyuluğu artıyordu. -Solumdan alamadım ama sağıma verdim. -Solumda halka kırılıyordu.

Yorum: Eğer kırmızı, pembe ve turuncu renklerle ve daire şeklinde kesintisiz çizgilerle ifade edebilsedydik, bu, grubun iyi kaynaşmış olduğunu gösterecekti.

Yönetici, "Değişik basma şekilleriyle yürüelim ve bu şekillerin vücudumuzun şeklini nasıl değiştirdiğini gözleyelim. Bu yürüyüş biçimlerinin bize nasıl bir insan tipi verdiğini düşünün" dedi. Ayağa kalktılar. Daire şeklinde yürümeye geçildi. Bu kez yönetici ayakların değişik noktalarına basılarak yürüme komutları verdi. Önce topuk üstünde, sonra parmak ucunda, yanlara basarak tabanın dışıyla, son olarak da tabanın içiyle yürüdüler. Bu yürüyüş biçimlerinin bedeninin üst kısmında yarattığı başkalaşmalarda vücudu zorlamamaları önerildi.

Yönetici, "Her yürüyüş biçimi farklı vücut biçimleri oluşturacaktır. Bu biçimler sizde neyi çağırıyor, buna uygun sesler çıkarm." dedi ve yeniden komutlarla dört türlü yüründü. Devininim ses olarak dışa vurulmasında, ayak ucunda yürüme, kendini beğenmiş insanın yürümesi olarak, "hıh"larla ortaya çıktı.

Topukta yürüme; kazık üstünde yürüyen palyaçonun tahta ayaklarının sesi, "tik, tık" olarak ifade edildi. Çamurda yürürken, su sıçratmamak istermiş gibi, "fişt fişt" sesleriyle ve topuğu kırık ayakkabı ile yürüyormuş gibi, "tı-tık" sesleriyle de ifade edenler oldu.

Dış tabanla yürüme; lastik pompacısının çömelip kalkmasındaki "puf, puf" ve gorilin yürümesindeki "tak, tak" sesleri olarak ifade edildi. Şempanze ve sakat adam olarak düşünenler oldu.

İç tabanla yürüme; ördek yürümesi ve "vak vak" sesi olarak ifade edildi.

Saptanan seslerin devinime eş-anlı verilmesine geçildi.

Bir grup topukla yürürken ikinci grup onlara eş-anlı olarak "vick, vick" şeklinde yürüme ritmine uygun ses verdi.

İkinci grup, parmak ucunda yürürken, diğer grup onlara eş-anlı, kibirlili edasıyla "heh, heh" dedi.

Üçüncü grup, dış tabanla yürürken, dil- damak sesi verdi.

Dördüncü grup, iç tabanla ördek gibi yürürken "vak vak" sesi verdi.

Sonra, her grup kendi yürüyüşünün sesiyle, aynı anda yürüdü.

Yöneticinin yorumu: "Yürümelerde olağanüstü ritim beraberliği gözledim. Karma gruplarla yapılan bu çalışmada aynı sonucu alamıyoruz. Müzik okulunda olmanın doğal sonucu olarak bu mükemmelliği bulabilmiş olmalıyız".

Volkan Soyulmaz^(*), gruba teşekkür ederek yönetimi dersin öğretmenine devretti.

Dersin öğretmeni dersin bitmesine yirmi dakika daha olduğunu, kısa bir vokal çalışma ile Volkan ağabeylerine bir sürpriz yapabileceklerini söyledi. Grup bu öneriyi sevinçle karşıladı. Önce, Volkan Soyulmaz adında bulunan hecelerin ritmik okunuşunu iki uzun hece, bir kısa ve iki uzun hece olarak belirledikten sonra vurgularını incelediler.

Vol kan So yul maz

VolKAN Soyulmaz. KAN hecesi en vurgulu heceydi.

Liderin uyarısı: "Volkan adının tek başına ünlenmediği, soyadı ile birlikte ünlendiği buradaki gibi durumu dikkate aldığımızı anımsatmakta yarar var. Sadece Volkan adı kullanılmış olsaydı o zaman VOL-kan şeklinde vurguyu ilk hecede aramak gerekecekti."

Vurgulu heceleri tiz mi yoksa pes mi ifade etmeli? Buna cevap vermek üzere, ön bir çalışma olarak hep birlikte eşek anımsamadaki kalın ve ince seslerin havada kollarla belirtilmesi istendi. A ve I hecelerinden kalın olanında kolları aşağı, ince olanında yukarı kaldırdılar. Doğal olarak böyle oldu. İnce sesteki vurguyla birlikte bedeninin yukarı doğru hareketi ortaya çıktı. Bu devininimle, vurgulu sesi ifade etme çalışması KAN hecesine taşındı ve Vol hecesinde sesin zayıf olduğu, kolların aşağıda olacağı, KAN hecesinde sesin vurgulu olduğu, bu nedenle kolların yukarı kaldırılacağı ortaya çıktı. Devininim olarak, oturup kalkma, aşağıda el çırpma-yukarıda el çırpma şeklinde grup devininimleri yarattı.

"So yul maz " denilirken elleriyle sesin havada çizdiği şekil belirlendi.

Konuşma ses tonundaki çıkış inişler ve vurgular havada kolların yukarı aşağı hareketleriyle verildi.

Öğretmen piyanodan Do akoru verdi ve birinci grubun buradan ses alarak "Volkan Soyulmaz" kelimeleriyle bir ezgi cümlesi oluşturmalarını istedi, grup DO-SOL sol-sol-DO seslerini kullandı. (**)

İkinci grubun vurgu hecesi olan KAN hecesini sürekli kullanarak DO akorunda bir ezgi bulması istendi. Sondaki N harfinin uzatılabilirliğinden yararlanabilecekleri, ikilik notalar kullanabilecekleri önerildi, grup, ikilik DO'larla KAN hecesini arka arkaya yineleyerek sürekli bas partiyonu oluşturdu.

Üçüncü grup mi-sol-Do sesleriyle So-yul-maz demeyi denedi.

Dördüncü grup Volkan ağabeylerini bir cümle ile anlattı, buradan solo partiyon yarattı. Cümle "Volkan ağabey" oldu; sol, ince do, do, sol sesleriyle bir ezgi oluştu. Tüm gruplar arka arkaya ezgilerini başlattı ve birlikte bitirdi.

Böylece, Volkan Soyulmaz'ın gruba katılmasının ödülü olarak, onun adıyla yapılan bu çalışma sırasında, prozodi-devininim-müzik ilişkileri irdelenmiş oldu.

Sorulması üzerine, konuk yönetmen Funda Güven, izlediği yaratıcı drama çalışması ile ilgili görüşlerini şöyle ifade etti:

"Bu tür çalışma, grup yaratıcılığı, bana yabancı."

"Müziğin oyunla birlikte oluşması, filmin müziğini yapanların sette oyuncularla kaynaşması, aynı yorgunluğu yaşamaması, film müziklerinde daha güzel sonuçlar vermez mi?" sorusunu şöyle yanıtladı:

"Bu doğru. Ama bizde mümkün değil. Amerika'da böyle yapılanlar oluyormuş."

13 Mart 1995

DERS: 20

Uluslararası Alaçatı Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivaline katılma olasılığı üzerine sohbetle derse başlandı. Öğrenciler gerekli gereksiz ayrıntıları sordular. Okul müdürü Yalçın Yüreğir beyin böyle bir festivale katılmalarına olur vermesindeki nedeni anlamadıkları gözlemlendi. Bu sohbet uzun sürdü. Kalan zamanda bir iki temel drama çalışması yapılmak üzere ısınmaya daire şeklinde yürüyerek, uzanarak, yerden bir şey alıp çömelip kalkarak başlandı.

(*) Volkan Soyulmaz 1996'da ailesiyle birlikte ABD'e yerleşmiş olup, tiyatro çalışmalarını orada sürdürmektedir.

(**) Tam nota değerleri büyük harflerle, yarım nota değerleri küçük harflerle gösterilmiştir. Kalın Do ile oktav do arasındaki ayırım ise, baş harflerinin farklı yazılmasıyla verilmiştir.

Üçlü gruplarla çalışma: Karşılıklı duran iki kişinin ortasındaki öne arkaya sallanırken kendini düşmekten kurtaran arkadaşlarına bıraktı, öne ve arkaya tutup itildi. Rol değiştirerek bu güven çalışması yinelenildi.

Rol bulma ve role oturma çalışması: Grup ikiye ayrıldı. Bir grup sahne kenarında oturdu, sessizce beklemeleri, biraz sonra kendilerine görev verileceği uyarıldı. İkinci grup ortaya geldi ve verilen komutlara uyarak daire şeklinde yürüdüler:

"Derin nefes alarak yürüyün, nefesinizi burnunuzdan alıp ağızınızdan verin. Adımlarınızı nefesinize uydurun, kendi yürüyüşünüzü bulun. Nefesinizi verirken bir ses verin, sesinizi yükseltin, sesinizin gerektirdiği devinimi yürürken deneyin, kollarınızı rahat bırakın, onlar da bu sesin devinimine uysun, sesin çağrıştırdığı tipi tüm bedeninizde duyun ve onu canlandırmaya devam edin. Yarattığınız bu tip bir insan olmayabilir. Bu canlıya bir isim verin, bir iş verin, bir kişilik verin, bu canlı hayatta yapmak istediği bir işi yapsın ve dursun."

İkinci grup ayağa kalktı, onlardan gazeteci oldukları ve birinci gruptakilerle röportaj yapmaları ve onları tanımaları, röportajını bitirenin görüşmeyi kesmesi istendi. Bu gruptakiler göz göze geldiği kişilerle gidip röportaj yaptı. Kimisi araç olarak mikrofon, kimisi kalem kâğıt kullandı. Bitince dönüp oturdular.

İlk gruptakiler sırayla sandalyenin üzerine çıkıp yarattığı kimliği ve kişiyi bir iki dakikalık sürelerle anlattı. Grubun önünde, gruptan daha yüksekte durarak yapılan bu anlatım biçimine yabancıydılar, kısa kısa konuştular.

Umut: Ağır yük taşıyordum, hıh sesi çıkardım, gazeteciye kendi adımları yani Umut dedim, okulumu söyledim.

Ferdi: Koşucuydum, antrenmandan sonra yorgun yürüdüm, kendi adımları verdim, üniversite ikinci sınıfta olduğumu söyledim.

Canan: Denizde yürüdüm, fişst sesleri çıkardım, kendimi anlattım.

Melda: Hamburgerci de garsondum, tak tak tabak sesleri çıkardım, kendime Selin adını verdim ama benden öncekiler kendi adını söyleyince vazgeçtim.

Arife: Yolda yürüyen biri oldum, hıh sesi çıkardım ve kendimi anlattım.

Bahar: Horladım, puff sesi verdim, kendimi anlattım.

Didem: Yolda yorgun yürüdüm, hıh sesi verdim ve kendimi anlattım.

Yorum: Rol bulma ve role oturmada henüz kendilerini oynuyorlar, ileride bu çalışma değişik gruplarla yinelenmelidir.

Yaşam çizgisinde çalışmaya geçildi. İki uzak noktaya yerleştirilen iki sandalye arası onların yaşam çizgisi olarak tanıtıldı. Sırayla bu iki sandalye arasında kendi yaşamlarını oynamaları istendi:

Mehmet: İki nokta arasında önce yavaş, sonra hızlı, tekrar yavaş yürüdü.

Ferdi: Emekleyerek başladı, ayağa kalktı, sendeledi, eline baston aldı, sandalyeye oturarak bitirdi.

Umay: Yavaş, hızlı, tekrar yavaş yürüdü.

Sinem: Emekledi, yürüdü, baston aldı.

Umut: Emekledi, kalktı, top oynadı, ders çalıştı, yavaşladı, sandalyede öldü.

Ozan: Emekledi, yürüdü, sendeledi, düştü.

Mehmet: (İsteğiyle yeniden) Sandalyeye oturdu, düştü (doğumu anlatmak istediğini sonradan söyledi), emekledi, kalktı, ders çalıştı, keman çaldı, kız arkadaşını öptü, evlendi, çocuğu oldu, yorgun yürüdü, sandalyede gözlerini kapatarak kayıdı, öldü.

Dersin süresi bitti. Gelecek derse yaşam çizgilerini birbirlerine söylemeden hazırlanmaları istendi.

Yazman ve konuk gözlemci tiyatro öğrencisinin gözlemleri: Festival haberinde şok yaşadılar, olayın uluslararası boyutunu algılayamadılar. Grup çalışmasında yeniden kişi seçmeye başladılar. Gruplaşmalar var. Mehmet'in yaşam çizgisindeki kız arkadaşını öpmesine gülenler oldu, birisiyle arasında sürtüşme olduğu hissedildi, Mehmet belli kişilerin alaylı esprileri yüzünden eski yaratma noktasından geriye kaydı. Önceki dönemde herkesten önce gönüllü olur, birçok şeyi art arda yaratabilirdi.

DERS: 21

Daire şeklinde, gözü kapalı, komutla, ellerden tutarak yapılan güven çalışmasının ardından, uzanma ve gevşemelerle ısınma yapıldı. Sonra, yeterince yakın arkadaş olduklarını ifade için, liderin isteğiyle, lider dahil herkes birbiriyle kucaklaşıp öpüştü, sanılmayan kimse kalmadı.

Tekrar daire şeklinde ayakta duruldu. Karşılıklı bakışarak, göz göze geldiği kişiye doğru yürüme yapıldı. Bir süre bu yürüme devam etti, yukarı uzanma ve gevşeme ile ısınma bitirildi.

Kapalı gözle, arkadaşını elinden tanıma:

Grup, dörderli üç gruba ayrıldı. İlk grup yere diz çöküp gözlerini yumdu, ikinci grup elleriyle arkalarından onların gözlerini kapadı. Üçüncü grup karışık olarak gözü kapalı grubun önüne geçti ve yüzlerini onlara yaklaştırdı. Kör grup elleriyle onların başını yoklayarak kim olduğunu tanımaya çalıştı.

Rol değiştirilerek, gözü kapalı iken arkadaşını tanıma oyunu birkaç kez tekrar edildi. Grup bu oyunu sevdi.

Yorum: Grup lideri, grup elemanları arasında son haftalarda ortaya çıkan sürtüşmeleri önlemek üzere yeniden bu tür birbirine dokunmalarını sağlayacak oyunlara yer verdi.

Geçen hafta başlayan yaşam çizgisinde yürüme çalışmasına, ev ödevi olarak tasarım hazırlayan kimsenin olmaması nedeniyle devam edilemedi.

"Annem bana tulumbadan su çeker" tekerlemesi ikili gruplarla oynandı. Eş değiştirerek tüm grup üyeleri birbiriyle oynadı.

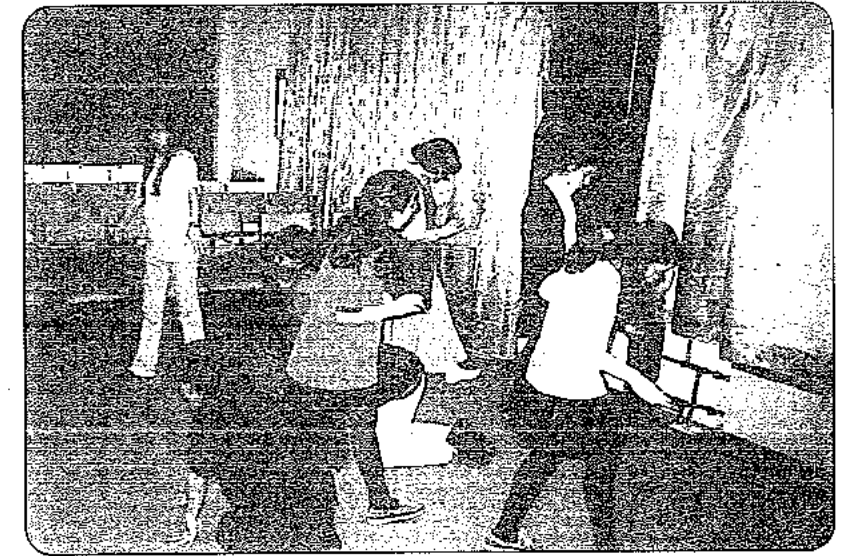
Çalıştıkları mekân bahçe varsayılarak, komutla yürümeye başladılar:

"Bahçedesin, yürüyorsun... (piyanodan doğaçlama verilen ağır tempolu seslere uygun olarak).. yerde bir şey arıyorsun... bir şey gördün... aradığın o değildi... yürüyerek aramaya devam ettin... bir uğur böceği gördün... eğildin aldın... avucuna koydun... böcek avucunda yürümeye başladı... iki parmağını onun arkasından yürüterek onu takip ettin... böcek uçtu... yenisini aradın... buldun, eğilip aldın... avucuna koydun... dilek tuttu, eğer uçarsa dileğin gerçekleşecek... böceğin uçtu... gidişini seyrettin, ona el salladın..."

Bir kişi böceğini uçurmadı ve grup onun etrafını aldı. Hep birlikte "Uç uç böceğim yarın düğün olacak, annem sana terlik pabuç alacak, alacak" tekerlemesini söylediler ve o zaman arkadaşları böceğini uçurdu. Komutsuz olarak, kendiliğinden arkadaşlarına dayanışma örneği gösterdiler.

Dörderli üç grup oldular ve grup üyeleri birbirlerine uğurböceği uçururken tuttıkları dileklerini söyledi. İçinden birini seçip oynayarak anlatmaları istendi. Üç grup birbirinden ayrı kendi dileklerini hazırladı ve diğer gruba oynadı. Diğer gruplar tutulan dileğin ne olduğunu anlamaya çalıştı.

1. Grup ödüllü keman yarışmasını oynadı. Dilek olarak böyle bir yarışmayı kazanmayı istedikleri anlaşıldı.

Oyun: Bir kemancıya madalya takıldı ve alkışlandı .

2. Grup piyano, keman, fülüt ve çellodan oluşan bir kuartet oynadı. İlerde bir kuartette yer almak dileği anlaşıldı. Fülütün yanlış tutuşu eleştirildi.

3. Grup karne gününü oynadı. Sınıf geçmek dileği anlaşıldı.

Oyun: Bir sınıf öğretmeni karne dağıttı, karnesini alan sevindi, biri ağladı. Oyunda öğretmen daha iyi canlandırılabilir eleştirisi aldılar.

Birlikte oyun oynamayı sevdiklerini eleştirilerin sonunda ifade ettiler.

Grup lideri değişik bir uygulama yapacağını söyledi ve yere uzanıp gözlerini yumdu. Çok hafif sesle, komutları izlemelerini uyardı. "*Bahçedesiniz, dolaşıyorsunuz... çimenlerde uyuyorum... yavaş yürüyün, ayak sesleriniz olmasın... etrafta uğur böcekleri var, böcekler bedenime yaklaşıyor... birini takip edin, iki parmağınızla onu ezmeden izleyin... vücuduma çıkıyorlar... üzerimde dolaşıyorlar... biri kertenkele miydi, acele ve büyük adımlarla dolaştı, onu istemiyorum... uğurböcekleri her tarafımda dolaniyorlar... biri uçtu... ikincisi uçtu... üçüncüsü uçtu (on birinciye kadar birer birer uçtular)... sonuncusu tek başına dolaşıyor... kendi istediği zaman uçacak ve onun neremden havalandığını bileceğim.."*

Lider gözlerini açtı ve son uçanın boğazından havalandığını söyledi.

Bu çalışma üzerine karşılıklı konuşma başlatıldı. Sonunda lider konuşmaları topladı: "*Beni incitmeye çalıştınız, bir cam fanusu kırmamaya çalıştınız, dokunuşlarınız çok yumuşaktı, o hafif dokunuşlarınızla bana güven verdiniz, enerjinizi aldığımı hissettim. Tüm gruba güvenim vardı. Güven duygusunun böyle yüksek noktaya ulaştığı grupla çok daha güzel şeyler yaratabiliriz. Bedenlerimizi rahatlıkla kullanabiliriz."*

Kendi bedenini ve arkadaşının bedenini mekânın bir parçası olarak duyumsamaya bir örnek çalışma: "*Bedenlerin birbirine dokunmalarında sakınca görmemeye örnek olarak bir sel akıntısını canlandıralım. Yatıyorum, bir ağaç kütüğüüm (lider yere sırtüstü uzandı)... benim üzerimden sel suları yuvarlanarak geçecek, yuvarlanarak gelip üstümden geçin (bir kaç erkek öğrenci, gülmemeye çalışarak, liderin üzerinden yuvarlandı)... siz de yuvarlanırken birbirinizin üzerinden geçerek gelin... beden sonra da sel suları akmaya devam etsin."*

Sel sahnesi sona erdi, grup yere oturdu. Oyunun üzerinde tartışma açıldı.

Lider konuşmaları özetledi: "*Üzerimden geçerken beni ezmediniz, incitmediniz, birbirinizi de incitmediniz. Bundan sonra kuracağınız oyunlarda, bedenlerinizi daha rahat kullanabileceksiniz."*

Sel suları uygulaması tüm grupla yapılamadan süre bitti.

27 Mart 1995

DERS: 22

Yaşam dairesinde oturularak derse başlandı. Bir önceki derste yapılanlar kelime tamamlayarak anımsandı. Haftada bir yapılan Eğitimde Yaratıcı Drama dersinden bir hafta sonraya belleklerde ne kaldığını anlamak üzere bu yöle başvuruldu. Sırayla söylenen kelimeler:

-Geçen hafta -bizler -dalga - yaparken - yere düştük -sel taklit - ettik -uğur böceği -olduk - gözümüz -kapalı -önümüzdekini -tanımaya çalıştık -uğur böceğini -uçurduk -dilek tuttuk -oynadık -sınavlarımızı -geçmek için - dilekte bulunduk -ünlü bir- keman -yarışmasına katıldık -hep birlikte - çalmayı -istedik.

Ayağa kalkıldı. Isınma çalışması bir öykü ile birlikte yapıldı:

Daire şeklinde, birbirlerine arkalarını döndüler ve herkes önündekinin sırtına dokundu. Bu sırada yönetici, bir öykü başlattı. Öykünün gerektirdiği komutlarla, önündekine masaj yaptılar:

"*Sırtına güneş geliyor, sırtın ısındı, sırtın sıcak ve rahat. Güneş ısınıyor arkadaşının tüm sırtına yay. Bulutlar geliyor, yağmur başladı, parmak uçlarıyla yağmur yağsın, yağmur hızlanıyor, daha hızlanıyor, iyice hızlanıyor, şimdi yavaşlıyor, azaldı, tek tek atıyor, durdu. Bulutlar açıldı, güneş yeniden göründü, yağmurun ıslaklığı giderek kurudu, güneş her tarafı ısıttı, güzel bir gün devam ediyor."*

Isınma, öykü ile birlikte bitti. Güven çalışmasına geçildi. Ayakta, daire şeklinde durup yüzlerini ortaya döndüler. Daire olabildiğince küçültüldü. Bir kişi ortaya alındı ve gözlerini kapadı. Dairedekiler bir ayağı öne atmış halde, bir ellerini uzatarak ortadaki arkadaşlarına dokundular. Ortadaki hafifçe kendini bırakarak, kendisine uzanan ellerin arasında sallanmaya başladı. Sallanması büyüdü, artık arkadaşlarının ellerinde dolanıyordu. Liderin uyarısıyla birkaç saniye sonra oyun durduruldu. Yeni bir kişi ortaya alındı ve oyun yinelenildi.

Gözü kapalıyken arkadaşını elinden tanıma:

Yaşam dairesindeyken oturdular. Bir ebe ortaya geçip oturdu. Dört kişi gidip ona elini uzattı, ebe uzanan ele dokundu. Sonra, ebe gözlerini kapatarak az önce dokunduğu elleri karışık olarak yeniden eliyle inceledi ve kimin eli olduğunu bilmeye çalıştı.

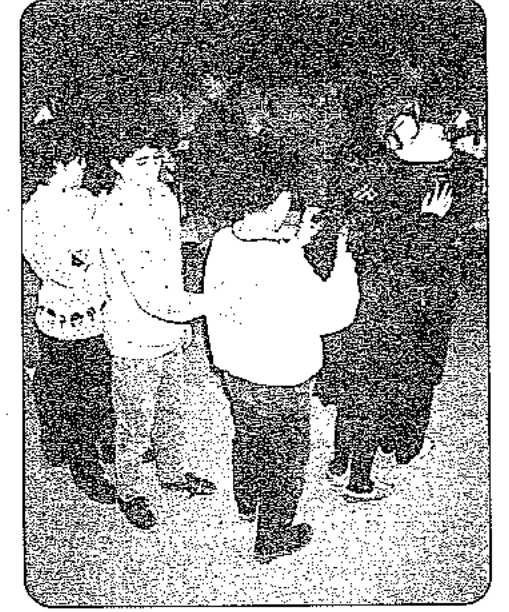
Eline dokunarak kim olduğunu bilme oyunu (sekiz kişiyle): Ebe gözlerini kapadı, onun önüne sırayla gelen sekiz kişi, ona elini uzatıp, adını söyledi ve çekildi. Sonra aynı sekiz kişi bu kez karışık olarak ellerini uzattı. Ebeye uzatılan bu ellerin kime ait olduğunu görmeden, elleriyle dokunarak tanınması istendi. Bir kişi hariç, ebe hepsinin elini tanıdı.

Kendi bedenini duyumsama:

Yeniden yaşam dairesinde oturdular, ortaya alınan bir kişi gözü kapalı olarak yere uzandı. Sırt üstü yatmayı reddederek yüzü koyun uzandı. Etrafındakiler sırayla ona dokundular. Bu dokunuşlar uğur böceği olarak düşünülmeli uyarısı yapıldı. Çünkü gözü kapalı uzanan arkadaşlarına sert dokunuşlar yapmamalarını sağlamak gerekiyordu. Ebe vücudunun neresine uğur böceği dokunduğunu yani arkadaşının nereye dokunduğunu bildi. Bu çalışma ile dikkati kendi bedenine ve belli noktalara toplama hedeflendi.

Bu kez ortada uzanmaya bir gönüllü alındı, sırt üstü uzanacaktı. Ebe sırt üstü uzandı ve çevresindekiler yeni değişik komutlarla onun üzerinde uğur böceği gezdirmeye başladılar. Grup lideri konsantrasyonu yeterli bulursa, ki bu grubun uyum seviyesini ölçmekte bir araç olacaktı, uzanan kişiyi eller üzerinde havaya kaldırmayı deneyecekti. Bazıları sert vuruşlarla ve gıcıklayıcı noktalarda gezinmelerle gözü kapalı uzanan arkadaşlarının güvenini sarsacak hareketler yaptılar ve lider konsantrasyonu yeterli bulmadığı için oyunu kesti.

Grup çekildi, oturdu. Lider bu durumu eleştirdi. Beş aydan beri süren drama çalışmalarında hâlâ birbirine rahatlıkla dokunamama noktasında olduklarını ve bu nedenle grup yaratıcılığında istenilen seviyeye gelemediklerini, bunda bazı arkadaşlarımızın ısrarla birbirini güldürme eğilimlerinin rol

Dairede sırt masajı yaparken.

Gözü kapalı arkadaşını elinden tanıırken.

Bedeninde dolaşan uğur böceğini hissederken.

Her ikiniz de diğeriniz için yiyecek, içecek ve başka ne gerekiyorsa alıyorsunuz. Sepetin içinde yiyecek içecek ve diğer gerekli şeyler var. Yine eşler için bir yiyecek bir içecek ve bir meyve alıyorsunuz. Şimdi sepette oldukça fazla şey var. Orada eşinizle oynayacağınız bir oyunu düşünüyorsunuz, oyunla ilgili malzemeleri de sepete koydunuz. Sepet iyice ağırlaştı, bu nedenle sepeti iki kişi olarak taşıyorsunuz. Yavaş yavaş yola koyulduunuz. Hava çok sıcak, tozlu bir yoldan gidiyorsunuz. Arada bir sepeti bırakıp terinizi siliyorsunuz. İlerde altı gölgeli yüksek ağaçların olduğu bir yer var. Sepeti yeniden alıp oraya doğru gidiyorsunuz. Yumuşak çimlerin üzerinden geçip bir ağacın altına geliyorsunuz. Sepeti bıraktınız. Örtüyü çıkardınız ve yadınız. Üzerine oturdunuz. Biriniz sepetten kendi koyduğu yiyecekleri ve içecekleri çıkardı, eşinin önüne koydu. Eşi bunlardan birini içti. Şimdi içen kişi eşi için koyduğu içeceği sepetten çıkardı ve sundu. Eşi verileri içti. Susuzluğunuz geçti, acıktınız. Birbiriniz için getirdiğiniz yiyecekleri hazırlıyorsunuz, meyveyi yemekten sonraya saklayın. Yiyecekleri yediniz, meyvenizi eşinize verebilirsiniz. Onu da yediniz. Herkes yedikten sonra oyunlarınızı çıkanyorsunuz. Eşlerin getirdiği oyunlar sırayla deniyor. Hava bozulacak, bulutlar gördünüz. Toplanın. Çöpler unutulmasın. Şimdi sepet hafif, yine de birlikte taşıyorsunuz. Gelirken olduğu gibi çimenli yoldan dönüyorsunuz, bir kaç kır çiçeği kopardınız, sepete koydunuz, veya elinizde taşıdınız. Arada gökyüzüne bakıyorsunuz, bulutlar dağılıyor. Evinizin sokağındaınız, hızlandınız. Eşler kendi evlerine giriyor. Piknik güzel geçmişti. Eşinize evde bir şey armağan edeceksiniz, birininizin gözü önünde hediyenizi paketlediniz. Hediyelerinizi verdiniz, hediye alan sevincini belli ediyor, vedalaşıyorsunuz ve evden ayrılıyorsunuz."

Öyküye dayalı olarak komutla geliştirilen oyun bitti, tüm çiftler yan yana gelecek şekilde sandalyelere oturdular. Eşler sırayla piknikte yanlarına aldıkları içecek ve meyveleri, hazırlayıp oynadıkları oyunları ve armağanları saydılar:

1. İkili: Muz, pepsi, top ve tenis, dolmakalem ve biblo.
2. İkili: Muz, kola, erik, fanta, ip atlama, basketbol, tenis, yüzük ve satranç.
3. İkili: Kivi, kola, tavuk, armut, iskambil kağıdı, ip, oyuncak ayı, kazak.
4. İkili: Kola, muz, ananas, ip, seksek, voleybol, vazo ve kitap.
5. İkili: Hindi, viski, meyve salatası, çilek, muz, basketbol, beyzbol, kazak ve kalem.
6. İkili: Kola, kivi, hint inciri, tavuk, top, çiçek ve yüzük.
7. İkili: Bira, meyve suyu, sandviç, top, tavla, gömlek ve yaka iğnesi.

Zaman darlığı nedeniyle piknikte yaşadıkları tüm durumları anlatamadılar. Ancak hiç konuşmalarını kuralına uymayanlar, hatta kendi eşinden farklı çiftlerle konuşanlar görülmüştü, bunlar eleştiri olarak dile getirildi. Hiç konuşmadan verilen meyveyi soyulma biçiminden anlayanlar, içeceği ambalajından boşaltılma şekline anlayanlar çoğunlukta idi.

oynadığını açık şekilde dile getirdi. Arkadaşının baş ucunda duruyorken kalkıp gidip ayağının altına dokunduğunu, bir diğerinin ısrarla koltuk altlarında ve uğur böceği olmayan çabukluk ve sertlikle hareket ettiğini ve bu kişilerin sürekli bu eğilimi gösterdiklerini eleştiri olarak getirdi.

Yönlendirme ile yeni bir oyuna geçtiler. Grup, ikili eşlerle pikniğe hazırlanıyor. Eşlerin birbiriyle konuşma yasağı var.

Öykü:

"İkiniz bir piknik yapmak istiyorsunuz. İlk önce biriniz büyükçe bir sepet alıyor, yere bırakıyor, diğer dolaptan bir örtü alarak sepetin içine yerleştiriyor.

Ne oynadıklarını herkes anladı. Hediyelerin bir kısmı ne olduğu anlaşılmadan paketlenmişti, kimisi de konuşarak belli edilmişti.

27 Mart 1995

DERS: 23

Grup lideri, bugün için tasarladığı "müzik aleti kullanarak sesle tablo oluşturma"ya geçmeden önce, kendi bestesini dinletmek isteyen Ferdi'ye söz verdi. Grup, Umut'un da bir bestesi olduğunu, onu da dinlemeyi önerdi. Zaten kendi keman ve viyolaları yanlarında getirmediği için grup liderinin tasarladığı çalışma yapılamayacaktı.

Ferdi piyanoda bestelediği dört kısa parçayı arka arkaya çaldı. Doğaçlamaya uygun olanları vardı ve lider, Umut'u da dinledikten sonra grup doğaçlaması yapılacağını açıkladı. Umut çaldı. Onun bestesi beş bölümlüydü ve her biri değişik duyguyu ifade ediyordu. Bu özelliğiyle bu beste ile de doğaçlama çalışmaya karar verildi.

Isınma çalışması, bilinen bir yöntemle, gözü kapalı daire şeklinde ve iki değişik üyenin komutlarıyla yapıldı. Kendi arkadaşlarının eseriyle doğaçlama çalışmaya sabırsızlanıyorlardı ve çabuk konsantre oldular.

Umut piyanoya geçti. Grup ayakta dağınık yürürken donmaları istendi, dondular. Ayaklar ve beden BAS seslere yani sol elin çaldığı akorlara duyarlı olacak, kollar, yüz ve baş TİZ seslere yani ezgiye duyarlı olacaktı. Bu nokta önceden gruba uyarıldı.

Donma noktasında müzik başladı ve müzikle birlikte devinim başladı. Müziğin kendilerine neyi çağırıştırdığını düşünceleri ve buna göre devinimleri önerilmişti. Müzik bittiğinde devinim de bitirildi, oturdular. Sırayla her üye dans ederken ne düşündüğünü öyküsel bir kurguyla anlattı.

Mehmet'in ve Ferdi'nin öyküsü değişik ve uzuncaydı, bölüm değişikliklerinde öykünün seyri de değişiyordu.

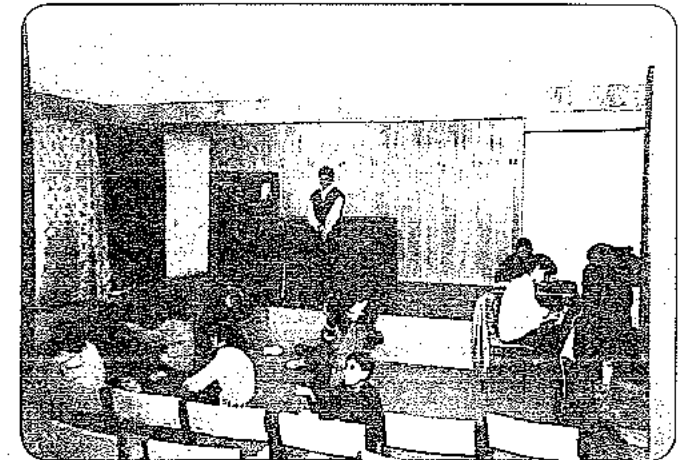
Umut yeniden çaldı, Mehmet öyküsünü anlattı ve grup doğaçlama oynadı.

Bu kez yine Umut'un müziğiyle birlikte Ferdi kendi öyküsünü anlattı ve grup buna uygun doğaçlamalar yaptı.

Öykü: "Uzun yıllar şehirde yaşamış birisi artık sıkılmış, doğa ile baş başa kalacak bir yer aramış ve bulmuş, çiçekler toplamış, kelebek kovalamış, artık çok mutluymuş, şehirle doğayı kıyaslamış, farklı olduğunu bulmuş, hava karamaya başlamış, yolunu kaybetmiş. Etraf karanlık ve sessizdi. Yolunu kaybetti, çıkış yolu bulamadı, yağmur yağıyordu, bir ağacın altına oturdu, ağladı. Çok korktu. Hava soğudu, üşüdü. Yağmur durdu, ilerde bir ışık gördü, ona doğru koştu, ayağı taşlara takılıyordu, durmadan koştu, ışığa yaklaştıkça sevinç gözyaşları döküyordu. Işığa kavuştu, istediği yere gelmişti".

Grup üyeleri, Umut'un bu ikinci çalışmada kendi bestesinde bazı bölümlerde değişiklik yaptığını söylediler. Bu durum doğaçlamanın daha güzel olmasına neden oldu. Sonra Ferdi'nin kendi bestesini çalmasına geçildi.

Grup üyeleri doğaçlama için bir çıkış noktası verilmesini istedi. Lider onlara "Bir zamanlar ne yapacağını bilemeyen bir çocuk vardı" diye bir tema verdi. Grup dağınık yürürken dondu ve müzikle birlikte dansa başladı. Dans ve müzik bittiğinde herkes kendi yaptığını anlattı:

Umut'un bestesini doğaçlama oynarlarken.

- O çocuk bir kiralık katil oldu- kovboy oldu -kitap okudu - bisiklet sürdü -top oynadı -sapanla kuş vurdu -dilenci oldu, çok para biriktirdi ve iş adamı oldu - uçurtma uçurdu, bisiklet sürdü, sergiye gitti - taş topladı, taşlarla oynadı.

Dersin süresi bitti. Gelecek derse kendi enstrümanlarını getirmeyi unutmamaları istendi. Arkadaşları Mehmet'in keman bestesiyle de böyle bir doğaçlama yapmak istediklerini söylediler.

Sinem Bostancı'nın bir süredir aktif katılımcı konumuna geçtiği, sene başından bu güne çok büyük bir gelişme gösterdiği grup liderinin gözlemi olarak kendisine söylendi.

10 Nisan 1995

DERS: 24

İsınma çalışmasına, yaşam dairesinde ve ayakta başlandı.

Dört sayılarla, kollar öne, yukarı, yana, aşağı hareket ettirildi. Hareket sekiz kez tekrarlandı. Üç sayılarla ayaklar, önce sol ayakla sonra sağ ayakla, öne, yana, bitişik hareketler yapıldı. Hareket sekiz kez tekrar edildi. Kol ve ayak çalıştırdıktan sonra iki hareket birleştirildi. Oldukça yavaş olarak, aynı anda başlatılan kol ve ayak hareketlerine bir süre devam edildi. Dört sayılı kol hareketleri, üç sayılı ayak hareketleriyle birlikte çok zor yapıldı. Birkaç sayı sonra beraberlik bozuldu. Bozuldukça yeniden yapıldı. Çok fazla dikkat yoğunlaşması gerektiren bir çalışmaydı.

Tek olarak ortada denemek isteyen oldu; iki kişi denedi. İkisi de fazla devam ettiremedi. Bir kere daha grupla ağır tempo ile yapıldı ve yaşam dairesinde oturuldu.

İki yöne dikkat yoğunlaştırma:

Lider, el çıparak sağ yanındakine bir işaret verdi ve bu işareti kendi sağındakine, ona bakarak vermesini istedi. Bu işaret böylece tüm grubu sağa doğru dolaştı. Sonra lider tarafından parmak şıklatarak yeni bir işaret sola doğru başlatıldı, bu da tamamlandı. Arkasından iki yöne dikkat yoğunlaştırma amacıyla lider, el çıparak sağ yanındakine, arkasından parmak şıklatma şeklinde de sol yanındakine işaret verdi ve her ikisinin iki yana doğru devamını istedi. Bir sağdan bir soldan gelen işareti alıp sürekliliği bozmadan diğer yanındakine verme çalışması gruba değişik ve ilginç geldi. Oyun bozuldu, yeniden başlandı ve iki kere daha tekrar edildi.

Aynı çalışma, bu kez sağa doğru A, B, C... lerle, sola doğru 1, 2, 3... lerle yapıldı. Bunu çok sevdiler, bir iki kere şaşkırdılar, daha ağır tempo ile yeniden denediler. (Alfabedeki "g" harfini kullanmadılar.)

Rahatlamak üzere ayağa kalkıldı ve yürüdü. Yürüme devam ederken, bir üye, kemanyla kendi bestesini çalmaya başladı. Grup da bu müziğe uygun yürümeye başladı. Müziğin kendilerine çağrıştırdığı devinimleri göstermeleri uyarıldı. Birbirine bakmamaları, kendileriyle müziğin başbaşa olduğunu düşünmeleri istendi. Birbirine bakanlar oldu, bu durum bağımsız hareket etmeyi engelleyici olarak açıklandı. Yeniden müzikle birlikte dansa başladılar. Bu kez daha başarılı oldular. Müzikle birlikte yavaşlama, hızlanma tekrar yavaşlama, kolları hareket ettirme net olarak gözlemlendi. Parça bitti ve oturdular. Tartışma açıldı. Dans sırasında ne düşündükleri soruldu.

Düşünceler:

- Eser majörle başlayıp minörle bitti. Majördeyken zor durumdaki bir insanı düşünmüştüm, minöre geçtiğinde o insanın acıklı bir sonu olduğunu, hatta öldüğünü düşündüm. Çünkü minörde hüznü bir müzik vardı. Minörle başlayıp majörle bitirseydi o insanın yaşadığını düşünenecektim, yaşamasını istemişim.

- On altılık notalarla hızlı çaldığı melodik bir yer vardı, orada bir kızın hem ağlayıp hem koştuğunu düşündüm.

- Trafik kazası geçiren bir arkadaşım olduğunu düşündüm, arkadaşım iyileşemedi.

- Önce bir savaş ortamında arkadaşlarımla birlikteydim, korku içindeydik. Savaş bitti ve etrafı hüzünlü bir sessizlik aldı.

- Yaşlı bir adam parka gidiyor, kuğuları seyrediyor, yağmur başlıyor, kuğu gidiyor, sonra kendi de kalkıp eve gidiyor, giderken yağmur diniyor.

- On altılık notalarda bir şeye yaklaştığımı hissettim, ne olduğunu adlandıramadım, tam onu yakalayacakken müzik yavaşladı ve onu kaybettim.

Müzik ve dansla ilgili düşüncelerini açıkladıktan sonra kendi müzik aletlerini de kullanacakları bir çalışmaya geçildi. Altı öğrencide yaylı çalgı vardı. Yaylılar grubu küçük bir daire oluşturdu. Dersin başında yapılan ikili dikkat yoğunlaştırma çalışmasını çalgı ile yapmaları, sağa doğru, LA sesi, sola doğru RE sesi vermeleri istendi. Eş-anlı bir başka çalışmaya geçildi.

Çalgılarla Sevgi Makinesi:

Bir grup öğrenci ortada devinimle bir sevgi makinesi oluştururken, keman ve viyola öğrencilerinin, bu makineyle birlikte seslendirme yapacağı açıklandı.

Bir üye, ortada yere oturarak bir hareket başlattı; kollarını yanlara açıp kapadı. İki viyola öğrencisi ona bakarak kol hareketlerine uygun ritmik bir ezgi başlattı.

Sevgi makinesinden görüntüler.

Makineye eklenecek ikinci parçanın, ilk üyeye dokunma zorunluluğu ön koşul olarak verildi ve ikinci kişi birincinin başını okşama biçiminde ona eklendi. Sevgi makinesinin bu ikinci parçasına, bir keman eş-anlı olarak ses verdi. Makine gittikçe büyüdü, o büyüdü, her parçaya koştu; eş-anlı sesler de büyüdü. Yedinci ve son eklenen makine parçasına eş-anlı ses verecek bir enstrüman kalmayınca, ona bir üye vokal olarak ses verdi. Bu noktadan sonra, komutlarla devam edildi.

"Makine yavaşladı..., sonra hızlandı..., birden bire durdu..." Doğal olarak bu komutlara çalanlar da uydu.

Lider, "Sevgi makinesine bir yaşam suyu veriyorsunuz" komutu verdi:

Her parça ayrı ayrı canlanmaya başladı ve canlanan her parçanın ilgili enstrümanı da çalmaya başladı. Giderek, makine daha sesli çalıştı, kendiliğinden hızlandı ve komutla durduruldu.

Grup yerine oturdu ve sevgi makinesine yaşam suyu olarak ne verdikleri soruldu.

Yanıtlar: -Sevgi -Mutluluk - İlgili -İyilik -Barış -Sevgi -Güven -Yaşam sevinci -Ritim -Sevgide devamlılık -Güven.

Yaşam suyu olarak ritim veren üyenin bundan ne kastettiği soruldu. Buna bir açıklama getiremedi ve yanıtını "mutluluk" olarak değiştirdi.

Süre bitti. Giderken, "Gelecek derse enstrümanlarımızı getirelim mi?" diye sordular. Bu soru, çalışmadan memnun kaldıklarının bir işaretiydi.

17 Nisan 1995

DERS: 25

Yaşam dairesinde ayakta el ele tutarak derse başlandı. Elleri bırakmadan gözler kapalı öne, arkaya bir adım yürüme, eller yukarı, çömelme, kalkma, elleri bırakıp bulma hareketleri yapıldı.

Gözler açık, el ele tutarak sağa doğru "23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramın Kutlu Olsun" dileği yürütülürken sola doğru aynı dilek başlatıldı. İki tarafa doğru dikkat yoğunlaştırma çalışması ile uyum çalışması birleştirilmiş oldu.

Kumsaldaki Kaplumbağa öyküsünün doğaçlama oyunlaştırılması ve oyunda çalgıların kullanımı: Eller bırakıldı, serbest yürümeye geçildi. Komutlarla yürümeye devam edildi.

"Kumda yürüyorsun... dur... (fısıldaşma var), yukarı uzan... (yönetici, fısıldaşmaları kesmek amacıyla sesinin tonunu yükseltti)... geril... şimdi gevşe... kolları yandan sarkıt... yürümeye devam et... (piyanoda doğaçlama armonik minör ve ağır tempoda bir ezgi çaldı)... dur ve göz göze geldiğin ilk kişi ile "Annem bana tulumbadan su çeker"i söyleyerek oyna (Karşılıklı el ele tutularak, kolları başın üzerinden eller bırakılmadan aşırarak oynanan çocuk tekerlemesi. Bunu daha önceden biliyorlar)... yeniden yürü... durunca üçerli gruplar oluştur... birbirinize kumsaldaki kaplumbağanın öyküsünü anlatın. (Bu öykü Mersin sahillerinde yaşanmış bir öyküydü ve ilk dönem yaptığımız derslerde anlatılmıştı. Kumsala yumurtalarını bırakan bir anne kaplumbağa vardır. Bir süre sonra, yavrular yumurtadan çıkarken köpeklerin saldırısına uğrarlar. Çocuklar yavruları kurtarmak ister. Bu kez köpekler çocuklara saldırır. Çocuklar kurtarabildikleri yavruları denize ulaştırırlar. Öykü, bir çok eylemi ve duyguyu içinde taşımaktadır)... birbirinizin eksiklerini tamamlayarak anlatın... şimdi yeniden yürü... müzik durunca dönderli gruplar oluşturun... birbirinize öyküdeki köpekleri anlatın... onları canlandırın... (köpek gibi yürüdüler, kumu eşelediler, yumurtaları ve yavruları bulmuş gibi, yediler)... yeniden yürüyün... müzik durunca beşerli gruplar oluşturun... öyküdeki çocukları konuşun... onları oynayın... (ayaklarıyla tekmeleme, sopa ile vurma, taş atarak kovalama yapıldı)... yeniden yürüyün... müzik durunca, yerdeki, kabuğundan yeni çıkmış yavru kaplumbağayı avucunuza alıp onu denize götürün... (çok dikkatli ve yumuşak hareketlerle, ama süratle yavrular denize bırakıldı)... onu izleyin ve hareketlerini taklit edin..., (kimi yerde, kimi havada, kimi sandalyede yüzükoyun uzanarak kaplumbağa yüzüşü yaptı)... yanındaki arkadaşına, senin denize bıraktığın yavrunun yüzüşünü anlat... (yüzlerinde mutlu bir ifadeyle sevinçli anlatma sesleri duyuldu)... yeniden yürüyün... müzik durunca beşerli gruplar ol..."

Gruplar oluştu ve her gruba bir müzik aleti ve bir görev verildi. Buna göre:

1. Grup; anne kaplumbağalar, piyano ile.
2. Grup; köpekler, keman ile.
3. Grup; çocuklar, viyola ile birlikte, oyun kurma görevi aldı.

Eş-anlı çalacak olan üyeler, kendi grubunun hareketlerini takip edecek, onlara uygun sesler çıkaracak uyansı yapıldı. Eş-anlı sesler veya izlemekte olduğu devinimlerin çağrıştırdığı doğaçlama ezgiler çalınabilecekti. Gruplar kendi aralarında bir süre konuştular ve oyunda neler yapacaklarına karar verdiler. Bu konuşmalara, grubun çalma görevlisi arkadaşları da katıldı. Gruplar hazır dediler. İlk grupla oyun başladı.

Anne kaplumbağalar sürüklenerek kumsala çıktılar, piyano çalmaya başladı, kumsalda bir süre yumurtlayacak yer aradılar, yuva açmak için ön ayaklarını kullanarak kumsalı eşelediler, ıknıp yumurtalarını bıraktılar, üzerini kumla örttüler, sürünmeye devam ettiler, "İlerisi dağlar, gerisi deniz demektir" diye bir uyarı yapıldı ve onlar da geri dönüp geldikleri yere sürünerek gittiler.

Anne kaplumbağalara eşlik eden piyanodan duyulan sesler: Kaplumbağalar karaya çıkarırken tiz seslerle kısa bir ezgi. Kumda sürünürken ağır tempoda kalın oktav sesler, yuva açarken kalın kromatik seslerle bir çıkış, yumurta bırakırken tiz seslerle kısa bir kromatik gidiş, yuvayı kaparken kalın seslerle ağır tempolu kromatik bir iniş, geriye dönüşte yine başlangıçtakine benzer ağır tempoda kalın oktav sesler, gittikçe daha hafifleyerek bitiriş. Bu bölümün tamamında sessizliği çağrıştırmak üzere oldukça hafif sesler duyuldu.

İkinci grup olan köpekler, değişik noktalardan harekete geçmeye hazırlandı ve kemanın verdiği çitirtti sesleriyle, yumurtaların olduğu yere gelip eşelemeye başladı.

Yumurtaları yediler, o sırada çocuklar koşarak geldiler, köpekleri tekmeleyip, taşıyıp, sopalayarak kovaladılar, köpekler kaçıp geri saldırdılar. Bu gel gitler birkaç kez yineleni. Bir köpek yumurtayı bütün yüzüne bulaştırarak iştahla yedi. Bir köpek kendini tekmeleyen bir çocuğu gerçekten ısırıp, diğeri başkasının bacağını çimdikledi (pençe atmış), köpekler uzaklaştı, çocuklar avucuna aldığı yavruları denize ulaştırdı ve onun gidişini seyretti, bazıları arkasından el salladı.

Köpeklerle eşlik eden kemandan duyulan sesler:

Yumurtanın çatlama seslerini, sol el ile mi telinde pizzikatò olarak ardisıra dört parmağını kullanarak verdi. Köpeklerin koşma sesini on altılık notalarla, eşleme sesini yayı çekerek dört sesli akorlarla verdi. Çocuklarla kapışmalarını, kalın telde yayı zıplatarak otuzikilik notalarla verdi. Köpeklerin kaçıp geri saldırmalarını çıkıcı-inici arpejlerle verdi. Canı yanan köpek sesini trillerle, uzaklaşmalarını ise hüznülü gidiş olarak duyumsayıp mi telinde yavaş bir glisando ile duyurdu.

Çocuklara eşlik eden viyoladan duyulan sesler:

Grup üyelerinin dağıldığını, hepsini gözleyemediğini, bu nedenle sadece birini izleyip ona ses verdiğini söyledi. Köpeklerle doğru koşarlarken kalın seslerde, onaltılık notalarla çaldı. Çocuklar köpeklerle vururken bir dörtlük ve iki dörtlük fortissimo sesler duyuldu. Ses olarak DO ve RE BEMOL kullandı. Viyolacı başka ne yaptığını hatırlayamadı. Yalnız, çocuklar denize koşarlarken ve yavruları denize bırakırken, onlara el sallarken, morendo çalmayı denediğini söyledi.

Keman çalan söz aldı: "Köpekler hiç havlamadı, havlasalardı onu da çalacaktım" dedi.

Süre bittiği için çalışma üzerinde daha fazla konuşulamadı. Not alan arkadaşımız üç çalgının oyuna katıldığı son bölümde oyunların fotoğrafını çektiği için bu son bölümün notları grup üyelerinin ve çalanların kendi yaptıklarını anlatmalarıyla yazılabildi. Eş-anlı çalınan doğaçlama müzikler de notaya alınamadı.

24 Nisan 1995

DERS: 26

İsınma: Ayakta daire şeklinde el ele tutarak, bakışarak selamlaşma, komutlarla gözler kapalı öne bir adım, eller bırakılmadan yukarı, bir adım geri, elleri bırakma, çömelme, ellerin birbirini bulması, birbirinden destek alarak kalkma, gözleri açma. Piyanodan liderin verdiği seslere uyarak yürüme, müzik durunca sağındaki ile selamlaşma, müzik başlayınca yürüme, durunca solundaki ile mimikle selamlaşma.

Liderin komutlarıyla devam edildi:

"Tekrar yürü... bahçedesin... müzik durunca toprağı kokla... yeni kazılmış bahçedesin... yürü... durunca toprağı sula... (hortum tutmalar)... yeni tohum ekilmiş, tohumun ve üzerin toprakla örtülü (çömelme ve yumulmalar), sizi suluyorum (liderden fiss sesleri)... ertesi gün yine suluyorum... her gün suladım... (canlanma belirtileri, kıpırdanmalar)... yeşerdiniz... büyüyorsunuz... (giderek diz üstü kalkma, ayağa kalkma ve kolları açarak ağaç olma hareketleri)... rüzgâr başladı... (kolları sallama)... rüzgâr artıyor... (bedeni sallama ve VUU sesleri)... rüzgâr bir yerinizi kırdı... (kolun birini bırakma ve ÇİT sesleri)... rüzgâr şiddetlendi... bir dalınız daha kırıldı... (ikinci kolu düşürme ve ÇİT sesleri)... fırtına var... (tüm bedeni sallamalar, boynunu bükenler)... ağaç yıkılmak üzere... (kendini dizden kırıp sarkıtanlar var)... ve ağaç yıkıldı... (kendini yere bırakma, yere kapanma, olduğu yere yığılma, yana devrilmeler, birbirinin üzerine düşenler)..."

"Bu bir ağacın masalıydı, masal bitti, yardımlaşarak kalkalım. En yakınındaki arkadaşınla üçerli grup ol". Üçerli dört grup oluştu.

"Siz bir Eğitimde Yaratıcı Drama liderisiniz. Grubunuza hangi çalışmaları yaptırıldınız? Konuşun, birbirinize katkıda bulunun, öneriler getirin. Daha sonra bunları kaleme alın."

Gruplar kendi içinde alçak sesle beş dakika kadar konuştu. Yıl içinde yaptıkları çalışmaları birbirine anımsattılar ve çalışmalarını yazılı hale getirdiler, yazdıklarını sınıfa okudular.

Lider ve grup üyeleri tek tek kucaklaşarak vedalaştılar.

1 Mayıs 1995

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ 3. ULUSAL SINIF ÖĞRETMENLİĞİ SEMPOZYUMU

Sanat Eğitimi Bildirisi

Konu : Devinim-müzik ilişkisi üzerine atölye çalışması.
Grup Lideri : Mahiye Morgül M.Akif Ersoy Lisesi Müzik Öğ. Ankara
Grup üyesi : 14 (8 kız, 6 erkek)
Yer : ÇÜ Devlet Konservatuvarı
Yaş grubu : 13-14 yaş.
Kamera : Mustafa Alev (ÇÜ Tiyatro Kulübü üyesi)
Tarih : 2 Ocak 1995
Çalışma Süresi : 90'
Gereken Araç : Video

Özet:

Bu bildiri, Eğitimde Yaratıcı Drama yöntemiyle grup üyelerinin çekincesiz iletişime girebildikleri ve devinime dayalı müzik yaratılma ve yapabilmelerine, eş-anlı sesler yoluyla yapılabileceği video görüntülü olarak açıklanmaktadır. Doğada ve çevremizde var olan ritimlerin ve seslerin böyle bir ortamda yeniden yaratılabileceği, bir ritmin diğer bir ritmi yaratacağı ve bu ritimlerin değişik kombinasyonlarda kullanılmalarıyla yeni müziklerin yaratılabileceği olgusu bildirimizde ele alınmaktadır.

Bildiri:

Ritim ve ezgi, müziğin iki temel ögesi olarak bilinir. Ritim, ezgiden çok önce yine vardı. Diyebiliriz ki evrende var olan her şey bir ritimle oluşmuştur ve her şey ritmin devamı sayesinde varlığını sürdürmektedir. Yani dünyamızın temelini de ritim oluşturmaktadır.

"Sanatı anlamak için önce bütün sanatların kaynağı olan hayatı anlamak, öğrenmek gerekir. Yine hayatı ve sanatı anlamak için her şeyin temelini, doğaya inilmelidir." diyen Eliel Zaarinen'i doğrulamak üzere doğadan örnek vermek gerekirse; gece-gündüz, mevsimler, doğum-ölüm, yağmur damlaları, kuşun uçuşu, ağacın yaprakları, yaprağın damarları... gibi yüzlerce örnek sıralanabilir. Müzik sanatının doğuşunda yine doğadan ve doğal yaşantıdan çıkışları görmekteyiz. Binlerce yıl önce insan, kalp atışlarında ritmi sezmiş ve bundan ilkel bir müzik doğmuştur. Sonraları, bu ritmik müziğe uyarak, vücuduna hareket vermiş, müziğin ve hareketin bu uyumu dansı meydana getirmiştir. Dansın temeli de ritimdir.

Sakin bir nehrin akışındaki ritim ile taşkın bir nehrin akışındaki ritim birbirinden farklıdır. Sakin bir insanın kalp atışındaki ritim ile heyecanlı bir insanın kalp atışındaki ritim birbirinden farklıdır. Sakin bir demircinin örsü döğüşündeki ritim ile hırslı bir demircinin örsü döğüşündeki ritim birbirinden farklıdır. Yani hayatın kendisi değişik ritimlerden oluşur.

Doğadaki bir ritim, bir başka ritmi de beraberinde yaratır. Örneğin; suyun akışındaki ritim, ki-reçli taşları oyarken harika güzellikte ritmik çizgiler yaratır. Dalgaların ritmi, dantel gibi koyular yaratır. Demircinin balıyozundaki ritim, çırağının onu tamamlayan, çekici kullanmasındaki farklı ritmi yaratır.

Çalışmamızda örneklem olarak alınan ÇÜD Konservatuvarı 13-14 yaş grubu öğrencileri, bulduğu sorunları yaşaması nedeniyle arkadaşlıklarının iyileştirilmesine gerek duyulan bir grup olarak, tüm bu yaş grubuyla yapılacak Eğitimde Drama çalışmalarına örnek oluşturacaktır. Çalışma sonuçları, müzik ve devinim ilişkisini araştıranlara kaynak oluşturacaktır.

Doğada ve çevremizde var olan ritimleri ve onların farklı tınlarını bir grup çalışmasında yeniden yaşamak ve bunları müzikal boyuta taşımak mümkün müdür? Devinimdeki ritmi, müzik aletleri-

ne aktararak yeni müzikler yaratmak mümkün müdür? Bu ritmik seslerle yeni kombinasyonlar yaratmak mümkün müdür? Yaşamda var olan ritmik akışı, bir devinimin diğer devinimi yarattığı gibi, bir ritmik sesin bir başka ritmik sesi yaratması mümkün müdür? Böyle bir atölye çalışmasında, doğaçlamalar sürecini yaşayan grup üyelerinde müzikal yaratma başlar mı?

Bildirimizle birlikte, bu amaçla yapılmış olan bir atölye çalışmasından görüntüler izleyeceksiniz. Bu atölye çalışmasında, yöntem olarak Eğitimde Drama teknikleri kullanılmıştır. Bu, aynı zamanda bir Devinime Dayalı Müzik Yaratma çalışmasıdır. Bu yaratma çalışmasında, eş-anlı seslerin kullanılması tekniği esas alınmıştır.

Çalışmadan görüntüler:

Ayakta, daire şeklinde, gözler kapalı, eller tutularak yapılan güven ve uyum çalışması, grubun akordu. (Müziksiz komutlarla.) Gerilme ve rahatlama devinimleri.

Isınma: (Müziksiz, komutlarla) Yukarı uzanma, gerilme ve kendini bırakma.

Kumda yürüme çeşitleri: "Ayağına diken battı" komutuyla kendi bedenini duyumsama, diken çıkarmak için yardım arama (ikili iletişim). Başından geçenleri yardımlaştığı arkadaşına anlatma (kendini rahat ifade etme).

Verilen müziğe uygun yürümelere, beden ile müziği birleştirme hedeflendi.

Kullanılan yürüme biçimleri: Kaiabalık bir caddede yavaş yürüme, çabukça ama zikzak çizerek yürüme, zıplama-çömelme (akorlara dikkat edildi), S çizerek yürüme, gittikçe hızlanarak, gittikçe tizleşen kromatik seslerde yukarıya uzanma-gerilme (yönlendirilmeden), kalınlaşan kromatik gidişte giderek yere kadar düşme, ağırlaşan tempo ile bu en kalın seslerde zeminle bütünleşme, mekânı bütün vücudunda hissetme. Yavaş yavaş canlanma, tek tek duyulan gittikçe incelen seslerde vücudunda canlanmayı hissetme, ayaklardan başlayan bu canlanmanın ses incelidikçe ve gittikçe ezgi hızlandıkça tüm vücuda yayılması, canlanmanın büyümeye dönüşmesi ve iyice tizleşen ezgi ile yukarıya doğru gerilme, ani ve kalın bir akorla rahatlama (komutsuz).

Vücut sesleri kullanarak yapılan ikili kör dolaştırmada sesler: Parmak şıklatma, el çırpma, ısıklık, göğüse vurma, dil sesi.

Ritim aletleri kullanarak kör dolaştırma araçları: Sukabağı, çelik üçgen, marakas, zil, istrid-ye kabuğu ve tırtır. Rol değişerek aynı aracı başka ritmik seslerle kullanarak kör dolaştırma, sese yönlendirme. (Grup üyelerini bir çok sesin arasında tek bir sese duyarlılık kazandırma çalışması, dikkat yoğunlaşması sağlamanın yanında, ilerde orkestra elemanı olacak olan konservatuvar öğrencileri için özel bir önem taşır.)

Atların yürüme, koşma devinimleriyle, nal seslerinin eş-anlı verilmesi. İki grupta yapılan çalışma. Atların yaklaşmasıyla KREŞENDO, atların uzaklaşmasıyla DEKREŞENDO, atlar çok uzaktayken PIYANİSSIMO, atlar yakındayken FORTE, gittikçe yavaş - gittikçe hızlı gibi müzikal kavramlar eş-anlı seslerle çalışıldı. Çekim için yapılan bu çalışma ilk uygulandığı kadar başarılı değildi.

Yorum: Atlarla yapılan çalışma bir önceki ders yine yapılmıştı. Görüntü kayıt amacıyla bu kez çalışma yinelenildi. Ancak, çocuklar, ilk seferki gibi yapamadıklarını düşünüp kaygılandılar ve bu durum sonucu olumsuz yönde etkiledi. "İlk çalışma, doğaçlama yapıldığı için her zaman daha doğal ve daha dikkatle yapılıyor" şeklinde bir yorum yapılabilir.

İş devinimlerinin eş-anlı seslerle ifadesi ile doğaçlama müzik yaratmak üzere yapılan çalışmadan görüntüler:

Seçilen İş mekânı: Demirci dükkanı.

a- Dükkanda önce bir demirci vardır ve çekici örs üzerindeki kızgın demire indirip kaldırmaktadır. Bu hareketin sesi, seçilen uygun tokmaklarla eş-anlı olarak verilir.

Demirci, örs ve demircinin çıkardığı ses için, sırayla üç öğrenci görevlendirilir. Devinime eş-anlı ses vermek üzere seçilen alet iki tahta tokmaktır. Demirci, çekicini indirip kaldırırken tahta tokmakla bu devinimin sesi verilir.

b- Demircinin bir yardımcısı vardır, bir demirci bir yardımcısı art arda çekiç vurmaktadır. Yardımcısının çıkardığı ses için ikinci bir alet seçilir. Uygun alet seçiminde öneriler alınır, tahta kaşık seçilir. Demirci ve yardımcısı birlikte bir oyun kurarlar, hareketleri eş-anlı seslerle verilir.

c- Demircinin büyük bir körüğü vardır, körük ve ocakla iki çocuk görevlendirilir. Bir başka üye tırtır (balık sırtı) ile körüğün hareketine eşlik eder. Böylece demirci, yardımcısı ve körük seslerinden üçlü bir kombinasyon oluşur.

d- Dövülmüş demiri soğutmak üzere soğuk su kovası eklenir, bir üye kova olur. Kızgın demirin suda soğuma sesi için uygun araç olarak marakas seçilir. Grubun diğer üyeleri bu alet seçimlerinde önemli önerilerde bulunurlar. Böylece demirci, yardımcısı, körük ve suda soğutma sesleriyle dörtlü bir kombinasyon oluşur.

e- Demirci dükkânında bir çırak vardır ve demir getirmektedir. Kapıyı koluyla açar, içeri girer ve elindeki demirleri yere bırakır. Kapının açılma sesi için tırtıra ikinci görev verilir ve demirlerin yere bırakılma sesi için de el zili seçilir. Böylece demirci, yardımcısı, körük, soğutma, kapı açılma ve demiri yere bırakma sesleriyle altılı bir kombinasyon oluşur.

f- Demirci kızgın demiri ani olarak örsün üzerine bırakır ve bu sırada metalik bir ses duyulur. Bunun için iki ses kutusu kullanılır. Demircide bir de duvar saati vardır ve bunun için de çelik üçgen seçilir. Böylece yedinci ve sekizinci sesler gruba eklenir.

g- Tüm bu seslerle yeni kombinasyonlar oluşturulur. Ancak zaman sıkışıklığı nedeniyle bu kombinasyonlarda grubun önerilerine yer verilemez. Üçlü bir kombinasyonla başlayan bir ritmik çalışmaya, diğer aletler, içinden geldiği anda katılarak, değişik tempolarda dolaşarak bir grupla doğaçlama denemesi yapılır.

Rahatlama ve tartışma:

Grup üyeleri oturur. Yapılan çalışma üzerinde grup üyelerinin görüş belirtmeleri istenir. Söz alarak, çalışmayı güzel bulduklarını, özellikle eş-anlı seslerin oyuna eklenmesini güzel bulduklarını, doğaçlama seslerle oluşturulan kombinasyonları çok sevdiklerini belirtirler. Üyelerden bazıları tartışmayı çıkış kapısında da sürdürürler:

"Eğer demirci dükkânında kapı yerine kepenk olduğunu kabul etseydik, ilk sesimiz bu kepengin açılış sesi olacaktı, bitiş sesimiz de akşam kepengin kapatılması ile aynı sesin yeniden duyulması olacaktı. Bu da, her sabah-akşam yinelenen bir ritim demek olacaktı. Hem de, böylelikle, yarattığımız müziğe bir başlama ve bitiş kavramı eklemiş olurduk" derler.

Sonuç:

Bu atölye çalışması, ritim aletlerinin bilinen kullanımları dışında, oyun içinde efekt ses olarak kullanımları yoluyla, yeni müzikal oluşumlar yaratmak üzere yapılmış bir çalışma olarak da değerlendirilebilir.

Bu atölye çalışmasındaki yaratma süreçleri boyunca, gerek devinimlerin, gerek ritimlerin yaratılmasında, gerek eş-anlı sese uygun alet seçiminde, tartışarak uygun aleti bulmada üyelerin çekinçsiz iletişim kurabildikleri ve yaratıcılıklarını kullandıkları görülmüştür. Sürenin sınırlı oluşu, fiilen yaratma sürecini kesmesine rağmen, grup üyelerinin zihinsel olarak yaratmaya devam ettikleri görülmüştür.

Çalışmada, bir ritmin diğerini yaratması, biri olmazsa diğeri olmaz diyebilecek kadar, birinin diğere koşut olarak ortaya çıkışı, somut olarak gerçekleşmiştir. Örneğin; demircinin devinimi, ona koşut olan kalfasının devinimini gerekli kılmıştır. Birinin ritmik sesini diğeri tamamlamıştır. Bu mekânda yaratılan tüm ritmik sesler, demirci için yaşamsal olan devinimlerin gerektirdiği sesler olarak ortaya çıkmıştır.

Devinimdeki ritmi ve sesi, müzik aletlerine aktarmak mümkün olabilmıştır. Bunun için seçilen eş-anlı ses kullanma tekniği, en uygun yöntem olarak kullanılabilmiştir.

Bu atölye çalışmasını yapma fırsatını bana veren ÇÜD Konservatuvarı Müdürü sayın Yalçın Yüreğir'e ve görüntü kayıta bana yardımcı olan sayın Mustafa Alev'e teşekkür ediyorum.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ II. ULUSAL EĞİTİM SEMPOZYUMU

Bildiriyi Sunan : Mahiye Morgül, Müzik Öğretmeni
Uygulama Okulu : Ankara M.Akif Ersoy Lisesi 1995-1996 Ders yılı
Alanı : Sanat Eğitimi
Konu : Ortaokul 1. sınıflarda müzik ortamı oluşturmada Eğitimde Yaratıcı Drama yönteminden yararlanma.

Özet:

Gruba giden yolda ilkokul çağı ritmik oyunlarının kullanılması gereği. Bu yolla müzik ortamının hazırlanması, çocukların müziği öğrenmeye istekli hale getirilmesi. Ortaokul öncesinde ritmik oyunları ne kadar oynadıkları ve bunun müzik öğrenmede başarıya etkileri. Bu amaca yönelik yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılan anketler ve sonuçları. Anketlerde kullanılan dokunarak iletişim kurma ve vücudu orkestra olarak kullanma örneği ritmik oyun tekerlemeleri.

Gereken araç: Tepegöz.

Bildiri:

Dramanın eğitimde kullanılması bir yöntem olarak bir dizi etkinliği içerir. Bu etkinlikler boyunca, öğrencinin kendini ifade rahatlığına kavuşması ve bilgilerin oyun içinde yaşantı haline getirilmesi amaçlanır. Yine tüm bu etkinlikler boyunca öğretmen çocuğun bir oyun arkadaşı olarak rol alır. Bu nedenle yöntemi kullanacak olan öğretmenin daha önce atölye çalışmalarını içerisinde yöntemi kavraması ve uygulayabilir hale gelmesi zorunluluğu vardır.

Yöntemi bilen bir müzik öğretmenin kendi dersinde, öğrencileri müzik ortamına çekme ve başarıyı arttırmada neler yapabileceği bildiri içerisinde yer almıştır.

Her sınıfın bir grup olma özelliğini henüz gösteremediği ortaokul 1. sınıflarda grubun oluşmasına katkıda bulunacak bir çok çocukluk çağı oyunu seçilebilir ise de, müzik dersinde ritmik oyunların seçilmesi özel bir anlam taşır.

Yaratıcı Drama süreçlerinde kişinin kendisiyle, arkadaşıyla ve tüm grupla iletişimin kurulması bir gerekliliktir. Bu yolla kişi, burada söz konusu öğrenci, kendini güven içerisinde hisseder, kendini ifade rahatlığına kavuşur, grupla yaratımlara girebilir ve müzik dersi için düşünürsek, arkadaşlarının yanında rahatlıkla şarkı söyleyebilir, bir müzik aleti çalabilir, vokal veya çalgı toplulukları içinde yer alabilir.

Ayrıca, çocuğun kendine güvenini kazanması müzik dersi için özel bir önem taşır. Çünkü bu derste kazanılan bilgi ve becerinin sınıf önünde sunulması vardır. İşte bu noktada, grubun oluşturulması, yani güven ortamının oluşturulması özel bir önem taşır.

Büyüklerle yapılan eğitimde drama atölye çalışmalarında, çocukluk çağı oyunları toplanır ve grupla oynanır. Çünkü her bir üyenin en iyi bildiği, yanlış yapmaktan korkmadığı bir oyunu arkadaşıyla iletişim kurarak anımsaması ve oynaması gruba giden yol sürecinde zorunlu bir basamaktır. Çocuklar, bu oyunları günlük yaşantılarında zaten oynamaktadırlar. Böylece, sınıf dışında kurdukları oyun içindeki güvenli arkadaşlık ilişkilerini, sınıf içine taşımak çok daha kolaylaşır ve bu, gruba giden yol sürecini çok kısaltır.

Daha önce değişik ilkokullarda okumuş olan çocuklar ortaokul 1. sınıfa geldiklerinde, birbirine yabancıdırlar. Kendilerini sınıfın bir üyesi, yani içinde bulunduğu grubun bir parçası olarak henüz hissetmezler. Oysa bildikleri ortak oyunlar vardır. Onları, önceden bildikleri bu oyunları oynatarak iletişim kurmalarına, birbirlerine dokunmalarına, fırsat yaratmak gerekir.

Oyun içerisinde insanlar birbirine çekincesiz dokunurlar, oyunun kurallarını birbirlerine hatırlatarak bir işi birlikte düşünmeye başlarlar. Oyundaki, bu kolaylıkla iletişim kurma başarısını çocuğa yaşatmak üzere, eğitimci tarafından bilinçli olarak oyun ortamı yaratılır. Eğitiminin asıl görevinin, kişiye, kendisiyle ve çevresiyle iletişim kurma fırsatı yaratmak olduğu hatırlanırsa yöntemin başarısı daha iyi anlaşılacaktır.

Bu oyunlarla, kişinin, bildiği en kolay şeyi yeni tanıdığı insanlara anlatması ve onlarla oyun kurarak belli bir rahatlığa kavuşması amaçlanır. Buradan hareketle, müzik dersi için diyebiliriz ki, ilkokul çağında oynanan ritmik oyunlar çocukların en kolay iletişim kurabilecekleri oyunlardır.

Ritmik oyunların, çocuğun müzikal gelişiminde önemli bir yeri olduğu unutulmamalıdır. Ritmin melodiden önce geldiği, çocuğun vokal yapılanmasından daha önce yaşamında var olduğu bilinir. Carl Orff ve Kodally'nin bu amaçla yaptığı çalışmalar, bu gerçeği ortaya çıkarmıştır. Çocuk, önce hayvan ve araç seslerini taklit ederek sesine incelik kalınlık farkı verir, sonra konuşma diline ritim ögesini ekler, sonra tam seslerle ritmik konuşmalara başlar, bu dönemde tüm çocuk ezgileri pentatonik bir yapı gösterir ve inici minör üçlü karakterinde ilk vokal yapılanma görülür. Çoğunlukla alto ses sınırları içerisinde dirler.

Tüm bu ritim ve ses gelişimleri boyunca bir özellik vardır ki çocuklar onu ilköğretim çağına kadar devam ettirirler. O da vücudun devinimlerle müziğe katılmasıdır. Bu özellik ortaokul 2. sınıftan itibaren, giderek kaybolur.

Ritim ile beden birleşmesi çok erken yaşta başladığına göre, çocuğun kendi ritmini (ana ritmi) bulmasında, çocukluk çağında bu ritmik oyunlara ne kadar yer verdiği önemli bir noktadır. Oyunda ebe seçmek üzere kullanılan ritmik sayımlar ele alındığında bile, çocuğun bir kendisine bir karşısındakine parmak uçlarıyla dokunarak kurduğu iletişim vardır. Beri yandan, sayımların ritmik okunmuşlu olması dil ile ritmin birleşmesini gösterir.

Ritim ögesinin vücut sesleriyle birleştiği oyun tekerlemeleri yaratıcı drama sürecinde ikili iletişim ve gruba iletişim özelliği göstermesi yanında, çocuğun müzik gelişiminde de bir üst aşamayı belirler. Burada iki kişinin, bazen üç-dört kişinin birlikte yarattığı seslerle vücudun orkestra olarak kullanılması görülür. Hatta onbir oniki yaş grubunda, oyun tekerlemeleri vücut sesleri zenginliği yanında, pentatonik yapı dışına çıkarak zaman zaman yarım seslerin de kullanıldığı ezgisel yapı gösterirler.

Oyun tekerlemelerinin yaratıcı drama açısından bir özelliği de, söz değişikliği yapılarak grubun yeni yaratımlarına açık oluşudur. Yıdan yıla çocukların ilgilerinin değişmeleriyle, örneğin Şeker Kız Kendi ile başlayan bir tekerleme yerine, Taş Devri (çizgi film) kahramanlarıyla, ya da Madonna, ya da Sezen Aksu ile başlayan, yeni sözlerle yeni oyunlar yaratılmaktadır.

Oyun tekerlemeleri, vücut seslerinin kullanılması, bu sırada kullanılan devinimlerin çeşitliliği açısından incelenmesi, grubun oluşması ve bu yolla çocukların müzik ortamına çekilmesi bakımından önemlidir.

Ortaokul 1. sınıflardan, beş değişik sınıftan toplam 200 öğrenciye uyguladığım anketi buraya alıyorum. Anket tekniği olarak yapılandırılmış gruba görüşme tekniği kullandım.

Anket Soruları:

1. İlkokuldayken teneffüste oyun oynar mıydım? (Bu soruya hayır diyen bir kişi)
2. Oyunda ebe seçerken sayışır mıydınız? (Sayışma dışında başka yöntemle ebe seçen 5 kişi)
3. Kız-erkek karışık mı oynardınız? (Hayır diyen, yalnızca top oyunlarını erkeklerle oynayan 7 kişi.)
4. Ellerinizi birbirine veya değişik şekillerde vurduğunuz oyunlar var mıydı? ("Hatırlamıyorum, oynamadım" diyen 16 kişi.)
5. Ellerinizi kullanarak oynadığınız bir oyun tekerlemesini hatırlayın, arkadaşınızla oynayın ve kaç kere kendinize ve arkadaşınıza dokunduğunuzu söyleyin. (Oyunlarda en az dokuz, en fazla 56 kere birbirine dokunma saptandı.)

6. Bu oyunda kendinize ve arkadaşınıza kaç şekilde dokundunuz, kaç değişik devinim gösterdiniz? (En az 2, en fazla 26 değişik dokunma ve devinim saptandı.)

7. Bu oyunu mahalle arkadaşlarınızla da oynuyor musun? ("Hayır mahallede oynamıyorum, sadece okulda oynuyorum" diyen 31 kişi.)

8. Birlikte söyleyerek oynadığınız böyle kaç oyun tekerlemesi biliyorsunuz? (En az 1, en fazla 26 oyun biliniyor.)

9. Bu oyunları hiç karşı cinsten bir arkadaşınızla oynadınız mı? ("Hayır, oynamadım" diyen kız öğrenci 1 kişi, erkek öğrenci 9 kişi.)

10. Bu sınıfa geldikten sonra, müzik dersimizde eskiden oynadığınız oyunları araştırırken, arkadaşlarınızdan yeni bir oyun öğrendin mi? ("Evet, yeni oyun öğrendim" diyen 74 kişi.)

Anketin bundan sonraki bölümünde en fazla oyun bilen her sınıftan toplam 50 kişi ile, en az oyun bilen toplam 50 kişiye soru yönelttim.

1. a- En fazla oyun bilenlerin bildiği oyun sayısı: 8-26 arası.

b- En az oyun bilenlerin bildiği oyun sayısı: 1-4 arası.

2. Grupların ses sınırı: A grubu, en kalını kalın SOL, en incisi tiz LA. B grubu, en kalını kalın SOL, en incisi ince RE.

3. Her iki gruptan ince DO'dan yukarı seslere çıkabilenler: A grubundan 21 kişi, B grubundan 11 kişi.

4. Ses sınırı bir oktavdan geniş olanlar: A grubu 29 kişi, B grubu 24 kişi.

5. Ses sınırı 5 sesi geçmeyen: A grubu 10 kişi, B grubu 20 kişi.

6. Ses sınırı diyezokton La'dan kalın olanlar: A grubu 28 kişi, B grubu 35 kişi.

7. Grupların ritim hafızası (4/4 lük ölçü ile): A grubu ortalama 4 ölçü, B grubu ortalama 2 ölçü.

8. Hiç ritim hafızası olmayan: A grubunda 6 kişi, B grubunda 18 kişi.

Bu anketlerle birçok görüş ileri sürülebilir: Çocuk seslerinin ilkökul sonunda bile alto özellik gösterdiği, en az oyun bilenler arasında bu özelliğin daha fazla olduğu. Ritim hafızasının en az oyun bilenlerde daha az geliştiği, hiç ritim hafızası olmayanların ritmik oyunları en az oynadıkları, gibi.

Bu anketler sırasında öğrencilerin bir oyun oynarcasına anketlere sevrerek katıldıklarını gözledim. Amacım da buydu. Böylelikle müziği sevrerek çalışmaya başladılar. Fülüt öğrenmede istekli oldular ve başardılar. Bunun için ayrı bir anket yapılabilirdi. Ancak çocukluk çağı oyunlarının müzik dersinde ve yaratıcı drama teknikleri içinde kullanımı ile konuyu sınırlandırdığım için anketleri genişletmedim.

Ritmik oyunların, dokunarak iletişim kurmada ve vücudu orkestra olarak kullanmada oluşturduğu yeri açıklamak üzere bir kaç oyunu inceleyelim: (Oyunlarla ilgili Fotoğraflar tepegözde görülebilir.)

Dan dan beybi	(ikili oyun)
Alfabemiz	(ikili oyun)
Mutfakta neler oluyor	(grupla oyun)
Leylaklım	(dörtlü sözsüz oyun)
Annem bana tulumbadan	(dörtlü oyun)

"Leylaklım" oyununda sadece başlarken bir kez "leylaklım" deniliyor, arkasından tamamen bir ritim orkestrası duyuluyor. Dört kişi, çapraz ve yan vuruşlar kullanarak, oldukça hızlı bir oyunu şaşırana kadar sürdürüyor. Oyunun konuşarak oynanan şekli de var, ancak bu az biliniyor.

Kısa bir oyunun örnek hareketleri: "**Şövalye Mistik Oyunu**" (Karşılıklı iki kişilik)

ABLA LUMBA LUM LUM MISTIK (El çırpma, karşılıklı çapraz el vurma, iki kere el çırpma, karşılıklı ters ve düz el vurma.)

YES, YES, YES YES MİSTİK (İlk satırda yapılanları tekrarlanır.)
NO, NO, NO NO MİSTİK (" ")

ŞÖVALYE MİSTİK HEY (El çırpma, çapraz el vurma, "Hey" derken baş parmağı açık olarak yumrukla omuz üzerinden arkayı gösterme.)

Bazı oyun tekerlemelerinde vücudun orkestra olarak kullanımının yanında devinimle ifade görülür. Bunlara daha çok çocukluk çağının sonlarına doğru rastlanır. Örneğin, "askerlik" oyununda olduğu gibi.

Başlama: İkili kollar bileklerinden sıkıca tutulup, birlikte sallanır ve ritmik olarak "askerlik" denir. Bu hareket ikilinin akordudur; birlikte bir oyuna başlayacaklarını birbirlerine kuvvetle hatırlatırlar ve tempoyu birlikte belirlemiş olurlar.

ASKERLİK

Ritmik bölüm: El çırpma ve karşılıklı el vurma.

Askere gittim soyun dediler

Elbise yerine çuval verdiler

Annem hasta (devinimle devam) böbreklerinden (bir sağ bir sol böbrek gösterilir)

Babam dişçi (devinimle devam) çürüklerinden (bir üst bir alt dişlere dokunulur)

Ablam manken (devinimle devam) güzel çekici (bir sağ bir sol saçlar yana atılır)

Abim boksör (devinimle devam) dan dan dan (karşısındakinin karnına üç yumruk atılır)

Bazı oyun tekerlemelerinde ritmik eşlik bölümünden sonra birlikte ritimsiz söylenen ve devinilen bir bölüme, onun arkasından karşılıklı soru cevaplı bir diyaloga geçilir. Örneğin; "**Tom ve Jeri**" oyunu.

Başlama: İkili, karşılıklı bileklerden sıkıca tutar, kolları sallayarak iki bedeni birbirlerine ve uyacakları tempoya akort ederler. Bu sırada oynayacakları oyunun adı birlikte söylenir: "Tom ve Jeri"

Ritmik bölüm: El çırpma, karşılıklı elleri vurma.

Tom ve Jeri, Tom ve Jeri

Dispanseri dispanseri

Elem ya ya ya elem si, si si

Elem ya elem si, Ankara Meslek Lisesi

Birlikte ritimsiz söyleme ve ağır ayna hareketleriyle devinme bölümü:

Pantolonumun lekesi,

Kulağımın küpesi

Saçımın lülesi

Ay çok mersi

Diyalog bölümü: Biri kendiliğinden sorulara başlar, karşısındaki yanıtlar.

Adınız ne?

-Mualla.

Ah ne ala ne âlâ. Yaşınız?

-Onbeş

Tam bana bir eş.

-Sus terbiyesiz.

Akşam yemeğinde ne yersiniz?

-Fındık, fıstık, çikolata.

Bana da verir misiniz?

-Pışşık, avucunu yala.

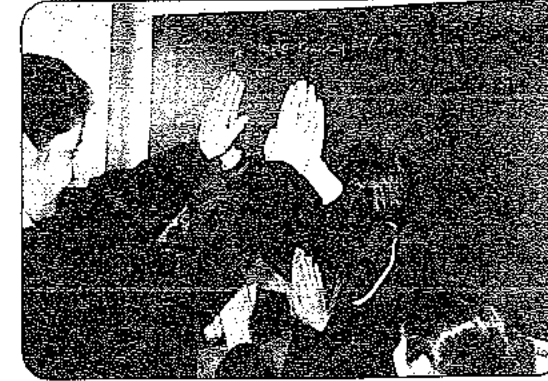
12 yaşından itibaren, özellikle kız çocukların duygusal kız-erkek ilişkilerini konu alan şarkılarla ritmik oyunlar söyledikleri görülür. En sevdikleri oyun "Bak bir vârmış bir yokmuş, eski günler içinde, güzel bir kız yaşarmış, Boğaziçi'nde..." şarkısının oyunudur. Kız çocuklarının buluş çağına erken girmeleri burada tek etkidir. Artık çocukluk çağı oyunlarından çıkmaya başladıklarını burada gözlemek mümkündür.

Konumuzun ilkökul çağı ritmik oyunları sınırlı olması nedeniyle, bu noktayı bırakıyorum. Ancak, çocukluk çağında çokça kullanılan pentatonik dizi ve ritmik okuyuşların yerini bu çağda melodik ve yumuşak devinimli, duygusal şarkıların almaya başladığını hatırlatmak isterim. Bu noktanın irdelenmesi, yarım seslerin ve koma seslerin insanın işitsel algılamada hangi gelişim basamağına denk düşüğünü bilmek bakımından önemli bir araştırma konusu olacaktır.

Sonuç olarak:

Tüm bu özellikler göstermektedir ki; oyun tekerlemeleri, çocuğun müziksel ve toplumsal gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır.

Sınıf içinde oynanan ritmik oyunlar, sınıfla yaşam arasında bir bağ kurarken, bir yandan da çocuğa müzik ortamı hazırlar. Bu ortam çocuğun kendisine yabancı olmadığı bir ortamdır. Müzikle kendisi arasında doğrudan iletişim kurmasına olanak sağlayan bu oyunlar aracılığıyla, öğretmen, çocuğun müzik öğrenmesine en uygun ortamı yaratmış olur.

Oyun tekerlemelerinde yer alan ritmik dokunuş örnekleri.

Bölüm

4

Kurs - Seminer -
Atölye Çalışmaları -
Gözlem ve Çalışma Notları

- ✓ MEB Ergin İzci
Liderleriyle
Eğitimde Drama-1
- ✓ MEB Ergin İzci
Liderleriyle
Eğitimde Drama-2
- ✓ Hizmetçi
Eğitimde Drama
- ✓ Özel Eğitimde Drama
- ✓ Sınıf Öğretmenleriyle
Drama

- ✓ Temel Müzik
Eğitiminde
Drama
- ✓ Konservatuar
Semineri
- ✓ Festival
Gözlem Notları
- ✓ Davranış
Bilimleri Kursu
- ✓ Uluslararası
Seminer

Glotoy -
Clejeo

Bu gün öğrettiğimiz
bilgilerden gelecek
yüzyıla ne
kalacak, sadece
yaratıcılık. Bunu
da sanat
eğitimiyle
verebiliriz.

MEB ERGİN İZCI LİDERLERİYLE EĞİTİMDE DRAMA-1

MEB İzcilik ve Okulçi Spor Dairesi
Kızılcahamam-Çamkoru Altınyonca Gelişim Semineri 3-9.8.1998
EĞİTİMDE DRAMA DERSİ
Kursiyer Sayısı: 26 kız izci lideri
Yaş ortalaması: 35-40

Kamp ateşi.

1. ÇALIŞMA

Çalışma ortamı, çadırların kurulu olduğu çamlık alanın dışında, tarihi bir mekân olan tesis binası olarak seçildi. Ancak tarihi tesis salonu oldukça loştu, bu nedenle çamların çevrelediği geniş ön avlu mekân olarak seçildi. Açık bir alan olmasına karşın, çevre gürültüsünden ve gözden uzak bir yer oluşu asıl tercih nedeniydi. Daha sonra, bu bina ile ilgili elde edilen bilgiler katılımcılara sunuldu ve mekânla bütünleşmede daha ileri bir boyuta ulaşıldı.

Grup üyeleri geniş kesme taşlardan oluşan avluda yere daire şeklinde oturdular. DRAMA sözcüğü hakkında, birer ikişer kelimeyle, bildiklerini anlatmaları istendi. İlk bilgiler toparlandı. Uzun anlatıma girilmeden Dramanın tiyatrodaki kullanımıyla, eğitimde bir yöntem olarak kullanılmasındaki temel ayrılıklar, "Birinde sanatsal endişe öndedir ve seyircisi vardır, diğerinde yaratma süreçleri boyunca çocuğun eğitilmesi amaçlanır ve seyircisi yoktur" şeklinde özetlendi. Çocukluk çağı oyunlarıyla yakın ilişkili olduğu, oyundaki iletişimin aynen yaşamda da geçerli olduğu, bu nedenle oyun içerisinde çocuğun hayata hazırlandığı, beden diliyle ifadenin insanı özgürleştirdiği ve bunun da yaratıcılıkta temel oluşturduğu söylendi.

Lider, "Çalışmalar sırasında açılacak tartışma bölümlerinde drama bilgilerinin yeri geldikçe vereceğiz. Bu oturumumuz, Yaşam Dairesinde duruş, yaşamdaki iletişim biçiminden kaynaklanır. Dairede yüz yüze konuşuyoruz, arkasını dönerek iletişim kurmak yaşamda yoktur. Şimdi, birlikte bir oyun oynayacağımızı kendimize anımsatmak üzere, grubun akordunu, yani uyumunu sağlamak üzere bir çocuk oyunu oynayacağız. Grup üyelerinin tanışmasını da bu oyunla yapmış olalım" dedi.

Oyunun kuralları anımsatıldı. Dairede yanyana otururken, sağ el sağındaki arkadaşının sol elinin üstüne, sol el ise alta gelecek şekilde tutuldu. Ritmik okuyuşlu bir tekerleme gibi, sağ eliyle sol

elindekine vurma sesiyle birlikte yüksek sesle herkes kendi ismini söyledi. Bu tamamlanınca asıl oyun tekerlemesi, aynı biçimde, ritmi bozmadan, sol yanındaki eline vurarak oynandı.

"Mutfakta neler oluyor"

Bir daha oynandı. Bu kez, sol tarafa 1, 2, 3... sayı yürütme, aynı anda sağ tarafa 1, 2, 3... sayı yürütme başladı. Lider, "Dokunarak iletişim güven duygusu oluşturur ve dramada dokunarak iletişim esastır. Çocuk oyunlarında da var olan eline vurma, karşısındakine dokunma, sırt sirta dokunma, gibi hareketler dokunarak iletişimin örnekleridir" dedi.

Ayakta, gözler kapalı güven çalışmasına geçildi. Bu, liderin komutlarına uyarak el ele, dairede yapıldı. Komutlar:

-Gözler kapalı el ele tutarak ayağa kalk... Bir adım öne... bir adım sağa... bir adım geriye... yere otur... elleri bırak, zemini dokunarak incele, tozlu mu... yer soğuk mu, sıcak mı düşün... sert mi yumuşak mı... taşlar köşeli mi, yuvarlak mı, düz mü, çukurları var mı... elleri birleştir, yardımlaşarak ayağa kalk.. gözleri aç.

Lider: "mekânı duyumsama çalışmasıyla güven çalışmasını birleştirdik. Çoğunlukla gözlerimizle yönlendiriliriz. Gözlerin devreden çıkmasıyla diğer duyular hızla devreye girer. Şimdi dokunma duygusunu çalıştırdık. Gözlerinizi yumun ve çevre seslerini dinleyin. Şimdi işitme duyumuzu çalıştırıyoruz."

Duyulan sesler: Sinek sesi, rüzgâr sesi, deniz sesi gibi rüzgâr sesi, uzakta konuşanlar, kapının sesi, kuşların sesi.

Lider: "Hareket halindeki nesnelerin sesi vardır. Bu, yaşam belirtisidir ve bize güven duygusu verir. Ayrıca, çocuklar için hafif seslere dikkat yoğunlaştırmak müziksel gelişim için olduğu kadar konsantrasyon için de önemli bir çalışmadır."

Isınma: Tef sesiyle, komutla yürüme.

-Dağınık olarak yürümeye başla. Tef kuvvetli bir tek vuruş yapınca dur, komutları yerine getir. Yürüyorsun... Dur (tef sesiyle).

-En yakınındakine mimikle selâm ver... Yürü.

-En yakınındakine elle selâm ver... Yürü.

-Çoktandır görmediğin birine rastladın... Yürü.

-İkili eşleş. Şu anda kullanmakta olduğumuz mekânı arkadaşına gezdireceksin. Biriniz kör, rol üstlen, diğeri onu gezdirirken eşyalara dokunduruyor ve anlatıyor...

-Yaşam dairesine oturun.

Az önceki çalışmada gülüşmeler oldu. Lider çalışmayı durdurdu.

"Atölye çalışmalarında 20 kişiden fazla kişi olmaz. Biz 28 kişiyiz. Kontrolü kaybedebiliyorum. Gülüşmeler konsantrasyonu kaybetmeye neden olur. Buna dikkat edelim. Şimdi kör rolünü alanlar bize anlatsın. Bu mekânla ilgili neler öğrendiniz?" mekânla ilgili verilen ön bilgiler tazelenmiş oldu.

Anlatılanlar: Burası Atatürk'ün 1935 yılında kışlık dinlenme evi olarak düşündüğü yerdir. Ancak 1939'da İnönü tarafından yaptırıldı. İkinci dünya savaşında karargah olarak kullanıldı. Bu dağlarda Atatürk at sırtında dolaşır, göletin kenarında Çamlıdere köylüleriyle piknik yapardı. Binanın dışı ağaç kaplama. Geniş yüksek camlı kapılardan girişi var. Bu kapılardan sonra bir hava koridoru var, sonra iç salona geçiliyor. Bahçesinde beş yüz yıllık çamlar ve bu bina ile birlikte dikilmiş olan köknar ağaçları var. Binaya geliş için araba yolu yok. Atla geliniyor. Bayırda bir bina, mermer merdivenlerle bu avluya geliniyor. Merdiveni kesen ilk balkonda, ağızından su akıtan bir aslan başı var. Bina Alman mimarisi tarzında yapılmış, tarihi bir bina. Bu bina, 1960'da Orman işletmelerine verilmiş. O zaman avizeler ve salondaki resimler yok olmuş. Ahır olarak kullanılmış, çok kirlenmiş. 1969 da İzcilere verilen bina, şimdi kamp tesisi olarak kullanılıyor.

Lider, ortaya bir battaniye koydu. Birkaç üye bununla ilgili gözlemlerini söyledi. (Rengini, ne olduğunu vb.) Sonra gözünü kapalı, bir kişi gidip dokunarak bu battaniyenin özelliklerini anlattı. İkisi ara-

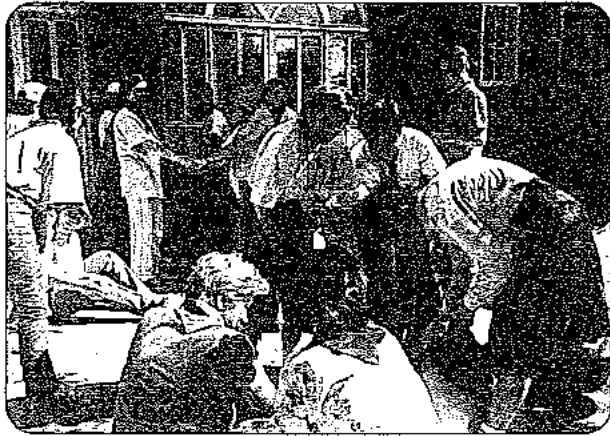
sındaki fark tartışıldı. Gözü kapalı dokunarak anlatan daha ayrıntılı bilgi verdi.

Ortaya bir tef kondu. Gözlenerek şekli, rengi vb. anlatıldı. Sonra, bir kişi tefi eline alarak onu anlattı ve sesini çalarak verdi. Sadece görme ile dokunarak iletişim arasındaki fark tartışıldı. Dokunarak nesnenin daha fazla özelliği ortaya çıktı. Dokunan kişi onu kullanmayı denedi. Bu sırada bedenini kullandı, hareket etti, devindi. Bilgilerin yaşantı haline gelmesinde devinim içinde, yaşamın belirtisi olan hareket halinde olmanın gerekliliği anlatıldı.

Düş gücünün devreye girişi ve grupla yaratıcılığa geçiş: Nesnenin asıl kullanımı dışında düşsel olarak başka amaçlarla kullanımı, yaratıcılığın ortaya çıkmaya başlamasına örnek olarak battaniyenin değişik kullanılması istendi. Sırayla ortadaki battaniyeyi eline alanlar şunları yaptı:

-Manto -Pelerin -Peştemal -Hamamda havlu -Duvak, duvağı arkasından tutan -Çardak -Salıncak.

Lider, "Şimdi bu nesneyi içinde bulunduğumuz tarihi mekânın bir parçası olarak düşünün. Onu ilk kullanan hareketini donduracak, sonraki onu tamamlayan bir şey yaparak donacak. Böyle devam ederken bir tablo oluşturacağız" dedi.

Tablo oluşturulurken.

Grupla yapılan bu doğaçlama tablo oluşturmada şunlar ortaya çıktı: Müzeyi gezen biri tablonun yerini değiştiriyor, onu minder olarak algılayan biri yastık yapıyor, uzanıyor, uzananı hasta kabul eden biri ona ilaç getiriyor, doktor geliyor, ambulans geliyor, gelirken kaza yapıyor. (Grup yaratıcılığının en hız aldığı yer burası oldu. Grup enerjisi açığa çıktı ve gözle takip edilemeyecek kadar hızlı bir şekilde katılmalar oldu. En çekişen durumlar tablo tamamlamada adeta yarıştılar.) Doktor koşuyor, hamile kadın düşünüyor, ebe geliyor, doğum yapıyor, grup neşe içinde, herkes rol alıyor, yani tabloya herkes kendiliğinden katılıyor.

Yaşam dairesine dönüldü. Herkes

tabloda ne rol üstlendiğini anlattı. Yaşanan bu olayın ritmik oyuna dönüştürülmesi için altılı gruplarla eşleşmeleri istendi. Beş grup oluştu. Gruplar yüz yüze bakarak, durup komutları bekledi.

1. Transformasyon (Dönüştürme)

-Bildığınız bir çocuk şarkısını seçin.

-Az önce yarattığınız tablodaki durumları bu şarkının ezgisiyle anlatın. Bilinen şarkıya yeni söz yaratıyorsunuz.

-Şarkıyı hareket halinde söyleyin. (Bu sırada kendiliğinden dönerek söylemeye ve sözlere uygun el, kol, ayak devinimleri yapmaya başladılar. Bu bir çeşit ronttu. Solo, koro, diyalog kurma, yani şarkının arasında soru-cevap tekniği kullanılmalar görüldü. Çocukluk çağı ritmik oyunlarında kullanılan teknikler burada kendiliğinden ortaya çıktı.)

Gruplar oyunlarını grup önünde sundu. Çok neşeli oldukları gözlemlendi. Gruplardan biri, doğaçlama oyunu, *Yaşamın Okulumuz* ezgisiyle oynadı.

Biri hastalanınca herkes yardıma koşar

Doktor doktor gelsene hastamıza baksana

2. Transformasyon

-İkili eşleşin. Bir kendine bir karşındakine dokunarak ritmik bir sayışma yapıyorsunuz. Bu sayışmada az önceki tabloyu anlatın.

Gözlem: İkili gruplar karşılıklı el vurma, karşılıklı kolları sallama gibi devinimler de kullandılar. Ritmik çocuk oyunlarındaki değişik devinimler kendiliğinden oyuna eklendi.

Gruplar kendi oyunlarını sundu ve yaşam dairesinde oturuldu. Dinlenme ve çalışma üzerine görüşlerin alınması birlikte yapıldı. Süre bitmişti. Görüşler:

-Çok güzel duygular sardı beni.

-Çocukluğuma döndüm, çok mutluydum.

-Akşamki gece yürüyüşünde yaşadığım olumsuzlukları unuttum, stres attım.

-Burada öğrendiklerimi okulda derslerimde de uygulayacağım.

-İçine kapanık öğrencilerimi düşündüm, çok yararlanacağım.

Lider, "Drama ile izcilik arasında bir ortak nokta var mı?" diye sordu. İletişim, kaynaşma, dayanışma, uyumlu grup olma, kendine ve grubuna güvenme gibi birçok ortak nokta saptandı.

2. ÇALIŞMA

Grup ayakta el ele dururken, lider gözü kapalı GENÇLİĞE HITABE'nin ilk paragrafını birlikte söyleme komutu verdi. Hafif sesle söylemeyi denediler. Lider, "Bu kez yüksek sesle yapıyoruz" dedi. Son olarak fısıltıyla söylediler. Bu çalışma grubun akordu için yapıldı. Eller bırakıldı. Liderle birlikte "Ellerim başımda" şarkısı liderin devinimlerine uyarak yapıldı. İkili eşleşerek, şarkı "ellerin başımda" diye değiştirildi ve arkadaşının elini kendi bedeninde dolaştırma, ikili iletişim çalışması olarak yapıldı.

Dairede oturuldu. Şarkı sırasında, önce kendi bedenine dokunarak, kişinin kendisiyle iletişim kurması, sonra arkadaşının bedenine dokunarak ikili iletişim kurması, lider tarafından açıklandı. "Eğitimde drama nedir?" sorusuna biraz teorik bilgi eklemek üzere, liderin kendi yazmış olduğu, "Çocukluk Çağı Müzik Eğitimi, Yaratıcı Drama ile Oynayarak Yaşayarak Öğren, YA-PA 1995 İstanbul" kitabının giriş bölümü sesli olarak okundu.

Tekrar şarkıya ve şarkının diğer sözlerine dönüldü. Ellerin becerilerinin taklit edildiği sözlere bağlı olarak düş gücünün devreye sokulması yapıldı. "Ben neler çaldım?" oyunu eklenerek çalışması taklit edilen müzik aletleri sayıldı.

Dairede oturularak bina ile ilgili anıların tazelenmesine geçildi. Sırayla herkes anımsadığı bir bilgiyi verdi. Bilgiler liderin araştırmalarıyla elde ettiği bilgilerle birleştirildi. Atatürk'ün Ankara - İstanbul arası yolculuklarda piknik yapmak üzere uğradığı bu yerin adı Keltepe imiş. Atatürk, "İlerde burada bir kişilik dinlenme evi yapacağım, bu çamları koruyun" demiş. O günden sonra burası "Çamkoru" olmuş. Bu bina kimleri konuk etmiş olabilir? Lider, "Şimdi içeri salona geçelim. Yavaş yavaş dolaşın, ikili eşleşerek fısıltıyla gördükleriniz üzerine yorum yaparak konuşun" dedi. "Gözlem yeterlidir" denince dışarı çıkıldı. Yarım daire oturarak gözlemler büyük bir üzüntü içerisinde aktarıldı:

"...Salon 60 metrekare, dış çevresinde iki metre genişliğinde hava koridoru var. Konuşmalar dışarıdan duyulmasın ve soğuk hava içeri girmesin diye olabilir. Tavanda üç köhne yuvarlak floresan asılı. Avizeler yok. Duvarlarda hiç resim yok. Salonun çevresi 75 cm yükseklikte ağaç hasır örgü ile çevrilmiş. Yapıldığı yıllardan salonda kalan tek şey bu gibi. Şömine simsiyah, kir içinde, üzerinde bir Atatürk büstü, terkedilmiş gibi sarı kararmış duruyor. Bir zavallılık, bir acıma duygusu sanyor insanı, böyle olmamalıydı diyor insan...İlk defa içerisini görüyorum, kaç kere buraya kampa geldim oysa... Bir daha gelişimde bu şömineyi yaptıracağım... Bir daha geldiğimde elektrik tesisatını yapmak üzere malzeme getireceğim... Her ne kadar bina yıpranmışsa da İnönü'nün sadeliği görülüyor... Çok bakımsız, çok hüzünlendim..."

Tesisin bekçisi Osman Peker'den alınan bilgiler: Bina yapımında Çamlıdere'liler at sırtında malzeme taşımışlar. Sadece ahşap işini Ordulu bir ağaç ustası yapmış. Yan bayırdaki enkaz, hizmetlilerin binasıymış. Atatürk buralarda at sırtında gezermiş. Yakın zamana kadar bu ormanda geyikler varmış.

Grup üyelerinden biri söz aldı; "Şevket Süreyya Aydemir, Toprak Uyanırsa romanında buraları geniş ormanlı, yabani hayvanların olduğu, pınarların kaynağı bir yer olarak anlatır" dedi.

Bir başka üye: "Önceki gün şu alt yoldan iki yerli kadın geçiyordu. Biri diğerine, Atatürk'ün resmini içerde göremediğini söyledi. Diğer kadın, 'o serin dediğin otuz yıl önce dedemin anlattıklarıydı' dedi."

Bu anlatım üzerine Atatürk'ün yöre halkıyla sıcak bağlarının olduğu yorumları yapıldı. Kazan ilçesinde muhtarken 1934 de ilk kadın milletvekili olan Satı Çırpan'ın anısı tazelendi.

Lider: "Şimdi bu binaya bir geçmiş verelim. Mustafa Kemal'in piknik yapacağı haberi gelsin, köylüler olun..." (Yağmur başladı, çadırlarda sorun var, bu günkü çalışma istemeyerek kesildi.)
5.8.1998 Çamkoru

3. ÇALIŞMA

Eğitimci liderlerden Sulhsever Atakan'ın verdiği "Cumhuriyet'in 75. yılında izci kadın" konulu seminerin devamı, aynı temanın gruplarla oyunlaştırılması şeklinde yapıldı.

Gruplar kendi aralarında, kadın olarak yaşadıkları çelişkileri, çatışmaları belirlediler ve oynadılar.

1. Grup: 4 kişi yere oturdu, 5. kişi ayakta. Ayaktaki İl İzcisi Kurulmuş seçimi yapılacak diye açıklıyor. Adaylar parmak kaldırırsın diyor. İlk aday parmak kaldırıyor. "Siz bayansınız, ev işlerinizi bahane eder gelmezsiniz" diyor. İkinci aday yine bayandır; "İlde daha çok erkek izciler toplanıyor, onlarla rahat çalışamazsınız" diyor. "Seçim sonuçları; Ahmet Bey kazandı!..."

2. Grup: Genç kız evden başı kapalı çıkar. Biraz sonra başını açarak dolaşır. Eve dönerken yine başını kapatır. Sokakta başını açtığını gören vardır. Babası eve gelince kızını döver.

3. Grup: Evde hep kız çocukları vardır. Baba erkek istemektedir. Yine kız doğurur ve karsını döver, evden kovar.

4. Grup: İki aile tipi canlandırdılar.

A- Evde çok iş yapan yorgun ve sancılı bir anne vardır. Kocası eve gelir, yemeği beğenmez, karsını döver.

B- Yine yorgun ve rahatsız bir anne var. Eşi içeri giriyor. Hanımını alıp lokantaya götürüyor.

5. Grup: Beş kadın ev işleri yapıyorlar. Aynı beş kadın daha sonra kitap okuyor, yazı yazıyorlar, örgürleşiyorlar.

Yapılan grup doğaçlamaları beğeni topluyor.

Lider, çalışmaya dün kalınan yerden devam etmek üzere komut verdi:

"Ayağa kalk, Çamkoru ormanında dolaşıyorsun... Çamlidere köyündesin, günlük işler yapıyorsun... İki grup olun, soldaki grup Atatürk ve arkadaşları olsun, ikinci grup Çamlidere köylüleri. Köye haber geldi, Mustafa Kemal Keltepe'de piknik yapacak, hazırlıklarınızı yapın..."

Oyun: Atatürk ve arkadaşları arabadan inerler, piknik yapmak isterler. Yaveri gider köylülere haber verir. Köylüler telaşlanır. Yaptıklarını taşırlar, piknik sofrasına yerleştirirler. Atatürk'ün etrafını alırlar. Hem yenir, hem sohbet edilir. Yemekte gözleme, ayran, balık, tavuk vardır. Köylüler "Paşam, buyrun, bu da bizden..." gibi ikramlarda bulunurlar. Bir köylü:

-Benim torun Paşam. Senin adını koydum.

Grup doğaçlamalarından görüntüler.

Çocuk elini öper. Kemal Paşa çocuğu sever onunla dersleriyle ilgili konuşur. M.Kemal köylülerin halini vaktini sorar. Köylüler işsizlikten yakınırlar. Fabrika isterler. Grup ve M.Kemal arasında uzun diyaloglar yapılır.

Ara gözlem: Konular günümüzden alındı, tarihi bilgiler bu diyaloglarda kullanılmadı. Oyunlarda uzun diyaloglar tercih edildiği için sıkıcı oldu. Yaş ortalamasının 40 olması ve drama teknikleri yeterince verilmeden bu çalışmaya girilmesi böyle bir sonucu yaratmış olabilir. 1930 lu yıllar araştırılmalı, bu pikniğin amacı, Atatürk'ün zevkleri yeniden konuşulmalı ve sonra yeniden oynanmalı.

Dönüştürmeler: Yaşanılanların değişik kişilerin gözüyle anlatılması. (Rolünü aldığı kişinin gözüyle) Atatürk'ün gözüyle:

-Bana çok sevgi gösterdiler. Büyük bir grubun lideri olduğumu hissettim. Bu bana heyecan verdi. Halkım bir şeyler yapmak için büyük bir çaba içindeydi, bunu gözledim.

İnönü'nün gözüyle:

-Atatürk'ün en yakın akadaşı olmaktan gururluyum. Buraya gelişimizin nedeni daha çok halkla yakınlaşmak içindi. Bize çok içten davranıyorlardı.

Çocuğun gözüyle:

-Çok duymuştum, O'nu ilk defa gördüm. Çok duygulu ve gururluyum. Ninem O'na ayran ikram etti.

Yaverin gözüyle:

-Haberi köye götürün bendim. O'nu ağırlamak için nasıl yarıştıklarını gördüm. Atatürk her yaşta ve her konumdaki insanla en güzel şekilde ilişki kuruyor.

Bir üye söz alarak ilköğretim kitaplarında yer alan Keltepe Çoban Mustafa'nın öyküsünü anımsattı. Öykü şöyledir:

Atatürk bir gün eski adı Keltepe, şimdiki adı Çamkoru olan bu yerde atıyla dolaşırken Çoban Mustafa'ya rastlar. Elindeki cevizleri ister ve ona para uzatır. Çoban çocuk, "Seni tanıdım, senden para almam" der. Nereden tanıdığını sorunca, "Gözlerinden" diye karşılık verir. Atatürk çocuğun öksüz olduğunu, babasının kurtuluş savaşında öldüğünü öğrenir. Annesine gider, izin ister ve daha sonra Mustafa'yı Ankara'ya aldirarak okutur.

Grup, bu öyküyü oynadı.

Oyun, öykünün dramatizesi oldu. Son bölümde doğaçlama olarak, Mustafa yola çıkmadan önce tüm köy halkıyla vedalaşmaya çıkar. Köylüler ona o anda yapmakta oldukları yiyecek ve eşyalardan armağan ve yolluklar verirler, "oku adam ol, doktor ol, Allah zihin açıklığı versin" gibi dileklerde bulunurlar. Kemal Paşa köşkte onu beklemektedir. Küçük Mustafa'yı aile okula götürür. Mustafa okur, subay olur. Asker selâmı vererek oyunu bitirir.

Tüm grup bu sahneden etkilendi ve hep birlikte 10. Yıl Marşını söylediler.

Çoban Mustafa'nın gözüyle:

-Keltepe'de koyunları otlatıyordum. Paşa ile karşılaştığımda çok şaşırardım. Aziğımdan istedi. Hepsini verecektim, sadece birkaç ceviz aldı. Beni okutmak istediğinde çok sevinmiştim. Babam savaşta öldü, gidersem annem yalnız kalacaktı, annem bana izin vermez sanıyordum. Yanılmışım. Köyden ayrılırken komşular beni çok duygulandırdı. Benden okuyup onlara hizmet etmemi bekliyorlardı. Haşlanmış taze yumurta, yufka, yün çorap, mendil, havlu, kesik peynir, dürüm verdiler bana.

1. evin sözcüsü: Taze haşlanmış yumurtayı biz verdik.

2. evin sözcüsü: Yolluk olarak börek verdik. Paşa için de börek koyduk. Benim çocuğum da okumaya gitse diye imrendim.

3. evin sözcüsü: Bizim gelin muska taktı ona. Babaannemiz boynundan çıkarıp altın verdi.

4. evin sözcüsü: Bazlama verdik, okul harçlığı verdik.

5. evin sözcüsü: Yün kazak verdik, katmer verdik.

Grup oyuna devam etmek istedi.

Çoban Mustafa artık köşktedir. Atatürk ile konuşuyor, getirdiği hediyeleri veriyor. "Mustafa amcalar bunu yolladı, ninem bunu yolladı." Paşa çamları sordu. "Onlara iyi baksınlar, göletin yanındaki küçük çamları korusunlar, bir gün o çamlıkta bir dinlenme evi yaptıracağım" dedi. Mustafa köylülerin kendisinden neler beklediğini anlattı, o nedenle okumayı çok istediğini söyledi. Paşa da ona, "Senden bu cevheri buldum, okuyacağından eminim" dedi. Oyun bitti.

Çamları korumak düşüncesini veren Atatürk'ün anısına "Ağaç Dikme Şarkısı"ni bize öğretin dendi, lider şarkıyı oynatarak öğretti. Şarkı eski Baltalar Elimizde adıyla bilinen ormancılar şarkısının ezgisiyle söyleniyor. Lider ilkokul 4. ve 5. sınıf çocuklarıyla, Yaratıcı Drama teknikleri kullanarak, bu ezgiye yeni bir oyun ve ağaç dikme sözleri yazdığını söyledi.

Dairede dönerek, ellerinde kazma, kürek, su bidonu, fidanlar varmış gibi taşıma devinimleriyle şarkıya başlanıyor. Sözlere göre solo-koro diyaloglar, çukur açma, dikme, sulama, fidan dağıtmalar yapılıyor. Son bölümde el çıparak, karşılıklı kola girerek, dönerek... neşeyle oynanıyor. (Bak. 2. Böl. Şarkıya Dans Yaratma)

Şarkının sözlerini yazmak istediler. Lider, bu şarkıyı Drama notlarına alacağı ve adreslerine göndereceği sözünü verdi.

Bugünkü çalışma bir seminerin devamı olarak başladı ve bir şarkı ile bitti. Herkes çok mutlu ve coşkulu olarak ayrıldı. Yemek saatinin gelmesi, dinlenme ve tartışma bölümü açmayı engelledi.

4. ÇALIŞMA

Dairede oturarak grup üyeleri tamamlanana kadar beklerken lider, Atatürk'ün Kızılcahamam ile yakınlığı üzerine son aldığı bilgileri aktardı: "Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkında Atatürk'ün dibinde oturduğu çam ağacı Atatürk Çamı olarak anılıyor. O ağaç korumaya alınmamış, ona bir işaret de konmamış. Eskiden bir tabela varmış, şimdi yok. Piknikçiler bu ağacı çıra almak için yontmaya başlamışlar, bedeninde geniş bir oyuntu oluşmuş, ağacın üst kısmı beslenemiyor ve yıkılma tehlikesi varmış."^(*)

Grup üyeleri liderle birlikte, dairede ayağa kalktılar. El ele tutup basit bir halay çektiler. Lider "Bizim halaylarımız grubun akordu için uygundur. Ancak basit figürlere indirmek gerekir, çocuklara zorlayıcı olmamalıdır. Halayın sözlerindeki basit tekrarları onlara verin, siz zor olan solo bölümü üstlenin. Şimdi siz 'hanım kızlar kızlar, canım kızlar kızlar' diyeceksiniz. Bunu benden sonra tekrarlayın. Aynı anda iki sağa iki sola adım atarak halay kuracağız" dedi. Şarkı:

(Solo) Suya düştü gülümüz (Koro) Hanım kızlar kızlar Canım kızlar kızlar
" Ötmüyor bülbülümüz " Hanım
" Sen orada ben burda " " "
" Geçti cahil ömrümüz " " "

"Bir de Atabar'ı deneyelim. Yine iki sağ iki sol yapalım" dedi. Söz tekrarları grup üyelerinin oldu.

Dağlarında karı var ayvası var narı var
Atamızdan yadigar bizde Atabarı var
Atabardır barı dağlara saldım yarı
Dağlar kurbanın olam tez gönder nazlı yarı

Dağın yürüme komutuyla ve tefle verilen ritmik sesle birlikte yürümeier başladı. Durmalarda komutlar şunlar oldu:

(*) Kurs dönüşü, sora sora bu ağaca ulaştım. Çamı yontulmuş halinden bildim. Altını, sineklerin üşüştüğü karpuz kabukları, soğanlar, batık çöpleri, ekme parçaları vb. içinde buldum. Önce çöpleri temizledim. Sonra ağacı okşadım. Yakınındaki akmayan beton çeşmeye baktım. Atatürk bu sudan içmişti ve şimdi bakımsız bırakılan bir çeşmeydi o. Yontulmuş çamın yontulana kalemle "Lütfen onu yaşatın, kesmeyin. Burada Atatürk oturdu!" diye yazdım.

Daha sonra Kazan'a geçtim. İlk kadın milletvekili Satı Çırpan'ın mezarını ziyaret ettim. Satı Kadın olarak eski ilkokul kitaplarına giren bu Anadolu Efsanesi kadının oğlunu, gelinini ve kendi adını taşıyan torununu kurstaki öğretmen izcilerin adına ziyaret ettim.

"En yakınındakiyle günaydınlaş... yürü... dur, karda yürüyorsun... dur, karda iz bırak... kalk izine bak... karda resim yap... yaptığın resmi yanındakine göster, anlat... kar üstüne bir sözcük yaz... bu sözcüğü yüksek sesle oku... fısıltıyla oku... ikili eşleş kaydırak cyna... karda kaydın... yardımışarak kalk... dörtlü gruplar oluştur, bu gün önemli bir misafir gelecek, hazırlık yapın..." (Karları temizleme, merdivenleri süpürme, camları silme, masalara örtü örtme devinimleri yapıldı. Misafir karşılandı, içeri alındı, hoş geldiniz! denildi, çay kahve ikram edildi, gelenlere özel bir eşya gösterildi.)

Yeniden yürüme komutu verildi, sekizli eşleşmeler yapıldı. "Bu salonda bir toplantı yapıyorsunuz, gündeminizi belirleyin" komutuyla üç grup kendi aralarında konuşmaya geçti. Lider, bir dakika sonra "Grup sözcüleriniz gündeminizi bize anlatsın" dedi.

1. Grup: Bu binanın onarımını gündeme aldık. Binanın tamamını onarmak ve bakıma almak istiyoruz.

2. Grup: İkinci dünya savaşı sonrası plânlama yaptık. Gündemde çok partili hayata geçiş var. Sanayideki gelişmeler, teknolojideki yenilikler var.

3. Grup: Kamptaki bir günün değerlendirmesini gündeme aldık. Eksiklikler, yarın yapacaklarımız, düğümle tesis kurma, sağlık sorunları gündemimiz oldu.

Lider, "Şimdi gündeminizdeki bir maddeyi oynayın" dedi. Birkaç dakika oyunlar hazırlandı.

1. Grup: Mecliste yeni bir partinin oluşumu oynanıyor. Muhalifler var, gerekli değil diyenler var. Ezanın Türkçeleştirilmesini savunanlar var, buna karşı çıkanlar var.

2. Grup: Tesisin şu anda çalışma mekânı olarak kullandığımız girişteki geniş avlu bölümü, kapı camları, boyalar sıvalar onarım görüyor. Sessizlik var, biri ıslık çalarak harç karıyor.

3. Grup: Hayk adı verilen gece yürüyüşü ve gece dağda kamp kurmayı oynadılar. Bu oyuna diğer gruplardan doğaçlama katılmalar oldu. Oyun sırasında gidiş yolunda yaşadıkları sorunlar, neden üçbuçuk saat oyalandıkları tartışması, grupların birbirine karşı tutumları, eleştiri ve önerileri kendi aralarında yaparak oynadılar.

Yaşam dairesinde oturarak dinlenme ve tartışmaya geçildi. "Sirtüstü uzanın, bedeninizi rahat bırakın, zemini hissedin, oturun" komutlarına uyuldu.

Görüşler: 1. gruptaki çimento taşıyanın bu kadar kibar olması gerekmezdi. İç mekânı da onarılabilirlerdi. Çalışırken diyalog kurabilirlerdi. 2. gruptakiler mecliste çok pasiftler. Tarihi bilgilerinin çok yüzeysel olduğu anlaşılıyor. Bu binanın 2. Dünya savaşında kullandığı biliniyor, bu savaşta burada alınmış kararlar oynanabilirdi. Örneğin, ekme karneye bağlandı, nedenleri, yarattığı çatışmalar olabildi. Edirne'de asker yığınağı yapıldı, babalarımız ikinci kez askere alındı, liderin babası 3 yıl, bir üyenin babası 4 yıl hiç evine dönmeden sınırdaki askerde. Bu kararlar bu salonda alınmıştı, bu kararları yaşayanların çatışmaları oynanabilirdi. Yine de temayı yakalayan bu grup oldu. Çünkü bugünkü çalışmamızın başından beri bu binanın ve bu yörenin tarihsel özelliklerine dikkat çekmek isteniyordu. Lider grup üyelerine teşekkür etti. Üyeler de lidere teşekkür etti. Birlikte olmaktan, tanışmaktan, Drama ile tanışmaktan mutlu olduklarını dile getirdiler. İzcilik Dairesi Müdürü Sn. Mustafa Gümüsova Beyi, kurslarımıza drama dersi koyduğu için saygıyla anacaklarını ifade ettiler.

Yapılan Eğitimde Yaratıcı Drama atelye çalışmalarıyla ilgili görüşlerini yazmak isteyenlere defter verildi, defter elden ele dolaşarak kendi el yazılarıyla bu görüşler hatıra alındı. Bu çalışmalar Türkiye İzcilik Tarihi için önemliydi ve ilk kez ergin kız izci liderleriyle İzcilik Eğitiminde Yaratıcı Drama yapılmış oluyordu. Bu bilgi de grubun onur sayfasına geçirilmek üzere notlara eklendi.

Zübeyde Çomakçı: Dramanın izcilik çalışmaları için çok yararlı olduğuna inandım. Bu çalışmalara katılmakla kendimi şanslı hissediyorum ve çok mutluyum.

Nurşen Dede: Yaratıcılık konusunda değerli katkılarınız için teşekkürler. Sevgilerimle.

Sevgi Öztürk: Sunduğunuz kesitlerde ve drama çalışmalarında kendimden parçalar buldum. İzcilik çalışmalarında örneklemelerinizden çok fazla yararlanacağım. Sevgiler.

Gülizar Mıdık: Drama benim ve izcilerim için çok yararlı olacak. Gösterdiğiniz ilgi ve çaba için çok teşekkür ederim.

Emine Ünal: Dramanın izcilik çalışmalarında hakettiği yeri alacağına inanıyorum. Teşekkür ederim.

Tülay Doğanay: Drama ile ilgili çalışmalara ilk defa katıldım. Bende çok olumlu etkileri oldu. Yaptığımız oyunlarda içimizdeki açığa çıkmamış duygular açığa çıkıyor, çocukluğumuzu yaşıyoruz, dinleniyoruz. Pozitif yönde etkileniyoruz. Bundan sonra tüm izci kurs ve seminerlerinde drama çalışmalarına yer verilmesini istiyorum.

Nurten Palavan: Çalışmalarınızda başarılar diliyor, faydalandığıma inanıyorum. Teşekkür ederim.

Gülşen Gönen: İzcilik çalışmalarında, özellikle oymak ve kümelerde dramanın uygulanabileceğine inanıyorum.

Tennur Akpınar: Biraz gecikmiş olarak yakaladığım drama çalışmalarında sizden alabildiklerimi günlük yaşamımda ve okul-izcilik çalışmalarında uygulamaya çalışacağım. Teşekkür ederim.

Nilgün Bazlıcan: Drama çalışmalarınızın düş gücümü ortaya çıkarmaya yönelik olduğunu ve hâlâ bunun için geç kalmadığımı, zevkle katıldığım çalışmalarınızda öğrenmiş bulunuyorum. Bize verdiğiniz emek ve zaman için ve ayrıca öğrettikleriniz için teşekkür ederim.

Meral Türkmen: Şimdiye kadar drama çalışmalarına gerçekten ilgi duyuyordum. Ancak izcilerimi motive etmek için ne tür başlangıç yapacağımı bilmiyordum. Bunun yolunu, şeklini öğrettiniz, teşekkürler.

Şaduman Ayabakan: Derslerimde dramatizeye yer veriyorum. Yabancı dilde bu önemlidir. Ama drama ile eğitim yolunu hiç düşünmemiştim. Bana geniş bir ufuk açtınız. "Eğitimde Drama"nın önemini kavradım. Bundan sonra uygulayacağım. Size çok teşekkürler.

Ayşe Ceviz: Yıllardır izcilikle uğraşıyorum. İlk defa Drama dersi aldım. Bence çok geç kalmışız. Her kurs ve seminerde drama dersi verilmeliydi. Oyunlarda yönetimi ve seminerin eksik yönlerini oynamak isterdim. Böylece eksik olan iletişim düzelirdi belki. Öğrendiklerimi derslerimde uygulayacağım. Size her şey için teşekkür ediyorum.

Nurten Paksoy: Öğretmenlik mesleğim boyunca böyle yararlı bir çalışma yapmamıştım. Dramanın insan hayatındaki önemini gereği kadar bilmiyorduk. Bir şeyler yaratmak için düş gücümü kullanmayı bilmediğimi anladım. Drama ile eğitime birşeyler katarsam bunu size borçluyum. Çok çok teşekkürler.

Dilek Sümbüler: Ders anında gönül gözünüzü kendi gönümde gördüm. En çok etkilendiğim haliniz gülümsemeniz, gitarınızla söylediğiniz şarkılarınız. Mutluluklar tüm yaşamınız boyunca sürsün.

Zühal Yıldız: Dramanın önemini, bu derece zevkle uygulanabilirliğini daha iyi anladım. Çok çok zevk aldım. Derslerimde mutlaka kullanacağım. Çok teşekkür eder mutluluklar dilerim.

Fikriye Kıtay (Eğitimci lider): İyi ki geldiniz. Güzel bir arkadaş daha kazandım. Hem dramayı hem sizi tanımaktan mutluyum. Trabzon'da açacağım LTK'ya seni çağırarak istiyorum. Onlar da bu eğitimi alsınlar.

Sulhsever Atakan (Eğitimci lider): Çocukluk arkadaşım ile otuz yıl sonra birlikte aynı kursta eğitimci lider olarak görevli olmanın mutluluğunu yaşadım. Lider arkadaşlarımız senden çok yararlandılar. Başka eğitim kamplarında yine seninle birlikte olmayı isterim.

MEB ERGİN İZCI LİDERLERİYLE EĞİTİMDE DRAMA-2

Manisa- Kırkağaç Oymakbaşı Gelişim Semineri

İzcilik Eğitiminde Drama Çalışma Notları

12-19 Ağustos 1998

Oymakbaşı Kursiyerleri: 26 kız, 27 erkek izci lideri

Yaş ortalaması: 30-35

Eğitimci liderler "Tüm Dünya İzcileri Kardeşdir" yazısının önünde.

Kız ve erkek karma gruplarla yedi oba var. Her oba 7-8 kişilik. İlk Drama çalışmasına üç oba katılımcı, diğerleri gözlemci olarak alındı. Mekân olarak zemini halı olan derslik seçildi. Bir sonraki çalışmada 4-5-6. obalar katılımcı oldu.

1. ÇALIŞMA:

Lider ve üç obanın üyeleri yere oturarak yuvarlak oluşturdular. "Buna YAŞAM DAIRESİ denir. İzcilikteki oba sisteminin kuruluş felsefesinde olduğu gibi. Yaşamda da böyle yüz yüze iletişim kurunuz. Drama yaşamda var olan iletişim biçimlerini kullanır" diyerek lider ilk açıklamasını yaptı. "İzciler gibi biz de Drama eğitimcilerine LİDER diyoruz. Bizde bir fark var, lider olsak da çocuğun oyun arkadaşımız. Şimdi sizin gibi ben de grubun akorduna katılacağım. Sizinle önemli benzerliğimiz, liderler de aynı eğitimi yaşayarak öğrenmek zorundadır. Drama sizce nedir? İlk çağrıştırdığı şeyi söyleyin" dedi.

Üyeler kısa tanımlar yaptı. Lider, dramanın sözcük olarak devinerek ifade etmek, hareket etmek olduğunu, acıklı anlamda kullanılmasının yanlış olacağını söyledi. Devam etti:

"Eğitimde kullanılan bir yöntem olarak, çağdaş insanı yetiştirmeyi başardığı kabul ediliyor. İzcilikle birçok amaçta birleştiğini gördüm. İzcilikte oyunlar vasıtasıyla birbirini tanımayan insanların kaynaşması, birbirine güvenmesi sağlanıyor. Tıpkı Drama'da olduğu gibi. Siz bilinen oyunları kullanı-

(*) Şevket Aktalay: Cumhuriyetle yaşat, dört tahtalı uluslararası izci lideri.

yorsunuz, biz bilinen oyunlardan başka, grup yaratıcılığıyla yeni oyunlar oluşturuyoruz. Böylece hem onların yaratıcılıkları ortaya çıkıyor, hem çok daha kısa sürede bir grup olarak kaynaşıyorlar. Diyelim ki gece yürüyüşündesiniz, kız erkek elele tutarak karanlıkta düşmemek için çabalayarak, düşeni kaldırarak ilerliyorsunuz. En içten dostluk ve arkadaşlık duygularıyla, yani oba ruhuyla birbirinize dokunarak bir işi yapıyorsunuz. İşte bu dokunarak iletişim dramının temelini oluşturuyor. Diğer ortak özelliklere yer geldikçe değineceğim. Şimdi çalışmaya geçelim. Ayağa kalkın. El ele tutun."

Eller birbiri üzerinde, sağdan sola ilerleterek, yanındaki eline vurarak kendi isimlerini yüksek sesle söylediler. Bu, gruba kendini tanıtmaya, ilk dokunarak iletişim kurmak oldu. Aynı oyunu, gerçek şekliyle, "Mutfakta neler oluyor..." ritmik oyunuyla yinelediler. Ritmin bozulmaması için lider eline tefi aldı ve orta tempoda tefe vurmaya başladı, tef ritmine uyarak birbirlerinin ellerine vurdular.

Oyuna yeni şekil verildi. Soldan sağa sayı yürütme, aynı anda sağdan sola sayı yürütme şeklinde yapıldı. Lider bu çalışmanın çok dikkat gerektirdiği, konsantrasyon amacıyla kullanıldığını söyledi. Gözü kapalı dairede elele tutarak komutlara uydular.

"Kollar yukarı... iki adım ileri... yere çömel... elleri bırak, zemine dokun... çevre sesleri dinle... otur, gözlerini aç." Duyduklarını ve zeminde nelere dokunduklarını saydılar.

Zeminde iplikler var, yer sert değil, biraz tozlu. Kuş sesleri, mutfaktan ses, kapı gıcirtisi, fısıldaşmalar...

"Bu çalışma ile işitme duyumuzu ve dokunma duyumuzu kuvvetle devreye soktuk, bir yandan da mekânı duyumsadık. Gözü kapalı grupla yapılan çalışmalar ayrıca gruba güven duygusunu artırır" diye lider açıklama yaptı.

Lider, tef kullanarak serbest yürüme komutları verdi. Dağınık olarak yürüdüler. Tefe uyararak gittikçe hızlı ve gittikçe yavaş yürümeler.

"Yürü... zikzak çizerek yürü... yukarıdan birşeyler alarak yürü..." dur, en yakınındakiyle fısıltıyla selâmlaş... yürü... dur, yanındakiyle elini kullanarak selâmlaş... yürü, kırdasın, hava çok güzel... kumsaldasın, ayakların yanıyor... dalgalar ayaklarına vuruyor... suya taş atıyorsun... yanındakiyle taş sektirme yarış yap... kaç kez sektiğini konuş arkadaşınla.. sırtında çanta var yürü, çalılıkta yürüyorsun, patikada yürüyorsun, kamp yerine geldin, sırt çantayı indir, rahatla..."

Daireye geçtiler. Bir üye ortaya geldi, onun verdiği komutlarla izcilerin günlük işlerini yaptılar. İkili eşleşerek, kendi seçtikleri izcinin günlük bir işini birlikte yaptılar. Çadır kurdular, düğüm bağladılar, tekmil verdiler, sabah bağırması yaptılar.

Lider yürüme komutu verdi... "Dur, üçlü grup ol. Birbirinize yanınızda getirdiğiniz eşyaları anlatın". Gruplar oluştu, aralarında konuştular. Tekrar dağıldılar, dairede yer aldılar. Ortaya bir kişi geldi. Lider, "Bu izci, eşyalarını getirmeyi unutmuş. Ona sırayla bir şey verin" dedi, hayali eşya takma oyununu başladı. (Bellek Kayıt Oyunu)

Takma ve verme bitti. "Şimdi bu verilen eşyaları bir arkadaşımız saysın". Sayılanlar (unutulanlar eklenerek); çakı, traş malzemesi, sırt çantası, ipler, bıçak, fular, şapka, havlu, gözlük, çakmak, diş fırçası, ayakkabı, el feneri, yapıştırıcı, balta, askılık, çorap oldu. Çadır ve ilkyardım çantası eksikti, tamamlandı.

Grup üyelerinin gözlemci olması bu oyunda önemliydi. Sayma işi unutulmaların tamamlanmasıyla bitirildi. Ortadaki izciye, "Sana verilen bu eşyalarla bir işi yapmaya başla, arkadaşların seni taklit etsin" komutu verildi. (Hangi işlerin yapıldığı notlara girmemiş.) "Şimdi ikili eşleşin ve bu yaptığınız işleri ritmik sayışma olarak söyleyin" komutu verildi. Yapılan işlerden sayışma sözü yaratıldı. Birkaçı sunuldu. (Sözleri notlarda yok.)

Beşli gruplara, "Her grup bir şarkının ezgisini seçsin. Şimdi bu ezgiyle yaptığınız işleri devinerek söyleyin" komutu verildi. Yapılan işler şarkı sözüne ve ronta dönüştü.

Gruplar rontolarını sundu.

1. grup şarkıyla çadır kurdu.

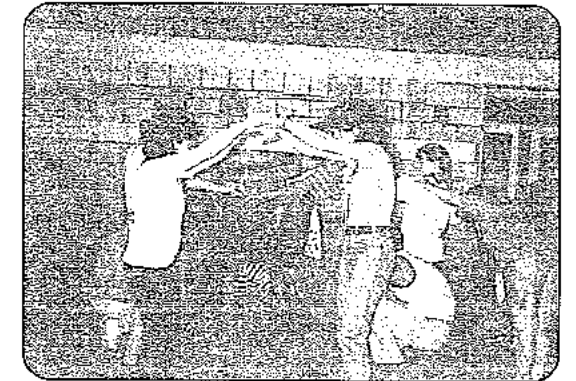
2. grup şarkıyla ateş yaktı.

3. grup dairede durdu. Ortadaki solist arkadaşlarının şarkıyla yaptığı izcilik işlerini koro olarak devinerek tekrarladi. Şarkının her satırında yeni bir iş anlatıldı.

Lider yeni bir komutla, "İki gruba ayrılın, birlikte yaptığınız bir işi bu kez kendi bedeninizi kullanarak canlandırın. Sopa mı gerekiyor, o da siz olacaksınız... gibi" diye uyardı. Grup aynı anda harekete geçti. Bedenlerini kullanmada oldukça rahat olabildikleri gözlemlendi. 1.grup bedenleriyle çadır yaptı; dairede dört kişi, kollarını omuzdan kavuşturup bacaklarını açtı. Birkaç kişi çadırın çevre kazıkları oldu. İki kişi çadırın altına girip yataklar oldu.

Çadır kurarken.

Branra bezini gererken.

İkinci grup bu tabloyu tamamlama komutunu aldı: Bir kişi "Ben de üst brandayım" diyerek çadır pozisyonundaki arkadaşlarının tepesine fırladı, "Oyun tamam, gruplara teşekkür ederim" komutuna kadar orada öylece kaldı. Çadırın çevresindeki düzenlemeler için bedenlerini kullandılar.

Yeni komut: "İkili eşleşin ve kurduğunuz çadırı anlatan bir sayışma oynayın. Bu kez karşılıklı el vurma gibi ikili vücut sesleriyle eşlik yapın..." İkili gruplardan örnek oyunlar sunuldu. Nottarda yer alanlar:

Bir küçük izci varmış

Doğayı çok severmiş

Ağaçları dikermiş

Hayvanları korurmuş

Bir izci çakısını aldı

Çadırını kurdu

İzcimiz kampa gideriz

Yürüyüş yaparız

Doğayı çok severiz

Sunular bitti. Dairede yere oturdular. Yapılan çalışmalar değerlendirildi. Uyumun önemi üzerinde duruldu. Grupların henüz kaynaşmamış oldukları farkediliyordu. Uyum olmadan, kaynaşma olmadan grup yaratıcılığının olamayacağı anlatıldı.

Bireysel yaratıcılıklarını sergilemek üzere kişilere öncelik tanınmasının sakıncaları konuşuldu. Zemini rahat kullanamadıklarını söyleyen kız izcilere örnek olsun diye lider sırtüstü yere yattı, yuvarlandı.

Tablo tamamlanırken.

Tartışma ve dinlenme birlikte yapıldı. Lider, Çamkoru'da izcilerle oranın tarihçesini oynadıklarını söyledi. Kısa bir Çamkoru tarihçesi verdikten sonra, grup üyeleri "Biz de oynamak isteriz" dediler. "Burada çok kalabalık bir kursiyer grubu var. Her grupla ne kadar drama çalışabileceğimi bilemiyorum. Zaman bulursak yaparız" diyerek çalışma bitirildi.

2. ÇALIŞMA

4. 5. 6. obalar çalışmaya katıldı. Gözlemci alınmadı.

Dairede oturarak, drama üzerine bir yazı okundu. Drama ve Toplumsallaşma, Dramanın eğitimde kullanılması ve ülkemizde bu alanda ilk çalışmalar üzerine kısa bilgiler verildi.

"Bu mekânda gördüğünüz en az üç aynı şeyi söyleyin komutu verildi." Masalar, pencereler, tavan direkleri, sandalyeler, lambalar sayıldı.

Bir ritmin diğer ritmi yaratacağı bilgisine evrenden örnek verildi: Güneş ritmik dönerken, gece gündüz oluşur, bu bizde uyuma-uyanma ritmini yaratır, uyanmayla evden çıkarız eve döneriz.

Lider, "Dramada birimizin yarattığı hareket diğerinde yeni bir hareket başlatır. Hareketin bittiği yerde doğada yaşam biter. Dramada her üyenin katılımıyla ortaya çıkan bir grup yaratıcılığı söz konusudur" dedi. "Doğa dengesinin korunması aslında doğadaki bu ritmin korunmasıdır" diye ekledi.

Dairede el ele tutarak ayağa kalktılar. Birbirlerinin eline vurarak oynanan, bilinen oyun yinelenirdi. İsimler yüksek sesle ve liderin tefle verdiği ritme uyarak yeniden söylendi. Bu ritimle "Mutfakta neler oluyor" oynandı.

"İkili eşleşerek bildiğiniz çocuk oyunlarını birbirinize öğretin" komutu verildi. Bir süre sonra neşe içinde herkesin oynadığı gözlemlendi. Oyunların sunulmasına geçildi:

1. Fış fış kayıkçı: Yere oturup ayaklarını birbirine dayayıp ellerini tutup çekerek söylendi.

2. Aç kapıyı bezirgan başı: Karşılıklı tutulan ellerle kollar yukarıda, (altından geçirecekleri üçüncü kişiyi aradılar ve iki kişi kapı hakkı olarak esir oldular) diyaloglarla oynandı.

3. May neymis endis endis: Karşılıklı oynanan, az bilinen bir oyun sunuldu.

4. Miyav miyav ne oldu?: Eller merdiven oluyor, (dört kişilik oyun), yere çömelik duran oyuncular, ortada ellerini üst üste dizdi.

Miyav miyav (üstteki el sahibi)

Ne oldu ne oldu (başkası)

Kedi elimi ısırıldı (alttaki onun elini çimdikler)

Kaldır elini (elini en alta sokar)

Her seferinde bir başka kedi devinimiyle oyun sürer.

5. Sessiz oyun: Karşılıklı iki kişi, ellerini altlı üstlü tutarak, alttaki el sahibi üsttekine vurmaya çalışır, üstteki elini anında kaçırmak zorundadır. (Bu bir konsantrasyon oyunudur.)

6. Daldan elma düşürdüm

7. Et yiyerek süt içerek: İki kişiden biri içinden bir renk tutar. Tekerleme ile sayışmayı başlatır. Parmağı kim-

"Miyav miyav" oynarken.

de kalırsa "Göster bana sarı renk" der, o da gösterir.

8. Hey hey çekilin yoldan: Kolkola girerek oynanır.

9. Askere gittim soyun dediler: Kollar sallanarak akort edilir. Eller karşılıklı vurulur, taklitler yapılır.

10. Şaşırtmaca: Kollar karşılıklı tutularak kenetlenir, sallanarak bir ritim başlatılır. Sonra hızla eller birbirine şaşırana kadar vurulur. (Bu oyunda dramada olduğu gibi, iki kişinin kendini akortlamasının tipik örneği vardır.)

11. Evin nerde komşu: Ellerini parmak uçlarından birleştirenin eli merdiven olur, diğer kişi her basamakta soru sorarak merdivenleri çıkar. (Diyalog tekniğiyle oynanır.)

12. İzci alkışı: Ortaya gelen kişi komutlar verir, söze uygun sesler çıkartılır:

Atım otlarda yürüyor (dizlere vurma sesi)

Karşısına tahta köprü çıktı (göğüse vurma sesi)

Bataklığa geldi (dil-damak sesi)

Karşıya atladı (hoop güüm, eller yukarı uzanır)

13. Damdan düştü bir kurbağa: Her seferinde değişik bir duyguyla söylenen sözler grupça tekerlanılır. (Öfkeli, gülerken, ağlayarak, alaylı, fısıltıyla...)

Damdan düştü bir kurbağa, kuyruğunu titretti

Bunu gören jandarmalar, mezarını kazdılar

Üzerine şu yazıyı yazdılar

14. Parmakla sayışma: Sayışma söylenirken parmaklara dokunulur. Sayışmanın bitişinde, dokunulan parmak yumulur.

Dairede oturuldu, bu oyunlardaki iletişimin yaşamda aynen kullanıldığı ve çocukluk çağı oyunlarının grup oluşturmada, kendini ifade rahatlığına kavuşmada, grupla kaynaşmada önemli olduğu, oyun tekniklerinde bu çocukluk oyunlarından yararlandığı lider tarafından açıklandı. İzcilikteki küme çalışmalarında da oyunların çok önemli yeri olduğu, gerek dramada gerek izcilikte bu oyunların aynı işlevi gördükleri belirtildi.

Lider, "Üç grup olun, dün akşamki, dağlara karanlıkta yaptığımız benim de katıldığım gece yürüyüşünü birbirinize anımsatın" komutu verdi.

Gruplar konuşmaya başladı. Kısa bir süre sonra, "Bu anlattıklarınızı ritmik cümlelere dönüştürün", "Yaptığınız hareketleri bu ritmik cümlelere yerleştirin" komutu verildi. Bir dakika sonra gruplar oyunlarının hazır olduğunu söylediler.

1. Grup:

Akşam hayka çıktık

Sessizce geçtik

Yukarıya baktık

Ayıları gördük

Şu küçük ayı

Bu büyük ayı

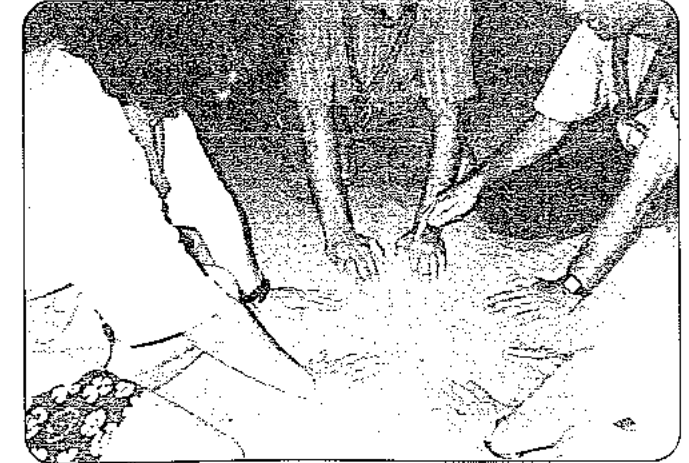
Sonra da kalktık

Aşağıya indik

Kampımıza geldik

Tekmilleri aldık

Çadırlara girdik

Parmakla sayışma oynarken.

2. Grup:

Gece yürüyüşüne çıktık,
Sessizliğe büründük
Çöplüğü geçtik, el ele tutuştuk
Rampaları geçtik, dikkat et taş var
Halka oluşturduk, oturduk
-Liderim kutup yıldızı nerede
-Kutup yıldızı şurada
-Büyük ayı nerede
-Büyük ayı burada,

Oyunda, hayktaki devinimler
oldukça yakın biçimde verildi.

3. Grup:

Gece çıktık yola, lider verdi parola
Parolayı unuttuk, lider verdi ceza
Mezarlıktan geçtik, geçtiğimizi bilmedik
Mesajlar önden arkaya, fısıltıyla gitti
Bir teki yanılttı, onu kim etti
Patikaya geldik, tutun elele
Solda uçurum var, dikkat
Kim kaydı, yardım edin duralım
Yıldızlara bakalım, kuzeyi bulalım
Liderim laser lamba tuttu
Şimdi başlar döndü o yana
Şimdi bir de bu yana

Uyarı: "Oyununuzu bir bitiriş devinimiyle kapatın."

Ayakları ortada birleştirerek sırtüstü uzanırken "Çok yorulduk yattık" dediler.

Dairede oturarak, grupla yaratılan oyun üzerine konuşuldu. Yeniden hayka çıkmış gibi hissettiklerini söylediler. Oyunlarımız ronta dönüştü, bunları "sabah bağırması"nda kullanalım dediler.

Bir üye, futbolcu olduğunu, ritmik cimnastikten hep korktuğunu, hatta öğrenciyken o dersten sırfı kaldığını, ama bu çalışmayla ritmik cimnastik korkusunu yendiğini söyledi ve lidere teşekkür etti.

Eğitsel Yorum: Yaratıcı Dramanın çocuklarda net sonuçları gözlenen PSİKO DRAMA boyutunun, büyüklerde de görülebileceğinin bir örneği ortaya çıktı.

Grup dairede oturdu. Süremiz bitmişti. Lider "Kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?" diye sordu. Fısıltıyla duygularını dile getirdiler. Herkes çocukluğuna dönmüş, çok rahatlamış bir haldeydi. Yere uzanmalarını, kendilerini serbest bırakmalarını istedi. Komutlar:

"-Ayaklarını sallla... -bacaklarını sallla... ellerini sallla... kollarını sallla.. bedenini yumuşat, yeri hisset.. Şimdi kalk."

Lider gruba teşekkür etti. "Hocamıza bir alkış yapalım" önerisiyle lideri izci alkışıyla selâmladılar. Bu bir savaş alkışıydı.

Grup üçe ayrıldı. İlk grup, tüfekler, "abi abi abi..." diye tüfek tuttu. İkinci grup, ağır makineli, "ba ba ba ba ..." diye taradılar. Üçüncü grup topçular, "ne var ne var ne var.." diye kalkıp eğildiler.

Drama çalışmaları üzerine görüşler:

Şevket Aktalay: Drama çalışmalarıyla izcilikte yeni bir eğitim sahası oluşmuş, kursiyerlerimizin bakış açısı değişmiştir. Mahiye Morgül görevini seven başarılı bir eğitimci. (Kurs raporundan)

Gece yürüyüşü oynanırken.

Emine Bayram: Kendimizi ifade edebildiğimiz bir ortam oluştu. "Dramanın böyle olduğunu bilmiyorduk, kardeşçe, özgürce birbirimize dokunmanın meğer sakıncalı bir yanı yokmuş" diyenlerimiz oldu. Hepimiz Eğitimde Drama dersini çok sevdi.

Nesrin Sever: Kampa gelirken, yeni şeyler öğrenmek, öğrencilerime karşı daha başarılı olmak istiyordum. Burada benim için çok yeni olan Drama ile karşılaştım. Çok şey öğrendiğimi sanıyorum. İzcilik çalışmalarında bu bilgileri kullanacağım. Umarım bundan sonraki kurslarda bu dersi almaya devam ederiz. Biz yaşadığımız olayları anlatamıyorduk. Drama yöntemiyle, yaşadıklarımızı söz ve hareketle rahat bir şekilde anlatmayı öğrendim. Öğrencilerime de öğretmek istiyorum.

Erbil Aydın: Çok şey söylemek isterdim. Ancak bizim oba sadece bir kere gözlemci olabildi. Katılımcı olmadığımız için çok üzgünüm. Yalnızca izleyici olmanın yeterli olmadığını, mutlaka ve mutlaka uygulamalı olarak yaşanması gerektiğine inanıyorum. Özellikle yaşadığımız toplumda, birbirimizle olan iletişim eksikliğini ve ben kavramını yaşadığımız için, Yaratıcı Drama dersinin herkese ve daha yoğunlukta uygulanmasını isterdim.

Hakan Koçar: İnek obası adına. Tüm gruplar Drama dersine girdikleri halde biz böylesine güzel bir olaydan yararlanamadık. Çocukluğumuzu yaşamak, yaşarken öğrenmek isterdik. Üzgünüz...

Jale Yentür: (Kız Futbol Milli Takım Kaptanı) Drama çalışmalarında kendimi bulduğumu söyleyebilirim. Çocuklukta özgür olmadığım için, kendimi, oyunculuk yeteneğim olmasa bile, (zorlandığım bir konu olan ritmik cim.), oynarken büyük bir keyif aldım. Sonsuz teşekkür ederim.

Nazıkar Koçar: Drama çalışmaları hayatımıza yeni bir boyut getirdi. Eğitimci olarak daha yararlı olmamız konusunda bize ışık tuttu. Dramanın bir ders olarak okullarda okutulmasını istiyorum. Bir kez daha çocukluğumu özgürce yaşamış oldum.

Nihal İbrikçi: Drama çalışmalarına ilk defa katıldım. Ritmik cimnastik ve halk oyunları benim branşımdır. Bu nedenle dramaya ilgim hep oldu. İsterim ki okullarda okutulsun, çocuklar bizim gibi bu yaşa kadar alamadığımız bilgileri alsın. Bu dileğimi bugünkü (18.8.1998) sabah töreninde Şevket liderimize "İyi dileklerimiz"de tüm oymak önünde yüksek sesle dile getirdim. Sizinle birlikte olmaktan çok mutlu oldum. Teşekkür ederim.

İZCİ ALKIŞLARI:

Bu bir izcilik deyimidir. Tüm grupla yapılan, devinim ve söze dayalı oyunlara denir. Dramada grubun akorduna karşılık gelir. İzcilikte alkışlar, ilgisi dağılan oymağın dikkatini toplamak için, çoğunlukla gece kamp ateşi başındaki etkinliklerde kullanılır.

Yağmur Alkışı:

Önce baş parmak tırnakları birbirine vurulur, bu "yağmur başlıyor" demektir. Sonra avuç içine işaret parmağıyla alkış yapılır, bu "yağmur şiddetleniyor" demektir. Sonra avuç içine iki, sonra üç, sonra dört parmakla alkış yapılır. "Yağmur şimdi hafifliyor" diyerek, geri üç, iki, bir ve tırnak alkışları yapılır.

Yorum: Bu alkış tipik bir kreşendo ve dekreşendo seslendirmesidir.

İzciler sabah bağırmasında

İran Alkışı: (Ritmik okuyuşlu, solo-koro tekrarlı tekerleme)

Sungur sungur sungursuk /2
Hoh hoh hoh (eller karın üstüne)
Hah hah hah (baş parmak aşağı)
Hih hih hih (baş parmak yukarı)

Tek-Çift Alkışı:

Lider ortada durur, sağ kolunu açtığı taraftaki grup verilen işaretle birlikte bir kere alkış yapar. Sol tarafındaki grup ise her işarette iki alkış yapar. Lider önce sağ eliyle, sonra sol eliyle grupları yönlendirir.

Bu alkış, bir tam vuruş ile iki yarım vuruşu içermektedir.

İki Kör Oyunu: Dairedekiler kolkola dururken, ortaya alınan gözleri bağlı iki kişiden biri "Ali neredesin?" der. Diğeri üç kez el çırpar ve yer değiştirir. İlk kör bu sesi yakalamaya çalışır.

Oyun tipik bir müzik ve dramadaki sese yönlendirme oyunudur.

Aşure Oyunu: Ortaya gelen lider, değişik gruplara aşuredaki yiyeceklerin adını verir. Adı geçen yiyecek ayağa kalkar oturur, sadece aşure derken tüm grup kalkar. Lider, bir aşure masalı başlatır. Dilediği kadar uzatabilir. (Birgün aşure yapmaya karar verdim. Bakkala gittim, nohut, şeker, üzüm, fıstık, buğday, fasülye aldım... devam eder. Pişirirken yine isimler yinelenir, vb.) Tipik bir ısınma çalışmasının oyunlu şeklidir.

Bir dakika oyunu: Ayağa kalkan birkaç kişiye saate bakmadan bir dakika sonra oturmaları istenir. Süreyi doğru tahmin etmeleri beklenir. Dakika tutmayı şu yöntemlerle yaparlarsa süre doğru kabul edilir:

1001, 1002, 1003, 1004.....1060. a kadar sayma.
70-72 kadın nabızı, 60 erkek nabızı sayma.
16-17 nefes sayma.

Havuzda - Karada oyunu: Grup ayakta. "Havuzda" denilince bir adım öne, "karada" denilince bir adım geriye gidilir. Şaşırtma oyunudur. Bu iki sözcük bilerek karışık kullanılır. Dikkat için kullanılır.

Obanın Bul (Sese Yönlendirme) Oyunu:

Tüm obalarla oynanır. Genişçe düz bir alan seçilir. (Basket sahası vb.) Karışık durulur, fular ile gözler bağlanır. Obalar kendi seçtikleri bir sesi sürekli çıkartarak buluşurlar. İlk toplanan oba, birincidir.

Bu oyun tüm grupların katılımıyla yapılan hoş bir "biz" kavramı oluşturma oyunudur. Gözü kapalı dokunmalar güveni geliştirir. Müzik eğitiminde ve drama eğitiminde kullanılan ikili eşleşerek sese yönlendirme çalışmasının altılı gruplarla yapılanıdır.

Arap Alkışı:

Efsunu gandi babilli beydi babilli şeydi
Şunu bunu bilmem zem zem zemazem
Arap çocuk tekerlemesinden alınmıştır. Tüm grupla söylenir.

Kaptanı Bul Oyunu: Ebe dışarı çıkar. Bir kişi kaptan olur, kaptanca hareketler yapar, grup onu senkronize taklit eder. Ebe kaptanı bulmaya çalışır.

Bu oyun müzikte ve dramada kullanılan şefi bul oyunu gibidir.

Dokun Oyunu: Dairede oynanır. Lider yanındakinin bir yerini tutar veya dokunur, o da yanındakine aynıını yapar. Burnuna, kulağına, yanağına, gıdığına vb. Gülen oyundan çıkar.

Dramadaki dokunarak iletişim oyunları gibidir.

Eşya Belleme Oyunu: Masanın üzerine muhtelif eşyalar konur, kapatılır. Her oba grubuyla gelir, örtü açılır, birkaç saniye bakıp kapatılır. Gördüklerini yazarlar. En fazla eşya adı yazan oba kazanır.

Bu oyun, müzik eğitimindeki "Ben hangi çalgıları çaldım?" oyunu gibi iyi gözlemci olmaya yönlendirir.

Oba Sosyometrisi: Masanın üzerinde 24 adet eşya vardır. Kalem, tükenmez kalem, silgi, anahtarlık, anahtar, vb.. Tek tek gruba tanıtılan bu eşyaların üzeri örtülür ve adlarını tanıma sırasına göre yazmaları istenir. Sonra oba izcileri birlikte bir sıralama yapar. Kendi yaptığı sıralama ile obanın ortak yaptığı sıralama karşılaştırılır. Ortak sıralamaya en yakın yapan, obanın lideri demektir.

Bravo Alkışı: Kamp ateşinin etrafında oturanlar üçe ayrılır. İlk grup BI, ikinci grup RA, son grup VO der. Ortadaki lider parmağıyla grupları göstererek döner. Birleşen hecelerle BRAVO haykırılır.

Atıma Bindim Alkışı: (Yazarın çalışmalarından) Kamp ateşinin etrafında herkes ayakta. Lider ortaya gelir. Yaptığını tekrarlamalarını ister.

Atıma bindim DEH DEH DEH... (üç kere sağ yanına vurur)

Atım gidiyor DİGİDİK DİGİDİK... (dizlerden yaylanarak, kollar öne uzatılır)

Atım kişniyor İHİHİ... (yukarı gerilerek kollar kaldırılır, indirilir)

Şaşırtmaca Alkışı: (Yazarın çalışmalarından) Oturanlar üçe ayrılır. Lider ortada durur. Tefe vuracaktır. Tefe aynı anda el çırpmalarını ister. Senkronize olmaları beklenir. Lider tefe vuracakmış gibi yapar, vurmaz, dikkat etmeyenleri elini vurur. Bu komik bir durumdur, doğal gülmeler olur. Değişik tempolarda her grupla yapılır.

Yırtık Mektup Oyunu: (Şevket Aktalay tarafından hazırlandı ve oynatıldı. Bir arazi oyunudur.)

Obabaşları gruplarından habersiz çok değişik ve uzak noktalara saklanır. Onlara bir karton fon kağıdı, bir boş sayfa kağıt, yapıştırıcı ve bir zarf verilmiştir. Zarflar oba tamamlanınca açılacak ve içinden çıkan yırtık mektup fon kağıdına yapıştırılacaktır. Bu kağıtta yazılı olan komutlar sırayla yerine getirilecektir.

Obalar sese yönlendirme yöntemiyle buluşacaktır. Her obanın buluşma sesi önceden kendilerine bildirilir ve zarfın üzerine yazılır.

Arı obası DÜDÜK sesini bulmaya yönelecek.

Karga obası TAŞI birbirine vuracak.

İnek obası ISLIK çalacak.

Ördek obası VAK VAK diyecek vb.

Obabaşlarının ulaşacağı nokta, kendilerine yön bulma tekniği kullanarak bulabileceği, adımları sayarak kuzeye, batıya, çadırın arkasından doğuya vb. talimatlarla verilir.

Obalar kendilerini ilgilendiren sese yönelir. Buluşur, komutları yerine getirirler.

Bu oyunda, bir izcilik çalışmasında hedeflenen her şey vardır. Yaratıcılık, iş bölümü, birlikte karar verme, ortak amaca yönelme, oba ruhu, grup dayanışması, doğayı yakından tanıma, birlikte şarkı söyleme, dağılmadan yürüme, dikkat geliştirme, sembollerini yorumlama, yapılan işi yazı diliyle ifade, güzel sanatlara ilgi, el becerisini geliştirme, doğal malzeme kullanma... gibi.

OYMAKBAŞI KURSU

Yırtık Mektup Arazi Oyunu Soruları

1. İzci türesinin birinci maddesini eksiksiz yazın.

2. Kampa çağın marşını yazın.

3. İzci andını yazın.

4. Aşağıdaki teknik izci işaretlerini değerlendirerek bir cümle kurun.

(12 adet teknik işaret çizimi: Hazır. Dikkat. Buradan hareket et. Acele beni takip et. Yakında köprü var. 10 dakika mola ver. İçilecek su var. Habere doğru git. Mektubu bul. Geriye dön. Kampa doğru yola çık. Burada bekle.)

5. Doğadan yararlanarak, kalem kullanmadan bir resim yapın.

6. Çiçek veya yaprak koleksiyonu yapın.
7. İkinci maddedeki marşı söyleyerek, tek sıra yürüyüş kolu halinde uygun adımla kampa gelin.
8. Bu oyunu A tipi rapor yazarak yarınki derse getirin.
9. Bütün bu işlemleri kartona yapıştırın ve zarfla birlikte yarınki derse gelin. Başarılar, İyi izcilikler.

Kurs Yönetimi
İmza

Yorum:

Eğitimde yaratıcı drama çalışmalarında kullanılan oyunlarla izcilik eğitiminde kullanılan oyunların benzerliği dikkati çekmektedir. Dramada, gruba giden yol süreci olarak tanımlanan olguya izcilikte oba ruhu oluşturma denilmektedir ve ikisinin de hedefi aynıdır. Her ikisinde de oyun içinde, yaparak yaşayarak, oynayarak öğrenme modeli kullanılmaktadır. Çocukluk çağı oyunları iletişimde rahatlığı sağlar, grubun entegrasyonunu sağlar görüşü ikisinde de geçerlidir. Müzik, hareket, dans, grupla yaratıcılık gibi pek çok ortak noktaları vardır. Her sabah yapılan törende, obaların hem kendileriyle hem diğer obalarla uyumu, yani akordu sağlamaya yönelik etkinlikler (Oba bağırması) sunulması, her drama çalışmasına başlarken yapılan ısınma ve uyum çalışmasının karşılığıdır. Sabah töreninin sonunda gözler kapanıp, liderin "Sizi bir dakika kendiniz ve aileniz için iyi dilekelerinizle başbaşa bırakıyorum" dedikten bir dakika sonra, gözlerini açıp, dilekelerin diğer üyelerin duyacağı, ama sıcak ve yumuşak bir sesle alınması, tüm oymağın güne uyum ve güzel dilekelerle başlamasını sağlamaktadır. Dramada gözler kapalı yapılan güven çalışmaları vardır ve grup üyelerinin birbirini olumlu yönde etkilemeleri söz konusudur.

Yapılan etkinliklerde komutlar önceden verilmiyor. Verilen komutlar o anda grupla konuşarak eyleme geçiriliyor, grupla tartışma ve eylemi gerçekleştirme süresi oldukça kısa tutuluyor. Bu teknik hem izcilikte hem dramada aynı geçerlidir.

Izcilikteki lider deyimini, dramada olduğu gibi grup çalıştırıcısı anlamındadır. Liderlik eğitimini yaşayarak, grup üyelerinden önce aynı eğitimi alarak lider olur.

Ancak izcilikte eğitimci lider tavrı olarak dramadaki liderden farklı görünmektedir. Dramada lider, katılımcının oyun arkadaşıdır, ısınma uyum güven çalışmalarına her seferinde katılır, olumsuz cümle kullanmadan grubu yönlendirir. Grup üyelerine dışardan birisiymiş duygusu yaratmaz. Eğitimci izci liderleri ise kursiyerlere acımasız gözlemci tavrıyla yaklaşmakta, bunu da yoğun biçimde hissettirmektedirler. Bu da kursiyerlerin yaratıcılıklarını sergilemekte özgür davranmalarını doğal olarak engellemektedir. Bu nedendir ki eğitimde yaratıcı drama çalışmalarına katılan kursiyerlerin kendi okullarında yapacakları küme çalışmalarında farklı bir lider tavrı gösterecekleri beklenir. Drama eğitiminin izci liderlerine kazandıracığı davranışlardan biri de bu olacaktır.

HİZMETİÇİ EĞİTİMDE DRAMA

Gazi Üniversitesi Vakfı İlköğretim Okulu - Ankara
Hizmetiçi Eğitimde Drama Kursu 1-2 Eylül 1998
Drama Lideri : Mahiye Morgül
Grup Üyesi : Okulun ilk alınan 16 öğretmeni
Yer : Anasınıfı

1. ÇALIŞMA^(*):

Grupla tanışma, yaşam dairesinde oturarak, bilinen ele vurma oyunuyla, ismini söyleme şeklinde yapıldı. Bu oturuşun yaşamda var olan iletişim biçiminden geldiği, dramada her şeyin yaşamdan kaynaklandığı lider tarafından açıklandı. "Çocukluk çağı oyunlarındaki iletişim çeşitliliğini derslerimizde yaratacağımız oyunlarda da kullanacağız. Çocuklar bize kendi oyunlarındaki oyun tekniklerini verirler. Onları gözleyerek oyun yaratma ipuçlarını yine onlardan almamız." dedi.

Okula yeni gelen çocukları okulla ve arkadaşlarıyla kaynaştırmak üzere, özellikle ilk günler bu teknikleri kullanmaları gerektiği grup üyelerine anlatıldı.

Isınma: Grupla, ayakta ısınma ve ikili iletişim çalışması, yürüme, gözü kapalı ve komutlarla yapıldı.

Okulun öğretmenleri yeni açılan okulun öğrencileri gibi birbirlerine yabancıydı. Gruba giden yol sürecinin hızlandırılmasında hem kendileri hem öğrencilerine gerekecek, çabuk kaynaşmayı sağlayacak olan çocukluk çağı oyunlarından, ikili oyunlar birbirlerine öğretme ve oynama yapıldı.

Düş gücünü devreye sokmada tef kullanıldı. Tefi on beş değişik amaçla kullandılar. (Çember çevirme, simitçi, dilenci, ayı oyuncunun para toplayıcısı, ayna, küpe, maske, vb.) Sonra şal ile tablo oluşturma oynandı. Oluşumlar:

1. Tablo: Fotoğrafıda

2. Tablo: Sayılar

3. Tablo: Piknikte

"Yaşasın okulumuz" ezgisiyle piknik tablosuna söz ve hareket yaratıldı. "7 şişe sallanıyor" ezgisiyle 7 sayılı oyun ront oldu. "Ellerim Başımda" ile ikili iletişim, kendisiyle iletişim örneği verildi. Hayali orkestra kuruldu, şef orkestraya değişik tempolarda "yaşasın okulumuz" çaldırdı. Bu çalışma, "Kim ne çalışıyordu?" bellek kayıt oyununa dönüştürüldü.

Tartışma bölümünde, evrende ritim üzerine konuşuldu ve yaşam çizgisinde yürüme oyunu oynandı.

2. ÇALIŞMA:

Yaşam dairesinde oturuldu. Lider, bu gün asıl konunun mekânla, bina ve bahçe ile bütünleşme olduğunu, çünkü çalışmada grupla ve çalışma mekânı, yani sınıfla bütünleşme yaptıklarını açıkladı. Binada ve bahçede sürpriz oyunlar oynayacaklarını söyledi.

Tamiratı devam eden bina ve bahçesini benimsemeleri, duyumsamaları amacıyla galaksi, bahçede heykel, duvar boyama, bahçede grupla sese yönlendirme ve şifreli mektup oynayacaklarını oynayacakları açıklandı. Grubun akordu ve tanışma için çalışmaya geçildi.

Diz, el ve parmak şıklatma ile oynanan kendini gruba tanıtırma oyunu oynandı. Dairede, halay çekerek, "Ataları" ve "Suya düştü gülümüz" türküleri, el ele tutarak grupla iletişim ve akort için oynandı. El ele tek sıra dışarı yürümeye geçildi. Liderin komutları arkaya sessizce ulaştırıldı. Bina için-

(*) Kamera ile kayıt yapıldığı için not tutulmadı. Notlar daha sonra lider tarafından yazıldı.

Oluşturulan tablo.

de galaksi gibi dolaştılar. Geçilen yerlerle ilgili mesajlar verildi:

"Yola çıktık... merdivene dikkat... sağa döneceğiz... kabloları basma... merdivenden iniyoruz... bahçeye çıkıyoruz... üç metre aralıklı duvar boyu dizilelim... Bir heykel ol... (Çevre binalardan ve işçilerden bakanlara aldırma- dan devam ettiler)... üçerli grup ol, birlikte heykel oluşturun... istikbal göklerde dir heykeli, anıtkabir aslanlı yolda heykel, geleceğe umutla bakan insanlar vb... mutfaktan geçiyoruz... (Burada liderin daha önceden sakladığı şifreli mektup var, bu mekândan bilerek geçiriyor) ön bahçeye geldik... resim yapacak duvar bulalım... elleri bırak boyaları al, resime başla... karşısına geç boyadığın duvara bak... yorulduk, dinlenelim. (Yere oturdular) Çevre sesleri dinle, gözleri kapat... duyduğun sesleri say... bu sesleri doğal sesle-mekânîk sesler diye gruplandır. (Çevrede araba tamir sesleri var. Su, rüzgâr, insan sesleri vb. var.) Arka bahçeye geçiyoruz... iki grup ol, grubunuzun ortak sesini bulun, dağılın, uzaklaşın, ortak sesinizi çıkararak birbirinizi bulun... (cik cik ve oooo sesi ile gruplar buluştu)... mutfakta şifreli bir mektup saklı, mektubu bulun, soruları cevaplayın..."

Koşarak aradılar, kaşıkta saklı mektubu bulup heyecanla okudular, görev paylaştılar. Bahçede büst yok diye bir soruyu atadılar. Bunun yerine lider bir büst yeri saptamalarını istedi. Bunun tartışması oldu. Sonunda bir direk yeri buldular. Bununla ilgili bölümde tören düzeni aldılar, bir kişi heykel oldu. Bir kişi onu yüksek sesle hayali Ata'ya söyledi. Söyleme tekniği olarak solo-koro yöntemi belirlendi. Tek sıra halinde marşta "10. Yıl Marşı" ile içeri girdiler. Hızlarını alamayıp "Öğretmen Okulu" marşını da söylediler. Şifreli mektuptaki sorular:

1. Okulun bahçesi kuzeye kaç adım, güneye kaç adım?
2. Ön merdiven kaç basamak, arka merdiven kaç basamak?
3. Okul kaç katlı, bina ne renk?
4. Bahçede nerelerde oyun alanları var?
5. Boyama duvarı olabilecek yerleri araştırın.
6. Büstün önünde toplanın, ortak bir dilek tutun, sözcünüz dileğinizi Ata'ya söyleyin.
7. Tek sıra ol, marş söyleyerek sınıfa kadar yürü.

Büyük bir heyecan ve coşku içinde bu oyunlar yapıldı. Grup çalışma mekânında bir araya geldi, yapılan bina içi ve bahçe oyunları üzerine bellek tazeleme yapıldı. Grupla tamamlama yöntemiyle yapılan işler anlatıldı. Yeni komutlar verildi:

"Bu oyunlar, yeni ifade biçimlerine, rapor olarak bir sanat projesine dönüşebilir, düz yazı olabilir, resimle anlatılabilir, oyunlaştırılabilir, müzikle, rontla anlatılabilir."

"İki grup olun, bir grup dramatik anlatımı yani beden dilini kullanarak dışardaki oyunu sınıfta canlandırın, ikinci grup çocuk tekerlemelerinden esinlenerek, ritmik anlatım yoluyla devinimleri birleştiren bir ront yaratsın."

Birinci grubun oyunu daha kısa sürede hazırlandı ve sunuldu. İkinci uzun bir konuyu tek bir şarkı içine sığdırma sorunu yaşadı, monotonluk başlayınca lider devreye girdi. Başka çocuk oyunlarından devinim ve teknik alabileceklerine "Annem bana tulumbadan" tekerlemesinin iki değişik örneğini verdi. Oyunlar üzerinde tartışma yapıldı ve bu kursta öğrendikleri özetlendi.

ÖZEL EĞİTİMDE DRAMA

Gazi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
"Temel Müzik Eğitiminde Drama" Uygulama çalışması
Tarih: 17.11.1998

Drama Lideri : Mahiye Morgül

Katılımcı : Görme Özürlüler ve Zihinsel Engelliler Bölümlerinden 18 öğrenci.

İzleyici : 10 öğrenci.

Süre : 150 dakika

Konu: "Bir Küçük Örümcek" şarkısından hareketle ısınma ve ikili iletişim çalışmaları, şarkıya yeni söz yaratmada devinim değişikliği tekniğini kullanma, şarkının öykü ile anlatımından efekt ses yaratma, devinim değişikliklerine uygun yeni ses yaratma, yaratılan oyunlarda müzik aletlerinin kullanımı ve müziksel kavramlar oluşturma.

Araç: Metalofon, yağmur kaktüsü, zil, çelik üçgen, marakas, su kabağı, kaşık, tef, bongo, haşhaş tohumu, tırtır, parmak zili, ağaç gogo.

UYGULAMA NOTLARI

Tanışma: Katılımcılarla birlikte grubun akordu-uyumu yapılmak üzere el ele tutarak ve gözü kapalı olarak "Gençliğe Hitabe"nin ilk cümlesi mümkün olduğunca birlikte söylendi. Hafif sesle yineleni, sonra daha yüksek sesle söylendi. (Grupla birlikte, kolaylıkla yapılabilen bir oyun, basit bir devinim, gözü kapalı yapıldığında dikkati diğer üyelere yoğunlaştırır ve grubu birlikte çalışmaya hazırlar.)

Tanışmaya yere oturarak devam edildi. Dairede, eller birbiri üzerinde, bilinen bir çocuk oyunu "çatlak patlak" oynandı. Sola sayı yürütme, sonra sola ve sağa aynı anda sayı yürütme ile dikkat yoğunlaştırma artırıldı.

Yine bir çocuk oyunu, (dize vurma-el çırpma-parmak şıklatma) oynandı, parmak şıklatılırken ritmik isim söyleme yapıldı. Karışık olarak yapıldı, grubun tanıştırılması tamamlandı.

Mekânla bütünleşme: Çalışma ortamını gözleyerek, "Birbirinin aynısı olan en az üç şeyi söyleyin" dendi. Görme duyusu devreye sokuldu. Bu çalışma aynı zamanda "mimaride ritim" kavramını içeriyordu. Odada bulunan lambalar, direkler, camlar, pencereler, duvarlar, bölmeler sayıldı.

Gözü kapalı çevre seslerini dinlemeleri istendi. İşitme duyusu devreye sokuldu. Dışardan gelen seslerden, nefes alma sesine kadar saydılar. Bu çalışma bize "Bu seslerin olduğu ortamda yaşıyorsun, bu sesleri yadırgamamalı, kendini burada yabancı hissetmemelisin" uyarısıydı.

Mekânla bütünleşme çalışmasında işitme ve görme duyuuları çalıştırıldı. Mekânı bedenün uzantısı olarak algılama, dokunarak iletişim kurma, dokunma duyusunu devreye sokma çalışmasına, ısınma çalışması içerisinde yer verildi.

Isınma: Dairede ayakta durulurken eller birleştirildi. Dalga devinimleriyle kollar aynı anda, ağır hareketlerle (birlikte yapılan ağır hareketler konsantrasyonu artırır) yukarı aşağı hareket ettirildi, dalga sesi çıkarıldı. Dalga gittikçe büyüdü, sonra gittikçe küçüldü, devinime paralel olarak eş zamanlı dalga sesleri de büyüdü ve küçüldü. (Se-

"çatlak patlak" oynarken.

Dalga sesiyle devinirken.

Kaynaşma:

Lider derili tefi eline aldı. Serbest yürümelerini istedi. Dağınık yürümleri sırasında tefe vurarak yürüttü. Tef sesi durduğunda komutlar veriyordu: "Yürü... dur, yanındakine mimikle selâm ver... yürü... dur, yanındakine konuşarak selâm ver... yürü... dur, çoktan görmediğin bir arkadaşınla karşılaş... yürü, kalabalık caddedesin... yerde bir şey gördün... (yere eğilmeler)... yürü... yukarıda bir şey var ona uzan... yürü... dur, yukarıdaki şeye bir kelime söyle... yürü, yukarıya bu kez aynı sözcüğü sevgiyle söyle... yürü, yerde bir örümcek var, onu izliyorsun... parmaklarınla onu takip ediyorsun... bir duvara geldi, tırmanıyor... yukarı kadar uzandı... (Herkes bir duvar buldu, örümceğe bakarak eliyle onu takip etti)... en yükseğe tırmandığında yağmur başladı... (Parmaklar duvara vurularak yağmur tıptırtıları verildi, sesiyle destekleyenler oldu)... örümcek tutunamadı ve kaydı... (Herkes örümcekle birlikte yere kadar eğildi)... tekrar tırmanmaya başladı."

Tema:

Lider bu sırada şarkıya başladı. (Şarkının ezgisi, eski bir aktarma şarkı olan "Neşeli ol ki" şarkısıdır. Şarkı A A B A formundadır.)

Şarkıyla birlikte duvara tırmanma ve diğer devinimler gerçekleşti.

Bir Küçük Örümcek

Aktarma Ezgi
Söz : M. Morgül

Orta

Bir küçük örümcek duvara tırmandı

Bir küçük örümcek duvara tırmandı Yağmur yağdı

du ramadı kaydı Bir küçük örümcek duvara tırmandı

sin gittikçe büyümesi müzik terimi olarak kreşendo, sesin gittikçe küçülmesi dekresendodur ve ses açma çalışması olarak da algılanmalıdır.)

Dalga hareketi yineleni ve bu kez lider eline yağmur kaktüsünü aldı. Lider, "Kendinizi gece yarısı deniz kıyısında düşünün, dalgalar çok hafif sahile vuruyor, şimdi dalgalar büyüyor..." uyarısıyla, yağmur kaktüsünden verilen sesle eş zamanlı, senkronize devinmelerini istedi. Bu da konsantrasyonu artırıcıydı ve ses-devinim ilişkisini oyun içinde yaşıtıyordu.

"İkili eşleşin" komutuyla, karma eşleşildi. "Rol paylaşın, biriniz duvar, biriniz örümceksiniz" denilince liderle birlikte örümceğin şarkısı yineleni. Rol değiştirip bir daha oynandı. Arkadaşının bedenini mekânın bir parçası olarak duyumsama yapılmış oldu. Arkadaşına dokunmak, güven duygusu geliştirir. Dokunarak iletişim dramının temelini oluşturur. Güvenmediği kişinin yanında kişi kendini özgür hissedemez ve içine kapanır. Güven ortamı oluşturarak çocuğun kendini ifade etmesine olanak hazırlayabiliriz.

DOĞAÇLAMA OLUŞUMLAR:

"Beşli eşleşin" komutuyla gruplar oluştu. "Ortada biriniz duvar, etrafındaki dört kişi örümcek rolü alsın" komutuyla oyun yineleni, şarkısı söylendi. Bu bir ront çalışmasıydı.

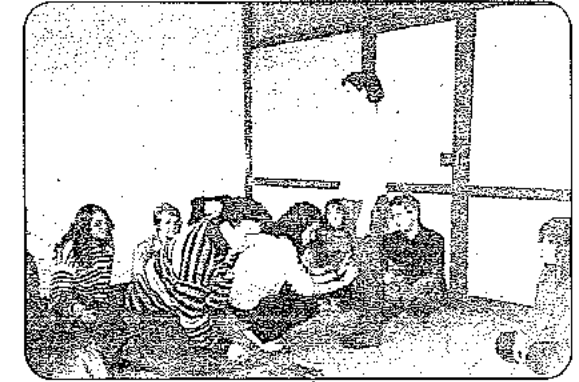
Tüm grup dairede ayakta durdu "Şimdi örümceğin şarkısını söyleyerek hareketlerini yapalım" komutuyla tüm grupla bir ront yaratılmış oldu. Dairede yüzyüze dururken, "Bu duruşun adı yaşam dairesidir. İnsanlar yaşamda yüzyüze iletişim kurarlar gerçeğinden adını alır. Birlikte iletişim halindeyiz sinyalin kendimize verir." Önünde bir duvar varmış da örümcek onun üzerinde tırmanıyor, en üstüne yağmur yağıyor, oradan kayıyormuş gibi, elleri ve kolları kullanarak şarkısı söyledi.

Öyküye dönüşürme:

Yaşam dairesinde oturuldu. Lider, "Örümceğin yaşadıklarını öykü olarak anlatalım." dedi.

Örümcek tırmanırken.

Örümcek arkadaşının bedenine tırmanırken.

Lider önüne metalofonu koydu, tek tek kalından inceye doğru tuşlara tokmakla vurarak sıra ses çaldı. "Sizce şimdi ne oluyor, bu sesler size neyi çağırıyor?" diye sordu. "Tırmandığı" yanıtı verildi.

"Yağmur yağmaya başladı" derken eline yağmur kaktüsünü aldı, sesini verdi.

"Duramadı ve duvardan kaydı" derken metalofondan bu kez kalına doğru bir kaydırma sesi (glissando) çaldı. Devinimleri çağırıştıran bu sesler öyküye yerleştirildi. Gönüllü öykü anlatma ve seslendirme, üç kişi tarafından yapıldı.

Lider, üçerli gruplarla öyküyü oynamalarını ve çalmalarını istedi. Çalıcı aynı zamanda öykü anlatıcısı oldu. Üçlü kombinasyonlarla grup oyunları zenginleşti. Örümcek, duvar ve çalıcı rolleri paylaştı. (Anlatıcı ile çalıcı aynı kişiler olabilir.)

Başkasının gözüyle anlatım: Anlatıcı kişi öyküye bir ön bölüm ekledi. Duvarın gözüyle anlatan, "Yağmur yağınca üzerim çok kayganlaşmıştı." şeklinde farklı ifadeler kullandı. Örümceğin gözüyle anlatan, "Duvara tırmandım ama orada fazla kalamadım." gibi kısa ifadeler kullandı.

Bir başka anlatıcı:

"Bir örümcek hep duvara tırmanmak istermiş, annesi izin vermezmiş. Bir gün izin alıp tırmanmış, tık tık tık tık... Fakat yağmur yağınca tutunamayıp kaymış..şırır..pat.."

Lider, "Öyküde kullandığın sesleri ardı sıra bize ver" dedi.

"tik tik tik tik şırrrrrr pat"

Öyküye efekt olarak kullanılan bu seslerden, vücut sesleriyle doğaçlama yaratılmış bir müzik ortaya çıktı.

Ritmik Sayışmaya Dönüştürme: "Üçerli grup olun. Bir kişi eline bir ritim aleti olarak düzenli tempo versin, diğer iki kişi karşılıklı durarak, verilen tempoya uyarak ritmik okuyuşlu bir sayışma başlatsın, karşılıklı birbirinize ritmik olarak dokunacaksınız." komutu verildi.

Doğaçlamalarını yapmak üzere birkaç dakika süre verildi. Sürenin sonunda oyunlarını sundular.

1. grup: Bongo eşliğinde oynadı. Her satırda dört düzenli vuruş duyuldu.

Bir örümcek vardı
Duvara tırmandı
Yağmur yağdı
Tutunamadı
Örümceğin sonunda
Ayağı kaydı
Güm dedi düştü
Yuvarlandı

2. Grup: Marakas eşliğinde.

Bir küçük örümcek
Zıp zıp zıpladı
Önündeki duvara
Çıkmayı başardı
Şimşek çaktı
Yağmur boşaldı
Örümcek şaşırdı
Ayağı kaydı
Yağmur dindi
Tekrar tırmandı

Diğer gruplar da benzer sayışma tekerlemeleri yarattılar.

Gruplar, ellerindeki, düzenli tempo verirken kullandıkları aletleri sırayla tanıttı. Çalgının şeklini, hangi malzemeden yapıldığını, tutuşunu, folklorik özelliği varsa onu, vb. anlattılar. Lider, "Bu çalgının, önce oyun içinde kullanması, çalgı ile dokunarak ve sesini çıkartarak, aralarında bir yaklaşma sağlandıktan sonra, çalgı hakkında bir iki kısa açıklama yapmalarının istenmesi, kullandığımız yöntemin gereğidir" dedi.

Marakas'ı anlatan: "Elimdeki çalgı bir Güney Amerika çalgısıdır. Sallayarak çalınır. İçindeki taneler ses çıkarır".

Çelik üçgeni anlatan: "Madenden yapılmış, üçgen şeklindedir, madeni çubukla vurularak çalınır".

Bongoyu çalan: "İki silindirik şekli var, üzerlerinde deri var. Elle vurularak çalınır, Afrika çalgısıdır".

Yağmur kaktüsünü kullanan: "Brezilya tarafında yetişen bir kaktüsten yapılır. Dikenleri içine batırılır. Dikenler basamak oluşturur ve içine fırınlanmış mısır taneleri konur, eğik tutunca taneler akarken dikenlere çarptıkça yağmur sesi verir".

Tef çalan: "Derisi var. Yuvarlaktır. Kenarında zilleri var. Derisine elle vurdukça ses verir. Sallayınca zilleri de ses verir".

Eylemi Değiştirme:

"Altılı gruplarla, öyküdeki bir eylemi değiştirin, şarkı sözünde gerekli değişikliği yapın ve oynayın" komutu verildi. Üç grup oluştu. Ortaya üç metalofon konuldu, paylaştılar.

1. grup:

Örümcek zıplaya zıplaya çıktı,
Duvardan atladı...

Zıplama eylemi için, metalofondan sıra ses yerine, her tuşa ikişer kez vurmalar yapıldı. Atlama eyleminde, teftin bir kuvvetli ses verildi.

2. grup:

Bir küçük örümcek zıp zıp zıpladı
Önündeki duvara çıkmayı başardı
Şimşek çaktı ayağı kaydı
Güneş çıkınca tekrar tırmandı

(Kullanılan çalgılar notlarda yok.)

3. Grup:

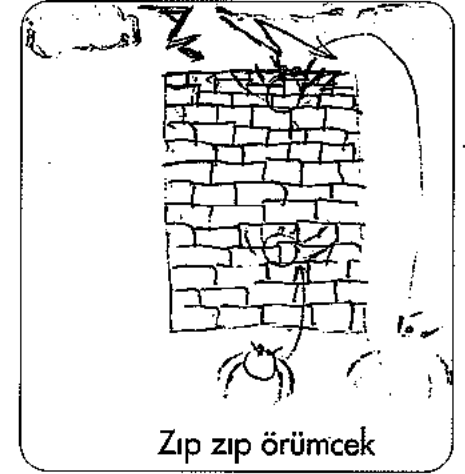
Bir küçük örümcek varmış
Koşarak duvara tırmanmış
Rüzgâr esti, sallandı, yuvarlandı
Rüzgâr durunca tekrar tırmandı.

Gruplar öykülerini, oyunlarını ve müziklerini sundular. Alkış aldılar.

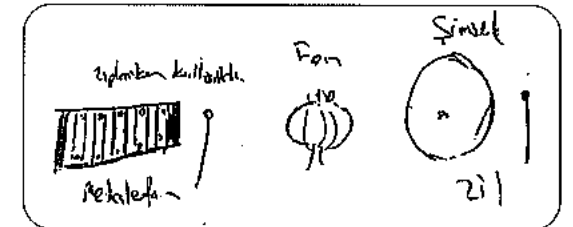
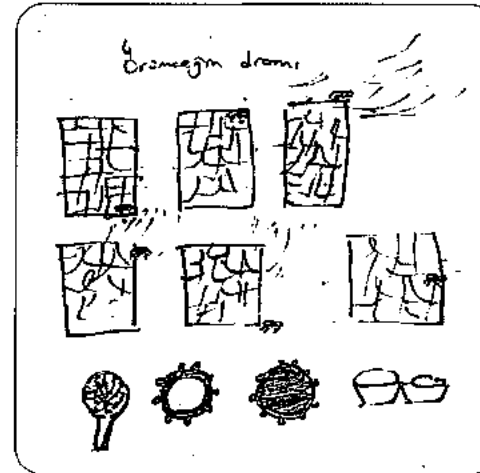
Didaktik yorum: Bu çalışmada, her anlatım kurgusundan yeni bir müzik bestelenmiş oldu. Kendi grup orkestraları kendi bestelerini seslendirmişti. Öyküdeki efekt seslerin ardı sıra çalınmasıyla, öykünün sadece seslerle, yani müzikle anlatılması gerçekleşmiş oldu. Yani, eylemin uğradığı değişiklik aynen müziğe yansdı ve yeni anlatım kurgusundan yeni bir doğaçlama müzik bestelenmiş oldu.

Resimle anlatıma dönüştürme: Altılı gruplara birer resim kağıdı ve renkli kalemler dağıtıldı. Kendi öykülerini grupla resimlendirmeleri istendi. Öykü sembollerle anlatılabildi. Resmin altına bu öyküyü seslendirmede kullandıkları müzik aletlerinin resmini yapmaları ve sonra da resme, öyküye, bir isim vermeleri istendi.

10 dakika kadar süre sonunda, resimler toplandı, kağıtlar başka grupların eline verildi ve resimde gördüklerini bir de kendilerinin seslendirmesi ve anlatması istendi. "Her zaman ne anlatmak istediğimizi tam olarak ifade edemeyebiliriz. Okuyucu sizinle aynı şeyi anlıyor mu?" açıklaması yapıldı.

Zıp zıp örümcek

Gruplar resimleri inceledi ve sözcükleri bunları öykü şeklinde anlattı. "Örümceğin Dramı" adı, drama-
nın yanlış bir kullanımı olarak eleştirildi.

Yorum: Resme bakarak anlatma önemli bir dil becerisidir. Kendi anladığın şekliyle, kendine
has bir anlatım ortaya çıkar. Bağımsız anlatımı, özgür ifadeyi geliştirir. Resimler birbirinden farklıydı
ve yine de kendi öykülerini anlatabilmişlerdi. Resimlerin altına seslendirmede kullandıkları müzik alet-
lerini yapmışlardı.

1. metaifon-haşhaş tohumu-büyük zil
2. boncuklu sukabağı-zilli tef-derili tef-bongo
3. metalofon-yağmur kaktüsü-zil

Her bir grup değişik çalgılarla başka bir enstrümantal müzik bestelemiş oldu. Bu müzik, grup
yaratıcılığıyla bestelenmiş bir doğaçlama müziği.

Liderin açıklaması: Müziğin başlangıç eğitiminde, kurallı beste yapılmaz. Zihinsel engellilerin
ileriki yıllarında da kurallı beste yapılmaz. Her çocuğun eline verilen vurmalı çalgılarla, bazen tüm
grupla, bazen ikili, üçlü dördü gruplarla, bazen solo-koro olarak, doğaçlamalar şeklinde düzensiz vu-
ruşlarla müzik yapılır. Burada amaç müzik aletinden ses çıkarmayı başardığı için öz güven kazan-
dırmak ve kendini grubun bir parçası hissetmesini sağlamaktır.

Tartışma, değerlendirme:

Bilme oyunlarına dönüştürmeler yapıldı.

Yaşam dairelerinde oturuldu. Çalgılar ortaya alındı. Bir kişi gönüllü geldi, metal olanları bir grup
yaptı. Bir diğeri, ağaç olanları ayırdı. Sallamallılar ve sürmeliler olarak da gruplandırıldı. Çalma şekline
göre bir grupta olan çalgı, yapı malzemesi olarak bir başka grupta yer aldı. Deriiler ayrı bir grup oldu.

"Bu ne sesi?" oynandı. (Gözü kapalıyken çalınan çalgıyı sesinden bilebilmek)

Gözü kapalıyken eline verilen aleti dokunarak tanıma oynandı.

"Aleti nasıl çalıyorum?" (Çalma tekniğini tarif edebilmek)

İpek Kıvrak öğretmenimizin önerisi: Müzikal kavramlar tartışılabilir. Kuvvetli ses vereni bulma,
hafif seslileri ayırma, uzun-kısa ses, çıkıcı sıra ses, inici glisando, gibi oyunda kullanılan sesleri müzik
terimleriyle açıklama yapılabilir. (Süre çok uzadı, öneriyi gerçekleştiriyoruz.)

Rahatlama:

Lider, "Gözlerinizi kapayın, el ele tutun, dilediğiniz gibi oturun, rahat olun, sizi bir dakika iyi di-
leklerinle baş başa bırakıyorum, bu gün birlikte yaşadıklarımızı düşünün" dedi ve bekledi. Gözlerini
açınca söz alarak düşüncelerini dile getirdiler.

Özgül Ertuğ: Bu çalışmadan, bir şeyin birkaç boyutta kullandığı, çocuklara uygulanırsa rahat
insanlar yetiştirileceği sonucunu çıkardım.

Zülfiye: Çevremizdeki her şeyi taklit yapabileceğimizi anladım. Çocuklarda yaratıcılığı geliştire-
bileceğimizi anladım.

Hacı Bayram Şahin: Önce katılmak istemedim ama kısa sürede adapte oldum. Bu oyunları
çocuklara öğretebileceğimi gördüm. Aletleri tanıdım. İlk defa toplumda şarkı söyleyebildiğimi fark et-
tim. Bu bende çok önemli bir değişiklikti.

Lider, Hacı Bayram'a bu samimi açıklamasından dolayı teşekkür etti. (Drama grup çalışmalarını
içe kapanıklığın giderilmesinde etkin yöntemdir.)

Gökhan Saydam: Zihinsel engellilerde çevrenin ve seslerin dokunarak nasıl keşfedilebileceği
konusunda kendime pay çıkardım.

Prof. Dr. Mehmet Özyürek (Böl. Bşk.): Böyle yeni ortamlara girmek her zaman farklı şeyler ka-
zandırır. Sizler şanslısınız. Bu günden sonra daha bilerek yapacaksınız. Mahiye Morgül'e ve onu da-
vet eden İpek Kıvrak öğretmenimize teşekkür ediyorum.

Yard. Doç. İpek Kıvrak (Dersin öğretmeni): Mahiye Hanıma teşekkür ediyorum. Burada ya-
şadıklarınızı daha sonra derste tartışırız. Yararlandığınıza inanıyorum.

SINIF ÖĞRETMENLERİYLE DRAMA

Yahya Çavuş İlköğretim Okulu
1997-1998 Ders Yılı Sene Sonu Semineri
Eğitimde Drama Atelye Çalışmaları
Batıkent - ANKARA

Grup Lideri: Mahiye Morgül (Y.Çavuş İlköğ. Okulu Müzik Öğretmeni)

Katılımcılar: Okulun sınıf öğretmenleri

Çalışma mekânı: Okulun anasınıfı (Zeminin halı olması nedeniyle tercih edildi)

1. GÜN

Grup üyeleri liderle birlikte el ele tutuşarak daire şeklinde oturdu. Eller avuç içleri üstüste ge-
lecek şekilde birleştirildi. Kendi ismini yüksek sesle söylerken sol yanındakinin eline vuruldu ve bu yü-
rütüldü. Grup üyeleriyle tanışma böyle bir oyunla gerçekleşti. Grup üyeleri aynı okulun öğretmenleriy-
di ve tanışıyorlardı. Bu oyun bir grup olduklarını hatırlatma çalışmasıydı. "Çatlak patlak yusuvarlak"
tekerlemesinin oyunuydu bu. Sonra tekerlemeyi birlikte söyleyerek, dokunarak iletişim kurmayı sağ-
lamak üzere oyun yineleni.

Dramanın kelime anlamı üzerine sırayla söz alıp konuşmaları istendi.

- Canlandırma
- Dramatize etme
- Düşündüğünü bedenini kullanarak anlatma
- Grupla oyun yaratma
- Hareket etme, yanıtları verildi.

Üyelerin verdiği yanıtlardan drama üzerine aşağı yukarı doğru bilgi sahibi oldukları gözlemlendi. Li-
der, dramanın tiyatral gösteri amacıyla yapılmasıyla eğitimde kullanılması arasındaki temel farkı anlattı.

"Birincisinde seyirciye mesaj ve gösteri, sanatsal ağırlık vardır. İkincisinde, yaratma süreçleri
boyunca aldığı eğitimsel kazanımlar önemlidir, gösteri amacı yoktur. Yaratılan her durum yeniden ve ye-
niden değiştirilerek transformasyonlarla farklı ifade boyutlarına ulaşılır. Bu süreç içinde çocuk kendin-
de saklı yetenekleri keşfeder, başkalarıyla, kendisiyle ve çevresiyle iletişime girer. Çağdaş insanda ol-
masını istediğimiz özelliklere sahip olmaya başlar. 'Eğitimde Drama' bir grup etkinliğidir, çocuğun
grup içinde eğitimi söz konusudur. Her çalışmanın başında mutlaka grupla ısınma, uyum ve güven
çalışması yapılır. Grubun kaynaştırılması, güven ortamının oluşması, grubun akordu değiştirmiş uyumun
sağlanması zorunludur. Grubun lideri bu yöntemi şimdi sizinle yapacağımız gibi atelye çalışması için-
de yaşayarak öğrenir. Derslerinizde kullanırken çocukların yaşayacakları durumlara anında müdahale
edebilmeniz, onların oyun arkadaşı olabilmemiz, akışı yönlendirebilmeniz için bu atelye çalışmasına ka-
tılıyorsunuz. Geldiğiniz için size teşekkür ediyorum."

Ayağa kalkıp dağınık olarak yürümeleri istendi. Dağınık yürümeler sırasında lider bongodan rit-
mik sesler verdi. Ritim durduğu zaman verilen komutlara uymaları istendi.

"Dur, en yakınındaki bir kişiye mimikle selâm ver... yürü... el ile selâmlaş... söz ile selâmlaş... fi-
siltiyle selâmlaş... yüksek sesle selâmlaş... özlemiş gibi selâmlaş... çoktandır görüşmemiş gibi selâmlaş
(kucaklaşmalar, yanağından öpmeler görüldü)... yürü... durunca üçerli gruplarla günaydınlaş ve sa-
bah gelirken yaşadığınız bir olayı birbirinize anlatın... birinizin anlattığını canlandırın..." Yapılan canlan-
dırmalar diğer gruplar tarafından izlendi. Her gün yaşadıkları, evden okula gelişler oynandı, çok rahat
davranabildikleri gözlemlendi.

Grup daire şeklinde oturdu. Lider, bir üyenin gözünü kapamasını istedi ve eline bir şal örtü
verdi. Bu nesneyi bize anlatmasını istedi. Üye, enini boynunu, dokusunu, kenar saçaklarını, eskimiş ol-

duğunu, dokunarak anlattı. Lider, dokunma duyusunun drama çalışmalarında önemli olduğunu, gözü kapalı yapılan bu tür çalışmalarda düş gücünün hızla devreye girdiğini açıkladı.

Şalı ortaya bıraktı ve bir üyeden nesne ile ilgili gördüklerini anlatmasını istedi. Üye, rengini ve tahminlerle ne olabileceğini söyledi. Lider grup üyelerinden bu iki çalışma arasında ne fark gördüklerini anlatmalarını istedi. Dokunarak daha fazla bilgi aldıkları ortaya çıktı.

Gruptan bu nesne ile iletişim kurmaları, onu gerçek kullanımının dışında kullanmaları ve bunu canlandırmaları istendi. Hazır olan üye kalkıp nesneyi eline aldı ve onunla bir şeyi canlandırdı. (*Turban, sarık, beline kuşak, sofraya bezi* yaptı.)

Bu kez derili tefi gözü kapalı bir üye eline aldı. Dokunarak tef olduğunu anladı, dokunduğu her noktayı tarif etti ve onu çaldı. Bir başka üye tefi dokunmadan görerek anlattı. Ona dokunma ve çalma isteğini belirtti. İki durum karşılaştırıldı. Dokunan kişinin sesini duyma ve çalma şansına sahip olması onu daha fazla bilgilendirdi.

Derili tef ortaya kondu ve üyelere asıl kullanımının dışında onlara neyi çağrıştırdığı soruldu. Yanıtlar: *Düğün, ayı oynatma, hamam sefası, kına yakma.*

Dörtlü gruplar oluşturma komutu verildi. Bir önceki nesneyi kullanarak bir öykü oluşturmaları ve oynamaları istendi.

1. Grup: Şalı ortaya serip etrafında oturup çay içtiler. Okey oynadılar. Biri üşüdü, şalı omuzlarına örttü.

2. Grup: Nine hastalandı, öldü. Mirasçılar şalı kapıştı. Biri aldı, ayna karşısında kendine elbise yapmayı denedi. Diğeri aldı, eşarp yaptı. Diğeri katlayıp öptü, sandığına koydu.

3. Grup: Kına gecesinde gelinin başına örttüler, geline kına yakıp onu oyuna kaldırdılar, kına havası mırıldanıp tef çalma taklidi yaptılar.

4. Grup: Üzerine dut silkeleyip örtüyü topladılar, dutu komşulara dağıttılar.

Gruplar oyunlarıyla ilgili söz aldı. Daha fazla neler yapabileceklerini, eksiklerini, öyküde düşünüp de oynarken atladıkları bölümleri anlattılar.

Tablo oluşturma: Şalı dilediği şekilde kullanarak bir tablo oluşturacakları açıklandı. Hazır olan bir üye şalı alıp silkeleydi ve çamaşır asarken dondu. Hazır olan bir gönüllü gidip onu açarak tuttu. Diğeri birisi gidip ucunu dikmeye başladı ve öylece dondu. Diğeri gidip onu sopayla döğdü. Diğeri şalın altına geçip yukarı doğru öfkeli uyarılar yaptı. İki kişi, uzaktan azarlama hareketleri yaptı ve dondu.

Tüm tablonun hareketlenmesi: Herkes yaptığı işe devam etsin ve tekrar dunsun komutu verildi. Lider tabloyu alkışladı. Grup oturdu, her üye ne yaptığını anlattı. Ortaya çıkan tablonun öyküsü şöyleydi:

Çamaşır asarken mandalı düşmüş, komşusu ona yardıma gelmiş, söküğünü fark eden diğeri onu dikmiş, alt komşu üsttekinin balkondan bir şey silkelemesine kızmış, yoldan geçenler bu kavgayı kınamışlar.

Herkes yaptığı işi büyük bir heyecanla ve mutlulukla anlattı. Grup yaratıcılığının ürünü olan bu doğaçlama oyundan son derece keyif aldıkları gözlemlendi.

Transformasyon: Canlandırdıkları öyküden bir ritmik sayışma yaratmak üzere ikili eşleşmeleri komutu verildi. Çocuk oyunlarında ebe seçerken yaptıkları gibi, sırayla bir kendine bir karşısındakine dokunarak, ritmik okuyuşla öyküyü anlatmaları istendi. Ellerini karşılıklı vurarak da oynayabilecekleri önerildi.

İkili gruplar oyunlarından birer küçük bölüm sundular.

1. (Karşılıklı eller vurularak)

Bir gün mahallemizde

Çok değişik bir şey oldu....

2. (Sayışarak)

Annem çamaşır asarken

Yere mandal düşürdü....

3. (Oturup döğünme devinimleriyle)

Of of çamaşır

Neler açtın başıma

Keşke yıkamasaydım

Neler geldi başıma

Yaratılan bir oyundan hareketle, müzikal bir çalışmaya nasıl geçilebileceği konuşuldu. Sürenin uzamaması istendi. El vurularak oynanan "çatlak patlak"la çalışma bitirildi.

2. GÜN

Dairede oturularak, çünkü çalışma üzerinde konuşuldu. (Aslında bunun çünkü çalışmanın sonunda yapılmasının doğru olacağı lider tarafından hatırlatıldı).

- İlk olması nedeniyle çok rahat değildim. Bugün daha istekliyim.

- İyi bir çalışmaydı.

- Evde üzerinde düşündüm. Bu yöntemle çocukların kendini daha iyi ifade edeceklerini düşündüm.

- Derslerimde çocuklarla hangi nesnelere kullanabilirim diye düşündüm.

- Kendini ifade edemeyen çocukların bu yöntemden çok yararlanacağını düşündüm.

- Dün kullandığımız teknikle daha çok sosyal bilgilerde yararlanabileceğimi düşündüm.

- Yaratma işine evde de devam ettim. Bir nesneden yola çıkarak yaratıcılığımızın geliştiğini gördüm. İçeride kapanık öğrencilerimi düşündüm.

- Buradan dinlenmiş olarak ve mutlu ayrıldım.

- İnsanın yetenekleri ortaya çıkıyor.

- Dokunmanın önemini anladım.

- Bireysel ve toplu etkinlikler dersinde bundan yararlanabileceğimi düşündüm.

- Daha önce öğrenmediğim için üzgünüm. Kurs süremiz yetmeyecek diye düşünüyorum.

- Üniteler içinde bu yöntemi nasıl kullanırım diye düşündüm.

- Dramayı daha çok kullanmalıyım diye düşündüm.

- Konuya yabancı değilim. İlkokul öğretmenim tarih dersini bize bahçede savaşlar yaptırarak öğretirdi. Şehir okullarında bunu yaptırmak daha zor diyorum.

Ayağa kalkıp el ele daire olundu. "Hanım Kızlar" nakaratlı türkü ile basit hareketlerle halay çekildi, ısınma yapıldı. Gözler kapalı komutlarla uyum ve güven çalışmasına geçildi. Grupla iletişime geçildi.

"Bir adım öne çık, eller yukarı, bir adım geri, yere çömel, yardımlaşarak kalk, üç adım ileri, elleri bırak, üç adım geri, elleri tekrar birleştir, gözleri aç."

İkili eşleşildi. Partnerini gözü kapalı yönlendirme çalışması, önce eşini omuz ve elinden, sonra sadece bir parmağının ucundan tutarak, sonra da kuvvetli bir sesle, bir sözle dolaştırma yapıldı.

Dağınık yürüme komutu verildi. Bongodan verilen ritmik sesle yürürken, komutlar değiştirildi:

"Hava soğudu... kar yağıyor... (palto ve botlar giyildi)... kar tanelerini yakaluyorsun... kar yapışkan, zorlukla yürüyorsun... kar durdu, karda bir resim yap... yaptığın resme bak... fırtına başladı, rüzgâra karşı yürüyorsun... rüzgârı arkana alarak yürüyorsun... rüzgâr dindi, birden düşüyorsun... yardımlaşarak kalk... kartopu oynuyorsun... karda tüm bedenimle iz bırak... kan yuvarla... yuvarladığını ortada birleştir... birlikte bir kardan adam yap. (Bir üye kardan adam gibi ortada hareketsiz durdu)... kardan adamın etrafında daire ol, sırayla ona bir şey takın." (Sözle ifade kullanılmaması uyarıldı.)

Herkes kardan adama bir şey taktı. Sonra ona nelerin takıldığı soruldu. Bir üye takılan on beş eşyadan on dördünü saydı, eksiği grup üyeleri tarafından tamamlandı. "Bu çalışma bir bellek kayıt çalışmasıdır" diye kısa bir bilgi verildi.

Transformasyon: Lider, "Bu oyunda yapılanlar resimle anlatılabilir, yazılı öyküye dönüştürülebilir, hamurla çalışılabilir, dünkü gibi ritmik sayışmaya dönüştürülebilir, ancak biz bugün daha başka bir şey yaratacağız" dedi.

Lider, gruba dağınık yürüme komutu verdi. Durunca beşli gruplar oluşturmalarını istedi. Her grubun daha önceden bildiği bir şarkıyı anımsamasını istedi. Her grubun ortak bir şarkısı oldu.

Bu şarkının ezgisine biraz önce oynadıkları kar oyunlarını anlatan yeni sözler yerleştirmeleri komutu verildi. Isınmada kullanılan kar ortamındaki devinimleri birbirlerine hatırlatmaları uyarıldı. Gruplar, devinimlerle birlikte yeni sözler yarattılar, hazır olunca kendi oyunlarını grup önünde sundular:

1. Grup: "Gel Bize Katıl Bize" ezgisini kullandı.

Kar yağar lapa lapa
Arkasından fırtına
Yürümemiz zorlaştı
Gideriz düşe kalka
Layla lay lay...
Kaldır beni arkadaş
Gidelim yavaş yavaş
Yolumuz biraz yokuş
Olsaydık keşke bir kuş
Layla lay lay

2. Grup: "Yaşamın Okulumuz" ezgisini kullandı.

Sabah okula giderken çok karla karşılaştım
Yerden karları alıp arkadaşşıma fırlattım
Sonra dayanamayıp yerlerde yuvarlandım
Bunu gören çocuklar etrafımda toplandı
Sonra da hep birlikte yerlerde yuvarlandık...

3. Grup: "Leylek Leylek Havada" tekerlemesini kullandı.

Havalar da soğudu
Rüzgârlar da esiyor
Çocuklar hep bahçede
Karları yakalıyor
Lay lay lay lay...
Karları yuvarlayıp
Kardan adam yapıyor
Çok yoruldu diyerek
Karşısında gülüyor
Lay lay lay lay...

Gruplar neşe içinde hem söyleyip hem oynadılar. Ortaya çıkan oyunlar birer ronttu. Sözler ve ona uygun devinimler birlikte ortaya çıkmıştı. Halka olup dönerek hareketlerini yapmışlardı. Grup sözcüleri kendi oyunları üzerinde söz alıp konuştular.

- Kafiye de arayarak yaptıklarımızı oyuna dönüştürdük.

- Kar çalışmamızdan esinlendik, hiç zorlanmadık. Kendiliğinden oyun oldu. Ront bulmakta hep zorlanırdım, meğer ne kadar kolaymış. Oyunlarımız birer ront oldu.

- Önce yağ satarımı düşündük, sonra leylek tekerlemesini seçtik. Yağ satarımın kendi oyunu vardı, o bizi zorladı, müziğin bitiş yerini yakalamak da zordu.

Lider, bu transformasyonu çok kolay yakaladıklarını söyledi, gruba teşekkür etti. "Yüz yüze ile-

tişimin devamı olarak oyunlarınızda da yüz yüzediniz. Bu, grupla devamlı uyumlu olmanızı da sağladı, dikkatiniz sürekli diğer üyelerin üzerindeydi, bunu fark ettiniz. Aynı oyunu düz bir sıra olarak yapmayı deneyin"... dedi. Denendi ve uyumsuzluklar hemen kendini gösterdi. Bu karşıt deneyim de üyelerin drama bilgisine eklendi. Lider açıklamasını sürdürdü:

"Bir figürü bir kere yapmak dramtizasyondur, aynı figürü arka arkaya en az iki kere yapmak danstir. Oyunlarınızda müzik cümleler bitene kadar başlattığınız o devinimi tekrarladınız. Müzik cümleleriniz değiştiğinde devininiz de yeni söze uygun olarak değişti, bunu fark ettiniz. Böylece bir dans yarattınız. Müzik bittiğinde dansınız da bitti. Şimdi gruplar oyunlarını sözsüz olarak tekrarlasın... İçinizden söyleyin, ezgiyi mırıldanın"... Komut uygulandı.

"Oyunlar soyut bir dansa dönüştü. Bunu fark ettiniz. Somuttan soyuta geçiş transformasyonunu gerçekleştirdiniz."

Değerlendirme:

Yaşam dairesinde oturuldu. Üyeler çalışma üzerine söz aldı.

- Başka mevsimlere göre devinimler ve oyunlar yaratabiliriz.

- Coğrafi bölge özelliklerine göre; üretim alanlarına göre, başka ünitelerde de bu tekniği kullanarak oyunlar yaratabiliriz.

- Bugün bedenimizi daha çok kullandık.

- Mekânı değiştirdik, burası karlı bahçe oldu.

- Bugünkü çalışmamız dünkünden daha yaratıcıydı. Bugün daha rahattık. Devinimle yarattığımız durumları unutmadık, onları şarkı sözü olarak ifade ettik, kullandık. Size çok teşekkür ederiz.

3. GÜN

Ayakta daire şeklinde eller birbirine vurularak oynanan oyunla başlandı. Üyeler bugün sözlere daha çok katıldı.

Dairede yere oturuldu. Lider gitarı kucağına aldı ve çoğunluğun bileceği "Yemen Türküsü" gitar eşliğinde birlikte söylenildi. Türküden sonra lider ayağa kalktı.

Grup yaşam dairesinde otururken lider bir dizi komut verdi. Bu komutları ardı ardına gerçekleştirmeleri istendi. Grubun mümkün olduğunca birlikte hareket etmesi uyarıldı. Komutlar:

"Birlikte ayağa kalkın, dağınık olarak dolaşın, gittikçe hızlanın, daha hızlanın, sonra ağırlaşın, mümkün olduğunca birlikte yavaşlayın ve oturun."

Gözlem: Üyeler dikkatlerini diğer üyelere yönelterek grubun ortak temposu oluştu, grup dinamiğine uyma gerçekleşti, bir üye gruptan yavaş devindi, sonra o da uydu. Biterken daire şeklini alarak ayakta diğerlerinin durmasını beklediler, bakışarak birlikte yere oturdular. Dikkatlerini diğer üyelere yönelterek grup duygusunu güçlendirme sağlandı. Başlangıçta her üye, kendine rahat gelen, o andaki duygu haline uygun bir tempoda yürürken, daha sonra dikkat diğer üyelere yöneldi ve grubun ortak temposu oluştu.

Lider, bongodan ritmik sesler vererek yürümelerini istedi.

"Eğri çizgilerle yürü... mekânı geniş kullanarak yürü... değişik yönlerde yürü... zıpla... hüzünlü yürü... korkulu yürü... fısıltıyla kendi adını söyle... yüksek sesle söyle... birinin yanında dur... ikili bir figür oluştur... üçlü bir figür oluştur... seçtiğin bir sözcüğü haykır... aynı sözcüğü emredici tonda söyle... sevecen söyle... çekingen söyle... ikili absürd bir diyaloga gir... yaşlı bir ninesin, iplik eğirirken hüzünlü bir şarkı mırıldanıyorsun... ikili genç kızlar halı dokuyorsunuz, düğünün yakın, neşeli bir ezgi mırıldanıyorsun... ikili yayık yayıyorsun... koyun sağıyorsun... minikle vedalaş ve yaşam dairesinde otur."

Lider, gitarla oku kitaplarında yer alan bir şarkıyı çaldı ve söyledi.

Kuzusunu kurt kapmış, sonra dağlara kaçmış

Ağlama küçük çoban (2)

Avcı kurdu öldürmüş, kuzu sürüye dönmüş

Ağlama küçük çoban (2)

Bu şarkı sözünden hareketle bir öykü yaratmaları, bunu sırayla, grupla tamamlama yoluyla yaratmaları istendi. Herkes bir cümle ekleyerek küçük çobanın başından geçen bir öykü yaratıldı.

Grubun ikiye ayrılarak bu öyküyü canlandırmaları, oynamaları istendi. (Bugün katılımcı sayısı azdı ve altılı iki grup oluştu.)

Gruplar hazır olunca oyunlarını sundular.

Transformasyonlar:

- Çoban rolündeki üyenin öyküyü anlatması istendi.
- Avcının anlatması istendi.
- Kuzunun anlatması istendi.
- Kurdun anlatması istendi.

Anlatım farkları üyelerle tartışıldı. Her birinin kendi gözüyle anlatışı, farklı tonlamaları, farklı duygu ifadelerini içerdiği dile getirildi. Rolündeki anlatımın dışına çıkan, düz bir metni okur gibi anlatan üye eleştirildi. Yeni bir komut verildi:

"Köye gelen bir gazetecisiniz, hangi tablonun fotoğrafını çekerdiniz?" (Farklı çekimler ortaya çıktı: Kuzunun kaçırılışını, avcının onu kurtarışını, avcının kurdu vurmasını, avcının kuzuyu çobana kucagında getirişini, vb...)

"Köyde yaşayan bir ressamınız, bu olayın resmini yapın. Neyi, kimi, neleri resmederdiniz?" (Resim yapılmadı, ancak tablosunda hangi durumların yer alacağı hayali olarak anlatıldı.)

Lider "Küçük çobana bir geçmiş verin" dedi.

Öneriler:

- Çoban fakir bir ailenin çocuğu olsun.
- Çoban zeki ama okuyamamış olsun.
- Ailesini kaybetmiş, başkasının yanında büyümüş olsun.
- Yaz tatilini değerlendirsin.
- Ailede, iş bölümünde ona bu iş düşmüş olsun.
- Babası hastadır, onun yerine o gün çobanlık yapsın.
- Ağanın çobanı olsun.
- Ailece bu işi yapıyorlar olsun.
- Liseden sonra okuyamamış olsun.

İki grup olmaları, önerilerden birini seçip oynamaları istendi. Başlangıçta ısınma çalışmalarında kullanılan köy ortamındaki devinim ve seslerin oyunda yer alabileceği hatırlatıldı.

Gruplar hazır olunca sunmaya geçildi.

1. Grup: Çocuk, öğretmeninden karneyi alır. Evine gider, karneyi annesine babasına gösterir, sonra arkadaşıyla oynamaya gider. Aile onu şehre halasına yollamak ister, o kuzuları otlatmak ister. Arkadaşıyla vedalaşır, kuzuları otlatmaya götürür.

2. Grup: Kardeşler evde kavga etmektedir. Aile hepsine ayrı işler verir. Kardeşlerden biri hastadır, çobanlık buna düşer. Diğer bir kardeş marangoza gönderilir.

Lider, şimdi çobana bir gelecek vermelerini istedi. "Bu öykü, eksen olayın hemen arkasından yaşanmış da olabilir, yıllar sonra da olabilir" dedi.

Bu kez gruplar kendi içinde öyküyü belirledi. Çobana bir geçmiş verme öyküsünde kullanılan "önerilen öykülerin içinden birini seçme tekniği" yerine, öyküyü kendi gruplarında konuşarak, "ortak bir öykü oluşturma tekniği" kullandılar ve öyküyü doğaçlama oyunlaştırdılar. Gruplar hazır olunca sunu bölümüne geçildi.

1. Grup: Evde oturulmaktadır. Çoban yaşadığı üzüntüden sonra okumak isteğini ailesine açar ve ailesi de onun bu isteğine evet der.

2. Grup: Çoban olaydan sonra eve geldiğinde yatılı sınavını kazandığını öğrenir.

Ara gözlem: Lider köydeki yaşantının devinimle ifadesini yetersiz bulur, diyaloglara daha çok yer verildiği gözlenir. Lider grupları yönlendirmeye karar verir.

Yönlendirme Komutu: *Çoban yatılı okula gidecek. Köydeki evleri tek tek dolaşip vedalaşsin. Her evde bir şey yapılmaktadır, ikili eşleşsin ve bu işleri yapın.*

Tüm üyeler tek bir grup gibi davranırlar, bir kişi kendiliğinden çoban olur.

"Ben çobanım" diyen üye yerdeki ev canlandırmalarını tek tek dolaştı. "Köyde kapılar hep açık olur" fısıltısı duyuldu. Çoban sevincini onlarla paylaştı, yapılan yiyeceklerden hediyeler verildi. Evde yapılan işlerde çeşitlilik vardı.

1. evde: İki kadın yufka açıp sacda ekmek pişirmektedir. Çobana yolluk yufka verilir.

2. evde: Anne çocuğunu sallamaktadır.

3. evde: Kadın yayık yamaktadır. Vedalaşmaya gelen çobana ayran ikram edilir.

4. evde: Bir kadın beşik sallamakta, diğeri reçel yapmaktadır. Çobana yolluk reçel verilir.

5. evde: Kadın çorap örmektedir, çobana çorap armağan edilir.

6. evde: Biri nakış yaparken diğeri beşik sallamaktadır.

7. evde: Kilim dokunmaktadır.

Son evden sonra, bir grup onu yolcu etmeye köyün meydanında kendiliğinden bir veda partisi düzenledi. Çobanı ortaya alarak Ankara Misket'i oynadılar ve çobanı tek tek kucaklayarak vedalaştılar. Çoban otobüse biner, arkadaşları ona el sallar.

Ara gözlem: Liderin müdahalesinden sonra doğaçlama oyunlar çoğaldı, hatta final sahnesi kendiliğinden ortaya çıkabildi.

Değerlendirme, tartışma:

Grup yaşam dairesinde oturdu, bugünkü çalışma üzerine kısa konuşmalar yapıldı:

- Bir şarkı sözünden hareketle bir öykü oluşturup oynadık.
- Öyküyü değişik gözlemlerle anlattık. Çevreyi, olayları başkasının gözüyle gördük.
- Öğretmen olduğumuz için olsa gerek, çobanın geleceğinde onu okula gönderdik.
- Odak kabul ettiğimiz bir olaya bir geçmiş ve bir gelecek ekledik, oyunlaştırdık.
- Müzik dersinde köydeki iş seslerini yaratıp oyuna efekt ses olarak ekleyebiliriz.
- Biz arkadaşlarla konuştuk, Eylül seminerinde drama kurslarına devam edebilir miyiz?
- Bakanlığın açacağı hizmetiçi eğitimde drama seminerlerine bundan sonra katılım arkadaşlar.
- Sınıflarda oturma düzenini nasıl değiştirelim? Sıraları kenara açmak gerekecek.
- Drama yapacağımız zaman ortayı açarız. En uygun kullanım şekli zamanla ortaya çıkacaktır.
- Hepimiz Mahiye Hanıma çok teşekkür ediyoruz.
- (Lider) **Drama ile eğitimin yaygınlaşması için gönüllü olabilir misiniz?**
- Benim oğlum sizin öğrencinizdi. Faydasını gözledim. Üç gündür yaptığımız çalışmalardan bunun yararını daha iyi anladım. Ben gönüllü olabilirim.

- Gitarınız yanınızdayken bize çalar mısınız?

Lider bir klasik gitar parçası çalarak grubun isteğine cevap verdi. Tutulan notları düzeltip çoğaltacağını ve kendilerine ulaştıracağını, bu atölye çalışmasının, bir devlet okulunda gönüllü sınıf öğretmenleriyle yapılan ilk drama semineri olması nedeniyle, belgesel nitelik taşıdığını, eğitim tarihimize özel bir yeri olacağını ve bu notları eğitim dergilerinden birinde mutlaka yayınlacağını, daha önce bazı uygulamalarını yayınlayan "Öğretmen Dünyası" dergisine gelen mektuplardan da anlaşılacağı gibi öğretmenlerin bu tür uygulamaların anlatıldığı yazılardan çok yararlandıklarını söyledi.

Tüm grup üyeleri tek tek kucaklaşarak vedalaştı.

TEMEL MÜZİK EĞİTİMİNDE DRAMA

(Yuva öğretmeni, sınıf öğretmeni, müzik öğretmeni ve öğretmen adayları için)

Temel Müzik Eğitiminde Drama Atölye Çalışması

Tarih : 9-10/Ekim/1998

Süre : 2 tam gün (Saat: 10.30-13.00 14.00-17.30)

Drama Lideri : Mahiye Morgül

Katılımcı sayısı : 16-20

Yer : Dünya Çocuklar Evi, Göztepe-İSTANBUL

Araç ve Gereçler:

Ritim Aletleri: 1. Çelik Üçgen, 2. Derili ve Derisiz Tefler, 3. Parmak ve El Zilleri, 4. Kastanyet, 5. Tahta Kaşık, 6. Tırtır, 7. Yağmur Kaktüsü, 8. Halhallar, 9. Ritim Kutusu, 10. Ritim Sopası, 11. Ağaç Gogo, 12. Metal Gogo, 13. Bongo, 14. Koltuk Davulu, 15. Trampet, 16. Darbuka, 17. Koyun ve Deve Çanları, 18. Kabasa, 19. Boncuklu Sukabağı, 20. Kum Blok, 21. Marakas.

Ezgi Çalgıları: 1. Bir oktavlık (8 seslik) Çin Çin Metalofon, 2. Tekses Kutuları, 3. Org, 4. Fülüt, 5. Ksilofon, 6. Bas Metalofon.

Yazı tahtası, resim kağıdı ve pastel boyalar.

Çalışma Özeti: Isınma, uyum ve güven çalışmalarının müzik oyunundan alınması.

Öyküden hareketle oyun yaratma. Oyundan şarkıya yeni söz yaratma. Oyundaki eylemlerin sese dönüştürülmesi. Seslerin resimle ve sembollerle ifadesi.

Drama - müzik ilişkisi, evrende ve çevremizde ritim. Çevremizde ve evrende doğal çoksesliliğin beden diliyle ifadesi, sembollerle ifadesi ve sembollerin sese dönüştürülmesi.

Resimden öykü yaratma, öyküyü seslendirme yoluyla besteleme ve orkestra kurma oyunları yaratma.

Müziksel kavramların öğretilmesinde beden dilinin kullanılması. Kendisiyle, arkadaşıyla ve grupla iletişimde müzik oyunları yaratma, müzik oyunlarının diğer ifade biçimlerine dönüştürülmesi.

Drama tekniklerinin müzik oyunları yaratmada kullanılması. Yaratıcı süreçte transformasyonların rolü.

1. GÜN:

Yaşam dairesinde ritim aletleri kullanarak tanışma. Eline vurarak oyunla tanışma. Grup sayısını belirlemek amacıyla sayı yürüterek, eline vurarak, "çatlak patlak" oyunuyla değiştirerek oynama.

Drama üzerine kısa ön bilgi ve çocuk eğitiminde gereği: "Sözcük olarak hareket, eylem demek olan dramanın müzikteki karşılığı ritimdir. Hareket halinde olan her şeyin bir ritmi vardır. Hareket halinde olan her şeyi sese dönüştürebiliriz. Amacımız çocuğa çevresindeki sesleri algılamada yardımcı olmaktır. Bu, onlara yaşamı öğretmektir. Yaşam harekettir, hareketsizlik ölüm halidir. Evrendeki her şey hareket halindedir. Bu eylem hali insan yaşamı için de geçerlidir. Öğrenmeyi de hareket halinde yapmak gerekir. Çocuk hareket halinde, devinerek yaşadığını hisseder. Öyleyse çocuğu kendi yaşam biçimi olan oyun, yani devinim içindeyken eğitebiliriz. Eğitimde Drama, diğer adıyla Yaratıcı Drama bir yöntem olarak, çocukluk çağında verilecek olan müzik eğitiminde tek yöntemdir. Orff çalgıları ve çevremizde ses üreten her türlü araç, bu başlangıç eğitiminin, yani temel müzik eğitiminin zorunlu ders araçlarıdır. Okulöncesi ve ilköğretim Okullarını birbirinden ayırmadan, ikisini de temel eğitimin kapsamında düşünmek doğru olacaktır."

Şarkı sözünden yola çıkarak oyun yaratmaya ve ısınma hareketlerinin şarkıya hazırlık olarak verilmesine örnek çalışma:

"Neşeli Ol ki" şarkısının ezgisiyle söylenen "Küçük Örümcek" şarkısıyla. (Bk. Sayfa 146)

A/Bir küçük örümcek duvara tırmandı

B/Yağmur yağdı duramadı kaydı

AABA şarkı formunda söylendiğinin açıklanması.

ISINMA: Lider tefe vurarak yürüme komutları verdi. Yürürken DUR komutlarına uymalarını istedi. DUR komutları tef sesinin durmasıyla hissettirildi. Komutlar:

"Durunca yanındakine mimikle selâm ver...yürü... durunca yanındakine sözcükle selâmlaş... yürü... durunca çoktandır görmediğin arkadaşınla karşılaştın... yürü... yerde bir örümcek var, onu izle, parmağınla arkasından takibet... duvara tırmanmaya başladı... yağmur yağıyor, parmaklarını kullan... kaydı düşüyor... yine yürüyor... ikili eşleş, arkadaşın bir duvar, onun vücudunda örümcek tırmanıyor... duvarın üstüne çıktı... orada yağmur yağdı... örümcek kaydı... yürüdü... beşli eşleş, ortanıza aldığınız beşinci kişi bir duvar oluyor, örümcek ona tırmanıyor..."

Kendiliğinden bir grup oyunu, bir ront ortaya çıktı. Lider bu sırada şarkıya başladı. Şarkıya grup katılmaya başladı. Şarkı kendiliğinden bir oyun içerisine yerleştirilmiş oldu.

Grup daire oldu, buna "yaşam dairesi" diyoruz. Yüz yüze iletişim yaşamdaki gerçeklikten alınmış olduğu için bu isim drama diline girmiştir.

Yaşam dairesinde örümceğin tırmanma, yağmur yağma ve kayma devinimlerini birlikte canlandırdılar. Şarkı aynı anda sözlerle uygun olarak söylendi. Yaşam dairesinde oturuldu ve şarkının devinimleri özetlendi: Tırmanma, yağmur yağma ve kayma. Hareket halinde, yani eylem halindeki her şeyi sese dönüştürebileceğimiz hatırlatıldı. Bunları verecek uygun aletler araştırıldı.

Tırmandı: METALOFON kullanarak çıkıcı sıra ses.

Yağdı: YAĞMUR KAKTÜSÜNÜ eğik tutarak yağmur sesi.

Kaydı: Tokmağı METALOFON üzerinde inceden kalına doğru kaydırarak kayma sesi verildi.

Şarkıyı öyküye çevirmeleri ve bu sesleri öyküde kullanmaları istendi:

Bir örümcek varmış, duvara tırmanıyormuş...(Bu sırada çıkıcı sıra ses verildi). Duvarın üstüne gelince yağmur yağdı.. (Yağmur kaktüsü ile yağmur sesi uzun ses olarak verildi) Örümcek duramadı kaydı..(Metalofondan inici kaydırma sesi verildi.) Sonra yine tırmandı.. (Tekrar metalofonda çıkıcı sıra ses çalındı.)

Yapılan çalışmadan bilme oyunları yaratıldı: Bu ne sesi? (Metalofon sesi. Y.Kaktüsü sesi.) Şimdi örümcek ne yapıyor? (Sesin çağrıştırdığı devinimler soruldu.)

Oyunda olmayan, farklı bir devinimi çağrıştıracak sorular: Bir ince bir kalın sesi metalofonda çaldıktan sonra "Şimdi ne oldu?" sorusuna yanıt, "Örümcek düştü" olarak verildi. Tek tuş üzerinde iki tokmakla yapılan tremolo sesine "Birkaç örümcek orada oynuyor" yanıtı verildi. Metalofonda inici sıra ses çalınmasına "Örümcek duvardan yürüyerek iniyor" dediler. Bir kalın bir ince sesli tuşa vurunca da bunu "Örümcek yukarı sıçradı" olarak tanımladılar.

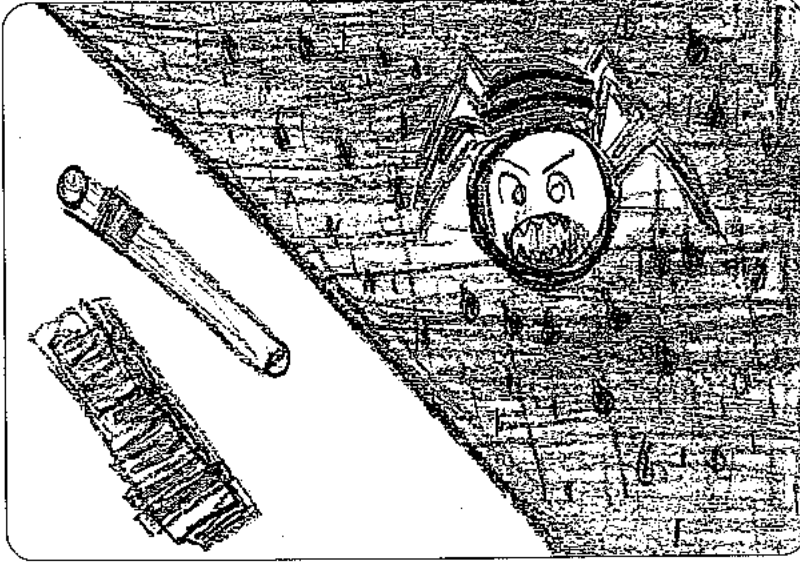
Hangi ses daha uzun? (Yağmur sesi ile tek tuşa vurmadaki kısa ses karşılaştırıldı.)

Dörtlü gruplar oluşturuldu. Gruplara verilen karışık müzik aletleriyle öyküyü seslendirmeleri istendi. Gruplar öyküyü anlatırken, değişik sesler kullanarak doğaçlama orkestra oyunları yarattılar ve tüm gruba sundular.

Yaşam dairesinde oturarak çalışmanın özeti yapıldı: "Şarkıyı devinimle, taklitle söyledik. Devinimleri sese dönüştürdük, müzik aletleriyle çaldık. Şarkıyı öyküye dönüştürdük, devinimler için yarattığımız sesleri öyküde efekt ses olarak kullandık. Yaratılan oyunlardan müziksel bilme oyunları çıkardık."

Örümceğin öyküsü ve kullanılan müzik aletleri resimle anlatıldı. Herkes kendi kağıdına resim yaptı, grupla tamamlama yöntemi kullanılmadı. Ara verildi.

Tanışma: Dairede, ayakta. Karşılıklı bakışma ve baktığı kişiye yürüme, onun yerine geçme yapıldı.

Yapılan resimlerden biri: Ceren Morgül, 16 yaş

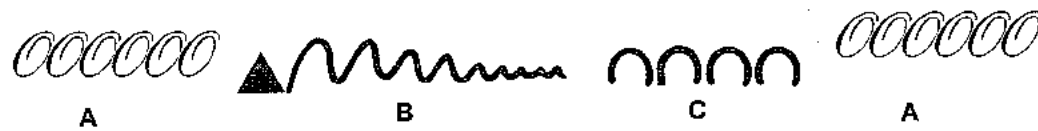
Bitirişe birlikte karar vermeleri. Oyunun ritmik özellik taşıması. Oyunda bir diyalog kurulması.

"Baş Omuz Kol Bacak" şarkısının "Eşeğime Su Verdin mi?" oyunuyla birleştirilmesi, arkasından şarkının kelime yutma oyununa dönüştürülmesi yapıldı.

Güven çemberi içerisinde, iki kişiyle, gözü kapalı olarak sesin geldiği yeri bilme ve yakalama oynandı. "Ayşe neredesin?" sorusuna, üç kez elindeki ritim aletini çalarak yanıt veren arkadaşını yakalama oynandı.

"Bisikletin lastiği patladı" anlatımına bağlı olarak, ısınma devinimleriyle ses ve nefes açma, devinimleri sembollere dönüştürme, sembolleri Orff çalgıları kullanarak seslendirme ve anlatımla birlikte devinimler yapıldı.

"Bisikletime bindim gidiyorum" derken grup dairede ayak ve kol hareketleriyle gitme taktildi yapıldı. "Lâstiğe bir şey battı" derken hareket durdu, düşer gibi olundu. "Lâstiğin havası kaçtı" derken tıslayarak yere doğru yıkılma yapıldı. "Lâstiği şişirdim" derken fos'lamaalarla ritmik pompalama devinimi, "bindim gittim" derken ilk baştaki devinim yinelenildi. (Ortaya çıkan A B C A şarkı formu ek bilgi olarak verildi.) Öykünün grafik çizimi yapıldı.

Sembollerin seslendirilmesi: Bisikletle giderken, çelik üçgeni içinden çevirme sesi; gogo ile bir vuruşla patlama sesi, havası kaçarken yağmur kaktüsü sesi; şişirirken marakasla sallama sesi; tekrar giderken çelik üçgenin sopasını kendi içinde çevirme sesi verildi.

Isınma, uyum, güven çalışmasına geçiş: Dairede, gözü kapalı komutlarla yapıldı. (Yürüme, selâmlaşma, ikili eşleşerek bildiği bir çocukluk oyununu birlikte oynama, oyunların gruba sunma.)

Oynanan oyunların drama açısından önemli özellikleri sayıldı:

Dokunarak iletişim kurmaya dayalı oluşları. Birlikte başlamada bir akort devinimi kullanma. Oynayacakları oyunu birlikte seçmeleri. Oyunun kurallarını birbirine anımsatmaları, kuralları birlikte belirlemeleri.

Yaratılan sesler grafik anlatımın altına eklendi:

OO = Çelik Üçgen

▲ = Gogo veya ritim kutusu

~ = Yağmur kaktüsü

oo = Marakas

Beşli gruplar oluşturuldu. Her grup kendi seçtiği dört müzik aletini aldı ve kendi orkestrasyonunu yarattı. Kendi çizimlerinin altına kendi kullandıkları aletlerin resimlerini yaptı. Kağıtlar değiştirilerek çalındı.

"Bu şekilde çocuğun kendi yarattığı müziği kendinden başkasının çalması, ya da başkalarının yazdığı bir grafiği kendinin seslendirebilmesi olasıdır" açıklaması yapıldı.

Okuldaki Seslerle Müzik Oyunları Yaratma:

Okulun bölümlerine birer kişi gönderip orada bir iş yapmaları, işin sesini çıkarmaları istendi. Bir iş sesi bulmaları istendi. (Mutfak, antre ve merdivenler, müdür odası, aktivite odası) Kalanlar ikili eşleşir, biri gözü kapalı, diğeri onu seçilen o bölümlerde gezdirir. Tüm mekân dolaşıldıktan sonra sınıfa dönerler.

*Duyduğunuz sesler ne sesleriydi?

*Hangi işin sesiydi?

*O sesleri çıkaranlar bu işi önümüzde yapsın. Çıkardığı sesi vücut sesiyle versin. Bulduğumuz mekânda bir yer seçecek ve bunu orada yapacaksınız. (Mekânı okul olarak kabul etme).

*Şimdi, deminki eşler rol değiştirerek eşini kör dolaştırın, gözü kapalı olanlar sesinden yapılan işi tanımaya çalışsınlar.

Bu çalışma üzerine görüşler: Yaşamdaki gerçekliği oynatma, oyundan yeni bir oyun çıkarma, mekânı düşsel olarak değiştirme ve okulun bölümlerindeki yaşantıdan birkaç AN'ı öyleymiş gibi oynama gerçekleştirildi.

*Görevliler, işlerini ve seslerini gruba gösterebilirler, onlarla birlikte tüm grup yapsın. (Grupla sözsüz oyun yaratma)

Transformasyonlar (Başka anlatım biçimlerine dönüştürmeler):

*İkili eşleşin, yaşadıklarınızı tekerleme veya sayışma şeklinde, Ritmik Şiir'le anlatın. Hazır olunca gruba sunacaksınız. Örnek Oluşum:

Merdiveni çıktım tık tık tık

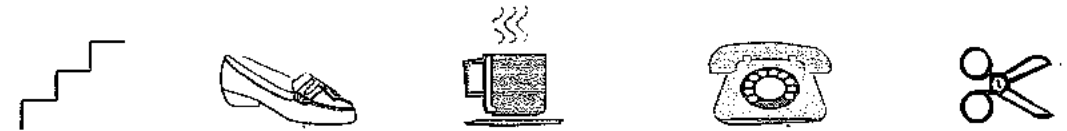
Galoşları giydim hiş hiş hiş

Telefon çaldı zır zır zır

Tencere düştü tank tank tunk, vb.

*Tekerlemelerden birini seçin, her müzik cümlesi için bir sembol çizin.

Örn. Merdiven, ayakkabı, fincan, telefon, makas.

"Tavşan Kaydıraklı Havuzda" öyküsünün resme bakarak anlatılması ve seslendirilmesi: Orff çalgılarıyla öyküyü seslendirme ve devinimlerde doğaçlama vücut seslerinin kullanılması yapıldı. Çizimde, "tavşan sekiz basamaklı merdiveni çıktı" devinimi metalofonda çıkıcı sekiz ses çalarak verildi. "Kaydıraktan kaydı" deviniminde yağmur kaktüsü kullanıldı. "Suya düştü" deviniminde kastanyetle bir vuruş yapıldı. "Havuzda yüzdü" deviniminde marakasla beş kulaç atma sesi beş sallama ile verildi. "Üç basamak merdiven çıktı" deviniminde yine metalofonla üç çıkıcı ses verildi. "Suyunu silkeledi" deviniminde tefi sallama sesi verildi. Bu çalışmada sembollerdeki sayı ile ritmik seslerin sayısının eşit olmasına dikkat çekildi. Bu, giderek verilen müzik sembolleriyile sesi eşleştirmeyi sağlayan bir çalışma oldu.

Grup, kendi çizimini seslendirirken.

Öykünün kahramanını kaplumbağa olarak değiştirme, buna göre resmin seslendirilmesinde ortaya çıkan müzikal değişiklikleri karşılaştırma yapıldı. Kullanılan müziksel kavramlar araştırıldı. (Inceye doğru sıra ses, kalına doğru glisando, düzenli tempo, hızlı-yavaş, hafif-kuvvetli ses vb..)

Öyküyü devam ettirmede liderin yeni komutları: "Tavşan güneşlenirken havada neler gördü, havuzda neler gördü?"

Dört yaş grubundaki bir çalışmada, aynı resme bakarak yaratılan bir öykü örneği verildi:

Tavşan din din din din merdiveni çıktı.
Vinnnnn borudan kaydı. Güneş gözünü aldı.
Din din din merdiveni çıktı evine gitti.

Hızlı, orta, ağır tempo kavramlarının bir öyküye yerleştirilmesi:

"Kaplumbağa ile tavşan yarışta" öyküsü anlatıldı ve drama olarak canlandırıldı. Öyküde değişiklik yapıldı. Kaplumbağa hız motorunu yola akşamdan sakladı. Bir öykü anlatıcısı ile iki oyuncu bunu gönüllü oynadı. Tavşanın ve kaplumbağanın yürümleri bongo ile eş-anlı, senkronize verildi. Oyunda, kaplumbağa ile tavşanın diyalogları doğaçlama yapıldı. Oyunun sonunda BİLME OYUNU olarak bongodan verilen değişik tempoları HIZLI, ORTA, AĞIR olarak tanımlamaları istendi.

Aynı oyunun bilinen bir şarkının ezgisiyle anlatılması (Bilinen ezgiye yeni söz yazma): Altılı gruplar oluştu. Her grup bir ezgi seçti. "Yaşasın Okulumuz" ezgisinde karar kılındı. Tüm gruplar bu ezgiyle oyunu anlatan yeni sözler yarattılar. En uygun sözler birleştirildi, tüm grup bunu söyledi:

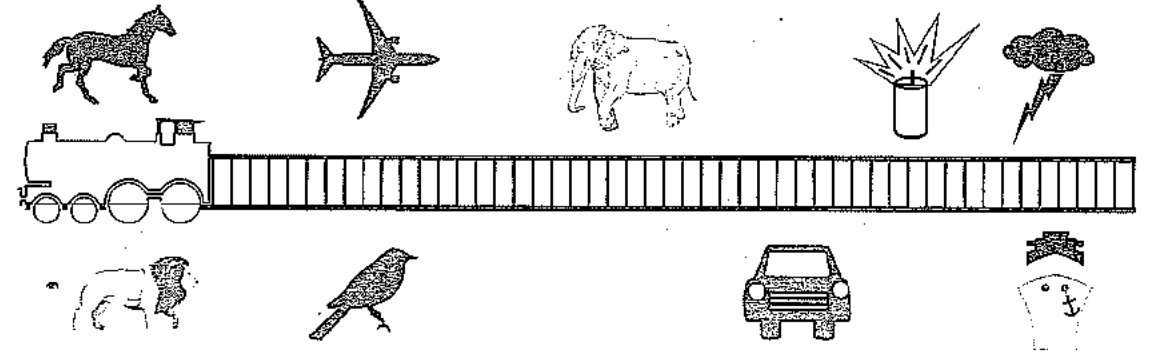
Kaplumbağayla tavşan yarışa karar verdi
Kaplumbağa akşamdan yola motor gizledi

Öyküde ritim aletlerini efekt ses olarak kullanma yerine, kendi çıkardıkları sesleri kullanmaları istendi ve sese dönüştürmede ikinci bir yol denendi. Sözlü anlatım yerine sadece vokal seslerle anlatım gerçekleştirildi. Grupların kullandıkları aletlerin resimlerini resmin altına eklemesi yoluyla, orkestra grupları oluşturulabileceği, sonra resimleri değiştirerek bir grubun yarattığı orkestrasyonu bir başka grubun seslendirmesi yolunun izlenmesi yöntemiyle, müzik okumaya geçişe basamak oluşturulacağı belirtildi.

Grup önünde tek kişi dilediği aletleri seçerek seslendirme yaptı. Bu bir besteleme denemesiydi..

Yarışın ortasında tavşanı geçiverdi
Kaplumbağa kazandı tavşan şaşırıp kaldı

Çevremizde doğal çokseslilik: Çevremizin ses yapısındaki doğal çokseslilik. Seslerin sembollerle çizimi (Grafik Notalama). Çizimin seslendirilmesi.

Tahtaya tren yolu çizildi. Sonra, "Trendesin, uzun bir yolculuktasın, nelere rastladın, duyduğun sesleri sembollerle tren yoluna ekle" komutu verildi. Grupla tamamlama tekniği kullanıldı. Resimdeki tren yoluna eklenenler: Dört nala giden at, kalkan uçak, gök gürültüsü vb.

Resimlerin seslendirilmesi yapıldı, her bir sembol bir sesle ifade edildi. Trenin gidişi bongo ile (çu-pu-tı-ki) sürekli ses olarak duyuldu, diğer sesler yeri geldikçe duyuldu. Her bir sesi verecek olanlar, mekânda dağınık olarak yer aldılar. Üç kişi makinist ve vagonlar oldu.

Tren yola çıktı, makinist kimin önünden geçerse o kendi sesini çaldı. Uzun bir oyun ve seslendirme gerçekleşti. Sonra yaşam dairesinde oturarak oyundaki seslerle bir orkestra oyunu kuruldu. Burada şef rolündeki, istediği çalgılara işaret vererek kendi orkestrasını çalındırdı. Böylece, grupla birlikte yapılan bir ses grafiği, bir müzik oyununa dönüştü, oradan da doğaçlama bir orkestra yaratıldı.

"Ellerim Başımda" şarkısıyla düş gücünü devreye sokma çalışması yapıldı. Şarkıdan önce ve şarkıdan sonra çocuklarla yapılabilecek çalışmalar ve oyunlar tartışıldı.

1. Yön kavramları. Müzikte Sus kavramı.

2. Ellerimizin becerileri.

3. "Ben ne yapıyorum?" oyunuyla şarkının birleştirilmesi.

4. Hayali orkestra kurma oyunu. "Kim ne yapıyordu?" Bellek kayıt çalışması.

"Eğer Mutluysan Vur Ellerini" şarkısıyla vücut seslerini ritmik kullanma, vücut seslerini sınıfçı seslerle ve Orff çalgılarıyla değiştirme çalışıldı. El çırpma, ayak vurma, dize vurma, parmak şıklatma ve HEY diye haykırma seslerini EŞ-ANLI olarak ritim aletleriyle birlikte kullanma çalışması, şarkıyla birlikte yapıldı.

Dünya Çocuklar Evi öğretmen ve öğrencileriyle.

Çalışmaların değerlendirilmesi:

Liderin "Çocukluk Çağı Müzik Eğitimi, Yaratıcı Drama ile Oynayarak Yaşayarak Öğren" adlı kitabının önsözü ve giriş bölümü okundu, arada keserek, konu üzerinde söz alarak, dönütler yapıldı. Drama bilgisiyie müzik oyunlarının birleştirilmesi sağlandı.

İki tam gün boyunca süren atölye çalışmalarında, katılımcılar arasında dostluğun, kaynaşmanın sağlandığı gözlemlendi. Lider, bundan sonra yapacakları çalışmalarını birbirlerine aktarmaları ve birikimlerini mutlaka yazarak katıcı hale getirmeleri, bilgi ve deneyimlerini gelecek kuşak eğitimcilerine aktarmaları dileğiyle çalışmayı noktaladı. Çok sıcak dostluk duygularıyla vedalaşarak ayrıldılar.

KONSERVATUAR SEMİNERİ

Yer : HÜ Devlet Konservatuarı
Tarih : 17 Aralık 1998 Perşembe
Saat : 13.30
Konu : Yaratıcılığın Temelinde Drama-Müzik İlişkisi
Konuşmacı : Mahiye Morgül

Araç: Video, yazı tahtası, koltuk davulu, yağmur kaktüsü, çelik üçgen, boncuklu sukabağı, marakas, parmak zili, tırtır, derili tef, metalofon, kastanyet.

1- Dinleyicilerle tanışma, grubun akordu (uyumu):

Sağına ve soluna merhaba ile selâmlaşma.

Kendini duyumsama: "Gözlerinizi yumun, oturduğunuz yeri hissedin, ayaklarınızı, sırtınızı, omuzunuzu, ellerinizi hissedin, havayı koklayın. Gözünüzü açın. Ayakta el ele tutun, ağır ağır bir dalga olun, dalganız birlikte inip kalkana kadar devam edin. Gözler kapalı, yeniden yapıyorsunuz, yağmur kaktüsünün sesini dinleyerek yapın. Oturun."

2- Drama nedir?

Beden diliyle ifade etmektir. Harektir, eylem halidir, canlılıktır, yaşamın kendisidir. Dramanın müzikteki karşılığı ritimdir.

Yaşadığımız her an bir eylem halindeyiz. Hareket yaşam belirtisidir. Öyleyse yaşadığımız her an bir dramatik andır. Hareket halinin bittiği an yaşam bitmiş demektir. Yaşamda bir hareket bir başka hareketi yaratır. Yani bir ritim bir başka ritmi yaratır.

Örneğin dünyanın dönüşünün bir ritmi vardır. Dünyanın bir dakika durduğunu düşünün, tüm diğer ritimler biter, yaşam biter. Dünyanın dönüş ritminin yarattığı diğer ritimleri düşünelim: Gündüz-gece, mevsimler, aylar, yıllar.

Gündüz ve gecenin bizde yarattığı ritimlere bakalım: Uyum uyanırız, işe gider geliriz. Her sabah kapıyı açar akşama kapatırız. Bir gün o kapıyı hiç açmadığınızı düşünün, "öldü mü?" diye evinize girerler.

Kalp atışlarınız vücudun diğer ritimlerini başlatır. Bu ritimlerden biri değişse, tüm yaşamsal ritimleriniz değişir. Kalp atışlarının ritmi biterse yaşamınız biter. Yaşam belirtisi harektir, ritimdir.

Bulduğumuz salonda, mimarideki ritmi görebiliriz. Bana, birbirinin aynı olan, buradaki üç şeyi sayın...

Doğadaki ritmi görmek sanatçı olmakla yakından ilgilidir. Bu konuda iyi bir gözlemci olmak sanatçı ruh taşımanın gereğidir. Nevide Gökaydın'ın Temel Sanat Eğitimi adlı kitabında, Eliel-Zaarinen diyor ki:

"Sanatı anlamak için önce bütün sanatların kaynağı olan hayatı anlamak, öğrenmek gerekir. Yine hayatı ve sanatı anlamak için her şeyin temelini, doğaya inilmelidir."

Yaşamdan ve çevresinden kopuk bir insanın yaratıcılığının sınırlı olacağı endişesine Yehudi Menuhin de katılmaktadır. Yehudi Menuhin'e "Üstün yetenekli bir çocuğunuz olsaydı ona ne önerirdiniz?" diye sorarlar: "Ona, hayatı ve çevresindeki dünyayı tanıması için birkaç yıl izin verirdim." diye cevap verir.

Suyun akışı, dalgaların sahile vuruşu, kuşların uçuşu, yaprakların dizilişi, yaprağın damarları, çiçeklerin taç yaprakları, vb. hep ritmiktir.

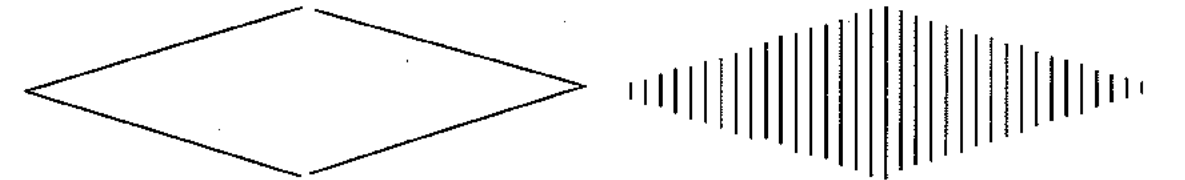
Örnek çizimler: Yaprığın damarları, su damlası, damlanın yarattığı halkalar, güneş ve uydular (büyük ritim).

Elinizle çizdiğiniz daireler, elinizin ritmik hareketinin ürünüdür. İlk insanlar bu ritimden bir sanat yaratmışlardır.

3- Yağmur alkışı: Baş parmak tırnaklarını birbirine vuruyoruz... "Yağmur çiseliyor. Şimdi bir parmakla alkışlayalım, yağmur artıyor... İki parmakla, üç dört ve beş parmakla... yağmur şiddetleniyor... şimdi azalıyor... azaldı ve bitti, güneş açtı..." Duyduğumuz sesi inceleyelim: Kreşendo ve Dekreşendo duyduk. Çizelim.

Alkış sırasında iki elimizin birbirine olan uzaklığını çizelim. Küçük noktalarla başlayıp gittikçe uzayan boylarda dik çizgiler oluşur. Elimizin ritmik hareketi, devinimi, duyulan sesle paralellik gösteriyor mu? Daha kuvvetli ses için iki elimizin arasındaki uzaklık artar ki daha kuvvetli vuruşlar yapabilelim.

Yağmurun çoğalmasını ve azalmasını çizebiliriz.

Yağmurun gittikçe artmasını hangi müzik aletiyle verirsiniz?

Orkestra şefinin, bu büyüme küçülmeyi hangi devinimle verdiğini düşünün. Kim vermek ister? Az ve çok, küçük ve büyük olarak, devinimle de böyle gösterilir; eller çok yakinken giderek kollar açılır, iyice açılır. Çocukların "Seni çok seviyorum" derken kollarını açarak göstermeleri, "Az seviyorum" derken avuçlarını yaklaştırmaları, az ve çok kavramının devinimle ifadesine örnektir.

4. Tahtaya üç değişik boy çivi yapalım. Kalınlıklar ve uzunlukları orantılı olarak değişecektir. (Cam çivisi, duvar çivisi, inşaat çivisi.)

Bir cam çivisi çakıyorsun, çıkan sesi ver. Sonra bir tablo asmak üzere duvar çivisi çakıyorsun, sonra da bir inşaatta kalasları birleştirmek üzere çivi çakıyorsun. Hareketi başlat ve yaşadıklarına, harcadığın güce, elini kaldırdığın yüksekliğe ve çakmak için kullandığın çekice ve çivi boylarına dikkat et.

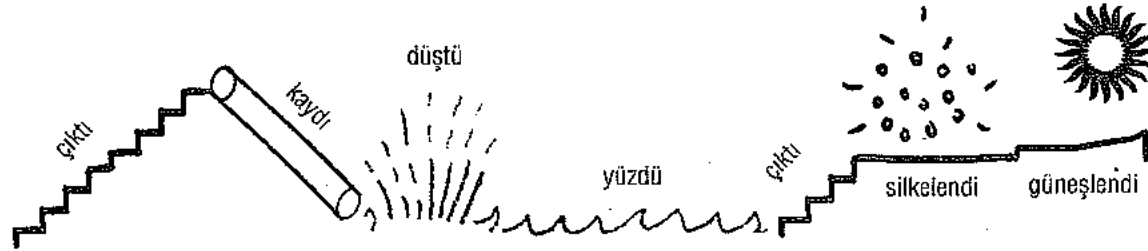
Çıkan sesleri karşılaştır; gürlük olarak (p, mf, ff.) ve incelik kalınlık olarak (ince, orta, kalın)(tık, tak, tok). Çivilerin boylarını karşılaştır (kısa, orta, uzun). Elinin hareketlerini, temposunu karşılaştır (çabuk, orta, ağır). Çekiçlerin ağırlıklarını karşılaştır (hafif, orta, ağır). Çekici kaldırırken elinin yüksekliğini karşılaştır (az, orta, çok). Harcadığın enerjiyi karşılaştır. Aynı sonuçlara ulaşırsın. Devrimin ve onun yarattığı sesin ortak özellikleriyle karşılaştınız.

5. Her eylem bir ritimdir ve sesi vardır.

"Tavşan Kaydıraklı Havuza Gitti." Tahtadaki çizime bakarak neler yaptığını birer kelime ile ifade edin. Gönüllülerden üç grup yapalım. Dilediğiniz aletleri paylaşın ve seslendirin. Gruplara birkaç dakika birbirleriyle konuşma ve yaratma, doğaçlama yapma fırsatı verelim.

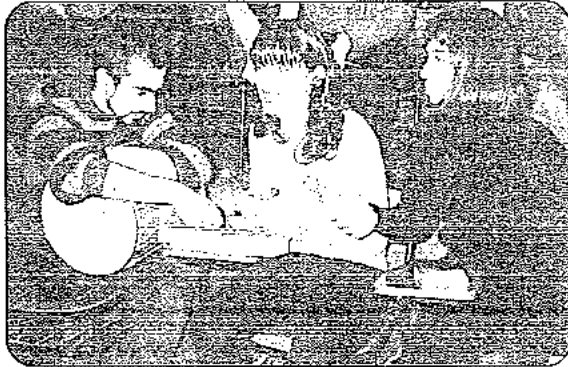
Her bir eylemin sesini verin. (Bu doğaçlama, tüm izleyicilerle yapıldı.)

"tık tık tık, vıjji, cup, flaş floş, tık tık tık, bıbıbı, ohh."

Gruplar yarattığı seslendirmeyi bize sunsun.

Oluşumlar: Üç grup da beğeni topladı ve alkışlandı. Bir grubun tavşan temposu ağır bulundu ve kayma devriminde çıkıcı glisando verilmesi eleştirildi ve inici olarak değiştirildi. Bir kişi gönüllü çıktı, tek olarak değişik aletler kullanarak sembollerini seslendirdi. Bu da çok beğenildi. Boncuklu sukabağındaki boncuklardan birini çekip bırakarak verilen tavşanın merdivenlerden çıkma sesi, değişik bulundu. Bu arada, izleyicilerden bir öğrencinin kendi yaptığı rüzgâr çanları kullanıldı. Onu, eski TV anteninden nasıl yaptığını anlattı. Aynı öğrenci, turşu küpünden yaptığı kongayı salona getirip gösterdi.

Grupla seslendirirken.

Solo doğaçlama yaparken.

Dört değişik seslendirmede doğaçlama yapılmış kural dışı müzikler ortaya çıktı. Bu bir New Age, yani çağın yeni müziğidir. Eğitimde drama açısından incelemeye zamanımız yok. Eğitimde drama bir grup yaratıcılığıdır diye kısa bir tanımla geçelim. Burada yaratılan müzik, devrimine dayalı bir müziktir.

Kahramanı değiştirin, kaplumbağa yapın; tüm eylemlerde tını farkları ve tempo farkları oluşur. Bundan bir başka müzik yaratılır.

Eylemin birini değiştirin; sonraki eylemlerin şekli değişir. Yüzme bilmeyen birisi kaydırdıktan kaydı, suya düştü, ne olur? Yüzemez ve devreye başka eylemler girer.

6. Dört temel sesin oluşumunda beden dili:

Uygulama yapalım. Ayakları yere vur. Dizlere vur. Elleri çırp. Parmak şıklat. Çıkan sesleri dikey bir çizgi üzerinde düşünelim, hangi noktalarda devrim gerçekleşti? Bu sesleri kalından inceye doğru sıraya sokalım.

Ortadan aşağıda iki ses, ortadan yukarıda iki ses oluştu.

Ayaklar bas, dizler tenor, eller alto, parmaklar soprano oldu. Kalın sesler aşağıda, ince sesler yukarıdadır sonucu çıkar. Doğadan örnek verelim, ağacın kalın yeri aşağıda, ince yeri yukarıdadır. Bu evrensel bir doğa yasasıdır. Biz insanlar bu yasanın dışında değiliz.

Yaylı çalgılar ailesini bu sırayla tanımlayabiliriz. Bedenimizin hangi bölgesi bu çalgılara karşılık gelmektedir, tartışın.

Ayaklar tüm bedeni taşır, kontrabası da tüm bedenimizle taşırız.

Viyolonsel dizlerdedir.

Alto, bedenün üstündedir.

Keman daha başa yakındır.

Bacakların tüm bedeni taşıması ve direngen müziğe karşılık gelmesine örnek bir uygulama yapalım. Bacaklar tüm bedene hakimdir. Bacaklar dengeyi kurar, eller ve kollar onun izin verdiği yere kadar hareket edebilir.

İki ayağınızın üzerinde durun, sağa sola ritmik bir sallanma başlatın.

Bu ritmi bir arkadaşımız koltuk davulu ile versin.

Dizlere vurmaya başlayın, el çırpın, parmak şıklatın. Bacakların ritmine uydunuz. Şimdi diz, el ve parmak seslerini karışık olarak kullanalım... Önce bir vuruşları sonra yarım vuruşları kullandık. Ama hep bacaklarımızdaki temel ritme bağımlı kaldık, o bize ostinato yaptı. **Direngen müziğin doğuşunda beden dilini** yaşadık.

Direngen müzik soprano seslerle yapılır mı? Tartışın. Neden yapılamaz?

Bir ağacı düşünün. Direngen olan kök ve bedendir. Dallar, yapraklar bedene bağımlı olarak, onun izin verdiği sınıra kadar hareket eder.

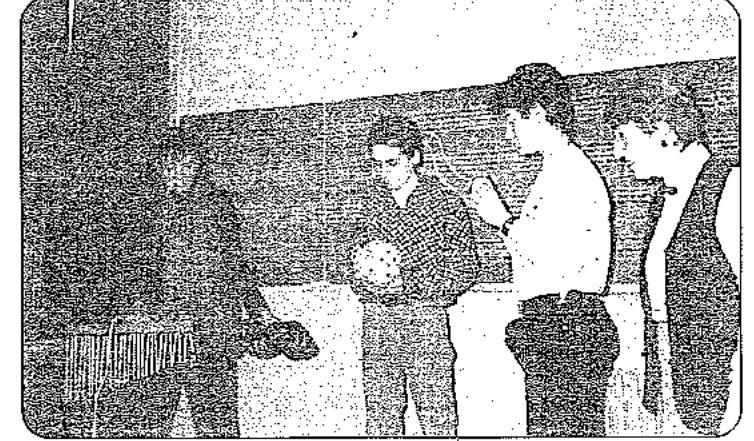
Araştırın: Halk oyunlarında kullanılan davul ve zurna, hangi devrimlere karşılık gelirler? Davulun, ayak ve beden hareketlerine, zurnanın da el-kol hareketlerine karşılık gelmesi umulur.

7- Videodan izleme bölümü: 25 dakika.

ÇÜD Konservatuarı, 1994-1995 ders yılı, Orta 3. sınıf öğrencileriyle atölye çalışması.

Çalışmanın seyri: Isınma, grubun akordu, ikili iletişim çalışmaları ve uygulamalar. Kombinasyonlar oluşturma, varyasyonlar. Rahatlama, düşünceler.

Uygulama konusu: Demirci dükkanında bir ritmin diğer bir ritmi yaratması. Devrimin sese dönüştürülmesinde eş-anlı ses kullanma tekniği.

Öyküyü seslendirirken.

İzledikten sonra tartışalım: "Her devininin bir sesi vardır. Bu sesi müzik aletleri kullanarak verebiliriz. Bu da müziksel yaratmanın başlangıcıdır" sonucu çıkarılabilir mi?

Oyun nerede geçiyor? Düşsel olarak mekânı değiştirdiler mi? Kimler var, hangi iş araçlarını kullandılar? (Kullanmadılar, varmış gibi yaptılar.) Hangi devinimleri yaptılar? Hangi eyleme hangi eşanlı (senkronize) ses eşliğini kullandılar? Devinime uygun alet seçiminde tartışarak, öneriler alınarak karar verildi mi?

8- Rahatlama: Gözlerinizi yumun, sizi iyi dilekelerinizle baş başa bırakıyorum. Bu seminerde yaşadıklarınızı düşünün. Çıkardığınız sonuçları, söyleyeceklerinizi toparlayınca gözünüzü açın. Teşekkür ederim.

FESTİVAL GÖZLEM NOTLARI

7. Uluslararası Alaçatı Çocuk Ve Gençlik Tiyatroları Festivali İzmir 1996

İngiltere Galler'den gelen eğitimde tiyatro anlayışıyla gösteri yapan grup en ilginç olanıydı. Bu grupla ilgili gözlemlerimi, oyun hakkında verdikleri bilgiyi ve gösteri sonrası yaptığımız söyleşiyi aktarmaya çalışacağım.

Grup iki kişilik bir oyun sahneledi. Sahne olarak ilkokulun arka bahçesine kurulan çadır kullanıldı. Çadırın uzun kenarı seyirciye açıldı ve kural olarak ilkokul çağındaki (6-12) onbeş kadar çocuk seyirci olarak alındı. Hedef kitle bu çocuklardı. Ancak oyunu görmek isteyen benim gibi bir çok festival konluğu bu çocuklardan daha geriye yerleştirildi. Oyunun son bölümünde, önde oturan grup çadırın içine alınacak ve oyun onlarla bitirilecekti. Bu nedenle fazladan gelenlerin, özellikle giriş çıkışlar yapmaması, sessizliği koruması şarttı. Grubun konsantrasyonu önemliydi. Sessizliğin sağlanmasında ve seyirciyi açık alana yerleştirmede gönüllü görev almıştım. Bunu biraz da, kendimi, çocuklarla yapılan bu tiyatronun içinde hissetmek için istedim.

İki oyuncu, oyunu başlatmak için, öndeki çocukların yerleşmesini bekledi. Bu çocuklar, bir süredir Alaçatılı çocuklarla oyun hazırlayan Ruth Burgess'in çalıştırdığı gruptu. Kadın oyuncu Türkçe olarak hazırlanmıştı ve yavaş ama doğru bir Türkçe ile oyunun bir Kızılderili öyküsü olduğunu, Kızılderililerin çevre anlayışlarının farklı olduğunu, tüm dünyada var olan canlıları ve varlıkları bir aile olarak kabul ettiklerini söyledi. Oyunda Gluskabi ile ninesi olacağını, bazı hareketleri eliyle yapacaklarını söyledi. "Çünkü dünyada konuşmadan önce hareket vardı" dedi. Örnek olarak YÜRÜMEK şöyle, rüzgâr şöyle, AĞAÇ, ORMAN, DAĞ, TEPE şöyle dedi, elleriyle hareketlerini gösterdi.

Bunları anlatmak oyunun başlangıcı idi. Oyun başladı, PENTATONİK dizide, kısa, sözleri akılda kalıcı, şarkı ile birlikte hareketleri yapılan bir ezgi oyun boyunca sık sık tekrarlandı.

Oyundan sonra grupla yaptığımız konuşmaların daha iyi anlaşılması için, oyunun konusu olan öyküyü kısaca anlatmalıyım.

Gluskabinin Öyküsü

Gluskabi adında Kızılderili bir çocuk, ninesiyle birlikte, büyükçe bir su kenarında bir küçük çadırdaki yaşamaktadır. Bir gün ördek avına çıkar. Giderken av şarkısını söyler. Kayığına biner, kürek çekerken söz konusu şarkıya başlar. (Kürekler çekilirken yağmur kaktüsünden dalga sesi veriliyor.) rüzgâr vardır ve bir türü suda ilerleyemez, geri döner. Ninesine rüzgâr nasıl esiyor, diye sorar. Onu Büyükbaba Kartal'ın kanatlarıyla yaptığını söyler. Çocuk onun nerede yaşadığını ninesine sorar, nine en yüksek tepelerin orda yaşadığını söyler. Oraya nasıl gideceğini sorar. Ninesi "Yüzünü devamlı rüzgâra dönük tutarak yürürsen gidersin" der. Çocuk ormana, dağlara doğru yola çıkar, av şarkısını söyleyerek yürür. (El ile yapılan işaretler, hatırlatma gibi yeniden verilir.) Rüzgâr gittikçe şiddetlenir, ama o yola devam eder, gittikçe bir giysisi uçar, saç da uçar. En yüksek tepede büyükbaba kartalı görür, onunla konuşur, çok önemli bir işi olduğunu, ama şu karşıki tepede bu işi yaparsa daha büyük bir

iş yapmış olacağını söyler. Kartalı bağlamak, rüzgârı yapan kanatlarını çırpmasını engellemektir amacı. Kartal, "Peki nasıl gideriz oraya?" der. Kartalı ipele bağlayıp karşıki kayaya taşıyacaktır. Ancak, derin bir yankıdan geçerken kartal kayar, yanğın içine düşer, kıpırdayamayacak haldedir. Gluskabi artık rüzgârdan kurtulmuştur.

Gluskabi eve dönerken rüzgâr yoktur, ama hava çok sıcaktır, terler, nefes almakta zorlanır. Yürümeye devam ederken şarkıyı söyler ve hareketlerini yapar. Yol boyunca rastladığı hareketsiz kalan hayvanları torbasına doldurur. Çadıra varınca torbasını bırakır. Artık ördek avlayabilecektir.

Fakat etraf çok pistir. Kayığa biner, su çok pistir, kayak bir türlü ilerleyemez. Geri çadıra döner, ninesine sorar, "Yanlış olan ne? Hava çok sıcak ve durgun, yanıyorum, terliyorum, nefes alamıyorum".

Ninesi: "Rüzgâr bize temiz ve serin hava verir. Rüzgâr bulutları getirir, bulut bize yağmur verir ve yoprağı temizler. Rüzgâr suyu dalgalandırır ve suyu temizler, taze yapar. Rüzgârsiz bizim, bizim çocuklarımızın ve onların çocuklarının hayatı iyi olmaz" der.

Gluskabi, ninesine teşekkür eder ve şimdi ne yapacağını sorar. Ninesine rüzgârı yapan büyükbaba kartala neler yaptığını anlatır. Ninesi, "Git rüzgârı özgür bırak, ona ihtiyacımız var." diye rüzgârın yararlarını yeniden anlatır.

Çocuk yola çıkar, şarkı ve devinimleri yineleyerek giderken, torbasındaki hayvanları ormana geri bırakır. Yolda saçlarını bulur, takar. Yola devam eder ve kartala ulaşır. Bu kez kartala "amca" diye hitap eder. Kartal, saçsız çirkin bir adamın kendini bağlayıp burada bıraktığını söyler. Kartalı çıkarır, çözer, ona bazen esmesini bazen durmasını söyler. Kartal: "Seni anladım." der.

O günden beri rüzgâr bazen eser, bazen durur.

Öykü bitirilirken çocuk torbasından hayvan resimleri olan ipek bezi çıkarıp perde olarak çadırın önüne asar. Gerçekte böyle olması gerekirken, burada izleyicilerin görmesi için resimli bez çadırın içine asılır. Oyunun devamında seyirci çocuklar vardır.

Öndeki çocuklar içeri sırayla alındı. Oyuncu onlara devinimlerin ne anlattığını sordu, hepsi bildiler, devinimleri birlikte yinelediler. Oyuncu: "Şarkıyı söyleyebilir misiniz?" diye sordu, tüm çocuklar ve izleyicilerle birlikte şarkıyı söylediler.

Gluskabi'nin Av Şarkısı

Ağırca Kızılderili ezgisi

Ki yo wa ji neh yo ho hey ho —

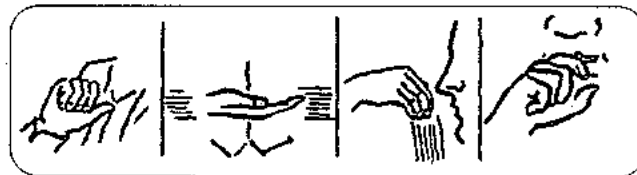
ki yo wa ji neh Ki yo wa ji neh Ki yo wa ji neh

Şarkıyla birlikte hareketler ardarda yapıldığında, anlatılmak istenen şudur: Gluskabi yürüdü, ormana geldi, rüzgâr yoktu, dağlara çıktı, en tepeye çıktı, hava çok sıcaktı, terledi.

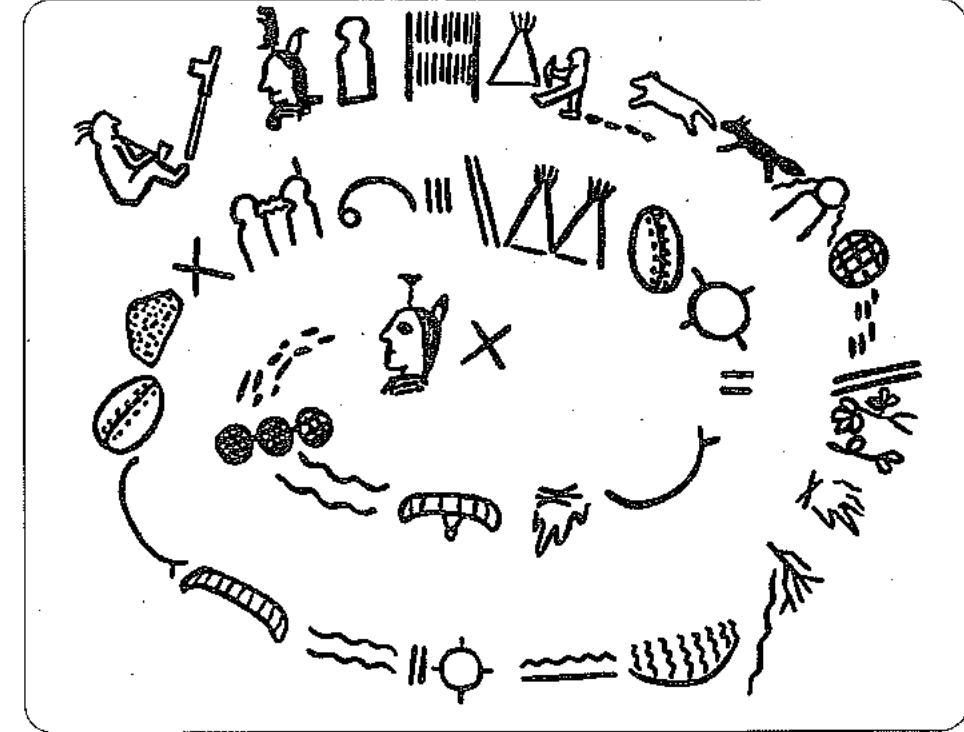
THEATRE WEST GLAMORGAN şirketinin üyesi olan bayan oyuncu ile ikili görüşmelerimizden ve TOBAV grubuyla birlikte yapılan özel söyleşiden notlar:

- Kızılderililer çevreye en duyarlı insanlardır, konu evrenseldir, bu nedenle Kızılderili öykülerinden seçtik.

- Bir tiyatro şirketi olarak çalışıyoruz. 70 oyuncu var, ikili üçlü oyunlar oynuyoruz. Mali desteği en az devletten alıyoruz. Okullara gösteri yapıyoruz. Sanat kurumlarından destek alıyoruz.
- Son yıllarda öğretmenler en çok çevre konusunu işlememizi istiyorlar.
- Gallerde kömür işletmeleri var, onların tarihi öykülerini konu aldık, bu güne bağladık. Çocukların yakın çevresi ve aile yaşantıları konumuz oldu çokça.
- Stüdyolarımız var, bize gelenlere orada oynuyoruz, ya da biz okullara gidiyoruz, o zaman çadırda oynuyoruz.
- En az 15, en fazla 40 çocuğa oynuyoruz. 6-11 yaş hedef kitlemiz.
- Çadırın içine alındıklarında, çocuklar büyük heyecan duyuyorlar. Bunu mekânla bütünleşmeleri için yapıyoruz.
- Her oyunda bir şarkı mutlaka kullanıyoruz ve şarkıyı öğretmeyi hedefliyoruz.
- Çoğunlukla pentatonik dizide şarkı kullanıyoruz, bu dizi dünyada en çok kullanılan tonalitedir, Kızılderililerde vardır.
- Evet, pentatonik dizideki seslerin çocuklar tarafından kolay öğrenilen, onların duyma kapasitesine uygun sesler olduğunu bilerek kullanıyoruz.
- Çocuklar şarkıya, sese ve devinime dikkat ediyorlar, biz büyükler söze önem veriyoruz. Onun için, oyunun sonunda devinimleri kapıp kapmadıklarını soruyorum, örneğin; Gluskabi'nin en çok yaptığı hareket neydi?, Hava sıcak derken ne yapıyordu?, Söylediği şarkı nasıldı?.. gibi.
- Oyundaki hareketler çok yavaştır çünkü çocukların bu hareketleri kapmasını istiyorum.
- Bu oyunun bir şarkısı var ve bu şarkı, bu oyunu ve bu konuyu anımsatmak içindir.
- Stüdyoya gelen çocukları, önce tek tek alıyoruz, bir tütsü kokluyorlar, mekânı elliyorlar. (Önceki yıl, bu festivaldeki bir çalışmada dağ kekiğini, çocukların avucuna verip koklattığımı ve tattırdığımı anımsattım, doğru yaptığımı söyledi.) Koklama duygusu çok etkili oluyor mekânla bütünleşmede.
- Şirket 13 yıllık. Birçok halk hikâyesini topladık, oyunlaştırıyoruz.
- Okullarda tiyatro yapıyoruz, 10-11 yaşlarla çalışıyoruz. Eğitimden çok tiyatro amaçlıyoruz.
- Önce bir şeyi kaybetme duygusu veriyoruz. Eksikliğini hissettirme en önemli nokta.
- Bu oyunu Gallerde 90 kere oynadık, Her oyundan sonra gördük ki çocuklar çevreyi düzenliyor, okulu badana yapıyor ve şarkımızı söylüyorlar.
- Şarkımız ortak dilimiz oldu. İzleyen her çocuk öğreniyor, çevresine öğretiyor. Hiç olmayacak bir yerde beni tanıdığını belirtmek için, bir çocuk bu şarkıyı söyleyerek bana selâm veriyor.
- Çok şekillerde çalışıyoruz, ama önce duygularımızla.
- Şirketimizde çok eleman var, sanat yönetmeni, işletmecisi, dekoratör, sahne amiri, ışıkçı, sesçi ve aktörler.

BEN ACIKTİM YIYECEK İSTİYORUM

Dairenin ortasından başlayarak sembollerle anlatılan bir Kızılderili öyküsü.

- Tüm çocukların akrabalık ve arkadaşlık ilişkileri vardır, bunları oyunda kullanıyoruz. Tiyatro da çocuklar arası ilişkilerde başlıyor.

Görüşmeden sonra birkaç kişiye broşür verildi. Aşağıda, bu broşürden alınmış, Kızılderililerin kullandığı bazı işaret dili ve sembollerle anlatım örneklerini bulacaksınız.

Ruth Burgess'ın Çalışmasından Notlar:

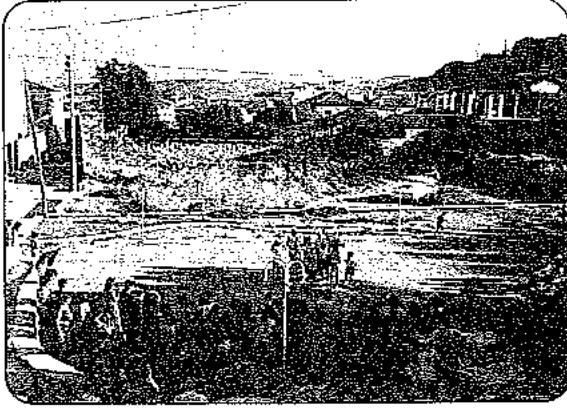

Yel değirmenleri sahnelerinden.

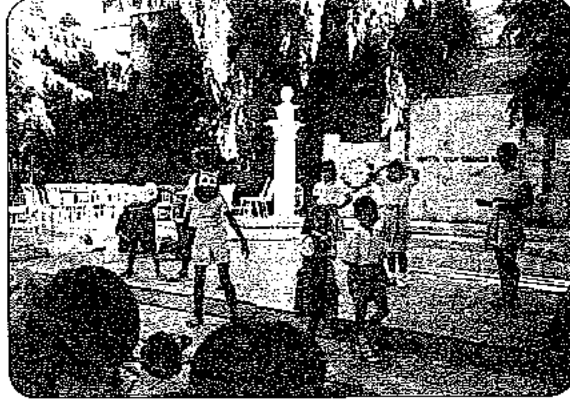
Ruth dört yıldır bu tür bir çalışmayı Alaçatı'da yapıyor. 15 kadar önceden başvurmuş çocukla bir araya geliyor ve oyunlarını birlikte oluşturuyorlar. Bu sefer farklı olan, dört değişik mekânda oyunun çalışılması ve sahnelenmesiydi. "Alaçatı'nın her yeri tiyatro" diyorlardı. Burada, bir gerçekten hareket ediliyordu; "Çocuklar kendi oyunlarını sokakta da oynarlar".

Oyun açık hava tiyatrosunda başladı, seyircileri peşierine takıp arka merdivenlerde, yel değirmenlerinde, çocuk parkının geniş alanında devam etti ve şehir meydanında bitti.

Çocuk oyunlarından, sihirli şato ve büyü orman gibi çocuk masallarından çağrışımlarla oyun kurguladılar. Tamamı çocuklar-

Park sahnesinden.

Meydan sahnesinden.

la birlikte ve Eğitimde Drama tekniği ile oluşturulmuş bir oyundu. Bu oyunlarda mesaj önemli değildi. Çünkü oyunun yaratılması sürecinde kurulan grup ilişkisi, grup yaratıcılığı vb. oluşumlarda çocukların kazandığı eğitsel beceri ve davranışlar bu tür çalışmada ön plândaydı. Bu bir atölye çalışmasıydı.

Oyunda kullanılan çocuk oyunları, canlandırmalar ilginçti. Açık hava tiyatrosunda lunaparkı canlandırdılar: Atlı karıncaya bindiler tren oldular, galaksi oldular, kukla devirdiler, ördek vurdular ve korku treni ile seyirciyi peşlerine takıp koştular, arkalarında duvar üstlerinden maskelerle seyircileri korkuttular. Tarihi yel değirmenlerine geçtiler, robot oynadılar, kötü doktor robotlarına emirler verdi: "Para kasamı getirin, evi temizleyin, bulaşık yıkayın, yan bahçemi duman edin." Gülleri, ağaçları robotlar talan etti.

Parka gidildi, orada elektrik canavarı, ateş canavarı, deri değiştiren yılan, büyülmüş orman sahneleri canlandırıldı.

Meydana gidildi, orada perili köşk canlandırıldı. Cadı, bir prensi şatoya getirir, esirdir, eşyalar büyülmüştür, dokunduğu her eşya prene şaka yapar. Sonunda bir iksir içer ve eşyalar normale döner. Oyundan fotoğraflar: Yeldeğirmenlerinde, parkta ve meydanda.

GÜGEF İlköğretim Bölümünde Pedagojik Drama Dersi

Aşağıdaki çalışma, GÜGEF Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı son sınıf öğrencileriyle, uygulamalı ara sınav olarak yapıldı (Kasım 2001). Mihver dersin drama yöntemiyle öğretilmesi sayesinde, buradan diğer derslere ana malzeme yaratılması mümkün olabildi. Yansıtma tekniği kullanılarak yeniden yaratmalar gerçekleştirildi.

Çalışma komutları:

1. Sekizli gruplar oluşturun. Aşağıdaki bitkilerden birini seçin.

(Çay, fındık, pancar, pamuk, tütün, ayçiçeği, üzüm, zeytin, domates, patates.)

2. Seçtiğiniz bitkinin tarla veya fabrika aşamasında çalışmaktasınız. Bu ürünü üretirken yaşadığınız üç durumu oynayacaksınız.

a. Seçtiğiniz ürünü üretiyorsunuz; en çarpıcı anda tabloyu dondurun.

b. Bir sorun var, üretim duracak; en çarpıcı anda tabloyu dondurun.

c. Çözümünüzü oynayın. (Olayın yaşandığı sorun anından bir saat veya bir gün veya bir hafta veya bir ay sonrası)

3. Bu dramayı öğretmen olarak 4. veya 5. sınıfta yaptıracağınız gibi plânlayın:

Konu: (Seçtiğiniz üretim alanı)...

Amaçlar: (Öğrenme ve hedef davranışlar)...

Düşsel ortam: (Olayın geçtiği iç veya dış mekân)...

Çerçeve: (Öykünün özeti)...

Çocukların rolü: (Burada kendi rolleriniz)...

Öğretmenin rolü: (Burada varsa grup liderinin rolü)...

4. Öğretmen olarak böyle bir etkinlik yapmak istediğinizde vereceğiniz olası komutları aşağıdaki yerlerine yazın. Devrimleri tarla işlerinden veya ürünün fabrika aşamasından alın.

a. Isınma: (Konsantrasyon, kasları çalıştırma, duyuları çalıştırma)...

b. İletişim: (Kendini duyumsama, ikili iletişim, grupla iletişim)...

Doğaçlamalarınız:

1. Seçtiğiniz konuda yaptığınız doğaçlamaları yazarak anlatın.

2. Bu doğaçlamalarda hangi drama tekniklerini kullandınız? (Anlatımı bölerek canlandırma, tablo oluşturma, donmuş imge, az konuşma çok hareket, kukla, pandomim, vb.)

Değerlendirme: "Şunu da yapabirdik" dediğiniz, oyunu geliştirici önerileriniz.

Yansıtma: (Başka ifade biçimlerine dönüştürme, transformasyon)

Yaşadığınız bu yaratıcı süreçten, başka alanlara aktarma yaparak yeniden yaratmayı gerçekleştireceksiniz. Aşağıdaki beş başlıktan her birinde en az bir örnek etkinlik yapınız.

Matematik:

a. Üretiminizin her hangi bir aşamasında, 4. ve 5. sınıf seviyesine uygun problem hazırlayın. Hazırladığınız problemin yaşandığı anı dramatize edin.

b. Ürünü satışa hazırlarken kutulayacaksınız. Kutuları, ideal ölçülere yakın metrik ölçümlerle veren alan problemi yaratın.

c. Kutuları yapın ve satış reyonu düzenleyin. Satışlarla ilgili problem yaratın ve bu reyonda problem çözünüz.

d. Ürünü yurt içi veya yurt dışına pazarlama servisi kurdunuz, siparişlerin hayali telefon görüşmelerini yaparken fiyatları verin, telefonun diğer ucundakiler hesap yapsın. Ürünün gideceği şehrin veya ülkenin uzaklığı nakliye masrafına eklensin. (Dramanın sosyal bilgiler ve harita bilgisiyle birleştirilmesini sağla.)

e. Nakliye kamyonlarının bu ürünü kaç gün veya kaç saatte sipariş veren yere ulaştıracağı üzerine problem yaratın. Kamyon şoförünün yolda ne kadar saat uyuyacağını, aralıksız kaç kilometre gideceğini problem içerisinde verin. (Trafik dersiyle dramanın bağına kurar)

f. Kamyon şoförünün gideceği şehirde karşılaşacağı olası hava durumuna göre yanına alacağı giysiyi verin. Bölgelere göre iklim farkı olduğu, hava durumuna göre yavaş gidilmesi gerekebileceği, bu durumda kaç saat geç ulaşılacağı, vb. durumları drama içerisinde problem olarak hazırlayın.

Konuşma:

a. Bu ürünü radyoda tanıtan bir reklam hazırlayın ve seslendirin.

b. Hava raporu spikeri olarak ürününüze zarar verecek bir hava durumu için üreticileri uyarın.

c. TV spikeri oyunda yaşadığınız sorunu haber saatinde veriyor.

d. TV'de konuşmacı olarak siz seçildiniz, arkadaşlarınızın üretim sorunlarıyla ilgili size anlatacaklarını özetleyip kamera karşısında dile getirin.

e. Orta oyunu tekniğiyle yeniden oyunlaştırın.

f. Karagöz-Hacivat tekniğiyle yeniden oyunlaştırın. Karagöz sahnesi ile baş, kol ve bacak eklemleri oynar olan kartondan Karagöz-Hacivat hazırlayın. Karagöz ve Hacivat için ikili diyalog yazın, rol paylaşarak seslendirin.

g. Kukla tekniği kullanın. Rollerinizi temsilen sembolik kuklalar hazırlayın, onları konuşturarak yeniden oynayın. Kukla yerine hazırladığınız maskeleri kullanabilirsiniz.

h. Soruna neden olan kahramanı (oyunda görünen veya görünmeyen) saptayın, sıcak sandalye tekniği ile onu sorgulayın. (Teknik için bk. s.194)

Yazma:

- Oyununuzu öyküdeki kahramanlardan birinin gözüyle anlatın.
- Gazete haberi olarak sorunu yazın.
- Gazeteci olarak üreticilerle sorunlarını görüşeceksiniz, sorularınızı hazırlayın. Görüşme anını iki grup (gazeteci ve üreticiler) canlandırın ve görüşmeyi yazın.
- Söz konusu ürünün kendi başından geçenleri (onun gözüyle) öykü olarak yazın.
- Sorunu ileteceğiniz ilgili makama bir dilekçe yazın.
- Bu ürünün tanıtıldığı festivalde okuyacağınız coşkulu bir şir veya metin yazın.
- Bu ürünün faydaları üzerine makale yazın.
- Oyuna hazırlanırken yaşadığınız komik durumları isim vermeden fıkraya olarak anlatın ve diğer yazılarla birlikte okulun duvar gazetesinde yayınlayın.

Müzik ve Dans:

- Bilinen bir ezgiye, bu oyunda anlatılanları yerleştirerek şarkıya yeni söz yazın. Bu sözlerin anlattığı işleri ritmik devinimlerle canlandırırken (dans ederek) şarkıyı söyleyin.
- Oyunu ritmik okuyuşlu bir tekerlemeye dönüştürün. Bununla bir ebe seçin.
- Tekerlemenin ilk cümlesini ritmik dem tutun, ritim orkestrası kurun.
- İlk satırın hecelerini ritim karelerine yerleştirin (ritmini açığa çıkartın).
- Oyunda geçen vokal veya çevre sesleri kullanarak kanon ve rondo besteleyin.
- Bu sesleri grafik sembollere dönüştürün. (Hafif-Kuvvetli, İnce-Orta-Kalın ses, Uzun-Kısa ses, Ağır-Orta-Çabuk tempoda sesler, Çıkıcı-İnici sesleri, vb.)

Resim:

- Oyunu seyirciye sunacaksınız, davetiye hazırlayın.
- Bu ürünün festivali için basılacak kartpostalı veya afişi yapın,
- Oyunu anlatan kitabın kapağını yapın,
- Topladığınız ilgili materyallerle kolaj resim yapın,
- Ürününüzün büyüme sürecini, aşamalarını anlatan sergi hazırlayın. (Çamur, plâstik hamur, çizim vb. ile)
- Oyunda kullanılmak üzere maske ve aksesuar hazırlayın.
- Oyun içinde kullanılmak üzere artık materyallerden gereçler yapın.
- Oyunu resimle anlatın. (Grupla ortak resim yapın. Bunun için ortaya bir tabaka resim kağıdı konulur. Resim, grupla tamamlanır.)
- Bu köyde dokuyacağınız halıya ürününüzü ifade eden desenler hazırlayın.
- Resimli karelerle üretim serüveninizi anlatın.

Başarılar dilerim

M. Morgül

DAVRANIŞ BİLİMLERİ KURSU

Yer : Ankara Polis Akademisi

Tarih : 6-28 Ocak 1999

Drama Liderleri : Tamer Levent, Serap Akın

Katılımcılar : Polis Akademisi sınıf öğretmeni komiserleri ve Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı gönüllü öğretmenler.

Çalışma Notları : Mahiye Morgül

Amaç: Eğitimde Drama grup çalışmalarını yapmak, bu yolla katılımcıların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak ve yöntemi öğretmek. Eğitimde Drama ile Davranış Bilimleri arasında bağ kurmak, bu amaçla yöntemden yararlanmak.

Kurs, Ankara Polis Akademisi ve TOBAV işbirliğiyle gerçekleşti.

Tamer Levent'in açış semineri ve oynanmış oluşumlar hariç, yapılan ısınma, uyum, güven ve doğaçlama oyunları, çalışma notlarında yer aldı.

BİRİNCİ ÇALIŞMA:

Isınma: Liderin, "Dağınık yürü... değişik tempoda yürü... yürürken birilerine omuz atın... karşlıklı iki grup ol... biriyle göz göze gelin ve birbirinizi kızdırmaya çalışın... aynı kişiyle birbirinizi dinlemeksizin sesli dalaşın... eşinizle sırt sırta verin ve oturun" komutlarıyla ısınma yapıldı.

Olumsuz duygularını atıp buraya konsantre oldukları açıklanır. Komutlarla yapılan bu çalışmayla, ısınma ve ikili iletişim kurmaları sağlanır.

Görsel algılama ve dikkat çalışması: Eşine bakmadan onu tarif etmeleri, kullandığı takıları, giysileri, renk ve dikkat çeken özellikleri saymaları istenir.

Tanışma: Sekizli gruplarla daire şeklinde yere oturarak kendilerini tanıtmaları, bu yolla tanışmaları istenir.

Yakalama Oyunu: Kaynaştırma amacıyla yapılan bir oyundur.

Üç ebe, dağınık halde dolaşan özgür kişileri yakalamaya çalışır. Yakalanan, ebenin dokunduğu kişi donar. Oyunun gittikçe zorlaşan ve daha çok dikkat gerektiren aşamaları vardır.

Birinci Aşama: Donan kişinin özgür olması için, bacaklarının arasından bir başka özgür kişinin geçmesi gerekmektedir.

İkinci Aşama: Ebenin yakalayıp dondurduğu kişi bir başka özgür kişi tarafından kurtarılacaktır. Ancak, omuzlarından tutup kendi adını söylemesi gerekir.

Üçüncü Aşama: Kurtaracağı arkadaşının adını söylemelidir.

Dördüncü Aşama: Kurtaracağı arkadaşının ismindeki harfleri söylemelidir.

Beşinci Aşama: Arkadaşını kurtarmak için ismindeki harfleri tersinden okumalıdır.

Sekizli Gruplarla Heykel: Bir kişi yere sırt üstü uzanır. Gözlerini kapatır. Çevresini alanlar, ona değişik noktalardan masaj başlatırlar. O bir hamurdur, yoğurulmaktadır. Arkadaşını incitmemek, ona güven vermek önemlidir. Bir süre masaj yapıldıktan sonra, hamura bir şekil vermeleri istenir. Bir kişi bir şekil verir, diğer konuşmadan, gözle iletişim kurarak, sessizce ona yeni bir pozisyon eğler. Giderek ortaya tüm grubun yaptığı bir heykel çıkar.

Yapılan heykeller diğer gruplara gösterilir ve üzerinde yorumlar alınır. Grup dışındakilerin heykele ne anlam verdiği, neyi çağırtdığı sorulur. Sonra heykel olana, "Neredeydin, ne hissettin?" diye

sorular. Son olarak da grup içindekilerin, masaj yaparken, hamura şekil verirken ve grupla sessiz iletişim kurarken yaşadıklarını anlatmaları istenir.

Heykel çalışmalarında, grup içi uyumun yüksek olduğu durumlarda daha iyi sonuçlar alınır. Aynı heykel karşısında çok değişik yorumlar yapılır, çünkü ortak yönlerinin olmasına karşın, farklı geçmişlere sahip olunduğu için farklı yorumlar ortaya çıkar.

İKİNCİ ÇALIŞMA:

Bim Bam Bom Oyunu: Dikkat ve tanışma oyunudur. Bu çalışma ile ısınma ve tanışma birleştirilir. Dairede ayakta oynanır. Lider "Bim", yanındaki "Bam", onun yanındaki "Bom" der ve dördüncü kişi kendi adını söyler. Beşinci kişiden aynen devam eder. Şaşıran çıkar.

Oyun değişik şekillerde tekrar edilir. İlk şeklinde, soldan yürütülerek oynanırsa, ikinci şeklinde sağdan yürütülür.

Oyunun bir değişik şeklinde, "Bom" denilmez, onun yerine yanındakinin adı söylenir. Aynı anda iki tarafa birden yürütülerek yapılan en çok dikkat gerektiren şeklidir.

Mendil Toplama: Tüm grupla oynanır. Herkesin belinde bir mendil asılıdır. Mendilini kaptırmadan, mendil toplamaları istenir. Mendilini kaptıran oyundan çıkar. En fazla mendil toplayan birinci seçilir.

Dikkat geliştirici ve görme duygusunu çalıştırıcı bir oyundur.

Figürün Aynısını Oluşturma: Yüzler dışa dönük, dairede oturulur. Liderin dokunduğu kişi içe döner ve bir figür oluşturur. Liderin dokunduğu ikinci kişi, döner ve ilk arkadaşının figürünü aynen yapmaya çalışır. Figür oluşturan içe dönük durmaya devam eder. Yeni kişi onu taklit ettikten sonra serbest pozisyona geçer. Bir sonrakileri izlemeye devam eder. En son kişiye gelindiğinde tüm yüzler içe dönüktür ve gözlemleriyle, sona kadar figür hangi değişikliklere uğramıştır, bunu anlama şansı vardır. İlk figürle son figürün neden farklı olduğu grupla tartışılır.

Kör Oyunu: İştme ve dokunma duygusunu çalıştırma amacıyla yapılır. Dairede ayakta oynanır.

Ortak ebe avcıdır ve gözleri bağlıdır. Dairede bir kişi sessizce ona yaklaşır ve dokunur, ebe'nin onu sadece bir adım atarak yakalaması kuralı vardır. Dairede bir kişi ebeye yaklaştığında bir başkası aynı anda hareket etmemelidir.

Bir süre oynandıktan sonra avcının ve dairedekilerin görüşleri alınır. Yakalamaya çalışırken neler hissettiği ve ne gibi stratejiler geliştirdikleri konuşulur.

Oyunun bir üst aşamasına geçilir. Bu sefer, ortada bir de av vardır. Ebe'nin gözü bağlıdır, fakat dilediği kadar dolanabilir. Avına "nerdesin" diye sorar, "burdayım" yanıtı veren avını yakalamaya çalışır. Dilediği kadar sıklıkta "nerdesin" diye sorabilir.

Bir süre oynandıktan sonra av ve avcının neler düşündüğü, izleyicilerin düşünceleri tartışılır.

Saklı Objeyi Bulma: Tüm grupla oynanır. Görme duygusunu ve dikkati geliştirici özelliği vardır.

Lider mekânın açık bir noktasında, bir nesneyi, örneğin bir jetonu önceden saklar. Gruba neyi sakladığını söyler. Grup dağınık olarak bu nesneyi arar. Gören kişi gelip lilerin kulağına, onu nerede gördüğünü söyler ve oturur. Tüm grup onu bulup görünceye kadar oyun sürer. Sonunda nasıl bir strateji geliştirdikleri, neler düşündükleri tartışılır.

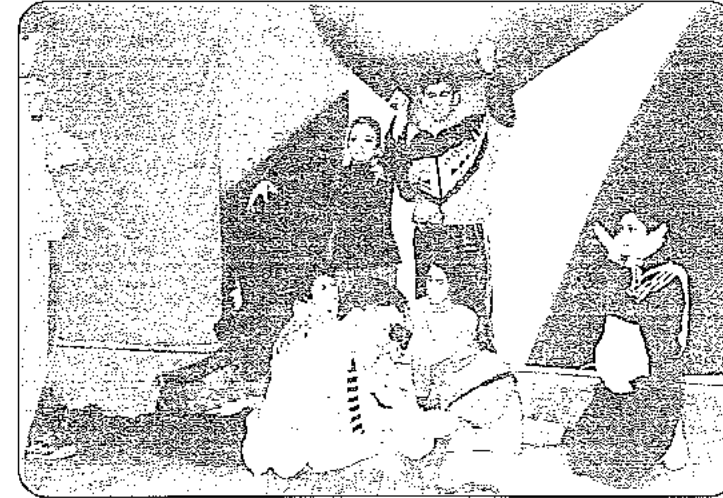
ÜÇÜNCÜ ÇALIŞMA:

Rol Kavramı: Rol nedir üzerine bir tartışma başlatılır. Beklenen davranışı göstermek roldür. Dramada rol, nerede hangi davranışı göstereceğini bilmektir. Hepimiz toplumda üstlendiğimiz rolleri oynarız. Eğitilmiş insan rolünü daha iyi oynar, karşındakinin iç dramasını anlar ve ona göre davranış geliştirir.

Yedili Gruplarla Isınma: Gruplar daireler oluşturur. Ortaya bir kişi geçer, onun yaptığı hareketleri çevresindekiler taklit eder. Herkes sırayla ortaya geçip gelişigüzel hareketler yaptıktan sonra ısınma biter.

Kördüğüm oyunundan bir an.

Tablolardan biri.

DÖRDÜNCÜ ÇALIŞMA:

Isınma: Liderin, "Ormandayız... sabah yürüyüşündeyiz.. dağınık yürüyoruz.. yan tarafta bir nehir akıyor, ordan sesler geliyor... ayaklarının altında yapraklar var... çalılardan geçiyorsun... sevdiğin bir arkadaşını gördün... yürüyorsun, gıcık olduğun birini gördün... yürü... çok saygı duyduğun birini gördün... yürü... çocukluk arkadaşını gördün... (teftten ritim vererek) koşuyorsun... ayakların popona değişiyor.. (yavaş ve hızlı değişik tempolarda) yürü... ikilli eşleşin, karınca yürüyüşü yapın..." komutlarıyla yapıldı.

Eşlerden biri yüzükoyun ve kollarının üzerinde yürürken eşi ayaklarından tutarak onu yürütür. Rol değişilir, eşi kendisini yürütür.

Rol Oynama: Konu verilir. "Bir mercedes sahibi alışveriş için arabasını park eder, gider. Bir Murat 124 araba sahibi onun arkasına park eder ve park ederken mercedesi çizer. Az sonra mercedes sahibi alışverişten döner ve durumu fark eder. Murat arabasının sahibini bekler. Karşılaşırlar."

Yedili Gruplarla Güven: Ortaya bir kişi geçer ve gözlerini kapatır. Ayakları yerde sabittir. Arkadaşları onu birbirlerine iterler. Ebeyi düşürmemeye özen gösterilir.

Kördüğüm Oyunu: Tüm grubu kaynaştırıcı özelliği vardır.

Tüm grupla oynanır. Bir kişi kördüğümü çözmek üzere seçilir ve oyun alanının dışına çıkartılır. Daire halinde elele tutulur ve döne döne bir kördüğüm olunur. Ebe çağırılır, kördüğümü çözmeye çalışır. Grup kalabalıkça bir joker kullanma hakkı verilir. Oyundakilerin ellerini sonuna kadar bırakmaları kuralı vardır.

Doğaçlama Tablo Oluşturma: Sekizli gruplarla oynanır. Bir kişi bir figür oluşturur ve donar. İkinci kişi onun figürüne bakarak yeni bir figür oluşturur. Birbirini tamamlayan bu figürlerle bir tablo ortaya çıkar.

Tablodakiler rollerini bir cümle veya bir sözcükle açıklar. Ortaya uyumlu bir tablo çıkmışsa, bu, grubun kaynaşmış olduğunu gösterir. Tabloya ortak bir isim konur. Eğer uyumsuz bir tablo ise, bir çatışma var demektir, grubun henüz kaynaşmadığını, rollerini bağımsız yaptıklarını gösterir. Uyumlu gruplarda tabloya, doğa, dostluk, sevgi gibi isimler verilir.

İkili eşleşin ve bunu oynayın komutu verilir. Tüm grup ikili eşler halinde bunu oynar. Bir süre sonra daireye geçilir. Bir çift kendi oyununu tüm gruba sunar. Durum tartışılır. Aynı eşler rol değiştirerek oyunu yeniden oynarlar ve bu da tartışılır.

Birkaç çift daha oynar ve durum tartışılır.

Olaylar karşısında ortaya çıkan tavırlardaki farklılıklar, üstlenilen rollerdeki farklılıklardır. Biri saldırganlaşınca diğerinin gerilemesi, yaşanan gerginlikler, değişik çözümler geliştirilmesi gibi durumlar tartışılır. Rol değişince beden dilinin değiştiği gözlenir.

Devinim Oyunu: Bir kişi, bir kenarda "ilgisiz" rolündedir. Herkes sırayla onun karşısına geçip yapmak istediği bir şeyi, hiç konuşmadan ifade eder ve yerine geçer. Söz yoktur, sadece beden dilini kullanma vardır.

Herkes yaptıktan sonra tartışma açılır. Kişilerin kendi yaşantılarındaki rolleri canlandırdığı ortaya çıkar.

Statü Oyunu: Bir kişi ortaya gelir ve sandalyeye oturur. Gruptakiler sırayla gelir, onun önünde durur ve ona bir statü yükler. Kendisine verilen statüyü anlatan statü rolündeki kişi, bu statüye bir hareketle yanıt verir, oturuşunu, konumunu değiştirir. Bu, onun kendisine verilen rolü anladığını gösterir. Oyunda konuşma yoktur.

Statüyü yükleyen, iki veya üç kişi birden de olabilir. Örneğin, yaramazlık yapan çocuğu kulağından tutup onun yanına götürün bir öğretmene, yüklenen statü bir müdür rolüdür.

Bir süre oynandıktan sonra tartışılır. Statü rolündekinin ve diğerlerinin düşünceleri alınır.

"Doğal ile gerçeklik nedir?" tartışılır. Doğru olanı yapmak ile doğal olmak arasındaki ayırım tartışılır. "Gündelik hayatta iyi gözlem yaparsak rolümüzü iyi oynarız, ciddi oynarız, yapmacık olmayız" açıklaması yapılır.

Karşılaştırmalı Rol Oynama: (Tamer Levent'le çalışma)

Üç kişilik oyun. Bir taksi şoförü ile müşterisi vardır. Müşteriyi evinde sevinçle bekleyen bir çocuğu vardır. Müşteri biter, adresi söyler, şoför adresi tarif etmesini ister. Sohbet ederek giderler. Para vermeye gelince müşteri tüm para uzatır, bozdurma sorunu yaşanır, kavga ederler, paranın üstünü almadan müşteri iner. Kızgındır, eve girer, kızı babasını karşılar, boynuna sarılır. Bundan sonrası üç şekilde oynanır:

1. Baba: "Git Allahaşkına!" der ve kızını iter.

2. Baba: "Nasılsın canım benim, sen de iyi misin, günüm çok güzel geçti." der.

3. Baba: "Dur kızım dur, biraz sinirliyim." der.

Üç durum, üç rol tartışılır. İkinci doğallık vardır ama doğrusu bu değildir. İkincisi yapmacıktır. Üçüncüsü ise doğru olanıdır.

Şoför ve müşterinin oynadığı roller tartışılır.

Liderin açıklaması: "Yapmacıksız oynanması doğru olanıdır. Kötü oynansaydı şeyirci de buna inanmazdı. Doğallık kontrolsüzlüktür.

Tamer Levent açıklama yaparken

Doğru ve gerçekçi olan oynanmalıdır. Ortalama bir şoför böyle olanıdır, ama şöyle bir şoför de var denildiğinde nedenleri araştırılır, karakter incelenir, sonra o role girilir.

Doğallık geriliktir. Mevcut değerleri gelecekteki değerlere ulaştırmak bizi meşgul etmelidir. Toplumumu adım adım eğiterek ileriye çekebiliriz.

Bu atölyelerde, her şey konuşabiliriz. Rahatlığa kavuşabiliriz, "Bunu yaşayan, bunu düşünen bir tek ben değilmişim, başkaları da böyleymiş" demek bizi rahatlatır. Zaaflarımızı ve tepkilerimizi burada analiz eder, dile getiririz. Bu, grup güvenidir. Bu güven referansını bu atölyede bulabiliriz. Yanıttarak konuşabilir, kendimize gözlerimizi çevirebiliriz.

Demokrasi, bireyin otokontrolüne dayalı bir rejimdir. En gelişmiş bireylerden oluşan toplumlarda, otokontrol kendiliğinden oluşur, kanunlara, kurallara gereksinim kalmaz. Bu da gelişmiş demokrasidir.

Kendini bilen, kendini tanıyan, tepkilerini kendine itiraf edebilen insan, enstrüman gibi kendini akort edebilir. Yaşamın kriterlerine ve gelişmiş bilgilere ulaşmış insan, defolu yanlarını uzaklaştırır ve kendi psikiyatristi olur.

Gerçekçi insan kendi gerçeğini de, arkadaşının gerçeğini de bilir. Kendini tanımayan insana örnek, kırsal kesimdeki kadınların kendi bedenleriyle hiç ilgilenmemeleri sonucu, göğüs kanserinde, son aşamada doktora gitmeleridir. Kentli kadın, eğitilmiş kadın kendine dokunur. Eğitim, kentli kadının kendini tanımaya fırsat verir."

Objelere farklı anlam yüklenirken

BEŞİNCİ ÇALIŞMA:

Isınma: "Dağınık yürürken daire çiziyorsun... kendi etrafında dönerek çiz... tek ayağınla daire çiz... Dönerek çiz... giderek daireni küçült... daireni büyüterek yürü... hızlan... yavaşla... küçül, kapan... bir kutu içindesin... çevrenizde kimse yok... yalnızsın... gözlerin kapalı... etrafını yokla, kutunun boyu kendin kadar... onu keşfet, kendini keşfet, kendine dokun... ışık yok, ses yok... alnını, başını yokla... delikten bir ışık geliyor... onu büyüt... dışarı çıkmaya hazırlanıyor, çevreden kokular geliyor... delik büyüdü, kendini dışarı çıkmaya hazır hissedene çıksın... çevrenin fotoğrafını çekmeye başlasın... belleğimize fotoğraflar kaydedelim... çevrenizdekilere dokunun, koklayın, yalayın... farklılıkları ayırt edin, beş duyunuzu kullanın..." komutları verildi.

Dairede oturup yaşadıklarını konuşurlar. Çektikleri fotoğrafları, hangi duyuyla çalıştırdıklarını konuşurlar. Ayakkabılarını çıkarıp ayaklarını severler, birbirinin ayaklarına dokunurlar. Dokunarak iletişim kurma üzerine konuşurlar. Başa dokunmanın verdiği sevgi ve şefkat duygusu konuşurlar.

Objelerle Düş Gücünü Devreye Sokma ve Dokunma Duyusunu Geliştirme: Bezin altına saklanan katilimci sayısı kadar nesneyi elleriyle yoklamaları istenir. Sertliği, yumuşaklığı, boyu, şekli, ne olduğu tahmin etmeye çalışılır. Herkes bu objeleri görmeden, sadece dokunarak anlamaya çalışır.

Dairede oturulur. Sırayla, kendisi için ilginç olan bir nesneyi tarif ederler. İçi boş, yuvarlak, oval, köşeli, girintili, on santim, beş kuruş vb. Bez açılır. Herkes bir objeyi eline alır. Bu objeyi asıl kullanımının dışında farklı bir durumda kullanır, ona bir görev yükler. Sırayla, kendi objesine yüklenen görevler ve onunla ilgili kısa bir öykü anlatılır.

Aitili gruplar oluşturulur. Ellerindeki objelerden kaynaklanan ortak bir öykü oluşturulur ve oynanır. Gruplar oyunlarını sunar.

Oyunlar üzerinde yorumlar alınır, tartışılır.

ALTINCI ÇALIŞMA:

Isınma: İki grupta yapılan bir oyun oynanır. Gruplar tek sıra olur. Bir grup ayaktadır, bir grup yerdedir. Birbirini bellerinden tutarlar. En öndeki iki kişi ellerinden sıkıca tutar, birbirini çekerler. Yenişme beklenir, yenişilemez.

Bu oyunla, tüm grubun kaynaşması beklenir.

Karakter Oluşturma:

Büyükçe bir insan resmi, bir portre, görünen bir noktaya asılır. Bu kişi ile ilgili sorular sorulur, öneriler alınır, öneriler oylanır, en yüksek puan alan öneri bu kişiye mal edilir ve tahtaya yazılır.

Sorular: Kaç yaşında olabilir? Nerede doğdu? Nerede yaşıyor? Eğitim düzeyi? Mesleği? Aile durumu? Hobileri var mı, neler? Huyu nasıl?

Diğer sonuçlarla çelişen sonuçlar yeniden tartışılır.

Farklı kişileri tanırsak, rolümüzü ona göre oynar, onu kendimize partner yaparız. Bir sonraki adımımızı ona göre atarız. Onun atacağı adımı da tahmin edebiliriz. Ona göre davranış geliştirebiliriz. Örneğin, bir çocukla konuşuyorsak, onun gibi eğilir boyumuzu küçültürüz. Bu, ona seninle iletişim kurmak istiyorum mesajını veren bir devinimdir.

Statü Oyunu: On kişi ile oynanır. Diğerleri izleyicidir. İzleyiciler oyun sonunda statü sıralaması yapmak durumundadır.

Toplumda üstlendikleri statüye göre veya meslek gruplarındaki statüye göre bir oyun kurlmaları istenir. Bunu oynayarak ortaya koyarlar. Birden ona kadar bir sıralama vardır. Kendi aralarında bu sıralamayı yaparlar ve doğaçlama oynarlar. Statü sıralamasında kendi rolünü doğru oynamışlarsa, izleyiciler bu sırayı ve neyi oynadıklarını tahmin edebilir.

Bir şirkette yukardan aşağı görev sıralaması olabilir, bir okulda, bir kamu kuruluşunda, bir fabrikada, vb. ortamlarda konu seçilebilir.

Oyun sonunda tartışma açılır, olumlu olumsuz durumlar, izleyicilerin görüşleri de alınarak tartışılır.

YEDİNCİ ÇALIŞMA:

Isınma: Dairede durulurken, canlı bir pop şarkısı ile grup harekete geçer. Ortadaki hareketleri yansıtılır, bir çeşit Lâtin dansı ortaya çıkar.

Kim-Nerede-Nasıl Oyunu: Bir çeşit tamamlamalı beyin fırtınasıdır. Dairede oturulur. Srayla 1. kişi "Kim", 2. kişi "Nerede", 3. kişi "Nasıl" sorularına yanıt vererek daire tamamlanır.

Örneğin:

Kim? Murat.

Nerede? Sınıfta.

Nasıl? Mutlu, vb. isim-yer-sıfat'larla yanıtlar alınır.

Devinim Oyunu: Dairede oturulurken sırayla ortaya geçen kişi, bir duygu sözcüğü söyleyip arkasından o duyguyu beden diliyle ifade eder, tasarımını canlandırır. Örneğin; üzgün, hasta, yorgun, neşeli, coşkulu, umursamaz, telaşlı, sinirli, çaresiz, kibirli, sevgi dolu, sevecen, şefkatli.

Sözcüklere Başka Anlam Yükleme: Lider, tahtaya "Bizler yetersiziz ve yapılacak işler o kadar çok ki" yazar. Bununla ilgili komutlar verilir. Oyun iki aşamada oynanır.

Isınma oyunundan bir an.

1. Aşama: Bu söze hiç anlam yüklemeyen olduğu gibi okumak.

2. Aşama: Başka anlam yüklemeye çalışarak okumak. Örneğin; bir panelde söylemiş gibi. Panik halinde işler ters gitmiş, ilk gördüğü kişiye söyler gibi. Patron işçilere söylüyor gibi. Çocuğuna verdiği sözleri tutamamış gibi. Doktor acil serviste gibi. Yakın bir arkadaşıyla dertleşir gibi, vb.

Verilen cümlelerin iki anahtar sözcüğü olan "yetersiz" ve "iş" üzerine konuşulur. Yetersiz sözcüğü, bilgi yetersizliği, sayısal yetersizlik, statü, duygu, hedef kitle ve özeleştiriyi içerir.

Kendini yetersiz bulma bir erdemdir. Birinden yardım istemek, başka disiplinlere başvurmak ve paylaşmak davranışlarına itici güç oluşturur.

İş: Yükümlülük, hedef, hedefe ulaşmak için akıl yürütme ve eyleme geçmeyi içerir.

Kendini Yetersiz Hissetmeyi Oynamak: Sekizli gruplar oluşur. Kendi yaşantılarında yetersiz oldukları anları birbirlerine anlatırlar. Bu anılardan birini seçerek oynarlar. Sunulan oyunlar izleyenler tarafından eleştirilir, düşünceler alınır.

SEKİZİNCİ ÇALIŞMA: (Lider, Tamer Levent)

Isınma: "Sokaktasınız, dağınık yürüyün, tek başinasın, birbirinizi görmeden yürüyorsunuz... ruh halinizi düşünün... el çırpıtımda hızlanın... burası neresi, ne yapıyorum, nasıl görünüyorum, diye düşünerek yürüyün... hızlan... yetişmek istediğim bir yer var... garibansın... daha hızlan... dur... bu adam nerede çalışıyor, ne iş yapıyor, çoluk çocuk var mı, kim bu adam diye düşün..." komutlarıyla yapılır.

Devlet Kapısında: Tüm grupta oynanır. "Sakat ve gururlusun... devlet dairesinde iş takip edeceksin... yetişememe endişen var... devlet kapısında başkaları da senin gibidir... heyecanlı ve sinirlisin... aranızda konuşun... hedefiniz içeriye girmek... ortalıkta görevli kimse de yok..." komutları verilir. Oyun doğaçlama devam eder. Grup içeri girmeye çalışır. Doğaçlama çözümler aranır, ön sırayı kapmak isteyenler görünür.

Oyunda samimiyetsizlik görülürse lider ikaz eder. Çünkü samimiyetsizlik rolü yanlış oynatır.

Eğitilmiş bir toplulukta, içlerinden bir grubun, örgütlenip isim listesi yapıp içeridekilerle iletişim kurması ve soruna çözüm aranması beklenir. Doğal olanı yapıncı, böyle bir sonuca varmak yerine itiş-kakışlar görülür. Oyunun değerlendirilmesi rahatlatma bölümü sonunda yapılır.

Rahatlama: Yürürken komutlar verilir. "Omuzları gevşet, bırak. Orduların savaştığı bir filmden çık-tınız, filmin kahramanı sizmişsiniz gibi yürüyün, baş roldeki adamın sevdiği kadın gibi yürüyün, parmakların ucunda yaylanarak yürü, burnu büyük gibi yürü, yavaş yavaş ortaya toplanıyorsunuz, derin nefes al, kendin ol, yürü, namussuzların arasında yürüyormuş gibisin, dostların arasındasın şimdi, ikili eşleşsin birbirinize masaj yapın, eş değiştirerek masaj yapın, kolları aç, etrafında kol boyu daire aç, nefes al, alırken kollar yukarı kaldır, nefes verirken ip kopmuş gibi kollarını ve tüm bedenini yere düşür, rahatça uzan, belini yere ver, ayaklarına, kollarına, dirseklerine, parmaklarına jimnastik yaptır, rahatla."

Kendi vücudunu keşfetme: Yerde sırtüstü uzanılır. Komutlar, "Gözleri yum, nefes al ve tut, nefesin gittiği yeri tutmaya çalış, küçük bir hap gibi nefesin vücudunun içinde dolaşsın, nefesi boşaltırken dışarı çıksın, nefesinizi beyninize gönderin, röntgen filmi gibi orayı görün, hiçbir ağrıya yok, boşlukta uçuyorsun, sesler duyuyorsun (klasik müzik verilir) kendinizi dinleyin, hazır olunca solunuza dönüp dört ayak olun ve yavaşça oturun, hazır olduğunuza kendiniz karar verin." olur.

Rahatlama aşaması tamamlanır ve bellek tazelenir. Yapılan çalışmaların anımsanması istenir, söz alan anlatmaya başlar. Devlet kapısında oyunu en çok anımsanan olur. Çünkü bu noktada kendileri bağımsız karar verme ve çözüm üretme aşamasındadırlar. Biri konuştuğunda diğerleri de anımsar ve giderek konuşmak isteyen kişi sayısının çoğaldığı görülür. Herkese konuşma şansı verilir. Sözel ifade ön plâna çıkar.

Oyun bölümünde, doğaçlamalarda görülen çözümler tartışıldıktan sonra, başka ne çözüm olabilir diye sorulur. Grubu şaşırtma olabilir miydi, nasıl olabilirdi tartışılır. Eğer bir grubun örgütlenip isim listesi yapıp yetkililerle görüşmesi önerilmezse, lider bunu kendisi önerir. Eğer bu kalabalık daha önceden

demokrasi kültürü almış olsaydı, demokratik çözümler arayacaktı, şiddete, itişip-kakışmaya ön sıraya geçmeye, statüsünü kullanmaya, polis çağırmaya, vb. önerilere gerek kalmayacaktı.

Bu aşamada yapılan tartışmalar bir durum analizidir, laboratuvar çalışmasıdır.

Gevşeme çalışmasında, havayı içinde dolandırma ve müzik dinleme sırasında neler hissettikleri sorulur. Alınan yanıtlarda grubun aynı duyguları paylaştığı, entegre olabildikleri, grup olma özelliği taşıdıkları görülür.

DOKUZUNCU ÇALIŞMA:

Isınma ve Konsantrasyon: Canlı müzik dinleyerek, üyelerden birinin çaldığı klasik gitarla ve birlikte şarkı söyleyerek yapılır.

Ben Kimim Oyunu: Dairede. Gruptan bir kişi ebe olur, dışarı çıkar. İçeridekiler ünlü bir kişiyi tutarlar, ebe çağırır, ebenin herkese bir soru sorması beklenir, yanıtlar "evet" veya "hayır" olmalıdır. Bir tur sorudan sonra kimi tuttuklarını bilmesi beklenir. Dikkat geliştirici, analiz ve senteze dayanan, karakter oluşturmaya yönelten bir oyundur.

Anıyı Oyunlaştırma: Hep ilklerde yaşanan bir endişe ve şaşkınlık durumu vardır. Dramatik olan bu anlar, oyunlaştırılır. Okula ilk giriş, işe ilk başlama, vb.

İkili eşleşilir, eşler birbirine böyle bir anısını anlatır ve birini seçip oynarlar. Kendini oynama rolde samimi olmayı getirir.

Metne Dayalı Oyun: İki kişilik. Bir sayfayı geçmeyen kısa bir metin ikili eşlere dağıtılır ve oynamaları istenir. Örneğin; okula yeni gelen bir öğretmen, lise sınıflarından bir öğrenciye idare bölümünü sorar, öğrenci yeni öğretmen olduğunu anlar, aralarında bir diyalog kurarlar.

Role oturma, sözel ifade, çevreyi tanıdıkça duyulan güven, bu çalışmanın ana hatlarıdır. Her ikili oyundan sonra lider sorularla, izleyicilerden gözlemlerini alır.

Hangi duyguları taşıyorlardı? Nasıl bir öğrenci tipi çizdi? Öğretmenin yeni olduğu belli miydi? Mekânı verabildiler mi? Gerilim var mıydı? vb.

SON ÇALIŞMA:

Katılımcıların yazarak getirdikleri günlük duygu raporları toplanır. Böyle bir çalışmaya ilk geldiklerinde ne umdukları, sonunda ne buldukları konuşulur. Kendilerinde yaşadıkları değişiklikleri, iç dramalarında çıktıkları serüvenleri ve duygularını dile getirmeleri istenir. Herkesin bildiği ama adını koymadığı bir yöntemi, eğitimde dramayı öğrenmeye çalışırken neleri keşfettikleri sorulur.

ULUSLARARASI SEMİNER

**Çukurova Üniversitesi Eğitimde Drama Semineri
Çalışma ve Gözlem Notları
14-19 Şubat 1999 Adana**

Düzenleyen : Prof. Dr. Ülkü Köymen (ÇÜ Eğitim Fak.Öğ.Üyesi)

Kurs süresi : 6 tam gün, toplam 36 saat.

Amaç : Dramada Öğretmen Eğitimi

Konular : Süreçsel Drama, Ezilmişlerin Tiyatrosu, Forum Tiyatrosu, Sağlıklı Bir Drama Dersinin Yapılandırılması, Drama Teknikleri, Role Hazırlama Teknikleri, Ünitelerle Bağlantı ve Müfredata Uygunluk.

Uzman Eğitimciler:

David Davis: Birmingham Central Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Drama Öğretmenliği Bölümü Öğretim Üyesi, Dorothy Heathcote'un öğrencisi.

Uzmanlık alanı, drama öğretmeni yetiştirmedir.

İngiltere'de, ortaokulda seçmeli drama dersi almış olan öğrenciler 16 yaşında ilk drama sınavını vererek, üniversitede gitmek istedikleri bölüme hazırlanmak için koleje devam eder. 18 yaşında ikinci drama sınavına giren öğrenci, drama öğretmeni olmak için Eğitim Fakültesi Drama Öğretmenliği Bölümüne devam eder. Drama bölümünde yedi kurs vardır. David Davis bu kursların uluslararası üne sahip öğretim üyesidir.

Eileen Pennington: İngiltere'de drama eğitiminde uzmanlık belgesine sahip Dorothy Heathcote'un öğrencisi.

Eğitimde dramada yeni teknikler geliştirmek, uygulama oyunları ve araştırmaya yönelik beceriler geliştirmek, eğitimde tiyatro, özel ve genel müfredatta dramanın yeri uzmanlık alanını oluşturmaktadır.

David Davis'in Atölye Çalışması

Çalışma Notları: M. Morgül

SÜREÇSEL DRAMADA DİLİN DEMOKRATİKLEŞTİRİLMESİ

Süreçsel drama, hazırlık aşamasının öğrencilerle tartışılmasını, analizlerin yapılmasını içerir.

Dilin demokratikleştirilmesi, öğretmenin monolog yerine öğrencileri konuşturmasıdır. Bu konuşmalarda öğrenci kendisi olarak değil, rolüne girdiği kişi olarak konuşur. Bu durum onu konuşmada özgür kılar ve aynı zamanda diline değişik anlatım biçimleri kazandırır. Kendi diline çeşitlilik ve zenginlik katar.

Bir problem durum ele alınır, olay anı, problemi öncesi ve sonrası, değişik tekniklerle canlandırılır ve üzerinde konuşulur. Sürecin değişik noktalarında çatılar (üst başlıklar) oluşturulur. Çatının altında yer alan olay ve kişilerin, alt başlıkların sınırları, çerçevesi çizilir. Herkes bu çerçevede rollere girer, kendi olayına bakar, onu analiz eder.

Süreçte, drama bölmeleri açılır, bir ileri bir geri zaman dilimlerine atlanır, donmuş imgelerle çalışırken imgelerin anlamları üzerinde durulur, seçilen başlık altındaki konunun çerçevesi konuşulur. Bu teknik Brecht tarafından sıkça kullanılmıştır.

Dorothy Heathcote'un geliştirdiği "öğretmenin rol aldığı oyun" tekniğini bu çalışmada kullanacağız. Benim zaman zaman role girdiğimi, ilk örneği oluşturduğumu fark edeceksiniz.

Kendinizi kısaca anlatın, tanışalım.

Dramaya bir gazete heberıyla başlıyoruz. Çıkış noktamız bu haber olacak.

Haber: Moskova'da, kanalizasyon boşluklarında yaşayan 6 yaşında İvan adında bir çocuk bulundu. Dört yaşından beri orada, -30 sıcaklıkta, köpeklerle yaşadı. Köpekler ona kimseyi yaklaştırmıyordu. Polisler onu köpeklerden zorlukla kurtardı. Birkaç denemeden sonra, yemek verilerek köpekler uzaklaştırıldı. Böylece İvan kurtarıldı.

Bu haberi çıkış noktası olarak alıp bir drama geliştireceğiz.

1. Kendi Rolünü Belirleme: İvan kurtarıldıktan sonraki ilk ikibuçuk aylık eğitimiyle ilgili öğretmen, sosyal uzman ve psikolog olarak rol alın, bir dosya tutun, ikili eşleşin, önemli bulduğunuz her şeyi not alın. En hızlı, en ekonomik olan bir eğitim projesi oluşturun. Çünkü, ülkede daha yüzlerce sokak çocuğu eğitilecektir, hızlı sonuç almak, bu eğitimi üstlenen eğitim şirketinin de reklamı olacaktır ve bu işe ayrılan para sınırlıdır.

Öğretmen, psikolog ve sosyal uzman olarak düşünmek ve onların diliyle konuşmak, dile yeni anlatım biçimleri kazandırır. Hatta, o dillerde rapor yazmak, bunu yazı diline aktarmayı da sağlar.

2. Düşsel Ortama Hazırlık: İvan'ın yaşadığı ortamı düşünmek için, bir başka olayı canlandıralım. "Budapeşte metrosunda 8 yaşında bir çocuk, bir köpeğin bacağından tutarak uyumaktadır. Siz oradan geçen insanlarsınız." Oynayalım.

a- Duruma kızan bir adam.

b- Kürkleri içinde bir bayan.

c- Annesinin elinden tutarak yürüyen bir çocuk.

Bu tablolarla sokak çocuklarına değişik bakışları görürüz.

3. Geçmiş Zamanı Bölme: Beşerli gruplar olun. İvan'ın dört yaşına kadar olan yaş dönemlerini tablolarla canlandırın. Bu bir analiz çalışmasıdır.

Bu tablolarla donmuş imge tekniği kullanın. Önce neyi canlandıracağınıza bir başlık, bir çatı bulun. Bu başlık altında kendinize bir rol verin ve rolünüzü en iyi ifade eden anı dondurun.

a- Her tablo diğerlerine izletildi. Onların bu duruşlardan ne anladığı soruldu.

b- İzlenen grup önce kendi seçtikleri başlığı söyledi. Sonra liderin dokunduğu kişiler kendilerini kısa cümlelerle anlattı. Seçilen başlık, rapor cümlesidir, çatıdır. Bu çatılar tablo oluşturmak için bir çıkış noktası sağlar ve konunun çerçevesini çizmeye yarar.

Oluşan çatılar: İvan ilgisiz bir ailenin çocuğudur. Alkolik baba evde şiddete başlar. Kalabalık aile, İvan sevgi içindedir. Çernobil faciasında ailesini yitirir.

c- Her tablo izlenmek üzere tek tek donduruldu. Diğer gruplar bu tabloya bir isim koydu. (İlgisizlik, yalnızlık, sevgi, vb.) Bu bir sentezdir.

Tartışma: İvan'ın her yaş dönemi değişik gruplarca analiz edilmiş ve buradan senteze varılmıştır. Bu çalışmalar analiz ve sentezi birlikte içerir.

4. Çocuk Olarak Konuşma: Dairede oturuldu. Lider "Şimdi kendinizi çocuk olarak düşünün, ona ne söylemek istersiniz" dedi. Birkaç kişi samimi dileklerle konuştu. İvan'a biraz daha yaklaştıkları görüldü. Kullanılan dilde içtenlik ve acıma duyguları ağır bastı.

5. Dosya Tutma: Yeniden sosyal hizmet uzmanı, öğretmen ve psikolog olarak dosyanıza bakın. Varolan sentezleri dosyaya ekleyin. Geçmişini bilmemiz için bu kadar bilgi yeterli değil, nasıl insanlarla karşılaştı, neler yaşadı bilmiyoruz.

Az sonra proje sorumlusu müdür içeri girecek, ona raporlarınızı sunacaksınız. Ortak bir rapora dönüştürün.

İlgisizlik tablosu.

Öneriler tahtaya yazıldı. İvan'ın bir günlük, bir haftalık eğitim planı için öneriler alındı. Çok bilinen, bir günlük, normal çocuğun anaokulundaki eğitim programı oluşturu. (Burada bir gerilim yaşandı. Tartışmalı bir bölümdü. Çünkü bu tür üçlü eğitim programı ülkemizde yoktu. Drama liderinin buradaki asıl hedefi, çocuklarla drama yaparken kendilerine yabancı konularda düşünmeye ve soru sormaya zorlandıklarında nasıl bir gerilim yaşayacaklarını drama öğretmenine bu eğitim sırasında yaşatmaktı. Hem de drama öğretmeni böyle bir çalışma yönteminin olduğunu bilmeliydi.)

İvanın ödül ve cezaları için başlık atıldı, ama pek öneri çıkmadı.

Bu süreç biraz yavaş yaşandı. Lider, "Öğretmenin neyi hedeflediğine bağlı olarak bu süreç hızlı veya yavaş yaşanabilir. Eğer İvan'ın eğitimi üzerine politik baskıları ele alsaydık çok daha ağır bir süreç yaşanabilirdi. Önemli olan burada dramanın özünü yakalamamızdır" dedi.

6. Geleceği Oynama: İvan'ın ölümünü canlandıralım. İlk iki grup "Eğer bulunmasaydı nasıl öldürdü?", diğer ikisi de "Bulduktan sonraki herhangi bir tarihte nasıl ölmüş olabilir" üzerine düşsün. Oyun tekniği için kural; az hareket, 2 cümle, son hareketi dondurarak bekletme.

Her oyunu diğerleri izledi.

Tartışma: Drama öğretmeni olarak gruplara soru sorun. Sunulan kısa oyunlardan çıkarımlar yapın, buradan felsefik tartışmalara geçebilirsiniz, insanı diğer canlılardan ayıran özellikleri konuşabilir, insanlık için bir çıkış yolu görüyor musunuz, tartışabilirsiniz. Öğretmenin eğitsel hedefine bağlı olarak farklı sınıflarda farklı tartışma konuları dramanın içinden seçilebilir. Dramada konuşan, tartışan, sorgulayan, irdeleyen insanı yaratma eğitimi vardır. Eğer bunları konuşmazsa dilini zenginleştirmeyi insan nasıl başarır? Burada görmeyi, izlemeyi ve formları öğreniyorsunuz.

7. Patlama ve Umut Işığı: Patlama adı verilen İvan'ın eğitiminde başarısızlığı ve başarıyı gösteren Umut Işığını oynayın. Hazırlanma süreniz beş dakika. Kural; az konuşma, daha çok hareket ve son anı donarak verme. Donma noktası, oynarken kendiliğinden belirlenebilir. Örnek oluşumlar:

Patlama: İvan sorulardan bıkmış sokağa kaçır.

Umut Işığı: (1) İvan psikologlara bir armağan getirir, yanında bir köpeği vardır. (2) İvan bir ev ortamındadır, aynada diş fırçalamayı taklit ediyor. Eğitimci uzman evi ziyaret eder, İvan'a "Nasılın?" der, haftaya yine geleceğini söyler.

Tartışma: Umut ışığı oyunlarında hayvan imgesinin yerini giderek insanın aldığı net olarak görülür. Bu önemli bir gözlemdir.

Burada vurgulamak istediğim, süreçsel dramaya ekler yapabileceğiniz, çıkarmalar yapabileceğinizdir. **Neyi öğreteceğinizi değil, nasıl öğreteceğinizi öğrenmeniz önemlidir.** Daha kısa veya daha uzun maddeler keşfedebilirsiniz. Çocukların ilgileri devam ederse, bu çalışma bir dönem bile sürebilir. Süreçsel dramada süre sınırı yoktur.

D. Davis bilinç koridorunu açıklarken.

Dilin demokratikleştirilmesi, çocukların değişik anlatım biçimleri kullanmalarını gerektirecek drama teknikleriyle sağlanır. Kendi dillerini keşfetmek, farklı rolere girmeleriyle olur. Öğretmen, rolünü açtıracak açık uçlu sorularla çocuğu konuşturur. Kendisi olarak değil de, rolüne girdiği dışardaki birisi olarak sorulara cevap vermesi istenir. **Asıl amaç, çocuğun soru sormasını sağlamaktır.** O zaman, düşündüklerini o dilde konuşmaya başlar.

Çocuğa asla "sen şusun" denmez. Çocuk, kendi dışındaki bir insanın yaptığı yanlışı oynarken kendisi de, "Ben bu yanlışı yapmamalıyım" diye düşünür, kendine çıkarımlar yapar.

Çocuğa sorulacak açık uçlu soruların ipuçları drama ortamından çıkar. Öğretmen her şeyi anında kendi drama süzgecinden geçirebilmeli, uygun sorular yaratabilmelidir.

8. Bilinç Koridoru: İkili eşleşin, "birisi İvan'ın eğitimini yarım bırakacak, onu salıverecek" diye bir haber aldınız, bu bir sır, bunu idareye bildirip bildirmeyeceğinizi tartışın.

İkili eşlerle konu tartışıldı. Bir kişi İvan'ın odasını açıp onu serbest bırakmak kararındadır. İki sıra halinde dizilin, bir koridor yapın. Onu serbest bırakmak isteyen bu koridordan yavaş yavaş ilerlerken ona kendi düşüncenizi önce alçak sesle, giderek daha yüksek sesle söyleyin. Nedenlerini mutlaka belirten şeyler söyleyin. Koridorun diğer ucunda İvan'ın eğitim odası var ve anahtar elinde yürüyor.

Onu salıvermeyi düşünen kişi koridorun sonuna gelirken sesler iyice yükselir. Kapıyı açmaz ve geri kaçar, fikrinden vazgeçmiştir.

Tartışma: 11 yaşındakilerle bunu oynarken onu bir hayvanmış gibi, serbest bırakmak önerisi ağır basabiliyor. Geri dönüp onun hayvanlarla yaşadığı ortamdaki zorlukları onlara yeniden oynatmak gerekebilir. Bilinç koridorunda, onun eğitimine devam edilmesi fikri ağır basar ve son anda kendi fikrinden vazgeçer. Bilinç Koridoru sonucunda, kararından vazgeçmenin hiçbir cezası yoktur, bu iyi bir tekniktir.

Bilinç koridorunun ana fikri: İnsan asla hayvan değildir.

9. Rolde Öğretmen: Eğitim kurumunun müdürü az sonra raporlarınızı almaya gelecektir. (Lider müdür rolüne girer). Müdür: "Bu raporlar, tüm sokak çocuklarının eğitilmesine yarayacak. Proje başarılı olursa tüm yetimhanelerde uygulanacak. Size teşekkür ediyorum" der.

Eğitimciler müdüre, onu neden eğitemediklerini veya neden umutlu olduklarını anlatırlar. Çözüm önerilerini söylerler. Tartışmalardan sonra oylanır ve eğitebilecekleri sonucu çıkar.

10. "Eğitim kimin için" tartışması başlatılacaktır, süre yetmedi.

SAĞLIKLI BİR DRAMA DERSİNİN YAPILANDIRILMASI

Burada öğretmenin kendi rolünden söz edeceğiz. Bir drama dersinin ana hatlarını incelemek üzere yeni bir çalışma yapacağız.

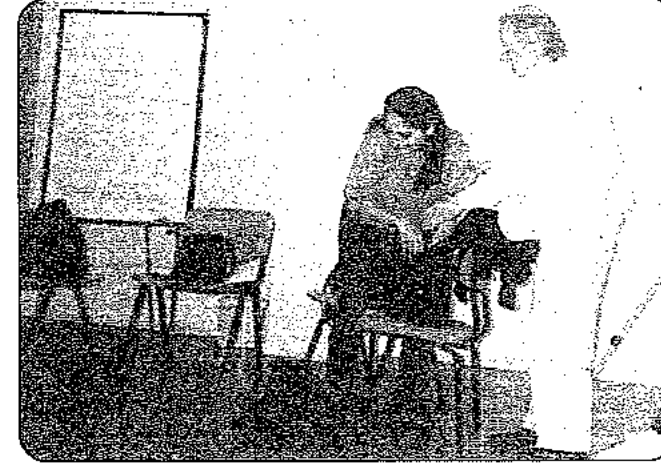
Öğretmenin kendi rolüne hazırlanması önemlidir. Başlangıç rolünü kendisi üstlenmeli, ilk örneği kendisi oluşturmalıdır. Çocukları cesaretlendirmek için yapılır. Dramanın akışı içinde çocuklara vermek istemediği rollere öğretmen kendisi girer çıkar. Öğretmen gireceği rolleri önceden tasarlamış olmalıdır. Sağlıklı bir drama dersinin planlanmasında öğretmenin göz önünde bulunduracağı en önemli nokta, kendi gireceği rollerdir. Şimdi bir uygulama örneği görelim:

Bir gazete haberimiz var. Amerikada bir zenci ailesinde anne baba ölmüştür ve en büyük abla(16 yaşında) kardeşlerine bakmaktadır. Bu nedenle bir beyaz kız çocuğuna yedi yıldır bakıcılık yapmaktadır. Beyaz kız çocuk, bu zenci ailesinin sevgi ile kaynaştığı bir konumdadır. Bir gün, 13 yaşındaki erkek kardeş, bu beyaz kız çocuğuna sokakta rastlar. Ona el sallar, sonra kucaklaşırlar, yanaklarından öper. Bu anı gören bir beyaz adam, karakola şikayet eder, kız çocuğunu taciz ettiğini söyler. Çocuk ıslahine konur.

Bunun bir adaletsizlik olduğunu düşünüyorsanız, benzer bir örnek bulun.

İngiltere'de çalışılmış bir örneği verelim: 11 yaşında bir kız çocuğu annesiyle yaşamaktadır. Baba, evi üç yıl önce terk etmiştir ve anne çok sinirlidir, evde baba konusunu hiç açtırmamaktadır. Bir gün, bu çocuk okulda arkadaşlarının gösterdiği fatil fotoğrafları içerisinde babasına benzeyen bir adam görür. Bu durumu arkadaşına söyleyemez. Ancak o fotoğrafa tekrar bakabilmek için bir yol arar. Aynı gün beden eğitimi dersi için annesinin imzasını taklit ederek idareden izin alır. Arkadaşları spor salonuna gittiğinde soyunma odasına gider. Tam arkadaşının çantasını açarken beden eğitimi öğretmeni girer, hırsız yakalandığını düşünmektedir. Zaten soyunma odalarında yaşanan hırsızlık olaylarıyla başa çıkılamamaktadır. Bir süre önce bu konuda velilere bir uyarı mektubu da gönderilmiştir.

Dramanın çıkış noktası, soyunma odasında geçen, beden eğitimi öğretmeniyle çocuğun karşılaşması andır.

D. Davis karşılaşma anını verirken.

- Ne yapıyorsun? Senin derste olman gerekmiyor mu?
- Burda mı olmalıydın?
- Bu çanta senin mi?
- İzin mi aldın? Öyleyse neden dinlenme odasında değilsin?
- Çanta senin değil, arkadaşına sorayım mı?
- Öğretmenin biliyor mu? Onunla da konuşacağım. Bu çok ciddi bir suç, hep burada paralar çalınıyor. Müdüre de söyleyeceğim.

Çocuk cevaplarında gerçeği söyleyemez. Öğretmen sinirlidir.

4. Gerilimi Sürdürme: İkili eşleşin, bu sahneyi oynayın, çocuk ve beden eğitimi öğretmeni rollerini paylaşın. Donmuş imge olarak başlayın. Tüm ikili gruplar aynı anda başlayacak.

Lider üçe kadar sayar ve tüm sınıfın birbirini dinlemeksizin kurduğu diyalog başlar. Kısa bir süre sonra, konuşmaların doruk noktasında lider çalışmayı yüksek sesle keser. DURUN! Geç durdurmak yerine heyecanlı bir anda kesmek, doğrusudur. Çocuk gerçeği söylemeden dramayı kesmek, gerilimi sürdürmek için gereklidir. Diğer sahnelerin oynanması, çözümü, gerçeği geciktirmekle olur.

Donmuş imge -ikili konuşma ve devinim- dramayı durdurma, bir taktiktir. Durdurma anı, kendinize dönün, olaya dışardan bakın sinyalinizi de verir.

5. Ben öğretmen odasına gidiyorum, biriniz o sınıfın sınıf öğretmeni olsun.

Lider tekrar role girer, baskıcı beden eğitimi öğretmeni olur. Sınıf öğretmeni kendi öğrencisini savunmak ister, beden eğitimi öğretmeni onun hırsız olduğunu öfkeli bir şekilde anlatmaktadır.

6. İkili eşleşin, bu iki öğretmeni oynayın. Sabit fikirli beden eğitimi öğretmeni bir türlü ikna edemiyorsunuz. (Lider rolden çıkmıştır.)

7. İkili eşleşin. Sınıf öğretmeni öğrencisini çağırır, kendi odasında görüşürler. Çocuk gerçeği söylememektedir. Söylemeye az yaklaşmıştır. Bunu oynayın.

8. İkili eşleşin. Okul müdürü çocuğun annesini çağırır, çocuğun okuldan atılması söz konusudur, anne çocuğunu savunmak ister. Müdürün odasındaki bu karşılaşmayı oynayın.

9. İkili eşleşin. Evde, anne ve çocuk bu durumu konuşacaklar. Çocuk, sinirli annesine gerçeği söylemekten korkmaktadır. Anne ve çocuğu oynayın. Çocuk, gerçeği söylemeye neredeyse yaklaşmış durumdayken dramayı kesin.

Tartışma: Zenci çocuk olayında olduğu gibi bu da bir haksızlık mıdır? İkisi de olay anındaki görüntünün yorumlanmasıdır. Potansiyel suçlu şartlanmışlığında olanlar vardır.

Öğretmenin dramada role girip çıkması bu çalışmada net olarak gözlenmiştir.

11 yaş için ideal bir karşılaştırma örneğidir. Piaget bunun olamayacağını söyler, oysa drama da bu mümkündür.

Bu çalışma, 11 yaş grubuyla çok daha kısa sürede oynanır. Roller verirken çerçeveyi net çizin. Öğretmen olarak her seferinde belli hedefleriniz olsun. Sınırlar dar olmalı. Çocuk neredeyse gerçeği söyleyecektir sınırını mutlaka çizin. Bu gerilimi yaşatmak gerekir. Gerilimin gecikmesi oyunun uzaması, daha fazla konunun içine girme ve düşünme demektir.

Drama bir öğrenme ortamıdır. Bu çalışmada ADALET kavramını öğrenirler. Bu çalışmayı 11 yaş grubuyla otuz kişilik sınıfta yaptım. Zenci örneği gerçektir, ikinci örneği kendi kültürümüze göre kendim yarattım. Siz de kendi kültürünüzden benzer örnekler bulun. Diyelim ki çalışmada beklemediğim bir anne örneği çıktı, oyunu annesiz oynattım.

Oyunun sonunu çocuklarla birlikte belirleyebilirsiniz. Tartışmanın sonunda bunu oynarsınız. Aynı yapıyı kullanarak çalışırken, burada fark etmediğimiz bir eksikliği de bulabilirsiniz. Konu seçerken, öğretmen kendi çizebildiği rollerin öyküsünü, kendi rahat olduğu konuyu seçmelidir.

ÇOCUKLARI ROLE CESARETLENDİRME TEKNİKLERİ

1. Kendi dışındaki bir duruma odaklama:

Öğretmen dramada role girmeyi sağlamalıdır. En yanlış olanı "sen bu ol" demektir.

Sirkte çalışan bir insanı oynayacaksınız, ne olmak istersiniz diye bir soruya çocuklar, trapezci, kedi eğitimsi gibi yanıtlar verebilirler. Bu klişe yanıtlar, bizi onların bildiği kadarına götürür. "Sirkte çalışanların yapmaktan nefret ettiği işler nelerdir?" şeklindeki bir soru ise bizi sirkte yapılan farklı işlerin listesini çıkarmaya götürür. Rolün birinci boyutu sirkteki insanlardır.

İkili eşleşin, biriniz A, biriniz B insanı olun. (Çocuğun kendi dışındaki bir duruma odaklanması da böylece sağlanmış olur. Çocuk kendisini değil dışardaki birisini oynarken onunla benzerlikler kurarak dersler çıkarır.)

A'nın bir problemi vardır, işten ayrılmak ister. Bunu karavandaki B arkadaşına açar. Karavandasınız, konuşun. B, A'yı yatıştıracaktır.

Bu, sizi sirk ortamına hazırlamak içindir. Rolün ikinci boyutu, rolünüzü kendiniz seçtiniz, diğer rolleri dışladınız. Sirk insanların bir aile gibi olma durumları vardır. Aile içindeki rolünüzü gördünüz. Gerçek hayattaki düşsel bir boyuttan, rolü kendi gerçek boyutunuza, ikinci boyuta taşıdınız.

Astronot rolü ile sınıfa yeni gelen birini birleştirebilirsiniz.

2. Çizimi tamamlama:

Güvenlik görevlileri rolü almalarını istiyorsunuz. Onlar gibi düşünmeye başlamalarını sağlamalısınız.

Tahtaya bir banka krokisi çizilir. Müdür odası, direkler, memurların yeri, kapılar, pencereler alınan önerilerle işaretlenir. Buraya alınacak güvenlik görevlileri, kontrol kameralarını nereye yerleştirsin? Kameralar yerleştirildikçe, krokide işaretlendikçe, nereye daha uygun düşer tartışmaları yapıldıkça, çocuklar farkına varmadan güvenlik görevlisi gibi hareket etmeye başlarlar. Bankada bir soygun olayı canlandırıp, "biz" diye güvenlik görevlilerinden söz ediyorlarsa role girmiş olduklarını gösterir. Çocuklar bankada soygun yapan kişiyi oynamayı tercih ederlerken kendilerini güvenlik görevlisi olarak bulurlar.

3. Hayali bir şeye odaklama:

Konusu köyde geçen bir problemi oynayacaksınız. Çocuklar köye ve köylüye yabancıdır. Onları role nasıl hazırlarsınız? Eğer onlara köyde kimler yaşar, ne iş yaparlar, gibi sorular sorarsanız, bu sizi onların bildiği yere götürür, köye değil.

Köyde bir sorun var diye giriş yapılır. Her gece kocaman bir yaratık köyden geçiyor, görünmüyor, kimse dışarı çıkamıyor. Sadece sabahları onun ayak izlerini görüyorlar. Şimdi tahtaya onun ayak izlerini çizelim. (Önerilerle çizimler yapılır, şekil önemli değil, köye odaklanmaları önemlidir.)

Eğer damda olsaydınız onu görmek için yukarı mı bakardınız, aşağı mı?

Köylülerin korkusunu nasıl verirsiniz? Gündüzleri de yaratık gelirse ne yaparsınız? "Evlere saklanır, hiç çıkamazdık" yanıtları geldiğinde köylü rolüne hazır dırlar.

4. Gizli polis:

Bir dosya açılır, bu dosya tahtaya yazılarak, öneriler alınarak tutulur. Kahramanın sosyal geçmişi, ailesi, eğitimi, seyahatleri, telefon kayıtları, siyasi görüşü, kız veya erkek arkadaşları, banka hesapları, etnik kökeni, isim, telefon, adres vb. bilgiler alt alta sıralanır.

Rolüne girilecek kişiyle ilgili her bilgi bizi o role daha çok yaklaştırır. Gizli polis tekniği roldeki kişiyi daha fazla tanımayı sağlar.

5. İmaj yaratma:

Bir pop orkestrasını oynamak isteyen grubu role nasıl hazırlarsınız? Çocuklar hemen meşhur olan bir grubu canlandırmak isterler. Ancak, öğretmen o şarkıcıların yaşadığı bir başka durumu verebilmelidir.

Çalıştıkları yerde başarılı bir orkestraları vardır, ancak henüz meşhur değildirler. Ünlü bir şirket onlara kaset yapmayı teklif eder. Kontrat için bir kişi görüşmeye gidecektir, kim gitsin? (Grubun şarkıcısı)

Sınıfça bu şarkıcıyı giydirelim. (Öneriler alınarak istedikleri imajı yaratacak kıyafetler, semboller, tavırlar ona verilir.) Hepimiz bu kontratı imzalamasını istiyoruz. Randevu günü için şirket müdürünün sekreteri ile bir görüşme yapın.

Öğretmen, şirket müdürüymüş gibi, bir kişiye sekreterlik statüsü yükleyerek şarkıcı gelince onu içeri almasını ister. Böylece bir rol de sekretere verilmiş olur. Drama öğretmeni kaset şirketinin patronudur. Bilerek o role girer. Sekreter, şarkıcıyı içeri alır. Kontrat için paylar, yıllık konser programları, vergiler, kendilerinin vb. bir sürü madde konuşulur. Gittikçe müzik grubunun alacağı pay azaltılır, sonunda patron imaj değişikliği yapmalarını ister. Öğretmenin amacı bu noktaya getirmektir. İmaj değişikliğine şiddetle karşı çıkılır ve kontrat imzalanamaz.

Bu sahneyi izleyiciler hiç görmemiş gibi, şarkıcı yaptığı görüşmeyi, kontratı neden imzalamadığını kendi pop grubuna anlatır. Onların sorularını yanıtlar. İmaj değiştirmelerini isteyinceye kadar patronun her istediğine evet demmiştir.

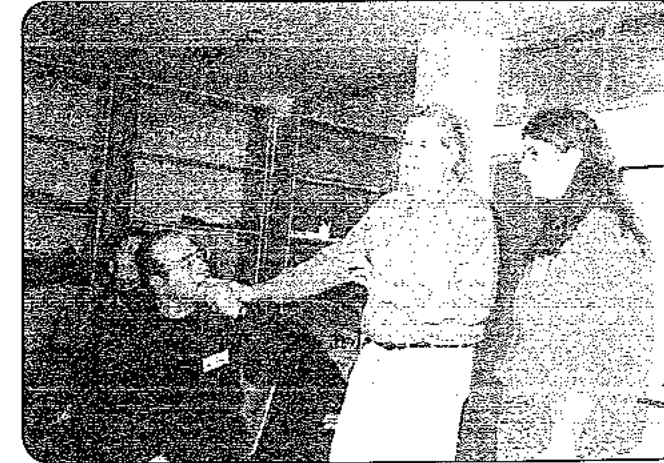
Yeni bir randevu isteyin, bu kez bir başkası, (davulcu oldu) randevuya gitsin. Görüşme anını oynayın. Belki ikna edebilirsiniz.

İkili görüşme tüm grubun önünde oynanmaktadır. Öğretmen yine patron rolünde yerini alır. Bu sefer hiç adam yerine koymamaya başlar. Az sonra taksi gelecek ve gidecektir, dinlemek bile ona sıkıntı vermektedir. Bilerek işi yokuşa sürer. Amaç, "Pop dünyasında her şey görüldüğü kadar kolay değildir, sahnede olup bitmeyen işler de vardır" fikrini vermektir. Bu görüşme de fiyaskoyla biter. "Bana adam gibi birini getirmemişsin" diye sekreterine çıkarır.

Yine bu görüşme izlenmemiş gibi, davulcu, durumu pop grubuna anlatmaya çalışır. Grubun sorularına yanıt vermek ve onları tatmin etmek zorundadır. Konuşmaların bir gerilim anında lider dramayı keser, bitiş ilan eder.

Tartışma: Haydi bir pop orkestrası olalım demekten daha iyi anlattık onların yaşantısını.

Önce bir model şarkıcıya geçiş yaptık. Onların bir sorununu yaşadık. "Haydi şunu yapın" demekten kaçtık. Oyunda öğretmenin rolünü ve yönlendiriciliğini net şekilde gördük.

D. Davis rolün ikinci boyutunu anlatırken

Rolün ikinci boyutu dediğimiz, kendi yaşantımızdan bir örneğe bunu oturtalım. Bir arkadaşın seni olduğun gibi değil de, kendisinin görmek istediği şekilde davranmanı istiyor. O kişi kendin olabilir misin? Oyunda, şirket müdürü imaj değişikliği dayatıyordu, popçular her şeyi kabul etti ama bunu asla kabul etmedi.

6. Nesnelere yerini değiştirme:

"Nazi işgalinde Norveç'te bir okulda öğretmensiniz. Az sonra Almanya'dan gelen müfettişlerle bir toplantı yapılacaktır. Burayı toplantıya hazırlayın."

Bu anda kimse bu role hazır değildir. Öğretmenin vereceği bilgi, o atmosfere girmelerine bir adımdır. Naziler Norveç'i işgal ettiklerinde iki şeye el atarlar. Biri eğitim, diğeri basındır. İlk tepkiler öğretmenlerden gelir ve yüzlerce öğretmen nazi kamplarında toplanır. Yüzlercesi burada ölür. Bugün Oslo'da, Nazilere karşı gelen ve orada ölen bu öğretmenlerin anısına bir müze vardır. (Lider, bu müzeyi gördüğünü ve bu bilgileri o günleri yaşamış bir öğretmenden aldığını söyledi.)

"Şimdi size, dışardan haber getirdim, okul müdürümüz nazi müfettişlerini içeri almak üzere. Burayı hemen hazırlayın."

Ayağa kalkıp daire şeklindeki oturma düzeni değiştirilip sandalyeler arka arkaya dizildi. Lider, bir adım daha atmaları için, "Ön sırada kimlerin oturacağına karar verin" dedi. "Başka önerisi olanlar varsa onu da deneyin, sonra bu düzeni tekrar alın" dedi. "İdareciler ön sırada otursun, biz arkada oluruz" dedi. Drama kesilip tartışmaya geçildi.

Tartışma: Bu çok basit bir alıştırmadır. Nesnelere yerini değiştirerek role bir adım daha attık. Bu olay onların tarihinde çok önemlidir. Bir şeylerin yerini değiştirmek yeterli oldu. Masaya çiçek koymayı düşünmedik bile.

On yıl sonra buluşan bir aileye sandalyeleri nasıl yerleştirirsiniz? Böyle bir oturumda seçtiğiniz rolün sandalyesine oturabilirsiniz. O aile ile ilgili soruları bu oturumda sorarsak, role bir adım daha yaklaşırız.

Çocukların utanmalarını yok edici, dramaya daha güvenli girmelerini sağlayıcı tekniklerdir bunlar. Bu tekniklerle role ve konuya yaklaşılır.

Öğretmenin görevi, önce çocukların kendileri olmalarına izin vermek, sonra kendileri dışında bir noktaya odaklanmalarını sağlamaktır. Bu şekilde rolün ikinci boyutunu yakalayabilirler.

Bir karakter oluşturmalarını istemeyin, rol ile karakterin farkı vardır. Onları sadece role hazırlayın. Çocuk kendisi olarak vardır ve o rolü oynamaktadır, bunu çocuk bilmelidir. Bunun için onların hayal gücünü devreye sokun. Bankanın şeklini birlikte çizmek gibi. Kameraalar nereye konulmalı diye düşünmeye başladığı anda güvenlik görevlisi gibi davranacaktır. Kalite derinleşmesi budur. Her çocuk soyguncu gibi dan... dan... dan... diyerek hareket edebilir, hırsız olabilir, ancak bu bizi dramaya götürmez. Öğretmen, çocuk ile rol arasındaki aşamaları kurmalıdır.

Sınıf, yeni bir çalışmaya hazır olsa bile dışardan bir şeye odaklanmaları, o noktadan hareket etmeleri sağlanmalıdır.

7. Kayıp eşyaya odaklama:

Konu: Beşli gruplar olun. Herhangi bir nedenle göç eden insanlar vardır. Savaş olabilir, felaket olabilir, vb. Gideceğiniz yeri siz seçin. Günlerdir yoldasınız. Bu gece çalılarında uyudunuz. Bir ailesiniz. Hayatta kalmak için en önemli olan eşyalarınız yanınızda. Kimin neyi taşıyacağına karar verin. Sabah uyandınız, eşyaları toplarken çok değerli bir şeyi bulamadınız.

a- Bulamadığınız o anı donmuş imge olarak verin. Aile toplanırken, ilk bunu kim fark ederse diğerlerinin de aramasını isteyebilir. Tüm grup onu bulamadığınızı anladığınız anı dondurun. (Silah, para kesesi, tapu, ilaç, içinde paralar olan bez bebek, vb. kayıptır. Gruplar, aynı anda, liderin "Üç-iki-bir" diye saymasıyla donarlar.)

b- Kayıp eşyayı ilk farkedenden bunu yüksek sesle söylesin. Ona tepkinizi verin ve tekrar donun. Şimdi kendi grubunuzun içinde kayıp eşyayı nazikçe birbirinize sorun.

c- Diğer göç eden ailelere gidin nazikçe kayıp eşyanızı sorun.

Tartışma: Odak noktanız kaybolan eşya ve donmuş imge oldu. Bu çalışma tekniği dramada işlerin daha çabuk olmasını sağlar.

İkili eşleşin ve şu rollerden birini seçip çocukları seçtiğiniz role nasıl hazırlayacağınızı konuşun.

Roller: Astronot, hayaletler, itfaiyeciler, doktorlar, hemşireler, ebeveynler. Önce hangi tekniği kullanacağınızı, en uygununa tartışarak karar verin. Pop şarkıcısında yaptığımız, onu giydirmeyi mi, nesnelere yer değiştirmeyi mi, donmuş imgeyi mi, hangi tekniği seçtiniz? Çocukları dışarda bir şeye odaklamayı unutmayın.

Gruplar buldukları teknikleri birbirine anlatsın. Bu çok yararlıdır. Bu bölümün özeti; çocukları role hazırlamadan, onları role itmeyin. Rolün havasını solumaları için onlara biraz zaman tanıyın. Aktörler bile hemen role başlamazlar, en az bir hafta havaya girmek için beklerler.

DEĞİŞİK DRAMA FORMLARI

1. Oturarak Drama: Durum çalışması da denir. Dairede otururken bir problem konusu belirlenir. Grubun dışından bir insan söz konusudur, önemli bir sorunu vardır. Örneğin alkolik bir genci ele alalım. İlk soruları öğretmen ortaya sorar.

Bu insanın işi nedir? Yaşı nedir? Biri bu durumu biliyor, kim bilir? Geçmişi nedir? Eğitimi nedir? Ailesinde kimler var? Ne zaman başladı buna? Alkolik olduğunu ilk kim fark etti? Nasıl fark etti? (Annesi kahvaltıda)

İki kişi rol alsın, anne ile alkolik oğulu oynasın. İkili diyalog kurulur. Alkolik kendini saklamak isteyecektir. Yapılan konuşmalardan bir sonraki sorulara ipucu yakalanmalıdır. Bu diyalogda bir kız arkadaşının olduğunu ipucu vardır. Böylece bir sonraki karakter bu kız arkadaşı olacaktır. Daha sonra kim fark etti? Kız arkadaşı. Nerede, nasıl fark etti? Bu durum da ikili oynanır. Bunun bir problem olduğunu ona ilk kim söylesin? İş arkadaşı olur. İkili diyalog kurulur ve görülür ki onun alkolik olduğunu, onun yüzüne söylemek çok zordur.

Durumlar yaratın, onlara roller verin, ikili konuşturun. Konuşmalardan bir sonraki rolü belirleyin. Kahramanınız onbeş yaşından küçük olduğunda geçmiş evrelerine dönün. Evden kaçan biri, intihar etmiş biri, vb. seçilebilir.

Çekingen insanlar için yararlı bir tekniktir. Aktif bir sınıfta kullanılmaz. Drama deneyimi olan bir sınıfta gerekmez.

2. Boş Sandalye Tekniği: Karşılıklı iki sıra halinde oturulurken her iki grubun da görebileceği yere bir boş sandalye konur. Bu sandalyede oturduğu kabul edilen, soruların yöneltileceği ve onun adına diğer grubun yanıtlarını vereceği düşsel bir kişi vardır. Bu kişinin problemi konuşulacaktır. O boş sandalyeye asla gerçek bir çocuk oturtulmaz. Onun vereceği yanıt dramayı bozabilir. Şimdi eski İvan adlı çocuğumuzun simgesi olarak, onun en sevdiği köpeğinin resmini çizip sandalyeye koyalım. Burada İvan ile konuşacağız demektir. İvan adına konuşacak olan gruba, karşı grup öğretmen olarak, psikolog olarak sorular yöneltilir. İvan'ın yaşı altıdır, çok az konuşur, bunu anımsayın. Her sorudan sonra bir düşünme süresi bırakın, sonra yanıt verilsin. Soru-Ara-Soru sırası izleyin. Bir kişi birden fazla sorabilir. İvan adına konuşacaklardan kim hazırsa, elini kaldırsın ve onunla aynı anda kimse konuşmasın.

Boş sandalye tekniğinde aile ile öğretmenler yer alabilir. Sandalyeye oturan hayali aileye sorular yöneltilir, aile adına karşılıklı cevaplar gelir. Önemli olan soruların bir mantık içinde sorulmasıdır. Dilin demokratikleştirmesinde bu çalışma kullanılabilir.

3. Önceki Zamanı Bölme Tekniği: Saptanan bir problem anı öncesindeki yirmi dört saatte bölerek canlandırmalar, donmuş imge tekniğiyle verilir. Analiz etmeyi içeren bir tekniktir.

"Okulda gece yangın çıktı." Dört gruba ayrılın ve sabah ilk grup alsın, öğle, öğleden sonra ve akşamı canlandırın. Doğaçlama oluşumlar:

1. **Grup:** Okuldan eve telefon gelir, oğlu kopya çekmiştir.
2. **Grup:** Çocuk okuldan kaçtı, göle pikniğe gitti.
3. **Grup:** Okulda kaldı, çıkışta eve gitmedi.
4. **Grup:** Çocuk evde dayak yedi.

Her grup kendi donmuş imgesine verdiği başlığı söylemiştir. Bu oluşumlar arasında bağlar kurulup bundan dramatik bir oyun yaratmayı burada ele almayacağız. Bunu yapmak için öğretmenin daha donanımlı olması gerekir. Burada önceki zamanı bölmeyi görmüş oldunuz.

Okulda neler yaşandı da çocuğun üzerine bir baskı kuruldu? Bunu irdelemek, analiz etmek için farklı tekniklerle dramaya devam edilebilir. Okulun önceki haftalarına gidilebilir, vb.

4. Sıcak Sandalye Tekniği: Kırmızı başlıklı kızın öyküsünü değiştiriyoruz. Çocuk ormanda oyun oynar, başka şeyler yapar, olabilir. Kızın annesini sorgulayacağız. Çocuğu yalnız başına, hayata henüz hazırlamadan nasıl gönderir? Her öykünün sorgulanacak bir durumu vardır. Öğretmen bu kahramanı kendisi seçer veya çocuklara buldurur. İkili eşleşin ve öyküdeki anne ve çocuğunu konuşun.

Sosyal yardım kurumuna, "Kırmızı başlıklı kızın annesi ormana yalnız başına gönderiyor" diye şikayet gelmiştir. Anne Bayan X'i (sınıf dışından bir isim) kuruma çağıracaksınız, ona neler sorarsınız, ikili eşleşerek konuşun.

Sıcak sandalyeye bayan X rolünde bir kişi otursun. Tek bir sosyal yardım uzmanıymış gibi ona sorular yöneltelim. Bayan X çok sıkışmış duruma gelecektir. Örnek sorular:

Kızınız çok küçüktü, onu neden yalnız gönderdiniz? Komşularınız şikayet etti, dövüyormuşsunuz. Onu neden okula göndermediniz? Neden şehirden bu kadar uzakta yaşıyorsunuz? Onu zorla gönderiyorsunuz, vb.

Brecht bu tekniği çok kullanır. Hareket yok, düşünme var. Aileleri tarafından zorlanan çocukları bu çalışma çok ilgilendirir. Bütün öyküler gibi, burada da bizi ilgilendiren eğitsel noktalar var. Neyi içeri, neyi dışarı koyacağımızı düşünüyoruz.

Oyun çalışırken, bazı karakterleri sıcak sandalyeye oturtabilirsiniz. Bu çalışmada sıcak sandalyedekine ne hissettiği sorulmaz. Çünkü burada hissettiği değil, rolüne girdiği kişi olarak yanıtlar vermesi beklenmektedir.

5. Düşünce Takibi Tekniği: Donmuş imge tablosu yapılır ve öğretmen omuzuna dokunduğu kişinin o anki düşüncesini izleyenlerden ister. Sonra, donmuş kişiden kendi girdiği rolü kısaca anlatmasını ister. İzleyenler tabloya bir ad koyar. Bu teknik aynı zamanda bir analiz ve sentez çalışmasıdır.

EZİLMİŞLERİN TİYATROSU

Boal Tekniği olarak da bilinir. Brezilyalı bir tiyatrocu olan Augusto Boal tarafından geliştirilmiştir. Boal, Ezilmişlerin Pedagojisi adlı kitaptan etkilenerek köylülerle onların sorunlarını oyunlaştırır. Daha sonra ülkesini terk etmek zorunda kalan Boal, 1980'lerde Paris'e gider. Orada orta sınıfın sorunlarına eğilir, konuları oradan alır. Göçmenlerin sorunları, cinsiyet ayrımı, ırkçılık gibi.

Okulda çocuklar arasında ayrımcılık vardı ve drama eğitimcileri Boal'in bu tekniklerini kullanabileceklerini fark ettiler. Dramayı güçlendirecek tekniklerdi bunlar. Bu tekniklerden birkaçını göreceğiz. Donmuş imge tekniği Boal'dendir, bunu gördünüz.

Görünmeyen Tiyatro: Metroda oynanmış örneği vardır. Bir istasyonda tiyatro oyuncularından bir bayan trene biner. Bir sonraki istasyondan, kendisinin tanıdığı ama yolcuların bilmediği erkek oyuncu arkadaşı biner, yanına oturur. Kıza sarkıntılık eder. Bir sonraki istasyonda erkek oyuncu iner, bir başka erkek oyuncu biner ve yine yanına oturur. Bu sefer kız oyuncu, yanındaki bu erkeğe sarkıntılık ediyordur. Bu, rolü gereğidir. Yolculardan sesler yükselir, erkeğin kendisine sarkıntılık etmesine ses çıkarmayan aynı yolculardır. Bayan oyuncu ayağa kalkar ve bu cinsiyet ayrımı çelişkisini yolcularla tartışır.

Bu teknik ne kadar işinize yarar, kullanabilir misiniz, bilmiyorum. Tartışın.

Dondurulmuş bir gerçek imaj tablosu

Bunu dört adımda yapın. Örnek oluşum: Çingene çocuğu sınıfta kimse yanına oturtmak istemez. Yoksuldur, ayakkabısı yoktur, burnu akar mendili yoktur, gözleri rahatsızdır gözlüğü yoktur.

Gruplardan biri tarafından oluşturulan doğaçlama tablolar:

Gerçek imaj: Arkadaşları onu yanlarına oturtmazlar.

İlk adım: Öğretmen ve öğrenciler aralarında para toplarlar.

İkinci adım: Onu ön sıraya oturturlar. Öğretmen ona mendil verir.

Üçüncü adım: Ayakkabı verilir, gözlük verilir.

Dördüncü adım (İdeal İmaj): Tahtaya kalkar, ders anlatmaktadır. Tüm sınıf onu kabul etmiştir.

Tartışma: Sizce çingene arkadaşımız bu yolla tümüyle kurtarılmış oldu mu? Ne olmalıydı? (Dünyayı daha iyi şekle getirmek üzerine konuşmak, ezilmişlerden başlayarak tartışılır.) Ne zaman dünyadaki bütün çocukları kendi çocuğumuz olarak kabul edeceğiz? Ezilmişliği sorgulamak, onunla nasıl başedileceğini tartışmak, irdelemek, dramanın konuları içinde vardır. Sosyal hayatı incelemek İngiliz müfredatının bir bölümüdür.

Forum Tiyatrosu: Augusto Boal ile başladı. Oyunda ana karakter eziliyordu. O da başkasına hatalı davranıyordu. Ana karakter, izleyiciye nasıl davranacağını sorar, onun dediği gibi oynar, yine ezilirdi. Günün birinde bir bayan seyirci, beş kere "hayır bu değil" dedi. Boal ona, "Benim yerimi sen alıp dediğini kendin yapar mısın?" dedi. Kadın çıktı kendi oynadı. Böylece forum tiyatrosu doğdu. Burada seyirci aktör tamamen doğaçlama oynamaktadır. David Davis'in kendi çalışmalarından buna örnek bir oyun:

Kalabalık bir evde abla (sınıf dışından bir isim) okuldan gelmiş kendi ödevini yapmaktadır. Anne mutfaktan ona durmadan şunu da yap bunu da yap diye emirler yağdırmaktadır. Az sonra küçük kardeş okuldan gelir, o da ablasından ödevine yardım ister. Az sonra ağabey gelir bir şey ister, baba gelir bir şey ister, isteklerin sonu gelmemektedir.

Oyun böyle doğaçlama ve gerilimli devam ederken izleyici gruptan biri "DUR" diye bağırır ve ablanın rolüne geçer. Oyun yeniden başlar, sadece değişen abladır. Yeni bir abla tipi çizmeyi dener, istekler bitmek bilmiyor, hiçbir isteğe cevap vermez, aldırılmaz rolündedir, baskı şiddete dönüşmek üzeredir. "DUR" diye bağırın yeni bir izleyici, ablaya, her şeyi alttan alan, hepsini idare etmeye çalışırken yine de kendi ödevlerini yapamayan, kendine zaman ayıramayan bir tiplere çizer.

Tartışma: "Abla" rolünde üç tip ortaya çıkar. Her denileni yapan, sinirlenip reddeden, herkesi idare etmeye çalışan bu tipler soruna çözüm getirememiştir. Bu değişikliklerle, abla baskıdan kurtuldu mu? Yapılması gerekeni tartışın. Forum tiyatrosunda başka bir teknik; ana karaktere önemli bir hata bilerek yaptırılır ve seyirci ile bu tartışılır. Bu teknikler daha çok ortaokul ve üstündeki yaş gruplarıyla yapılan dramada kullanılır.

Gerçek İmajdan İdeal İmaja Dört Adımda Geçme Tekniği: Kendi kültürünüzden ezilmişliğe bir örnek verin. (Çingene çocuklarına hırsızlık suçlamaları yapıyor önerisi kabul gördü.)

Beşerli gruplar olun, bir çingene-nin ezilmişliğini ele alın, çocuk da olabilir, büyük de, konunuzu kararlaştırın ve en çarpıcı problem anını donmuş imge olarak verin. Çingene imajında ortak bir karara varın. Bu, gerçek imajdır. Arkasından ideal imajı düşünün; bu, varılması gereken hedef davranıştır.

Gerçek imajdan ideal imaja doğru adım adım ilerlemeyi tasarlayın. Her bir geçişte ideale biraz daha yaklaşın.

Eileen Pennington'ın atölye Çalışması

Çalışma Notları (Gözlem ve ders plânlarından yararlanarak): M. Morgül

ÇOCUKLA ROL ARASINDAKİ BOŞLUĞU DOLDURMAK

Çocuğu role itmeden önce onunla rol arasındaki boşluğu doldurmak gerekir. Bunu sağlamak drama öğretmenin görevidir. Bu seminerde öğretmen eğitimini hedefliyoruz. Tüm çalışmalardan öğretmen olarak çıkarımlar yapacağız. Çalışmalardan alacağınız teknikleri, nerede nasıl kullanacağınız üzerine keserek konuşacağız. Bazen çocuk olarak bazan öğretmen olarak çalışmayı sürdüreceğiz. Burada yaşadığımız her durumu analizini yapacağız. Aklınıza takılan her şeyi konuşacağız. Çocuklar yaramazlığa başlayıp dramayı asarlarsa, onu nasıl drama ortamına çekeceğimizi de göreceğiz.

David ile yaptığınız çalışmalarda orta, lise ve daha üst gruplarla drama tekniklerini gördünüz. Şimdi, ilkokul çağına yönelik çalışacağız. Müfredatla bağlantısını konuşacağız.

İlk çalışmamız, yedi yaş için Kılıç Draması. Yerde, halının üzerine daire şeklinde oturun.

1. Uzun kesilmiş kağıtları önünüze alın, kalem de alın. Bu kağıda kendi kılıcınızı çizeceksiniz. Romalılar, yaşadığınız köye sık sık saldırmaktadırlar. Bu kılıç, o günlere ait bir kılıçtır. Anlatmaya devam ederken çizmeye başlayın.

"Köyünüzde yaşayan kız erkek herkes savaşçıdır, kılıç kullanır. Bu kılıç çok amaçlı bir kılıç da olabilir. Romalılarla yapılan bir savaştan üzerinde iz vardır. Çok özel bir kılıçtır, üzerinde size ait bir işaret vardır. Onu kaybettiğinizde tekrar bulabilirsiniz. Bilek bağı da olabilir. Size armağan edilmiş olabilir, çok değerli olduğunu gösteren şeyler olabilir." Çizim tamamlandı.

2. İkili eşleşin ve köydeki sosyal yaşamı ortaya çıkarmak üzere, yaptığınız kılıca bakarak sorular sorun. Biriniz öğretmen biriniz öğrencisiniz. Öğrencinin verdiği yanıtlar evet-hayır değil, anlatım gerektirsin. Öğretmenler açık uçlu soru sormalıdır. Verilen yanıtlar köyün geçmişine, aile ortamına sizi götürsün. Rol değiştirin, konuşun.

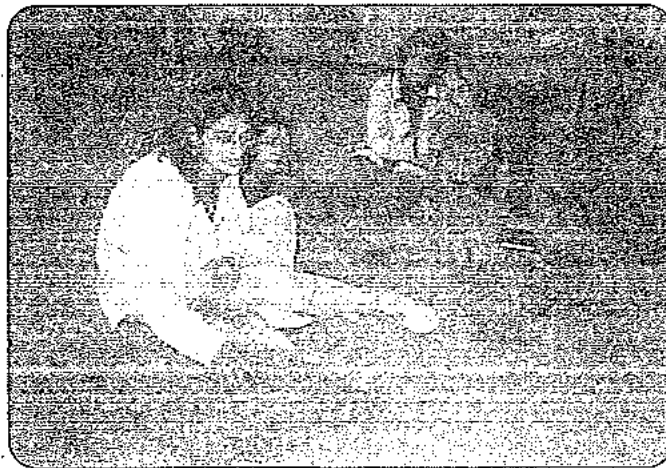
3. Lider, her ikili eşten birine soru yöneltir. Aldığı yanıtlardan kendince uygun gördüğünü yüksek sesle sınıfa söyler. Bu bir tekniktir. Konuşma ses tonundan daha yüksek bir ses, **ikinci ses** kullanılır. İkinci ses, köyün sosyal yaşantısına dair bir öykü oluşturmaya yöneliktir. Bu cümleler, bir yandan görevlendirilen bir çocuk tarafından büyükçe bir kağıda, iri harflerle yazılır. Bunlar, öğretmenin çıkarımlarıdır.

İkinci ses, tüm sınıfa **BİZ** kavramını da beraberinde verir. "*Köyümüzde önemli eşyalar raflarda saklanıyor.*" "*Köyümüz bir ormanın kenarındadır.*" vb.

Köyün sosyal çerçevesi bu öyküyle çizilmiş olur. Lider devam eder.

4. Şimdi kılıçlarınızı alın ayağa kaıkın. Onu, kutsal bir şeyi tutar gibi, iki elinizin üzerinde tutun. Dairedeyiz. Onu bir merasimle görebileceğimiz bir yere taşıyalım. (Herkes ağır adımlarla kılıcını uzak bir köşeye bırakır ve dairedeki yerine döner.) Şimdi kılıç seramonimiz var:

Hayali kılıcımız belimizde duruyor, sol tarafımızda. Sol elimiz onu tutar gibi, sağ elimiz onu çekmeye hazır beklesin. Bir, iki, üç diye saydıgında kılıçlarımızı çekip güneşi selamlıyoruz. Bir daha deneyelim, daha güzel olsun. (Kılıçlar yükseğe kaldırılır. Bu özel bir merasim görüntüsü verir.) Son kez daha hızlı çekelim.

Köyün sosyal betimlemesi yapılırken.

E. Pennington tablodakileri konuşurken.

"İçimizdeki Ses" çalışmasından bir an.

5. Dörtlü gruplar olun, birazdan Romalılar köyümüze saldıracak, korumak istediğiniz şeyleri belirleyin. Tam koruma pozisyonunda, donmuş imge tablosu oluşturun. Süreniz dört dakika.

Tek tek omuzunuza dokunacağım. Dokunduğum kişi kendi rolünü, yaptığı işi, neyi koruduğunu çok kısa şekilde söylesin.

6. **İçimizdeki Ses:** Küçük kağıtlar dağıtıyorum. Az önceki canlandırduğunuz insan aslında içinden başka bir şey geçiriyordur. O kendinizsiniz. O an içinizden geçirdiğiniz şeyi yazın. Her bir tabloyu yeniden donduracağız ve arkanızda duran bir kişi olacak. O sizin içinizdeki sesi verecek, bu yazdığınızı okuyacak. Roldeki kişi olarak siz, rolünüzü söyledikten hemen sonra arkanızdaki kişi içinizdeki sesi daha hafif bir sesle, ama duyacağımız şekilde okuyacak.

Tartışma: İçimizdeki ses çalışması bize şunu gösterir. Her zaman konuştuğumuz gibi düşünmeyiz. Kendimiz olarak varız, ama rol yapıyoruz.

- Kılıçla çalışmada, kılıcı sahiplenmeyle, kılıcın sembol olduğu bir ortama düşsel yolculuk yaptık.
 - Kılıcın tarihsel geçmişine ve onun düzenine geçtik.
 - Kılıcımızı çizerek onu kişiselleştirdik.
 - Onu bir öykünün kanıtı olarak kullandık.
 - Kılıcın hayaline giderken, kılıç resmini bir araç olarak kullandık.
- Böylece kendimizle rol arasındaki boşluğu doldurduk ve role ulaştık.

SÜREÇSEL DRAMADA TEKNOLOJİK KİRLİLİK KONUSU

Drama konusu, oyuncak ayı üreten bir fabrikada geçer. Yeni gelen bir dolgu maddesinin zehirli olduğunu çocuklara buldurmak ve tehlikenin yok edilmesi için çözüm önerileri geliştirmelerini sağlamak hedeflidir.

Lider, yere büyükçe bir kağıt serer ve bu noktada dramayı başlatır.

Bir oyuncak ayı fabrikasında çalışıyorsunuz. Bu fabrikanın bölümlerini çizelim. Önerisi olan, yerini kendisi işaretlesin. Güvenlik, kreş, bahçe, satış mağazası, garaj, kafeterya, ambar, kesim-dikim-plastik dolgu bölümü, kalite kontrol vb. işaretlendi, çizildi. Müdür odası liderin olmalıdır.

İkili eşleşin, bu bölümlerden birinde çalışıyorsunuz. Bulduğunuz bölümün eşyalarını, nerede durduklarını resimle ve yazıyla belirleyin.

Bir grubun çizimini inceleyelim. Satış yeri burası. Raflarınız ne tarafta, üst rafa çıkmak için merdiven var mı, ne tür ayıcıklar var, renklerine veya boylarına göre dizdiniz mi, çay ocağınız da mı var, sizden başka kimler çalışıyor burada, vb. sorularla bu bölümün biraz daha açılmasını sağlayalım.

Şimdi herkes bir kağıda oyuncak ayının bir parçasını çizsin. Kendi sandalyenizin üzerine koyun, bu sizin makinanızdır, bununla o parçayı üretiyorsunuz. Üretmeye başlamak için şalteri çalıştıracam. Makineyi çalıştırmayı ve durdurmayı deneyelim. (Öğretmenin kullandığı bir işaretle çalışanlar, ikinci işaretle dururlar.) Fabrikayı temizleyelim. Herkes temizlik malzemesini alsın. Çöpler çoktur, ortaya kocaman çöp birikir. (Hayali süpürme, çöpleri ortaya getirip bir büyük torbaya doldurup birlikte uzağa götürme yapılır.) Bu noktayı unutmayalım, bir daha çöpümüz olduğunda buraya döküceğiz.

Makinanızın başına dönün ve bakımını yapın. Temizleyin, yağlayın. Bitmiş işleri kutulara yerleştirin. (Çocukların kendi rolleri ile bağları kuruldu.)

Telefonla Görüşme Tekniği: (Öğretmen müdür rolüne girer.) Arkadaşlar şöyle yaklaşın. Patronun bir telefon gelecek, yardımınıza ihtiyacım var. Telefon sesini siz verin... telefonu kaldırıyorum. Bir daha deneyelim, ben ahizeyi kaldırıncaya telefon sesi kesilmeli. (Bir uyarı örneği oldu). Telefonda patron var. (Konuşma sesini fısıltıya dönüştürüp ahizeyi eliyle kapatır, işçilerle konuşur. Hem patronla hem işçilerle konuşmalar yapar.)

Yeni malzeme mi kullanacağız, ücretlere zam da mı var? (Öğretmen gülme pozundadır, haberler sevinçlidir.) İşçilerin sorusu var efendim... (sorular alınır) Şimdi mi geldi malzemeler, hemen içeri alıyoruz efendim.

Telefonu kapatıyorum. Malzeme kutusunu içeri alalım. Çok büyük kutu bu, hepimiz birden kaldırıp taşıyalım. Tutun kenarlarından. Yavaş taşıyalım, yere bıraktık. Şimdi çivilerini kerpetenle sökelim. Hepimize bir çanta var. Alın dışarı, fermuarını açın. Bu eşyaları giyinmeden yeni malzeme üretemezmişiz. Tulumları giyelim. Botları da giyelim. Şimdi kask takıyoruz. Bir de oksijen maskesi var. Takalım, nefes alalım, bakalım çalışıyor mu? Kulaklık da var, artık birbirimizi zor duyacağız. Eldivenleri de giyelim. Şimdi makinaların başına dönün. Çalışmaya başlayın.

Yeni dolgu maddesini kullanırken hep bunu kullanacaksınız, unutmayın.

Öğretmen (müdür rolünde) bölümleri dolaşır ve bu giysilerle zorlanıp zorlanmadıklarını sorar. Yeni malzemenin zehirli olduğu fark edilir veya öğretmen bunu birine fısıldar. Kendi de yeni fark etmiş olabilir.

E. Pennington çizimlerini incelerken.

İşçiler oksijen maskelerini takarken.

Tartışma: Bundan sonra öğretmen, yaş grubuna göre geliştirecekleri önerilerle dramayı sürdürebilir. Hem eğitsel hedeflerine yönelik, hem de çocukların önerilerine göre çalışmalar yapılabilir. Örneğin: Şikayetlerinizi yazılı olarak verin.

Grev yaparsanız işten atılırsınız, kendi kararınızı kendiniz verin.

Fabrikayı Çevre Sağlık Dairesine şikayet edelim.

Fabrikanın kapatılması için bir rapor hazırlayın.

Garaj bölümünde çalışanlar olarak, kamyonların gittiği ülkeleri veya şehirleri yazın, yol boyunca kaç kilometre hızla gittiğinizi, yol ve hava durumunu rapor edin. (Ünitelerle konuyu birleştirmek mümkündür.)

Mal gönderilecek şehirdeki satış bürosuyla yazışın, vb.

Bu çalışmada süreçsel drama yapabilirsiniz. Dilediğiniz eğitsel konuları ekleyebilir, çıkarabilirsiniz, değişik stratejileri kullanabilirsiniz. Böyle bir dramatik etkinliğin plânında neler yer alır:

Konu: Teknolojik kirlenme.

Amaçlar:

Bağımsız karar verme.

Kişisel ve grup sorumluluğu alma.

Dramatik ortam olarak etkileşimli bir yerin yaratılması.

Herkesi bireysel bir karar verme durumunda bırakmak.

Düşsel ortamda yaşanan olayları, gerçek yaşantıyla birleştirmek.

Teknolojik kirlenmeyi fark etmek, çevre bilinci geliştirmek.

Düşsel Ortam: Oyuncak ayı fabrikası

Çerçeve: Fabrikanın sahibi, oyuncak ayılar için yeni bir dolgu maddesi kullanır. Bunun zehirli olduğu fark edilir.

Çocukların Rolü: Fabrikadaki işçiler.

Öğretmenin Rolü: Fabrika müdürü, patron veya gerektiğinde bir başkası.

Eğer Çocuklar Dramadan Kopmuşsa:

Çalışma sırasında öğrencilerinizin dikkati dağılmışsa, yaramazlık yapıyorlarsa, dramadan koptuklarını gösterir. Onları yeniden role nasıl döndürürsünüz? Konular belirleyip öneriler geliştirin. İkili eşleşin, her bir gruba başka bir yaramazlık konusu veriyorum, bunu tartışın.

"Garaj görevlileri şoförcülük oynuyor."

1. El frenlerinizi çekin, aşağı inin. Değişik ülkelere gidecek malları yükleyin, iş bitince bana rapor verin.

2. Lâstikleriniz patlamış, onları değiştirin, depodan yenisini getirin. İş bitince bana haber verin.

"Köpek terbiyecileri hayali silahlarla atış yapıyorlar."

1. Köpeklerin aşı günü gelmiş, önce onları doyurun, su içirin, tasmalarını takın, sonra sağlık odasına getirin, aşılarını yaptırın. Bitince haberim olsun. (Beş küçük iş ardarda istenebilir.)

2. Aşı için geldiklerinde, "Veteriner gelmemiş, ben birini yapayım, siz de benim gibi diğerlerine aşı yaparsınız" derim.

3. (Fısıltıyla) Duydum ki yeni dolgu maddesi zehirliymiş, bakın bakalım dolgu bölümünde kimler çalışıyor, bana isimlerini getirin. vb.

Tartışma: Önemli olan, yine drama tekniği kullanarak onları dışardaki bir şeye odaklandırmaktır. Bu nokta öğretmenin bilmesi gereken önemli bir husustur. Onlardan yapabilecekleri basit bir şey istenir. İş bitirince gelip öğretmene yaptığını anlatması önemlidir.

ANTI-SOSYAL DAVRANIŞLARIN FARKINA VARMA

Konu: Hatalı davranışlar

Amaçlar: Yalan söyleme, kuralları ihlal etme, başkalarının işine karışma, küstahlık, ödünç alınan bir eşyayı geri vermeme, tehdit etme, sataşma, vb. gibi olumsuz davranışları fark etme ve bunu yansıtmama. Yazılı ve sözlü ifade.

Çerçeve: Spor ayakkabısı üreten bir fabrikada, işçi arkadaşlarının şikayetleri üzerine işten atılacak olan Bn. X için bir deneme fırsatı daha verilir. Bundan sonra iyi çalışacağına söz verir.

Düşsel Ortam: Fabrika.

Çocukların Rolü: Fabrika işçileri.

Öğretmenin Rolü: Fabrika müdürü. Yeni işçi Bn. X.

Etkinlikler:

Fabrikanın üretim bölümlerini bir kağıda yazalım.

(Öğretmen şimdi müdür rolündedir) Biraz sonra yeni bir işçi arkadaşınız işe başlayacak. Her bölümde bir süre çalışacak, ona uygun bir iş hangisidir, onu tespit edeceksiniz. Çalışırken uymanız gereken kuralları bilmiyor. Beşli gruplara ayrılın. Uyulmasını istediğiniz kuralları yazarak, onun da göreceği bir yere asın.

(Öğretmen yeni işçi rolüne geçer) Her bir bölüme giderek, anti-sosyal davranışlar gösterir. Bu sırada diğer işçilerle arasında tartışmalar yaşanır. Öğretmen daha önce çocuklarda gördüğü olumsuz davranışları Bn. X olarak onlara göstermektedir. Birine hakaret eder, çelme atar, çöpleri yere atar, eşyasını aşırır, onu tehdit eder, sigara içer yüzlerine üfler, tembellik eder, vb.

(Öğretmen müdür rolüne döner) Şimdi, her grup bir toplantı yapsın. Yeni işçinin nasıl bir işi başarabileceğini tartışın. Hatalarını kendisine nasıl ileteneceğinize karar verin. Sözlü veya yazılı olabilir. Bir sözcük bankası oluşturun, burada ona ne yapması gerektiğini bir-iki sözcükle anlatın. Raporunuzu bana getirin.

Müdür raporları aldıkça, işçilerle gerekçeler üzerinde tartışır.

Bn. X' in işe devam edip etmemesi tartışılır, oylanır.

Bn. X'e bu kararı nasıl açıklayacağız? Yanlış bulduğumuz davranışlarını nedenleriyle söylemeliyiz. "Yere çöp attın. Ortalık pis oluyor, müdürden laf işitiyoruz", "Bize ayıp şeyler söyledin, insanlar hoş şeyler söylese daha iyi geçer" gibi. Şimdi ona söyleyeceklerinizi konuşun. (Öğretmen grupların arasında dolaşarak uygun sözleri bulmalarına yardımcı olur.)

Şimdi Bn. X'in etrafında daire olun ve bu söyleyeceklerinizi teker teker onun yüzüne söyleyin. O da size yanıtlar versin. (Öğretmen Bn. X rolüne geçer, her eleştiri için af diler, bir daha yapmacağına söz verir.)

Tartışma: Dramayı burada kesmeyebiliriz. Daha uzun çalışmak için bu etkinliğe neler eklenebilir tartışalım. Fabrikanın logosunu çizer, onun üzerine ellerimizi koyar, burada uyacağımız kuralları söyleriz. Logo veya çalışma yerinin sembolü olan bir resim üzerine el koyma, söz veriyorum anlamına gelir, söze önem kazandırır.

Yansıtmama: Anti-sosyal davranışların fark edilmesi amacıyla değişik drama ortamları yaratırız. Öğrencilerin farkına vardıkları hatalı davranışları yansıtmaları beklenir. Çalışmamızda gördüğünüz yansıtmama aşamalarını sayalım.

1. Hatalı davranışları rapor etme.
2. Bu davranışları yöneticiyle tartışma.
3. Grupça, hatalı işçiyi ne söyleyeceklerini belirleme.
4. Hatalı davranan kişiye düşüncelerini söyleme. Bu aşamada SICAK SANDALYE tekniği kullandık.

ANA KARAKTERE ROLÜNÜN ÇERÇEVESİNİ ÇOCUKLARA ÇİZDİRME

Forum tiyatrosuna benzer. Öyküdeki kahramanların yaşadığı mekânı, giysilerini, hareketlerini, sevdiği şeyleri, vb. çocukların önerileriyle geliştiririz. Ana karakter dediğimiz bu rol veya roller öğretmenin üstleneceği rol olmalıdır. Çocuklar öğretmene nasıl oynayacağını tarif ediyor olacaktır. Nerede oynayacak, ne giyinecek, üzgünse nasıl duracak, vb. çocukların önerilerine göre olacaktır.

Mevsimler konulu dramada, kral ve ejderha rollerinin çerçevesini, sınırlarını çocuklarla çizmeyi görelim.

(5-6 Yaş)

Konu: Mevsimler

Amaç: Tüm grubun katılacağı bir drama yapmak.

Üzüntü ve mutluluk duygularını yaşatmak. Bu duyguları tarif etmek için uygun dili kullanmak.

Kıştan ilkbahara geçerken doğadaki değişiklikleri göstermek.

Bize ait olmayan eşyaları sadece hoşumuza gittiği için alıp götürmenin yanlış bir davranış olduğunu göstermek.

Çerçeve: Kral Diran çok mutsuzdur. Sihirli saati ejderha tarafından çalınmıştır. 13 kere çaldığında mevsim değişirdi. Kış bitmek bilmiyor, çiçekler açmıyor, günler hâlâ kısadır, karlar erimiyor vb. Kralın cesur ve akıllı insanlara ihtiyacı vardır.

Düşsel Ortam: Kral Diran'ın şatosu ve ejderhanın mağarası.

Çocukların Rolü: Akıllı ve cesur insanlar.

Öğretmenin Rolü: Kral Diran ve ejderha.

Etkinlikler:

Öyküdeki insanlar olacağız. Kralın bize ihtiyacı var.

Kral için bir koltuk seçelim. Onu oturtalım. Önerilerimizle duruşunu ayarlayın. Öğretmen, "**Demek ki kral olduğum zaman ben böyle oturacağım**" der.

Yürüsün, yürürken nasıl ifade versin? (Çocuklar öneriler yapar, gösterirler.) Yüksek sesle, "**Demek ki ben kral rolünde yürürken böyle yapacağım**" der.

Halkını nasıl selâmlasın? (Çocuklar selâm şekilleri bulurlar.) Öğretmen kendine verilen rolü hafızasına kaydettiğini, önerileri dikkate aldığını belli eder; "**Demek ki ben kral olduğum zaman halkımı böyle selâmlayacağım.**" Perdeden bir giysisi olsun. Onu giydirin.

Kral üzgünken nasıl olsun? (Çocuklar değişik yüz ifadeleri dener, birine karar verirler.) "**Demek ki ben kral olduğum zaman üzgünken böyle ağlamaklı duracağım.**"

Öğretmenin bir yardımcısı, sınıf öğretmeni varsa ona kral veya kraliçe olarak rol verir, yoksa ikili rol oynayarak sürdürür.

Kral Diran'ın çok üzgün olduğu haberini aldınız. Onu konuşturmak ve sevindirmek için hediye paketlerinizi hazırlayın. Hediyenizi sunarken nasıl bir selâm vereceğinizi kararlaştırın. Herkes başka bir selâm seçebilir.

Şimdi topluca kralın şatosuna gidiyorsunuz. Kral pencereden size bakıyor, şarkınızı duydu.

Biz cesuruz ve akıllıyız

Sorunlar bizi asla yenemez

Kral hala üzgün. Şarkınızı tekrar edince içeri alınıyor, karşısındasınız, selâmlayıp hediyenizi verir. Onunla konuşmaya çalışın. Sıkıntısını size anlatacaktır.

Kış mevsiminin uzaması sorunları artırmıştır. Bahar gelmeyince sorunlar çözülmeyecektir.

Kralın duruşu verilirken.

Sihirli saatin ejderhadan geri alınması ve 13 kere çalması gerekmektedir. Tartışma çözüm önerileri alınarak biter.

(Öğretmen drama liderliği görevine döner) Biz akıllı insanlarız. Ejderhanın yaşadığı yeri bir tahmin edelim. Ejderhanın başı burası, resmini yere koyalım. Kralın şalı olarak kullandığımız perdeyi uzatalım, uzun bir bedeni olsun. Kıvrılsın mı, nasıl şekil verelim? Kanatları da vardır, şatoya uçarak gitmiştir. Saati nereye saklamış olabilir, kıvrımları arasında mı? Sakladığınız yeri ben aklımda tutacağım. **"Ejderha olduğum zaman bileceğim ki saat benim bedenimin altındadır."** Öğretmen yapılan bu çalışmalar sırasında gireceği role yüklenen her şeyi, izlenen strateji gereği, yüksek sesle sınıfa söylemeye devam eder.

Ejderhanın yaşadığı bu yerde başka neler vardır? Resimlerini yapın ve nerede durmasını isterseniz oraya yerleştirin. **"Ben ejderha olduğum zaman unutmamalıyım ki, bu eşyayı seven bir ejderhayım", "Ben ejderha olduğum zaman unutmamalıyım ki mağaranın önündeki ağaç eğilip bana yol verecek."**

Şimdi kışlık giysilerinizi giyin ve yanınıza almak istediğiniz eşyaları da alın (silah, cephane vb.) ve yola çıkın. Mağaranın kapısına geliniz.

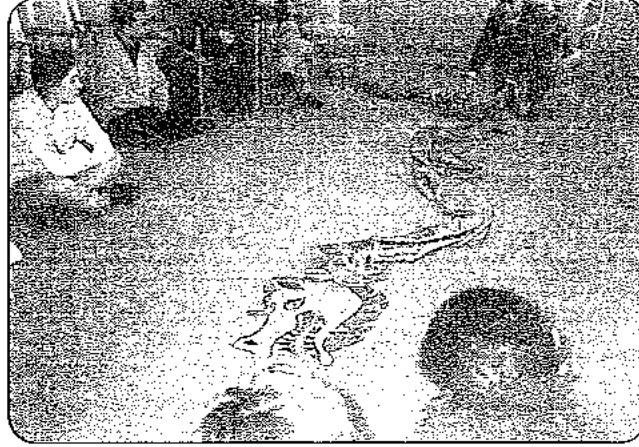
Ejderhayı uyandırmanız gerekiyor. Buna karar verin ve uygulayın. (Öğretmen ejderha rolüne geçer, çocukların belirlediği yöntemle uyandırılır. Çocuklar saati almaya geldiklerini söyler.)

"Burda bir saat var ama çalışmıyor." (Çocuklar saati kurarlar. Sesini kendileri verirler.)

"Sesi güzeldi, tekrar duymak isterim. Onu bana geri verin." (Çocuklar saati vermezler ve tüm sihirli özelliklerini anlatırlar.)

"Sizi anlıyorum. Eğer bana yakacağım birkaç dal getirirseniz onu size veririm." (Dalları getirirler. Ejderha ağzından ateş püskürterek dalları yakar gibi yapar.) **"Saat sizindir, güle güle."**

(Lider olarak) Yapraksız ve çiçeksiz ağaçların resimlerini yapalım. Kralın elma ağacını da yapalım. Kışın beyaz örtüsünü üzerlerine örterken kış şarkımızı söyleyelim.

Ejderhaya birlikte şekil verilirken.

Eşyaların resmini yaparken.

Eşyaların yerini belirlerken.

Şimdi sihirli saati şatoya getirin. Şarkınızı söyleyerek içeri girin. Krala, ejderhayla yaşadığınız her şeyi anlatın. (Kral rolüne döner)

Saati geri aldık ama hâlâ kış devam ediyor. 13 kere çalması gerekir. (Çocuklar 13 kere saatin din don sesini verirler.)

Hep birlikte kışın örtüsünü kaldıralım ve ilkbahar şarkımızı söyleyelim. Elma ağacı hâlâ tomurcuk vermemiş, çiçek açmamış. Onun çiçeklerini biz çizelim. (Çiçek resimleri ağaca yerleştirilirken ilkbahar şarkısı söylerler.)

Şarkının sonunda kendimizi alkışlayalım.

SÜREÇSEL DRAMADA GÖSTERİYE DOĞRU ADIMLAR

Süreçsel drama birkaç hafta veya bir dönem boyu sürdürülebilir. Ele alınan konu içerisinde her hafta yeni bir teknik kullanılabilir. Öğretmen eğitsel ve öğretsel amaçlarına yönelik eklemeler ve çıkarmalar yapabilir.

Doğaçlamalarla oluşan sahneleri nasıl kurgularız ve dramamızı nasıl gösteriye hazırlarız? Bunu da göreceğiz.

Dramaya başlarken çıkış noktası olarak plânladığımız olay anından geriye doğru giderek, zamanın bölünmesi ve her bir zamanın canlandırılması yolunu izleyeceğiz. Doğaçlama oluşumlar plânda yer almaz, ancak çıkış noktası olarak verilen olay anının çerçevesi çizilir.

Etkinlik plâni:

12-13 Yaş

Konu: Yaşlanma

Amaçlar:

Herkesi dramaya katmak.

Yaşlı insanlarla ilgili önyargılı olmayı önlemek.

Yaşlı insanların bütün bir yaşam deneyimine sahip olduğunu fark etmek.

Teknikler:

Kağıt üzerinde yerleşim.

Düşünce izleme.

Tablo oluşturma.

Bağlantılı tablo (Dorothy Heathcote'un Beş Adımlı Alistırması) ve grup tablosu.

Konuşma ile birlikte bağlantılı tablo.

Öğretmenin rol aldığı drama.

Fotoğrafi canlandırma.

Film-video olarak rol.

Rol içinde yazım.

Düşsel Ortam: Yaşlı kadının evi. (Başlama sahnesi)

Çerçeve: Yaşlı bir kadın 100. doğum gününü kutlamaktadır. Şimdi parti bitmiş ve odasında anılarıyla yalnız kalmıştır. (Çıkış noktası)

Çocukların Rolü: Yaşlı kadın, yaşlı kadının geçmişindeki insanlar, gazeteciler.

Öğretmenin Rolü: Yaşlı kadının sesi, gazetenin sorumlusu.

Kağıt Üzerinde Yerleşim:

Yaşlı bir kadının 100. doğum günü kutlandı. Parti bittikten sonra odada neler görürüz, resimlerini yapın. Resmini yaptığınız her eşyanın altına bir tarih ve açıklayıcı bir yazı ekleyin. Bu bir fotoğrafı "Bütün kalbimle-Can" yazısını görebiliriz.

Bu resimleri odaya yerleştirin, ona bir sandalye ayırın. Varsa bir yaşlı kadın resmini onu temsilen bu sandalyeye koyun. Ona bir isim verin. Bu isim sınıftaki isimlerden biri olmamalıdır. Resimlere bakıp yaşlı kadının hayatıyla ilgili çıkarımlar yapalım. Çıkarımlarımız onun yaşam öyküsü olacak.

Düşünce İzleme:

İkili eşleşin ve yaptığınız resimlere bakarak yaşlı kadının parti bittikten sonra neler düşündüğünü konuşun.

Şimdi bu eşyaların etrafında oturun ve söz alarak yaşlı kadının anılarını, düşündüklerini, birbirinizi tamamlayarak anlatın.

(Yazılı olarak anlatmaları istenirse, bu yazılar, eşyaların çevresine yerleştirilir.)

Tablo Oluşturma (Betimleme):

Yaşlı kadının yaşamından bazı olayları donmuş imge tablosu olarak vereceğiz. Yaptığınız resimlerde ipuçları olabilir. Beş gruba ayrılın. Yaşlı kadının hayatındaki onar yıllık dönemlerden birini seçin. (Çocukluk, gençlik, orta yaş, yaşlılık ve 100. yaş.)

Seçtiğiniz döneme ait unutulmaz bir anısını, çarpıcı bir olayı, hayatını değiştiren bir an'ı donmuş imge olarak verin.

Her grup, diğer tabloları bir kere çözümlüp izlesin, sonra kendi pozisyonuna dönsün.

Bağlantılı Tablo (Bağlantılı Betimleme):

Bir önceki kilit anın dört dakika öncesini düşünün. Neler yaşanmış olabilir? Bunu da donmuş imge olarak verin.

Şimdi, bu tabloyu Kilit An'a, ilk tablonuza bağlamak üzere, on sayıyorum. İki tablo arasında bir hareketlenme gerçekleşti. Bu on sayıyı şimdi beşe indiriyorum, biraz daha hızlı hareket etmek zorundasınız. (Heathcote'un 5 adımlı alıştırmaları yapılmış olur.)

Şimdi, Kilit An'dan dört dakika sonrasını düşünün. Bunu donmuş imge olarak verin. Kilit An'dan bu ana geçisi yine aynı yöntemle, on sayana kadar gerçekleştirin. Tekrarlayın, bu kez beş sayıyorum. Hızlanmış oldunuz.

Dört dakika öncesinden başlayarak üç tabloyu arka arkaya beş sayarak yapın. Üç tabloyu birbirine bağladınız.

Grup Tablosu:

Yaşlı kadının yaş dönemlerini sırasına göre canlandıracaksınız. Çocukluktan başlayın. Önce her grubu izleyin. Sonra birbirinizi izlemeden arka arkaya yapın.

Konuşma ile Birlikte Grup Tablosu:

Yeniden ilk tablonuza dönün. Donmuş imgenizi verin. Kilit An'a kadar kısa bir cümle konuşma hakkınız var. Tek sözcük, bir ünlem de olabilir. Kilit An'dan son tabloya geçerken de bir cümle seçin. Şimdi bu konuşmaları ekleyerek bir prova yapın. İyice rahat olana kadar bir iki prova daha yapalım. (Bu provalarda tüm gruplar eşzamanlı olarak çalışır. Deneyimli sınıflarda iki veya üç cümle eklemeleri istenebilir.)

Tüm gruplar ardarda bu sahneleri gerçekleştirsin. Tablolarınız hareketlenmişti, şimdi konuşarak hareket ettiniz.

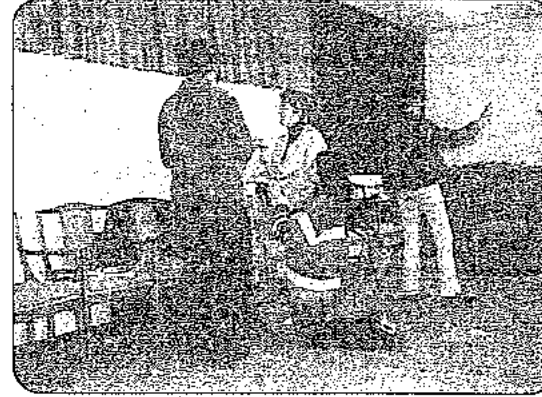
Sahneler Arasında Bağlantı:

Gösteri aşamasına geldik. Yaşlı kadının yaşantısından sahnelerimiz var. Bu sahneleri birbirine nasıl bağlarız? Kendi bulduğum tekniği size göstereceğim.

Tüm gruplar aynı anda, koro halinde, özet bir cümle söyleyeceksiniz. Cümlelerinizi seçin. (Bu yaşlı kadının yaşamından bir sahneydi! Onu mezuniyet töreninde izlediniz! Nişanlısını askere gönderdi! vb.) Her sahneden sonra koro, bağlantı cümlesini söylesin. Baştan sona oynuyoruz.

Kilit An'ın dört dakika öncesi.

Kilit An'ın donmuş imgesi.

Kilit An'ın dört dakika sonrası.

Öğretmenin Rol Aldığı Drama:

Öğretmen, yaşlı kadının sesidir. Sahneleri birbirine bağlamıştık. Koro bu bağlantıları yapsın. Her bağlantıdan sonra yaşlı kadının o sahne ile ilgili anısını anlatacağım. Şimdi bunun provasını yapalım. Artık dramamız gösteriye hazırdır.

Veda sahnesinden bir an.

şılmadıysa, bu bölüm kesilip oynanır, sonra kaldığı yerden okumaya devam edilir. Bu da böyle bir analiz etme tekniğidir.

Film-Video Olarak Rol: Bir video filmi gibi üzerinde çalışılabilir. Tablolar sırayla gazeteciler tarafından analiz edilirken, bir önceki tabloya dönüş yapma gereği doğacağı durumlarda, geriye dönüp yeniden oynanır, o tablodakilere sorular sorulur, ileriye alıp bir sonraki tablolarla bağlantıları analiz edilir.

Yaşlı kadının çocukluğu tablosundan bir kişi, ailenin bireylerini heykel olarak bir yere yerleştirilebilir. Gazeteciler bu heykellere soru sorarak onları hareketlendirebilir.

Bu tekniklerle, çoğu çocuk soru sorma, az sayıda çocuk da cevap verme durumundadır. Kaliteli soru sorma ve cevap almalarla çocukların karşılıklı konuşma becerileri gelişir.

Tartışma: Bundan sonra neler yapılabilir? Değişik teknikler kullanmak isteyebilirsiniz.

Fotoğrafı Canlandırma:

Bir adım daha ileriye gitmek isteyebiliriz. Yaşlı kadının hayatını analiz edebiliriz. Fotoğraflarından yola çıkarak başka çalışma yapabiliriz. Fotoğraf canlandırması olur.

Bir tablonun etrafında toplanıp gazeteci olarak bu tablodakilere soru sorabiliriz, tabloyu analiz edebiliriz. Söylenen bir şeyi açabilir, bundan yeni bir drama yaratabiliriz.

Türkçe dersinde, okunan romanın bir bölümü anla-

Rol içinde yazım:

Öğretmen, gazetenin sorumlusu, editörü rolüne geçip gazetecilerden topladıkları bilgileri, gazetede yayınlanacak metin haline getirmelerini isteyebilir.

BETİMLEMEDEN GRUP TEMSİLİNE AŞAMALAR

Betimlemelerin yaratılması, geliştirilmesi, birbirine bağlanması ve konuşmanın eklenmesi süreçsel dramının seyrini oluşturur. Burada bir amaç da gösteriye hazırlıktır.

1- Öykünün yaratılması: Drama ortamında, küçük gruplar tarafından kısa bir öykü yaratılır. Örneğin; bir annenin çocuğunu neden ihmal ettiğini araştırarak bir dramada, her grup onun günün belli saatlerindeki faaliyeti ile ilgili bir öykü tasarlar.

2- Kilit An'ın seçilmesi: Öğrenciler kendi grup öykülerinin en belirgin, en çarpıcı bir anını kararlaştırırlar. Bu an kilit andır. Örneğin; annenin işten atıldığı an.

3- Kilit An'ın betimlenmesi: Eylem halindeki an'ı, tüm grubu içine alacak şekilde dondurmaları istenir. Örneğin; patron anneye başarısız olduğu için işi terk etmesini söylemektedir.

4- Kilit An'ın dört dakika sonrası: Kilit andan dört dakika sonra ne olduğunu gösteren ikinci bir anı kararlaştırıp dondurmaları istenir. Örneğin; sendika temsilcisi patronla tartışırken işçiler anneyi desteklemektedir.

5- İki betimlemeyi birbirine bağlama: Kilit anın betimlemesine dönülür. On sayı sayana kadar ikinci betimlemeye geçmeleri istenir. Sayma işi lider tarafından ağır tempoyla verilir.

6- Kilit An'ın dört dakika öncesi: Kilit andan dört dakika önce ne olduğunu kararlaştırmaları ve o anı donmuş imge olarak betimlemeleri istenir. Bu üçüncü tablo, sahnenin başladığı betimlemedir. Örneğin; patron, elinde resmi yazılarla atölyeye doğru gelmektedir, bu sırada işçiler kendi işleriyle meşguldürler.

7- Üç betimlemeyi birbirine bağlama: Kilit anın öncesinden başlayarak yavaş yavaş on sayıda bir sonraki tabloya, yani kilit ana geçmeleri istenir. Üç betimleme birbirine bağlanırken donmuş imgelerde durulur ve sonra diğerine geçilir. Böylece üç tablodan oluşan sahne ağır ağır geçişlerle belirginleşir.

8- Bağlantıları hızlandırma: Bir betimlemeden diğerine geçilirken sayma işlemi ondan beşe indirilir. Birkaç denemeden sonra normal hızda geçiş yapmaları istenir. Bu hız gösteri sırasında kullanacakları hızdır. Kendi hızlarını netleştirene kadar gruplara prova fırsatı verilir.

Sonuç:

1- Patron resmi yazılarla atölyeye gelir, anne ve işçiler kendi işiyle meşguldür.

2- Anneye yaklaşır ve onu işten çıkardığını söyler.

3- Sendika lideri patronla karşı karşıya gelir, anne iş arkadaşları tarafından desteklenir.

9- Konuşmanın eklenmesi: Her öğrencinin bağlantı sırasında bir kez konuşması istenir. Bu konuşma, bir ünlem kadar kısa veya bir cümle olabilir. Öğrenciler konuşma zamanlarını ve sırasını kendileri belirler. Bu aşamada çokça prova gerekebilir.

Deneyimli sınıflarda iki, üç cümle konuşmaları istenebilir. Bu cümleler arka arkaya olabilir veya her seferinde biri söylenebilir.

Örnek cümleler:

Patron: Artık senin hizmetlerine ihtiyacımız yok.

Anne: Bunu bana yapacağınızı biliyordum.

İş arkadaşları: Topu dikecekler, vb.

Sendika temsilcisi: Dört hafta önceden ihbar etmeliydiniz. Kendi kurallarınızı bile bilmiyorsunuz.

10- Gösteri için hazırlık: Kişisel veya grubun önerisi alınarak bir koro cümlesi belirlenir. Bu cümle ezgi ile de söylenebilir. Koro cümlesi ritmik okuyuşlu bir cümledir. Örneğin; "Eve geç gelme nedeni buymuş", "Belki çocuğuna bakmak için yardıma ihtiyacı var", "Çocuk yine evde yalnız başına kaldı", vb.

11- Gösteri: Tüm gruplar kendi sahneleri için hazır dırlar. Bu sahneler günün saatlerindeki sırasına konur. Bir grup başlayınca diğerleri bakmak için döner fakat fazla hareket etmezler. Bir grup sahnesini sunduktan sonra diğerleri bu sahne ile ilgili daha önce belirlenmiş olan koro cümlesini söyler. Böylece sahneler arasında bağlantı kurulmuş ve gösteri tamamlanmış olur.

ölüm

5

Doğaçlama
Kırmızı Başlıklı Kız

- ✓ Doğaçlama
Oyun
- ✓ Kırmızı
Başlıklı Kız
- ✓ CSO'da Bir
Son Ders

Elie
Zaafnen

Sanatı anlamak için

bişinin sanatların

kaynağı olan hayatı

anlamak, öğrenmek

gerekir. Hine hayatı

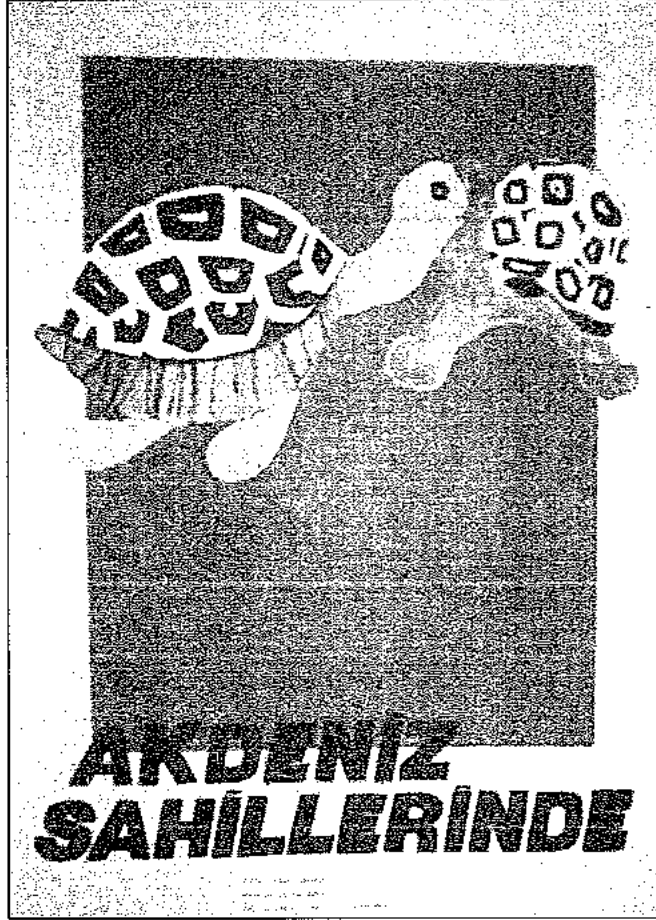
ve sanatı anlamak

için herşeyin

temeline, doğaya

inilmelidir.

AKDENİZ SAHİLLERİNDE

(Tek Perdelik Doğaçlama Oyun)

Süre: 50 Dakika

MAHIYE MORGÜL

Oyun, ilk kez Mayıs 1997'de, Ankara 100. Yıl Tiyatrosunda sahnelendi. "Çevre" konulu okullarası tiyatro şenliği için hazırlandı. Şenlik, Ankara Valiliği Çevre Koruma Vakfı, TOBAV ve M.E.Müdürlüğü işbirliğiyle düzenlendi. Doğaçlama hazırlanan beş oyundan biriydi. Ankara Yenimahalle'ye bağlı Yahyalar semtindeki, çoğunluğu gecekonduculardan gelen ve hiç deniz tanımayan öğrencilerin okuduğu M.Akif Ersoy Lisesi orta kısım üçüncü sınıf öğrencileri tarafından oynanan oyun müzik öğretmenleri Mahiye Morgül tarafından, Eğitimde Yaratıcı Drama teknikleri kullanılarak doğaçlama hazırlandı ve sahnelendi.

Yavru Kaplumbağanın Şarkısı: Mahiye Morgül (Bk. Sayfa 89)

Konu: İki deniz kaplumbağası Akdeniz sahilleri boyunca yumurtlayacak sakın bir kumsal aramaktadırlar. Yol boyunca çevre sorunlarıyla karşılaşır. Yumurta bırakacak kumsal bulduklarında da yumurtaları tehlikeli anlar yaşar.

Giriş:

Sahnede, daire şeklinde, ayakta oyun başlar. Yönetici (drama lideri) ve müzik grubu da aralarında. Birbirinin elini tutmaktadırlar. Grup lideri kendi adını yüksek sesle söyleyerek oyunu başlatır, bu sırada sol yanındaki avuç içine sağ eliyle vurur. Bu ismini yüksek sesle söyleme, söylerken sol yanındaki avucuna vurma eylemi daire tamamlanmaya kadar sürer. Bu çalışma, grubun ilk iletişim ve kendini gruba tanıtmaya çalışmasıdır. Bunun ardından, müzik grubu kendi yerini almak üzere daireden ayrılır. Isınma ile devam edilir.

Isınma çalışması olarak her çalışmanın başında yapılan "Mutfakta neler oluyor" ritmik oyun tekerlemesi burada yinelenir. Dairede oturulur, eller yanındaki eliyle üstüstedir. Düzenli bir dörtlük vuruşlarla sola doğru yanındaki eline vurularak oyun sürer. En son vurulan, elini kaçıtır, kaçırmazsa sert bir şaplak yemiş olur. Grup lideri ve iki kareta rolündeki çocuk daireyi terk ederken, grup çömelir, yüzünü kollarıyla kapatır. İki kareta müzik grubunun yakınında sahnenin önüne yakın bir yerde kareta giysilerini giyer. Bu giysiler sırtı kaplumbağa kabuğu gibi boyanmış basit bir giysidir. Bu sırada müzik grubu şarkının ilk ezgisini iki ölçü kadar çalar. Şarkıyla birlikte oyun başlar.

KORO

*Kumsalda doğan bir kaplumbağaydı
Onu çocuklar kurtarmışlardı
Denizler onundu, ona koşardı
Orda oynar, orda yaşardı*

SOLO

*Ömrünün en büyük kavgasını verdi doğduğu gün
Köpekler çatlayan kabuğunun tırtısına kulak kesildiler
Çit çit çit (koro)
Kardeşleri yollara kabuk bırakmışlardı
İlk ışığı görmeden yem olmuşlardı
Köpekler, köpekler çok tehlikeliydiler*

KORO

*Çocuklar koştular köpekleri kovdular, hoş hoş hoş
Köpekler havladılar havlayıp saldırdılar, hav hav hav
Umutunu kesmişti denize kavuşmaktan*

SOLO

*Tam o anda bir çocuk çekti çıkardı kumdan
Koştı, suya daldırdı, umut vardı yaşamdan*

KORO

*Kumsalda doğan bir kaplumbağaydı
Onu çocuklar kurtarmışlardı
Denizler onundu, ona koşardı
Orda oynar, orda yaşardı*

Grup, kaplumbağa devinimleriyle, şarkı söyleyerek dansa başlar. Bu dans değişik koreografi-lerle şarkı bitene kadar sürer. Dans ve koreografi grup tarafından provalarda yaratılmıştır. Bir kenarda müziğe eşlik edecek grup vardır. Ritim aletleri gereken yerlerde hareketleri destekleyen sesler verir.

Şarkının sonunda davul, kuvvetli bir çift vuruş yaparak oyuncuların tablosunu dondurur. Tablo dondurma her sahnenin sonunda yapılır.

İki kaplumbağa, sırtlarında kabuklarıyla görünür, yolculukları hakkında konuşurlar. Konuşurken kaplumbağa yüzüşü yapmaktadırlar. Bu hareket grup tarafından uzun arayışlardan sonra belirlenmiş bir çeşit yüzme ve adım atma devinimidir. Konuşmaları bitene kadar sahnenin diğer kenarına kadar ilerlemiş olurlar. Aralarında yaptıkları konuşma da yine grup yaratıcılığıyla belirlenmiş bir konuşmadır.

Kaplumbağalar, yollarının çok uzun olduğunu, okyanuslardan geldiklerini konuşurlar. (Kaplumbağalara grup üyelerinin kullandığı ses tonundan ayrı bir ses rengi bulmak üzere provalarda ses denemeleri yapıldı. Su altında konuşmaya çalışan iki kaplumbağanın adımları gibi ağır ağır ve sesini çok uzağa iletmeye çalışan bir ses karakteri yaratıldı.) Konuşma bitince yere çömelirler, yüzlerini kollarıyla kapatırlar ve bir davul vuruşuyla tablo canlanır. Burası sahilde bir plajdır.

1. Sahilde sahnesi:

Çocuklar plajda, sahilde oynamaktadırlar. (Oyunlar doğaçlama grupla yaratılır.) Oldukça gürültülü oynamaktadırlar.

Birdir bir, voleybol, dalgalarla oynayanlar, kumdan kale yapanlar, ritmik sayışma yapanlar, denize taş atan, taş sektirenler, güneşlenenler vardır. Tablo dondurulur.

Donmuş tablounun arasından kırmızı balık geçer. Kırmızı tişört giyen bir çocuk balık gibi süzülerek dolanmaktadır. Tablodakiler koro halinde "kırmızı balık gölde" tekerlemesini müzik grubunun ritmik eşliğinde söyler.

*Kırmızı balık gölde, kıvrıla kıvrıla yüzüyor
Balıkçı Hasan geliyor, oltasını atacak
Kırmızı balığı tutacak, kırmızı balık kaç kaç ...*

Tekerleme bittiğinde tablo donar. İki kaplumbağa sahil gürültüsünü ve bu gürültüde yumurtlayamayacaklarını konuşarak geçer ve çömelir.

Donmuş tablodan ayrılan kayıkçı rolündeki çocuk pantolonunun paçasını kıvrır, başına bir bere takar ve omuzuna oltasını almış gibi sahnenin önüne doğru yürür.

Kayıkçı sahneye elinde olta varmış gibi girer. Ona hep bir ağızdan "rastgele" derler.

2. Kayıkçı sahnesi.

Kayığa biner gibi yaparken, kürek çekerek açılırken, müzik grubundan, içi yarım su dolu pet şişeyi ritmik sallayarak küreğin suda çıkardığı ses verilir. Bu kürek sesleri kayıkçının kürek çekme devinimine eş-anlı olarak verilmiş seslerdir.

Kayıkçı, oltasına yem takar, oltayı atar, beklerken eskiden tuttuğu balıkları tutamadığını anlatır seyirciye. Onlarla dertleşir. Evde balık yemeye gelmiş misafirler vardır, onlara mahcup olmamayı istemektedir. Bu sırada arka plânda tablo değişir, misafirlerini ağırlayan ev sahibi kayıkçının balık getirmesini beklemekte ve misafirlerine çay ikram etmektedir. Misafirler örgü dantel işlemekte, çocukları yaramazlık yapmaktadır, ev ortamındadırlar. Ortaya yer sofrası kurulur, balıklar neredeyse gelecektir. Evin hanımı ara sıra yüksek sesle söylenmektedir.

Kayıkçı, çocukluğunda karaya vuran hamsileri anımsıyor. Oltasına çöpler, naylonlar takılır. Tuttuğu birkaç kefal balığını orada temizler. Eve götürür, eşi kapıda onu karşılar, eline su döker, elini yıkar. Evin kızı bu sırada balıkları pişirir ve sofraya koyar. Hepsini aynı tabaktan yemektedirler. Bir tuhaflik vardır, mazot koktuğu için balıkları yiyemeyip çöpe atarlar. Kusarken, midelerini ve burunlarını tutarak bir kenarlara kaçırlar. Tablo donar, evin hanımı misafirlere rezil olduğunu söyler.

Kaplumbağalar körfezdeki kirliliği konuşarak geçerler. Konuşmalar daha önce grupla körfezlerdeki motor yağlarının denize atılması, mazot sızıntıları ve gemilerin çöplerini denize bırakmaları ola-

rak belirlenmiştir. Bu kirlilikten bir an önce uzaklaşmak isterler, artık sakin ve temiz bir körfez bulma ve yumurtlama isteklerini konuşurlar.

3. Sei suları ve orman köylüleri sahnesi.

Müzik grubu eşliğinde orman köylüleri şarkı söylemektedir. Ağaç kesenler, ağacı bıçkı ile parçalayanlar, balta kullananlar vardır.

*Dere geliyor dere yalelele yalelele
Kumunu sere sere yalelele
Dere beni al götür yalelele
Senin geldiğin yere yalelelele*

Türkü söylenirken derenin akışını bir grup, yerde, sahne önüne doğru yuvarlanarak doğaçlama yapar. Arka plânda ağaç kesen köylüler canlandırılır. Tablo donar.

Kaplumbağalar bir nehir ağzından geçmektedir, çamurda zorlukla ilerlemektedirler. Aralarında erozyonu konuşurlar. Köylüler yağmur duasına çıkar.

*Aynı ezgi ağır tempolu bir duaya dönüşmüştür.
Bu dere aka aka yalelele
İçinde su kalmadı.
Bulutla baka baka.
Gözümde fer kalmadı.*

Kaplumbağalar, kurumuş bir nehrin ağzından geçmektedirler, suyun kuruduğu kaplumbağaların aralarında geçen konuşmalardan anlaşılır.

Konuşmada, dere yatağında eskiden kefallerin yumurta bıraktığından söz edilir. Bu sırada kefaller, yumurtalarını bırakacak nehir yatağı bulamıyorlar, panik içinde kaçışan karnı şiş kefaller vardır. Kaplumbağaların konuşması bitince çömelirler ve tablo değişikliğine hazırlanılır.

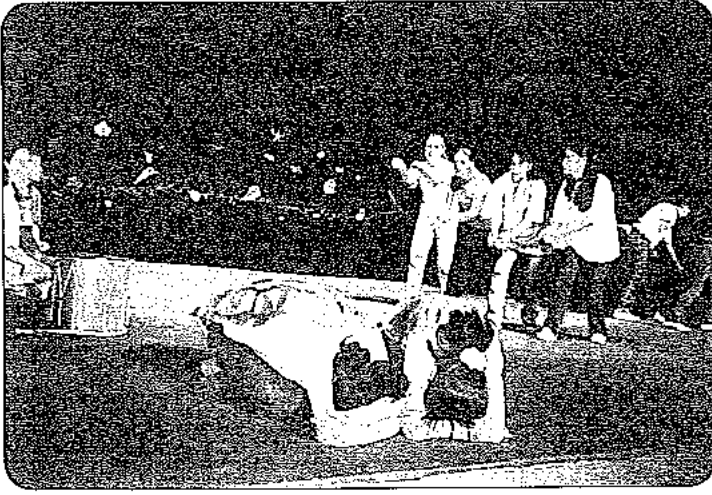
4. Trolle avlananlar sahnesi

*Gemiciler kalkalım şu yelkeni atalım
Şişirip de yelkeni sırtüstüne yatalım
Kızılırmak başına şu ırgatı atalım
Tutalım balık havyar keyfimize bakalım
Kaptan aldı ırgatı sen de tut ha bu gatı
Gel gidelim ırmağa esecek ha şu batı
Gemiciler uşakların deniz başının tacı
Yoklayın şu ırgatı inşallah çıkar racı*

*Çekin uşaklar çekin hemen aldık ırgatı
Geliyor bir sert poyraz vuralım iki katı
(El ele tutarak horon hareketleriyle türküyü devam ederler)
İsmail'le Murat'a Hasan gitsin çördeğe
Uşaklar ben dümende*

Köylüler yağmur duasında

Trolle avlanan balıkçılar

*Coştum arkadaş coştum bi-
raz çalam kemeççe
Dağı aldı bir duman bu hava
güzel yaman
Doğru yürü ak gelin bayıldım
aman aman
Bayıldım aman aman*

Türkü boyunca trolle avlanılır. Paralel hareketlerle ağ çekilir. Ağı denize boşaltma, ağı sarılı olduğu manivelayı çevirme, yüksek bir yerden ağı geçişi, ağı suya verenlerin paralel hareketleri, vb. Şarkı bitince tablo dondurulur. (Davuldan bir kuvvetli vuruşla)

Konuşma korosu ritmik dö-

vünme hareketleriyle, ritim grubu eşliğinde ve vücut sesleri çıkararak öne çıkar.

**BALIKLARI YOKEDİ YORLAR EY VAH
YUVALARINI DAĞ ITI YORLAR EY VAH
YUMURTALARINI ÖLDÜRÜ YORLAR EY VAH**

Bu sırada balıkçılar, balık kasalarını taşıma devinimlerini sürdürürler. Konuşma korosu "ey vah ey vah.." diyerek yavaş yavaş geri çekilir.

Tablo donar, kaplumbağalar, av yasağını, trolle avlanmanın zararlarını, kendilerine de yiyecek balık kalmayacağını konuşurlar. Yavrularının ağlara takılacağını, buralarda yumurtlamaktan korktuklarını konuşurlar. Çömelirler.

5. Miting sahnesi:

Gökova termik santrali, Akkuyu nükleer santrali ve Bergama siyanürle altın arama protestoları sahnesi.

"İleri" marşını söyleyerek protestocular sahneye dağılırlar. Miting yapılır. Ellerinde pankartlar vardır, yürüyüş yapmaktadırlar.

*Yürü bu yol şeref zafer yolu
Karşında bekliyor seni tanyeri
Yürü atıl devir karanlığı
Durma yürü haydi ileri*

Marş bitince bir konuşmacıyı omuza alır ve yükseltirler. Konuşmacı, Akkuyu nükleer santralinin protestosu için toplandıklarını, Akkuyu köyülerine hitaben metinden okumaktadır. Grup katılmıy-la, bu konuda yapılan araştırma sonunda hazırlanan kısa bildiridir bu. Bu sırada, elinde Elektrik Mühendisleri ve Çevre Mühendisleri Odaları tarafından hazırlanan gerçek bildiriler olan bir oyuncu, seyirciler arasında dolaşarak onlara gerçek bildiri dağıtır (Bak. Ek bildiri). Bir başka oyuncu da Çevre Bakanlığına yazılmış bir dilekçeye seyircilerden gerçek imza toplar(Ek dilekçe).

Megafonla atılan sloganlar grupla yinelenir, konuşmacı omuzdadır. Sloganlar provalar boyunca yapılan çevre araştırmalarında saptanmıştır. Bunlar:

*Siyanürle altın aramaya hayır!
Çocuğumu sağlam doğurmak istiyorum!
Kirlî enerjiye hayır, temiz enerjiye evet!*

*Nehirlerimiz boşa akıyor".
Nükleer atıkları nereye dökceksiniz?
Nükleer atık ülkesi olmak istemiyoruz!
Asırlarca nükleer atıkları korumak zorunda kalmayalım!
Radyasyonlu domatesi kim satın alacak?
Termik santral kirlidir! Nükleer enerji dışa bağımlıdır, risklidir, pahalıdır!*

Son sloganda, bir grup sahne önüne inerek seyircilerin yakınından botla geçer gibi yapar. Bu Greenpeace gemisinin geçişidir. Sahne önünden dolaşıp paralel kürek çekme devinimlerini sürdürerek, yukarı sahneye çıkarlar. Mitingdekiler onlara el sallarken, fısıltıyla, hayranlıkla "Greenpeace, bizi destekliyorlar, yaşasın Greenpeace..." der ve geri çekilirler. Tablo donar.

Kaplumbağalar, bu sahnenin deşindiği tehlikeleri özetleyen konuşma yaparak geçerler. Gökova sahillerinde termik santral kirliliği vardı, orada yumurtlayamadılar, burada da radyasyon korkusu var, vb. konuşmalarıyla geçerler.

"Dostluk" şarkısıyla çöp toplama sahnesi başlar.

6. Sahilde çöp toplayan gönüllüler sahnesi.

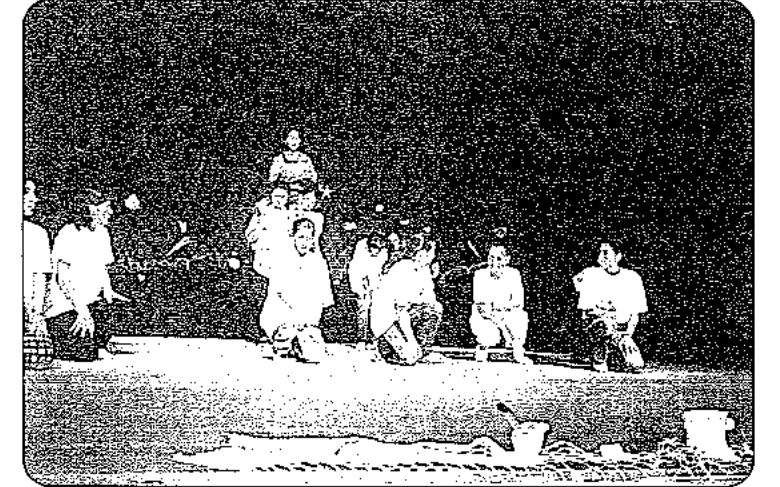
"Haydi arkadaşlar, bu gün sahilde çöp toplayalım" diye bağırarak bir oyuncu grubu arkasına katar ve çöp torbalarıyla dolaşır gibi yaparken "Dostluk" şarkısı söylemektedirler.

*Dostluğın biz sevgisiyle
Toplandık her an burda
Bu sevgi bağı kopmaz hiç
Dağılsak bir gün yurda*

Buldukları çöpleri torbaya koyar gibi yaparken çöpün adını söylerler. Doğaçalama hazırlanan sözlerle, (Kola kutusu, pet şişe, piknik artıkları vb.)

Bir oyuncu seyirciye dönük, sahnenin önüne bakarak "Burada ölü balıklar var!" diye haykırır. Sahile vurmuş ölü balıklar görürler, ne olduğunu anlamaya çalışırlar. Grup merakla bakarken, bir oyuncu, yukarı köyde tarım ilacı kullanan bir köylünün motorunu nehirden yıkarken zehiri suya karıştırdığını, üç aydır bu sahile, böyle ölü balıkların vurduğunu anlatır. Grup "vah vah"larla geri çekilirken tablo donar.

Kaplumbağalar, aralarında çöp toplama eyleminin çok yetersiz kalacağını konuşurlar. Teknoloji ve fabrika atıkları için, insanların bilgilendirilmeleri gerektiğini konuşurlar. Bu kirlî ve zehirli suların bulunduğu sahilde de yumurtlayamayacaklarını konuşurlar. Taşucu sahiline yaklaştıkları belli olur. Orada korumaya alınmış 20 km.'lik bir kumsal vardır, (bekçileri de var) derken çömelirler.

Çevreciler protesto mitinginde

Sahilde ölü deniz kaplumbağaları

çallardan huylanır, açar görür. Durumu karakola ve Siliğe gazetesine bildirir, gazeteciler fotoğrafları çeker. Anadolu Ajansı haberi Ankara'ya bildirir. Kaymakamla Ankara arasında telefon görüşmesi yapılır, kaymakam ne yapacağını sormaktadır. Ankara gazeteleri toplatmasını ondan ister, "yazıyor..." diye satış yapan gazetecilerin elinden gazeteleri alınır, ağız bantlanarak susturma hareketi yapılır. Ankara, haberin engellenmesini ister, aksi halde Avrupa'dan Çevre Koruma Fonu'na gönderilen paranın kesileceği söylenir. Gazetelerin ağız kapatılırken tablo donar.

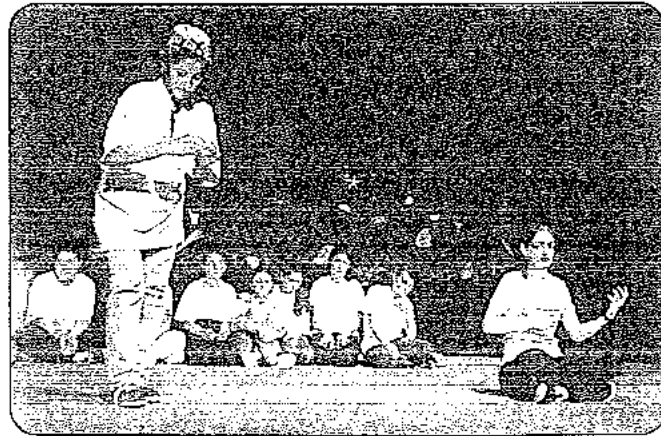
Karettalar bu sahilde yumurtlamanın güvenli olmadığını konuşurlar. Ölen arkadaşları için çok üzölmüşlerdir.

Karettalar, konuşurken gruptakiler geri çekilir. Karettalar konuşmalarını bitirip çömeldiklerinde şarkı başlar.

Sahnenin ortasında, şarkı söylemek üzere elinde gitaryla "öğretmen hanım" rolündeki oyuncu vardır.

8. Balıkçı ile sohbet sahnesi.

*Deryada deryalıklar ay balam
Suda oynar balıklar
Ne bu sevda olaydı
Ne de bu ayrılıklar*

Balıkçı ölü deniz kaplumbağalarını anlatırken.

7. Taşucu'nda, korunan sahilde, ölü karettalar sahnesi.

Birkaç karettta yerde yürürken, birisi onları ters çevirip ayaklarını bağlar, üzerlerini çalıyla örtmüş gibi yapar ve kimse görmüş mü diye sakınarak etrafa bakarak uzaklaşır. Üç kişilik koro, yere çömelip dövünerek ağıt söylemektedir:

*Kara bahtım kern talihim
Taşa bassam iz olur
Yaz gününde suya girsem
Balta kesmez buz olur*

Elinde copla, sahil korumalar dolaşır, geçer. Çallının altında sırtüstü yatan karettaları görmez. Sahilde dolaşan birisi

çallardan huylanır, açar görür. Durumu karakola ve Siliğe gazetesine bildirir, gazeteciler fotoğrafları çeker. Anadolu Ajansı haberi Ankara'ya bildirir. Kaymakamla Ankara arasında telefon görüşmesi yapılır, kaymakam ne yapacağını sormaktadır. Ankara gazeteleri toplatmasını ondan ister, "yazıyor..." diye satış yapan gazetecilerin elinden gazeteleri alınır, ağız bantlanarak susturma hareketi yapılır. Ankara, haberin engellenmesini ister, aksi halde Avrupa'dan Çevre Koruma Fonu'na gönderilen paranın kesileceği söylenir. Gazetelerin ağız kapatılırken tablo donar.

Karettalar bu sahilde yumurtlamanın güvenli olmadığını konuşurlar. Ölen arkadaşları için çok üzölmüşlerdir.

Karettalar, konuşurken gruptakiler geri çekilir. Karettalar konuşmalarını bitirip çömeldiklerinde şarkı başlar.

Sahnenin ortasında, şarkı söylemek üzere elinde gitaryla "öğretmen hanım" rolündeki oyuncu vardır.

Öğretmen hanım sahilde şarkı söylemektedir.

Şarkı biterken balıkçı Kerim Ali elinde balıklarla ona yaklaşır.

- Sizi burada bulacağımı biliyordum. Gitanızda sahilde şarkı söylemeyi seviyorsunuz. Al öğretmen abla, bunları size getirdim.

- Sağolasın Kerim Ali, hiç karettaya rastlıyor musun?

- Ölüsüne bile rastladım. Ama kayığa almaya korkarım. Sahil güvenlik rastlarsa sen öldürdün deyip anamı ağlatır. Sürat motorları çarpıyor bunlara. (Sürat motorlarını geçişini eliyle gösterir.)

Yandaki motelden, gece yarısı hızla kalkan bu motorların, açıktaki bir gemiye gidip geldiklerini, onlara sahil koruma polisinin bile yetişemediğini anlatır. Kaçakçı motorlarını ve gündüzleri motelden kalkan sürat motorlarını, onların çarpıp öldürdüğü karettaları anlatır.

- Ne yapıyorlar bunlardan?

- Kabuğundan tarak, süs eşyası, takı falan yapıyorlar. Avrupaya satıyorlar. Kaçakçılar adam kiralayıp öldürtüyorlar. (Der ve gider)

Kaplumbağalar girer, sürat motorlarına çarpmadıkları için şanslı olduklarını konuşurlar, bir an önce oradan uzaklaşmak isterler. Uçak sesleri ile irkilirler. Korkarak, aceleyle kabuklarına çekilirler.

9. Kardak kayalıklarında savaş sahnesi.

Her iki yönden giren gruplar uçak devinimleriyle gürültülü sesler çıkarmaktadırlar, savaş sahnesidir. Gürültülü seslerle ritim aletleri sahneyi destekler. Orkestra zili, çelik üçgen, davul düzensiz seslerle çalınmaktadır.

Kaplumbağalar, savaş uçaklarının gürültüsünden korkarlar, hızla kaçışlar, sahneyi iki ayrı yönde dolaşır nefes nefese buluşurlar, savaşı sahne kenarından korkuyla izlerler.

İki devleti temsilen iki kişi, ellerinde çelik üçgenle sahnenin iki yanında yer alır ve birbirlerini görmeden, seyirciye karşı nutuk atarlar.

Kayalıklar bizimdir, sizin değildir!

Kayalıklarda keçilerimizi otlatacağız!

Tek bir çakıl taşımızı bile size vermeyiz! vb.

Uçakların biri bir taraftan, biri diğer taraftan uçarlarken, çok kuvvetli bir davul vuruşuyla tablo dondurulur. Kaplumbağalar haykırır: "Kayalıklar bizimdir!"

10. Petrol savaşı sahnesi:

Kuşlar mutlu uçmakta, konup yem alıp kalkmaktadır. Ritim aletlerinden kuvvetli üç-dört vuruşla gürültü duyulur. Tablo donar. Müzik grubundan biri ayağa kalkıp:

"Petrol bizim olacak, olmazsa petrol kuyuları bombalanacak" der ve yeniden savaş sesleri duyulur. Kuşlar "Blowin' in The Wind" şarkısına başlar.

Daha kaç derya dolaşsın insan, adam oluncaya dek

Daha kaç derya dolaşsın martı, bulsam diye bir tünek

Daha kaç toptan atılsın gülle, harp toptan yok oluncaya dek

Cevabı dostum rüzgarda bunun; cevabı esen rüzgarda /2

Şarkı sırasında, vurulup düşen, çamura belenen, yuvarlanan, zorlukla kanat çırpmaya çalışan kuşlar, ölen balıkçılar canlandırılır. (Şarkı bittiğinde, davuldan, zilden gürültülü bombardıman sesleri verilir) Kimisi yerde can çekişmekte, kimisi petrole bulanmış kanadını açamamakta, ayağını kıpırdatamamaktadır.

Çok kuvvetli bir vuruşla tablo donar.

Kaplumbağalar, endişeyle başlarını uzatarak, çok korktuklarını, savaşın en büyük çevre katliamı olduğunu, savaşın bir insanlık suçu olduğunu konuşurlar. Yumurtaları için emniyetli bir yer bulamamanın endişesiyle sesleri iyice titremektedir.

Sahnedekiler geri çekilirken, sakın bir deniz imajıyla, hafifçe dalga devinimleri başlatırlar. Grup giderek düzenli dalga hareketi vermeyi başlar.

Kaplumbağalar: "Artık yumurtalarımızı bırakacak bir yer bulmalıyız." derler.

11. Yumurtlama ve final sahnesi:

Karaya, kumsala çıkarlar, pet şişe sesiyle dalga devinimi birleştirilir. Sahile çıkan karettalar, kumsalda ilerlerken, ani bir sesle irkilip başını içine çekerler. Parmak zili ile verilen üç hafif sestir bu.

Birisi vazgeçip geriye denize, sahneden inerek gider, kaybolur. Diğeri, etrafı gözleyip, uygun bir yerde yuva açıp yumurtlar (yumurtlama devinimi için provalarda en uygun devinim olarak dizlerden itibaren tüm vucutla yapılan şnav çekme hareketi belirlendi), üstünü yine ağır hareketlerle örtüp geri gider, sahneden inip seyircilerin arasında kaybolur.

Sahile, gürültüyle oynayan, tahtile gelmiş insanlar dolar. Dalga devinimini yapan grup oldukça hareketli bu sahneyi başlatır. Güneşlenen vardır. Gürültüden de dinlenemediklerini, tatil yapamadıklarını konuşanlar vardır. Top oynayan, koşan, vb. Bir davul sesi ile tablo dondurulur, yumurtalardan ses gelir. (Ses parmak zilleriyle verilir.) Bir kenarda sakın dolanmakta olan iki köpek vardır.

"Çıt çıt çıt çıt.." parmak zili seslerine köpekler kulak kesilir. Yavru karettalar kabuğundan çıkmaktadır. Köpekler yumurtaların bıraktığı noktaya yaklaşır, yuvayı eşeleyip açarlar, yumurtaları ıstahla yemekteyirler. Çocuklar koşar, köpeklerle kapışır, sahne hareketlenir.

Yumurtaları köpeklerden kurtarmaya çalışırlar. Köpeklerle çocukların arasında bir kavga başlar. Birinin ayakkabısı parçalanır, ayağını köpek ısırın bir diğeri yaralı ayağıyla kurtarmaya devam eder. Babanın biri yırtılan pabuca hayıflanır, çocuğunu azarlar. Sahne oldukça hareketlidir. Davul ve ritim aletlerinin hepsi birden üçerli gruplarla havlama ve kovalama devinimlerine eşlik ederler. Çocuklar, kurtarabildikleri yavruyu denize taşırlar. Deniz, seyircilerin bulunduğu bölümdür. Birkaç kez kurtarma yinelenir. Çocuklar kaç tane yavruyu kurtardıklarını birbirlerine anlatırlar.

Üçer tane yavru kurtardıktan sonra, sahne önünde dizilip yavru karettaları göstererek, mutlu yüzlerle gidişlerini seyredeler, gidişlerini birbirlerine anlatırlar. El sallamalarla yavru karettaların uzaklaştığı verilir. Sahne önünde dizilen kurtarıcılar, yavruya el sallarlarken sırayla bir dilek ya da bir mesaj gönderirler. (Bu yansıma cümleleri birer sentezdir.)

- Savaşsız denizlerde büyü!
- Radyasyonsuz sulara yüz!
- Kirlenmemiş sahillerde dolaş!
- Trol avcılarının ağlarına takılma!
- Sürat motorlarından kendini koru!
- Siyanürlü nehir sularından uzak dur!
- Zirai ilaçlı sulara sakın yaklaşma!
- Gittiğin yerlere barış ve sevgi götür!
- Körfezlere girme, mazotla, motor yağıyla berbat olursun!
- Gürültüsüz sahillerde dolaş!
- Kaçakçılara dikkat et!
- Greenpeace gemisindekilere bizden selâm söyle!
- Çevre dostlarına bizi anlat!

BITTİ

Öneriler: Yavru karettalara verilen mesajlar bittiğinde yine baştaki gibi dans ve koreografi ile şarkı söyleyerek oyun biter. Ancak, oyunun sahnelenmesinde, seyircilerin yavru karettalara el sallayıp mesajlar verince oyunun bittiği duygusuyla hareket ettiği görüldü. Dilenirse oyun orada da bitirebilir ya da şarkıyı seyircilerle birlikte söylemişcesine onlara en yakın noktada tekrarlanarak bitirebilir ya da seyircili prova yaparak bitiriş şekli belirlenebilir.

"Kumsaldaki Kaplumbağa" şarkısını söyleyerek oynamakta zorlanan gruplara, solo-koro ritmik şiir olarak okumaları, ritmik okumalarla devinim ve dans yaratmaları önerilir. Diğer müzikler anonimdir, değiştirilebilir.

VURMALI ÇALGILAR GRUBU:

Baştan sona bir ritim grubu ya da bir davul sürekli sahne kenarındadır. Olayların ritmik akışını verir. Örneğin, savaşlı sahneleri, çabuk hareketleri, yavaşları, ağırları, sürünerek gitmeleri verir. Davulun yanında tef, el zili, büyük zil, çelik üçgen, tırtır vb. ile sahne desteklenir. Dalga ve kürek sesi pet şişe veya yağmur kaktüsü ile verilir.

Çalışma stratejisi:

Konu başlıkları "Çevre" konulu Ankara Okullararası Tiyatro Şenliğine katılmak üzere, tasarım olarak, gazete haberlerinden, grubun da önerileriyle, saptandı. Sahneler doğaçlama oluştu. Provalarda yöntem olarak Eğitimde Yaratıcı Drama yöntemi kullanıldı. Her çalışma bir atölye olarak ele alındı, ısınma uyum ve güven çalışmaları öykünün içinden alındı, oyuna hazırlık olarak yapıldı. Her çalışmada bir öğrenci not tuttu, bu notlar giderek oyunda yaratılan durumların unutulmamasını ve metnin oluşmasını sağladı. Dört ay ve haftada iki saat olarak, periyodik çalışma gerçekleştirildi. Oyun taslağında süre 50 dakika olarak düşünüldü ve 50 dakika olarak gerçekleştirildi.

Ek: Bildiri

NÜKLEER SANTRAL NEDİR?

Nükleer reaktörler radyoaktif atomların parçalanmasından elde edilen ısıyı kullanarak su buharı oluşturan ve alternatif akım jeneratörlerinin türbinlerini bu buharla çalıştırarak elektrik enerjisini üreten santrallerdir; bunlara nükleer santral da denilmektedir.

Nükleer endüstri, İkinci Dünya Savaşı'nda ATOM BOMBASI'nı yapmaya yönelik çığınca ve dev çabadan doğmuştur. Nükleer güç reaktörlerinin tasarımı nükleer silahlar için kolayca plütonyum üretecek biçimde ayarlanmıştır.

Nükleer enerjinin "barışçıl amaçlarla kullanılması" bir yanılmadır!

NÜKLEER SANTRALA NEDEN HAYIR?

Nükleer enerji üretimi, dünyanın büyük bir bölümünde artık keşfedildiği gibi, bilinen en kirlenici, en tehlikeli ve en pahalı enerji üretim biçimidir. İşte insanlığa yaşattığı sorunlar:

- Uranyum madenciliğinde ve yakıtın artılıp zenginleştirilmesinden oluşan RADYOAKTİF ATIKLAR.
- Santralin ürettiği düşük-düzeyli "rutin" RADYASYON.
- Gerçek boyutları gizlenmeye çalışılan KAZALAR.
- Nükleer Silah hammaddesi olan PLÜTONYUM üretimi.
- Okyanusların, toprağın derinliklerine atılarak, bin yıllar boyu çocuklarımıza zehirli bir miras oluşturacak korkunç RADYOAKTİF ATIKLAR.

RADYASYON NEDEN ZARARLIDIR?

Radyasyon, atomun parçalanmasıyla yayılan, yüksek enerji dalgaları ve parçacıkları biçiminde, canlıların hücrelerini bombardıman ederek bedene zarar verir.

Tüm canlılar, bir kısmı uzaydan gelen, bir kısmı kayalar, toprak ve deniz suyunda bulunan uranyum, toryum gibi radyoaktif maddelerden yayılan doğal radyasyonla karşı karşıyadır. Bazı bölgelerde "doğal radyasyon" bile kanser ve genetik bozukluklara yol açabilmekte; nükleer silah denemeleri, nükleer santrallerin normal işleyişleri ve kazaları nedeniyle ortaya çıkan "insan yapısı radyasyon", buna eklenmektedir.

RADYASYONUN ZARARSIZ DOZU YOKTUR!!! RADYASYON GÖZLE GÖRÜLMEZ, SINIR TANIMAZ!!! NÜKLEER ENERJİ = SONUN BAŞLANGICI BİNLERCE ATIK, BİNLERCE ÇERNOBİL

Plüto: Klasik mitolojide ölümlerin ve öbür dünyanın (Cehennem'in) tanrısı.

Plütonyum: 15 kadar izotopu bulunan yapay metalik element.

Nükleer reaktörlerin çalışması sırasında üretilen bu maddenin 4-5 kilogramı bir atom bombası yapmak için yeterlidir. Üst düzeyde toksik ve kanserojen bir madde olan plütonyum, çıkardığı alfa ışınları ile canlı dokuyu tahrip eder, onyıllar boyu doku içinde kalarak kemik kanseri, akciğer kanseri, kan kanseri (lösemi) ve diğer kötü huylu tümörlere, en önemlisi de kuşaklar boyu sürecek genetik yıkım ve sakatlıklara neden olur.

Plütonyumun ömrü 250.000 yıldır!

Nükleer üretim başlayalı yalnızca elli yıl olduğu halde, şimdiden bugünümüzü ve tüm geleceğimizi mahvetmeye yetecek kadar nükleer atık oluşmuştur. Yani Çernobil gibi felaketlere ek olarak, gezegenimizdeki yaşamı tehdit eden ve yok edilemeyen radyoaktif atıklar nükleer enerji üretiminin bir çıkmaz sokak olduğunun korkunç göstergeleridir. Nükleer lobiye hizmet veren sözde bilimcilerin ve bir kısım medyanın bu atıklarla ilgili verdikleri "garanti" koskoca bir yalandır?

Anadolu'da rastlanan insan yerleşimlerine ait ilk izler bizi kabaca 10 bin yıl geriye götürebilmiştir. Yazının bulunması ise yalnızca dört bin yıl öncedir. Hangi can hangi çelik, hangi beton 100 bin, 200 bin, 250 bin yıl dayanabilir? İnsanların oluşturduğu hangi kurum ayakta kalabilir? Bugün kullanılan dii ve yazılar bu kadar uzun bir süre yaşayabilecek mi? Yeraltında bir sızıntı olduğunda, sulara, toprağa, ürünlere "ölüm karıştırdığında" yapılacak bir şey olacak mı?

Çernobil'in etkilerini haince yok saymayı iş edinen ve bugüne dek ölen ve hastalanan binlerce insanın acılarıyla alay edercesine; "Yalnız 31 kişi öldü, trafik kazaları daha tehlikeli", diyebilenler bakın insanlığın baş belası nükleer atık sorununu sıkışınca nasıl "hallediyor"!

YARIN

* BM. Uluslararası Atom Enerji Ajansı, (IAEA) Şöyle diyor:

RADYOAKTİF OLMAMAK İÇİN

"Uzun vadede, gelecek kuşakların kendilerini koruma sorumluluğunu almaları, yine gelecek kuşaklara bırakılmalıdır."

BUGÜN

AKTİF OLALIM!

(Teknik Rapor, No: 335, Viyana 1992, s. 17)

Ek: Dilekçe

ÇEVRE BAKANLIĞI'NA

ANKARA

BİZ AŞAĞIDA İMZASI BULUNANLAR:
AKKUYU NÜKLEER SANTRALİNE VE YAPIMI PLÂNLANAN 19 SANTRALE DAHA HAYIR
DİYORUZ.

RADYASYON KORKUSU İLE YAŞAMAK İSTEMİYORUZ.

ADI SOYADI YAŞI İŞİ İMZASI

Sevçay YILDIRIM	44	Öğrenci	[İmza]
Ayşin Gökbuğak	19	markeç	[İmza]
Saral Ongan	15	Öğrenci	[İmza]
NURİ BALCI	18	tarımcı	[İmza]
Özgür Bayraktar	15	Öğrenci	[İmza]
Nurcan	"	Ev hanımı	[İmza]
Necati Ongan	42	Memur	[İmza]
Gül Ongan	39	Özel işçi	[İmza]
Sabaye Yavuz	28	Ev hanımı	[İmza]
Güher Kılıçoğlu	18	Öğrenci	[İmza]
Mustafa Kemal Kılıçoğlu	43	Muhasebeci	[İmza]
Sabahat Kılıçoğlu	40	Ev hanımı	[İmza]
Feyza Kılıçoğlu	21	Öğrenci	[İmza]
Sibel Kurnaz	14	Öğrenci	[İmza]
Korhan Kılıçoğlu	12	Öğrenci	[İmza]
Gökhan Öztürk	14	Öğrenci	[İmza]
Esen Bayсал	14	Öğrenci	[İmza]
Aziz Bayraktar	14	Öğrenci	[İmza]
Ersin Akpaslan	15	Öğrenci	[İmza]
Gençer Öz	14	Öğrenci	[İmza]
Cemile Sür Tıgı	14	Öğrenci	[İmza]

KIRMIZI BAŞLIKLİ KIZ

Değişik öğretmen gruplarına verdiğim drama kurslarında ve Gazi Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı son sınıf öğrencilerine verdiğim Pedagojik Drama derslerimde "Sıcak Sandalye" tekniğini öğretmek amacıyla "Kırmızı Başlıklı Kız" masalını kullandım. Öğretmen Dünyası okurlarıyla bunları paylaşmak istiyorum.

"Her öykünün sorgulanacak bir kahramanı vardır." ilkesinden yola çıkar, buna "Öykünün görünmeyen kahramanını sorgulama"yı eklerim. Hedefim soru soran, sorgulayan, analiz eden, çözüm üreten insanlar yetiştirmektir. Özetle, masalın içerisinde yaşanan soruna (dramatik duruma) neden olan kişi veya kişiler saptanır ve sıcak sandalye tekniği ile sorgulanır.

Tekniğin öğrenilmesi için katılımcı öğretmenlerle tıpkı ilköğretim çağındaki çocuklarla çalışıyormuşuz gibi drama yaparım. Aşağıda böyle bir çalışmanın yönlendirici komutlarını bulacaksınız.

1. "Kırmızı Başlıklı Kız" masalını anımsayalım. (Grupla tamamlama tekniği ile herkes masala bir cümle ekler.)

2. Masalda on yaşlarında olan bir kız çocuğunun yaşadığı tehlikeler, sorunlar, dramatik durumlar var. Bunlara neden olan kahramanı belirleyeceksiniz. İkili eşleşin ve birlikte karar verin.

3. Belirlediğiniz kahramanı nedenlerinizi de açıklayarak sırayla söyleyin.

4. Şimdi hepimiz sosyal hizmet bürosunda çalışan uzmanlarız. Yarım daire şeklinde oturalım. Ben kırmızı başlıklı kızın komşusu olarak size şikayete geliyorum.

"Kasabanın kenar mahallesinde oturuyorum. Bir komşum var, kızını tek başına her gün ormana gönderiyor. Çocuk için endişeleniyorum."

İkili eşleşin, şikayete gelen komşu ile bürodaki uzman olarak rol paylaşın, karşılıklı konuşun. Süreniz bir dakika. (Bu ikili iletişimle doğaçlama karşılıklı konuşma gerçekleşirken, çalışılmakta olan drama mekanı, sosyal hizmet bürosu olarak algılanır. Ayrıca sorgulanacak olan kırmızı başlıklı kızın annesine sorulacak sorulara ipuçları oluşur.)

5. Kırmızı başlıklı kızın annesini sosyal hizmet bürosuna çağırma kararı verdiniz. Bir arkadaşımız gelip tam karşınızda, anne rolünde, sandalyeye otursun. Ona sorular sorun.

Sıcak sandalye tekniği ile anneyi sorgulama başlar. Sandalyeye, kendisi olarak değil de bir masal kahramanı olarak oturulacağı için bir sakıncası yoktur. Bunu bilmek kişiyi rahatlatır.

Anne dilediği gibi cevap verebilir, kendini savunabilir.

Sorulardan biri babayla ilgili olabilir. Eğer kimse sormazsa bunu ben sorarım. Böylece öykünün görünmeyen kahramanı devreye girer. Bu teknik, dikkati başka olasılıklara çekerek daha derin analiz edebilme becerisi sağlar.

6. Babayı çağıracaksınız. Onu da dinledikten sonra küçük kız için bir karar vereceksiniz. Yetkilerinizi anımsatıyorum; kızı ailenin elinden alıp yatılı bir okula verebilirsiniz, anne-babayı savcılığa suç duyurusunda bulunabilirsiniz. Şimdi bir arkadaşımız baba olarak gelsin, sandalyeye otursun. Ona sorular sorun.

7. Şimdi okulumuzun toplantı salonundayız. Ben okul müdürünüz olarak sizi tek gündemle toplantıya çağırdım. (Yeni roller, yine rol yükleme tekniği ile verilmiş olur.) Sosyal hizmet bürosundan bize yeni bir öğrenci verildi. Masraflarını okul koruma derneğimiz karşılayacak. Ancak on yaşında ve okuma yazma bilmiyor. Dil gelişimi yaşına göre çok geri; hep ormanda oynamış, hayvanlarla arkadaş olmuş. Başından bir de kötü bir durum geçmiş, içine kapanmış. Şimdi onu hangi sınıftan başlatacağımıza ve nasıl bir eğitim uygulayacağımıza karar vereceğiz. Herkes sırayla görüşünü belirtsin.

Eğer "Ormanda daha mutluydu, onu ormana geri gönderelim" gibi bir öneri gelirse, buradan "Eğitim insan için" tartışmasına geçilebilir.

8. Şimdi kızımızı karar verdiğimiz sınıfa getiriyorum. Öğretmeni sizsiniz. Eğitimde drama bilginizi kullanacaksınız. Neler yaparsınız?

Değerlendirme:

Baştan beri yaşanan süreç gözden geçirilir, özetlenir. Yaşanan süreçte bir masaldan yola çıkıp sorunu görme (DURUM SAPTAMA), soru sorabilme (ANALİZ) ve çözüm önerileri geliştirebilme (SENTEZ) becerilerini kazandırma dramının amacıydı. Okulda yapılan toplantıda UMUT IŞIĞI yakıldı. Pek çok drama tekniği arka arkaya kullanıldı.

Dersler çıkartılır: Öğretmenin yeri ezilmiştir yanındadır. Kimseyi dışlamadan, herkese eşit eğitim. Bu drama dördüncü sınıftan itibaren her grupta oynanabilir.

Öğretmen Dünyası (2000)

CSO'DA BİR SON DERS

Üç yıldan beri Ankara M.Akif Ersoy Lisesinde müzik öğretmeniyim. Başka bir okula tayinim çıktı, gidiyorum. Bu okuldaki öğrencilerimle sık sık paylaştığım CSO salonunda, son bir kez daha onlarla buluşmak, birlikte konser izlemek, son dersimizi orada yapmak ve öyle vedalaşmak istedim.

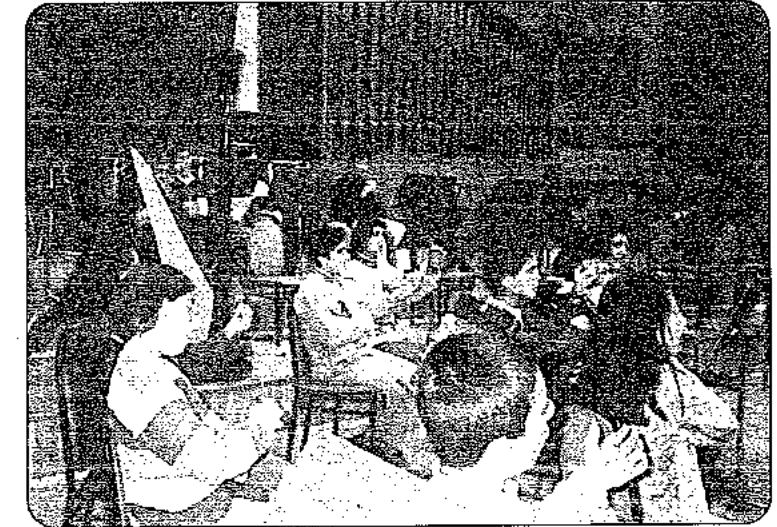
Öğrencilerim CSO'nun pek çok konserini izlemiş ve izledikleri konseri sınıfta anlatarak birer tam puan not almaya alışmışlardı. Hatta, konser salonunda yaşadıklarını sınıfta canlandırırlardı. Derslerimizde Eğitimde Drama yöntemini sık sık kullandığımız için, bu konserler onların adeta doğal yaşantılarının bir parçasıydı.

Derste neler yapmazdık ki? Bir öğrenci şef olur, örneğin Gürer Aykal olur, Hikmet Şimşek olur, bize özgeçmişini anlatır, çalınacak eserleri tanıtır, sınıfı bir orkestra gibi yönetirdi. Bir öğrenci solist olur, örneğin piyanist Fazıl Say olur, kendisini ve çalacağı eseri tanıtır, onun çalışmasını taklit ederdi. Sonra başkemanca ve orkestranın diğer üyeleri sınıfın ortasında yerlerini alırlar, şef rolündeki öğrenci orkestrayı başlatır, kasetten dinlenilmekte olan eser taklitlerle çalınırdı.

Derslerde yaptığımız bu doğaçlamayı son kez, öğrencilerimle orkestranın yerini alarak salonunda yaptırmak istedim. Düşüncemi orkestra müdürüne açtım ve iznini aldım. Beni kırmadığı için kendisine teşekkür ettim.

Cumartesi konserde buluşmak ve son notlarını orada vermek üzere, öğrencilere duyuru yaptığımızda, aralarında bir sevinç dalgasının kabardığını farkettim. Okul bahçesinde, bu okuldaki son bayrak törenimi yaparken, onlara "Sizinle vedalaşmıyorum; çünkü CSO salonunda yine beraber olacağız" sözlerimi coşkuyla alkışladılar.

Ertesi gün salonun kapısında yüz elli civarında öğrenci vardı. Onlara, konserin sonunda sahnede bir orkestra draması yapacağımızı söylediğimde neşeleri görülmeye değerdi. Şef olmak isteyenler, arpi, timpaniyi, kemanları, kontrabası, viyolonsel çalmak isteyenler rol paylaşmaya başlamışlardı bile. Biletsiz olarak içeri alındık ve topluca oturduk. İç kapıda konser kitapçıklarını alıp incelemeye başladılar, şefi, solisti, çalınacak eserleri okudular.

Öğrenciler CSO sahnesinde.

Konseri sessizce izledik. Beethoven 5. Piyano Konçertosu'nu mükemmel çalan Fransız piyaniste bir daha çalması için bis yaptık. O da bizi kırmadı, solo bir parça daha çaldı. Solisti, geçen hafta TRT 2'deki İstanbul konserinden tanıyanlar vardı. Canlı yayında naklen verilen konseri izleyenlerin defterine bir "aferin" yazıyordum ve beş aferin bir tam puan demektir. Onu izleyip defterine yazmış olanlar daha ilgiyle dinliyorlardı. Onu ve Kanadalı genç şefi ayakta alkışladık.

Konserin arasında çocuklar solistten hatıra imza almaya gittiler, konser kitapçıklarını imzalattılar. İmza alabilmiş olanlar, bu anıyı torunlarına göstereceklerini söylüyorlardı. Dersimizin geleneği idi, yaptığımız her işle geleceğe bir bağ kurardık. Öğrencilerim, benim birlikte konser dinlediğim, dinlediğimiz konserleri hararetle birbirimize anlattığımız arkadaşlarımdı. Onlar aynı zamanda benim doğmamış torunlarımın öğretmeni, yöneticisi, bankacısı, doktoru, mühendisi, kısaca gelecekteki aydınlık Türkiye'min yaratıcılarıydı. Onları sanata, sanat yapılan mekanlara ve sanatçıya ne kadar yaklaşırsam, benim doğmamış torunlarım o kadar güzel bir dünyada yaşayacak demektir. Bu düşüncemi sık sık onlarla paylaşırdım.

İşte o gün, onlarla CSO salonunda son bir ders yapacaktım, ama bağımlı hiç kopmayacaktı. Bu binanın önünden her geçtiklerinde beni ve burada yaşadıkları güzellikleri anacaklardı. Bu binanın içine girebilmenin bir ayrıcalık olmadığını, dileyen herkesin girebileceğini, yoksul bir semt olan Yahyalar'dan kalkıp buraya konser dinlemeye geldiklerini hep gülümseyerek anımsayacaklardı.

Daha önemlisi, bu binada yaşatılan senfonik müziğe, çoksesli müziğe asla düşman olmayacaklardı. Bu noktada benim için senfonik müziği severek dinlemelerinden daha önemliydi. Çünkü, bir gün severek dinlemeleri de ona dokunabilecek kadar kendilerine yakın hissetmelerine başlardı.

İşte bu noktada, Eğitimde Drama yönteminden ve tekniklerinden yararlanmak doğru olanıydı. Herkes, az sonra rolünü alacağı müzisyeni dikkatle izleyecek, gözlemci olarak ayrıntılara dikkat edecek, iyi bir gözlemci olma gereğini duyacaktı. Sandalyelere oturduklarını, nota sehpasını yerleştirirlerini, başkemancının akort için ses verişini, akortların yapılmasını, "orkestra hazır" işaretini verişini, şefin başlatmasını, kuvvetli seslerde bedeninin büyümesini, hafif yerlerde devinimlerinin küçülmesini, bitirişte alkışlara cevap vermeyi, şefin solisti ve başkemancıyı tebrik edişini, çiçek verilmesini, şefin özel solo bölümleri seslendiren müzisyenleri ayağa kaldırtıp alkışlatmasını, çalınan eserin bestecisi salondaysa onu sahneye davet edişini vb.. hep gözleyeceklerdi. Burada kazanılacak davranışlar, eğitsel boyutuyla incelendiğinde, öğrenci için bilgi edinmenin ötesinde kazanımlardı.

Konser bitti ve dışarı çıkmayıp ön tarafta toplandık. Lise sınıflarından gelenler kemantların yerine geçti. Orta üçler diğer yaylı çalgıların. Uzun boylular kontrabasçı oldu. Arp, üflemeliler ve vurmahılar da yerleşti. Şef, kapıya geçti, bekledi. Küçük sınıflar ön sıralarda dinleyici oldular.

Yerlerini belirledikten sonra yeniden sahneye giriş yapıldı, başkemancı önde diğerleri arkasında girip yerlerini aldılar. Şefe işaret verildi ve şef geldi, hayali orkestrayı yönetmeye başladı. Grubun önerisiyle, 10.Yıl Marşı çalarmış gibi yapılarak söylendi. İleri Marşı'nı çok severlerdi, onu da benim yönetmemi istediler, yönettim. Salonda merakla izleyenler de vardı ve öğrenciler rollerini öyle benimsemişlerdi ki hiç aldırış etmediler.

Artık bu salon onlar için sıradan bir konser salonu olmanın ötesinde, anıların olduğu yerdi. Burada sıradan bir dinleyici değil sahnedeydiler. Yaşadıkları bu güzellik hiç bitsin istemiyorlardı. Temizlikçiler salonu boşaltmamızı isteyene kadar devam ettik. Kendilerini alkışladılar ve sahneden indiler. Orkestra canlandırmamız keyif içinde bitti.

En öndeki iki koştunun üzerindeki İSMET İNÖNÜ ve MEVHİBE İNÖNÜ yazılarını okudular, yazıya dokunmalarını istedim, dokundular. Bir ay sonra İsmet İnönü'nün ölüm yıldönümü konserinde bu koştuya bir demet çiçek bırakılacağını anlattım. 1967'de onunla ve eşiyile Ankara Radyosunun bir viyolonsel stüdyo konserinde karşılaştığımı ve konuştuğumu, viyolonsel çalmayı bildiğini, viyolonsel konserlerini özellikle hiç kaçırmadığını anlattım.

Sonra not defterimi çıkarıp bu son dersimize katılanların hepsine birer tam puan verdim. Bu gün birlikte yaşadığımız güzelliği böyle bir ödülle noktaladım.

Haftaya, ülkemizin ilk kadın şefi İnci Özdiğil'in bu salonda yöneteceği konsere gelmeye söz verdik. Tek tek hepsinin yanaklarından öptüm, ayrıldık.

Benim için verilen bu söz, yüz yetmiş bir yıllık CSO'yu, daha uzun yıllar yaşatmaya içilmiş and ve ülkemizin geleceği için umut demektir.

Öğrencilerime güveniyor, onlarla gurur duyuyorum.

28 Kasım 1997

Filarmoni Dergisi, Ankara 1998

SÖZLÜK

akort	: Uyum. Bir çalgının tellerini uyumlu hale getirme işi.
ana ritim	: Düzenli tempoyu duyuran ritim.
çeşmibülbül	: Kuş sesi veren oyuncak ibrik.
devinim	: Bedenin harekete geçmesi. Hareket, eylem.
diyalog	: Karşılıklı konuşma.
doğaçlama	: Önceden hazırlığı olmadan o anda yapılan.
duyarlılık	: Bir konuya ilgisini gösterme, kayıtsız kalmama.
düş gücü	: Tasarım yapabilmeyi, hayal kurabilmeyi sağlayan gizil güç.
efekt	: Harekette birlikte kullanılan destekleyici, etkileyici ses.
eş-anlı	: Eşzamanlı, senkronize.
figür	: Tamamlanmış bir hareket.
grubun akordu	: Grubun tüm üyelerinin birbiriyle uyumlu hale getirilmesi.
imge	: Zihinsel betimleme, çağrışım.
konsantrasyon	: Dikkati bir noktaya toplamak. Zihinsel yoğunlaşma.
oluşumlar	: Doğaçlama yapılan bir etkinlikte ortaya çıkan yeni durumlar.
pantomim	: Hiç konuşmadan yapılan tekli oyun.
partisyon	: Nota sayfası.
pedagoji	: Eğitim bilimi.
pitzikato	: Kemanın teline parmakla dokunarak ses çıkartma tekniği.
piyanissimo	: Müzikte çok hafif ses.
rol oynama	: Yaşanmış bir durumu öyleymiş gibi yeniden oynama.
tablo oluşturma	: Değişik figürlerin bir arada duruşu.
tırtır	: Sürterek çalındığında kurbağa sesi veren tahta çalgı.
tema	: Çıkış noktasını oluşturan konu.
vokal	: İnsan sesiyle yapılan müzik.
yaşam dairesi	: Grubun yüz yüze, daire halinde duruşu.

KAYNAKÇA

1. San, İnci, Ankara'da Yaratıcı Drama, Ara Yay. Ankara 1990
2. Cotton, Maggie. Agogo Bells to Xylophone, A&B London
3. Drama Öğretim Bilgisi, Çağdaş Drama Derneği Yay. Ankara 1994
4. Drama in Durham, Durham County Council, Local Education
5. De Bono, Edward. Çocuklar Sorun Çözüyor, İstanbul
6. Gökaydın, Nevide. Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı, Sedir Yay. Ankara 1990
7. Levent, Tamer. Seminer Notları, Ankara 1985
8. Levent, Tamer. "Yaratıcı Drama ve Yaşamsal Önemi", Seminer Bildirisi, Ankara 1987
9. Levent, Tamer. Seminer Notları, Ankara 1999
10. MacGregor, Cynthia. Yaratıcı Bir Çocuk Yetiştirme, Papirüs Yay. İstanbul 1997
11. Menuhin, Yehudi. "Çocuklarımızın Müzik Yeteneği Olsaydı", Müzik Öğretimi ,Y. Haz. A. Say, Müzik Ans. Yay. Ankara 1996
12. Özhan, Mevlüt. Türkiye'de Çocuk Oyunları, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara 1997
13. Richards, Christine. Key Ideas, Foliens
14. Sağlam, Tülin. Seminer Notları, Ankara 1997
15. Sağlam, Tülin. Seminer Notları, Ankara 1998
16. San, İnci. "Eğitsel Yaratıcı Drama", Yeni Türkiye Der. Ankara 1996
17. Sun, Muammer. Murat Katoğlu, Türk Kalarak Çağdaşlaşma, Müzik Ans. Yay. Ankara: 1993
18. Uçan, Ali. "Avrupa Okul Müzik Eğitimi Çalışma Topluluğu", Orkestra Dergisi, Ankara 1991
19. Widmer, Manuela. Seminer Notları, Ankara 1998